

ACTA UNIVERSITATIS UPSALIENSIS
Uppsala Studies in Education No 134

Jonas Risberg

Kunskap i interaktion på en nyhetsredaktion

Om kollegiala möten i den redaktionella vardagen

UPPSALA
UNIVERSITET

Dissertation presented at Uppsala University to be publicly examined in Auditorium Minus, Museum Gustavianum, Uppsala, Friday, 28 March 2014 at 13:15 for the degree of Doctor of Philosophy. The examination will be conducted in Swedish. Faculty examiner: Professor Mats Ekström (Journalistik, Medier och Kommunikation, Göteborgs Universitet).

Abstract

Risberg, J. 2014. Kunskap i interaktion på en nyhetsredaktion. Om kollegiala möten i den redaktionella vardagen. *Uppsala Studies in Education* 134. x+233 pp. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis. ISBN 978-91-554-8874-1.

This study examines collaborative work between colleagues in the newsroom of local radio stations. Through the framework of ethnomethodology and conversation analysis the overall aim is to explore how backstage work in the newsroom is initiated, established, and negotiated as a collective knowledge-based practice.

Based on video ethnographic fieldwork in five local radio stations, the analyses demonstrate how the newsroom is constituted as a collegial knowledge-based practice through the ways in which colleagues contribute to the accomplishment of seemingly individual tasks in the production of news, and through encounters where journalists request assistance from colleagues to carry out work assignments that are typically technical/practical in their character. The analyses highlight the participants' epistemic orientations as an interactional engine, but emphasize how this orientation is made relevant for professional actions. Examining in detail how members orient to epistemic asymmetries when requesting assistance in individual tasks, it is shown how accounts expressed in those situations are often double barreled in that they also explicate if the current situation is to be met with instructions or a division of labour. When examining the interactional sequences that ensue in response to requests for help, it is shown how those situations can be understood as communicative pedagogical projects, how the tutor in situ must decompose the overall task into relevant steps and formulate these composite actions so they can be recognized and performed by the colleague. It is also shown how embodied action or absence of expected embodied action is treated as expressions of knowledge, that is, epistemic stance.

In these everyday pedagogical practices, the participants establish a local rationality and a situation where two professional colleagues interact. The study thus demonstrates how interaction with colleagues contributes to institutional tasks as well as to the development of different professional skills. In highlighting collaborative work between colleagues in newsrooms the study contributes to the field of epistemics in social interaction, collegial work, talk in institutions, and newsroom ethnographies.

Keywords: Knowledge, organization, interaction, ethnomethodology, everyday pedagogical practices, instructions, newsroom, collegial encounters

Jonas Risberg, Department of Education, Box 2136, Uppsala University, SE-750 02 Uppsala, Sweden.

© Jonas Risberg 2014

ISSN 0347-1314

ISBN 978-91-554-8874-1

urn:nbn:se:uu:diva-218248 (<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-218248>)

Printed in Sweden by Elanders Sverige AB, 2014

Innehåll

Förord.....	ix
1 Inledning.....	1
Interaktion, kunskap och arbete: två inledande exempel.....	3
Syfte.....	5
Disposition.....	6
2 Interaktion, institution och kunskap - en etnometodologisk ansats	8
En studie av interaktion	8
Etnometodologiska utgångspunkter.....	9
Samtalsanalytiska utgångspunkter	14
Förkroppsligade och materiella konfigurationer.....	18
En studie av aktiviteter i en organiserad verksamhet	21
Talk at work	24
Etnometodologins mångfald	26
Kunskap i interaktion.....	27
Ett etnometodologiskt perspektiv på medlemmars kunskap.....	28
Epistemiska aspekter från ett samtalsanalytiskt perspektiv.....	31
Epistemiska territorier, status och positionering.....	31
Epistemisk tillgång, företräde och ansvar	33
Studie av kunskap i kollegial interaktion	34
3 Metod, fältarbete och videoinspelningar.....	37
Vägen fram till en plats vid nyhetsdesken.....	38
Från individer till ekologier	39
Förtrogenhet med den redaktionella verksamheten.....	41
Bidraget med att vara förtrogen med den praktik som studeras	41
Tillträde till redaktionen	43
Från att söka access hos chefen	43
... till att möta de berörda och presentera sin forskning	44
Med kameran i hand – om arbetet på plats.....	46
Har du kammat dig nu?.....	47
Att dokumentera vardagen i videobild.....	47
Att dokumentera vardagen i ljud.....	50
Videoinspelningar av spatialt växlande verksamheter.....	51
Från film till transkriptioner och analyser	52
Arbetsmaterialets struktur i form av videosekvenser.....	53

Transkriptioner av interaktion.....	54
Från videosekvenser till analyser av kunskap i kollegiala möten.....	58
4 Nyhetsredaktionen, en kollegial praktik.....	61
Nyhetsproduktionens temporala villkor	61
Det redaktionella arbetets aktörer.....	64
En redaktions spatiala organisation	70
Ny och gammal teknik i en redaktionell praktik	75
Det gemensamma morgonmötet.....	79
Redaktionellt arbete som en kollegial kunskapspraktik	83
5 Epistemiska positioneringar i arbetet med en nyhet.....	86
Nyhetsdeskens identifiering av ett nyhetstips	88
Distribution av kunskap som initiativ till arbetsdelning.....	96
Epistemiska aspekter i nyhetens första rubrik	106
Distribution av händelsen utanför nyhetsredaktionens territorium	109
Ett uppdrag utformat för en praktikant.....	113
Att inte veta som en resurs i arbetet	120
Hur både det man vet och det man inte vet blir delar av en nyhet	127
Skadans allvar som en epistemisk gråzon	135
Kommunikativa projekt i den redaktionella vardagen	142
6 Att be om hjälp i praktiken.....	146
Att hitta någon som kan.....	148
Att degradera sig till mindre bra på en uppgift.....	153
Glömska som resurs.....	156
Kan inte du.....	161
Att utforma en begäran om hjälp som ett initiativ till ett kommunikativt projekt.....	167
7 Kollegiala vardagspedagogiska projekt	170
De vardagspedagogiska projektens gemensamma drag	171
Att synliggöra delar i ett större projekt (I)	172
Att synliggöra intersubjektivitet (II): <i>så</i> -bekräftelser i tredje position	174
Att synliggöra projektets utveckling (III)	178
Att instruera och att följa instruktioner.....	183
Kompletterande instruktioner	188
Kollegiala vardagspedagogiska projekt.....	197
8 Kunskap i interaktion på en nyhetsredaktion	200
Redaktionellt arbete som en kollegial kunskapspraktik	201
Kollegiala möten som kommunikativa projekt	205
Vardagspedagogiska projekt.....	207
English Summary	211

Introduction and aims	211
Theoretical and methodological approach.....	212
Knowledge in collegial interaction.....	212
Referenser.....	216

Figurer

<i>Figur 1. Kamios (1995) informationsterritorier</i>	32
<i>Figur 2. Bild från kamera 2</i>	49
<i>Figur 3. Bild från kamera 1</i>	49
<i>Figur 4. Tidsstämpel</i>	50
<i>Figur 5. Myggmikrofon</i>	50
<i>Figur 6. Organisering av videosekvenser</i>	53
<i>Figur 7. Organisering av videosekvenser</i>	59
<i>Figur 8. Repetitionsprincip för nyhetsinslag och telegram</i>	66
<i>Figur 9. Gemensamt fokus vid desken</i>	67
<i>Figur 10. Övergripande skiss över redaktionslokal</i>	71
<i>Figur 11. Del av nyhetsredaktion</i>	71
<i>Figur 12. Nyhetsdesken</i>	72
<i>Figur 13. Nyhetssändning 16:30</i>	74
<i>Figur 14. Så kan man aldrig göra</i>	76
<i>Figur 15. .hhh</i>	76
<i>Figur 16. det här är vi klara med, eller hur?</i>	78
<i>Figur 17. Kollegiala minneslappar</i>	78
<i>Figur 18. Respons på att ringa med detsamma</i>	93
<i>Figur 19. Kollegiala spatiala konfigurationer</i>	119
<i>Figur 20. Diskret konstruktion</i>	177
<i>Figur 21. Bekräftelse på utfall</i>	177
<i>Figur 22. De vardagspedagogiska projektens utveckling</i>	182

Förord

Jag har med mitt avhandlingsarbete försökt att belysa hur tillsynes individuella arbetsuppgifter utförs tack vare andra medarbetares bidrag, engagemang och initiativ. Det här gäller förstås även arbetet med en avhandling och därför ägnas förordet till att tacka dem som i min omgivning utgjort tydliga bidrag till detta arbete.

Först och främst riktas ett största tack till Ann-Carita Evaldsson och Helen Melander som varit handledare respektive biträdande handledare. Det blev som ni hela tiden sa, det blev klart och det blev bra. Ett tack riktas även till Åsa Mäkitalo, Gustav Lymer och till Mathias Broth som läst och diskuterat manus vid avhandlingens tre formella textseminarier. Era kommentarer på dåvarande manus utgjorde mycket positiva bidrag till dess utveckling. I arbetets slutskede lästes manuset av Eva Forsberg, Gustav Lymer och Niklas Norén vilkas kommentarer ännu en gång bidrog till att studien förbättrades.

Tack till medlemmar i forskargruppen CLIP vilken jag varit en del av. Ett speciellt tack till Stina Hallsén och Johanna Svahn som alltid funnits till hand på institutionen som vänner, doktorandkollegor och sedermera disputerade i ämnet pedagogik. Till Sofia Lundmark och Joakim Andersson, vilka samtidigt som jag blev doktorander i pedagogik vid institutionen vill jag säga att jag är så glad att det var just ni. Till Joakim som jag under de första åren dessutom kom att dela kontor med riktas ett speciellt tack, din närvaro och vänskap blev en mycket stor tillgång. Med dessa tack ska också tydliggöras att ovanstående kollegor varit en viktig del för min utvecklade förståelse för det vetenskapliga fältet under de år som arbetet med avhandlingen pågått.

Ett tack riktas också till f.d. kollegor på Sveriges Radio (Håkan, Tobias, Jonas, Markus, Michael) för de samtal som berört olika delar av undersökningen och tack Per som i samband med olika utlandsprojekt och Uppsala-luncher intresserat lyssnat till mina tankar och idéer om avhandlingsarbetet. Ett tack riktas också till de medarbetare på olika nyhetsredaktioner som deltog i och möjliggjorde fältstudierna. Till sist ett stort tack till vänner och familj som mestadels fått se bieffekterna av ett avhandlingsprojekt som under flera år varit ständigt närvarande men vars resultat först nu blivit synligt.

Uppsala, februari 2014

1 Inledning

En man knivskars för en halvtimme sen vid en restaurang i Valleby centrum i Byköping. Mannen har förts till sjukhuset. Det är oklart hur allvarliga skadorna är. Polisen har ännu inga uppgifter om gärningsmannen¹

De ovanstående och inledande raderna i denna studie är en utskrift från en nyhetssändning i radio en dag i slutet av 2000-talets första decennium. För de flesta av oss är själva nyhetsprodukten den enda relation vi har till nyhetsmedia och vad som sägs när sändningslampan slocknat är i normalfall endast tillgängligt för medarbetarna på redaktionen. De institutionella produkterna som t.ex. nyhetsintervjuer och telegram är relativt välstuderade såväl vetenskapligt som inom den egna praktiken men det praktiska arbete som föregår är inte alls lika uppmärksammat (Cottle 2003; Nohrstedt & Ekström 1994a). Det som föregår nyhetssändningarna har från forskningsperspektiv beskrivits som ett ”sjunket Atlantis” (Ekström & Nohrstedt 1996, s. 6).

Avsaknaden av forskning vad gäller arbetets praktiska genomförande är inget unikt för nyhetsproducenter utan tenderar att gälla organiserat arbete i stort. Trots en expansion sedan 1960-talet har forskningen om organisationer samtidigt blivit alltmer övergripande med utgångspunkter i t.ex. systemteoretiska, institutionella eller ny-institutionella perspektiv (Börnfeldt 2009). I den mån arbete och organisering studeras tenderar det återkommande att behandlas och förklaras som abstrakta fenomen trots dess ofrånkomligt praktiska genomförande (Orr 1996). Avsaknaden av studier med intresse för arbete som en konstituerande praktik var något som noterades tidigt inom det etnometodologiska forskningsfältet. Garfinkel (1986) skriver i inledningen till *Ethnomethodological studies of work* att denna domän ignoreras inom klassiska studier av arbete är inget misstag utan snarare något identifierande. Hur människor tillsammans med sina kollegor inom olika organisationer genomför sitt dagliga arbete kan således även utanför redaktionella verksamheter betraktas som en av de bäst bevarade hemligheterna i ett samhälle (jfr. Suchman 1995).

Med den här studien är det min avsikt att öppna dörren till några lokala nyhetsredaktioner på Sveriges Radio och med Goffmans dramametafor (Goffman 1990) rikta blicken ”backstage” mot det kollegiala arbete som

---

¹ I samtliga excerpt och i denna text är namn på personer och platser utbytta.

pågår mellan nyhetssändningarna. Att i studier av organiserad verksamhet rikta intresset mot och ägna specifik uppmärksamhet åt mer vardagliga situationer är inget helt nytt. Trots efterföljande kritik mot Frederick W Taylor så innebar hans banbrytande studier att vissa moment i arbetet som tycktes vara mycket självklara – hanteringen av tackjärn och kolskyfflande – blev värdiga företeelser för vetenskapliga studier, ”*science of shoveling*” (Taylor 1947). Oavsett vad man anser om Taylors principer för arbetsledning kan han i sin ambition inte beskyllas för att fjärma sig från den konkreta arbetsprocessen (jfr. Barley 1996, s. xi). Att samhällen sedan Taylors studier förändrats från industri- till informations- eller kunskapssamhällen är i dag ett väletablerat perspektiv (Bell 1973; Drucker 1970; Nonaka 1994). Klassiska produktionsfaktorer som arbete, jord och kapital har under samma tid kommit att få sällskap av kunskap (Drucker 1993; Gustavsson 2002). Trots dessa omvälvande förändringar bedrivs i relativt begränsad omfattning forskning som visar något intresse för arbete i sig, vad det består av och hur det genomförs (Hindmarsh & Heath 2007; Llewellyn 2008; Llewellyn & Hindmarsh 2010; Orr 1996; Rawls 2008).

Valet att här studera redaktionellt arbete har inte skett utifrån ett intresse för klassiskt journalistiskt stora frågor som värdering och urval av nyheter utan med intresse för arbetets praktiska och *kollegiala* genomförande. För studien finns ett specifikt intresse för hur medarbetare involverar sina arbetskamrater som ett kooperativt inslag i arbetets genomförande. Intresset för människors kooperativa förmågor har under de senaste 100 åren varit ett återkommande tema inom olika forskningsområden (se t.ex. Axelrod 1984; Axelrod & Hamilton 1981; Durkheim 1893 [1997]; Enfield & Levinson 2006; Kropotkin 1903 [1978]). Goodwin (2013) menar att en förutsättning för kooperativt handlande är att deltagare förstår varandra och den aktivitet som de utför, på sådant sätt att det möjliggör en fortsatt utveckling av dessa aktiviteter. Han argumenterar i detta för att kooperativt handlande och olika former av *kunskap* i såväl artefakter, språk som kroppsligt agerande är sammanbundna med varandra. Det är också hanteringen av olika kunskaper som med tiden framträtt som ett centralt fenomen när jag studerat olika möten mellan medarbetare på redaktionen.

Kopplingen mellan kooperativa handlingar och kunskap är även en utgångspunkt för Stivers, Mondada och Steensig i inledningskapitlet till *The Morality of Knowledge in Conversation* (Stivers, Mondada & Steensig 2011):

When we consider knowledge with respect to cooperation, we see that knowledge is intricately woven into cooperation at different levels, and we see that different forms of cooperation may be optimal in different situations. (Stivers et al. 2011, s. 22)

Författarna menar vidare att vår förståelse för kooperativa beteenden på olika nivåer i termer av att vara ”pro-sociala” handlingar inte bara kräver en uppmärksamhet på social interaktion på mycket detaljerad nivå utan också att man ser till kunskap i interaktion i termer av epistemisk tillgång, företräde och ansvar:

If we want to understand pro-sociality, we must understand how, when and to what extent people cooperate in social interaction at the micro-level. But understanding such cooperative behaviours as agreement is, this book shows, fundamentally impossible without considering epistemic access, primacy and responsibility. (Stivers et al. 2011, s. 24)

Även om det inom svensk forskning finns studier som närmat sig kunskap som fenomen i organiserade sammanhang, i termer av t.ex. kollektiv kompetens (Hansson 1998), kollektiv förmåga (Runsten 2011) och kollektivt lärande (Döös & Wilhelmsson 2011), menar jag, utan att på något sätt förringa resultatet av dessa studier, att de forskningsansatser som används lämnar mycket till övers om man söker förståelse för hur de fenomen som man vill undersöka etableras som en del av det sociala samspelet. Etnometodologiska och samtalsanalytiska studier har däremot utifrån detaljerade studier av sociala skeenden återkommande demonstrerat hur deltagare på olika sätt orienterar sig mot den sociala organisationen av ett sammanhang som en del av att de utför detsamma (Atkinson & Heritage 1984; Button 1991; Drew & Heritage 1992b; Garfinkel 1967; Watson & Seiler 1992). Vad flera av dessa studier visar är att många sociologiskt definierade problem uppträder som praktiska problem för deltagare i vardagliga sammanhang att lösa och när detta arbete synliggörs socialt så är det också tillgängligt att studera (Garfinkel 1967; Lynch 1997). Om kunskap identifieras som ett lika viktigt inslag i organisationer som t.ex. kapital och material (Drucker 1993; Gustavsson 2002) är utgångspunkten från ett etnometodologiskt perspektiv att detta måste kunna undersökas som ett inomorganisatoriskt fenomen och därav studiens titel: *Kunskap i interaktion på en nyhetsredaktion: Om kallelgala möten i den redaktionella vardagen*.

Interaktion, kunskap och arbete: två inledande exempel

För att illustrera de aspekter som är centrala för denna studie och samtidigt introducera läsaren till karaktären på de empiriska nedslag som görs i denna studie ska två situationer kortfattat belysas. Samtalet som återges i följande excerpt sker strax efter att medarbetarna på redaktionen fått uppgifter om att en man ska ha blivit knivskuren. En verbal kontakt mellan två medarbetare initieras i samband med att en av dem ska formulera en rubrik för nyheten som ska publiceras på redaktionens nyhetswebb.

[1.1 – Vet vi att det var en man]

- 1 Ann: va ska jag skriva (.) man knivho- knivhuggen vid Valleby
2 (0.5)
3 Ulf: vet vi att de va en man
4 Ann: va?
5 Ulf: vet vi att de va en man
6 (2.0)
7 Ann: em: (1.0) ja- (.) tror de. jag har fått höra att de är en man

För det första vill jag med detta exempel visa hur en medarbetare mer eller mindre i förbigående involverar en kollega vad gäller utförandet av sitt arbete. Tur för tur, i *interaktion* etableras en gemensam uppmärksamhet och därmed ett utökat deltagande i denna arbetsuppgift. För det andra illustrerar excerptet hur medarbetarna etablerar en *epistemisk* orientering i samtalet vilket sedan kommer att få konsekvenser för hur man handlar. Med epistemisk orientering avses här medarbetarnas uppmärksamhet omkring vad de vet, hur och i vilken grad man vet vad man vet. En tredje aspekt är relationen mellan denna epistemiska orientering och den *institutionella praktiken*. Den vi-kollegiala orienteringen mot vad man vet identifierar inte bara ett möjligt redaktionellt engagemang utan markerar även ett gemensamt ansvar för arbetsuppgiften, i vad de som institution, som nyhetsproducenter, vet och därför kan säga (jfr. Drew & Heritage 1992a, s. 30).

Med utgångspunkt i en uppfattning om skillnader mellan *veta att* och *veta hur* (Ryle 1949; 1945), skulle ovanstående excerpt kunna betraktas som exempel på en sekvens som börjar i ett *veta hur* och sedan övergår i ett *veta att* och dessutom ett exempel som möjligen karaktäriserar en vardaglig uppfattning om vad som normativt bör utgöra kärnan i en journalistisk verksamhet: en uppmärksamhet mot korrekt rapportering. Inom redaktionella verksamheter såväl som i andra professionella verksamheter ingår dock även en mängd situationer med fokus på tekniska artefakter där kollegor på liknande sätt kan komma att involveras.

Innan följande excerpt har Bo visat Uno hur en sändningsutrustning monterad i en ryggsäck (mes) fungerar. Plötsligt involverar Bo ytterligare en medarbetare Eva, som sitter några meter bort, i den demonstrerande aktiviteten (excerpt 1.2).

[1.2 – Hur laddar man den?]

- 1 Bo: eva, brukar du håeffa me mes.
2 Eva: ja:
3 Bo: hur laddar man den?
4 Eva: hur man laddar den ((Eva reser sig upp och går bort mot Bo och Uno))
5 Ann: under, nej i:
6 eva: ((Eva lyfter upp sändningsutrustningen och öppnar en lucka))
7 Bo: där, är de där man gör de.
8 Uno: jaha där

Med intresse för kunskap i interaktion kan t.ex. noteras att Bo först undersöker om Eva har bruklig erfarenhet av utrustningen och får detta bekräftat innan han ställer sin fråga. Både Bo och Uno visar också hur de efter detta *vet* var man laddar utrustningen (*där, där, där*). En annan aspekt i situationen är att Bo frågar verbalt medan Eva besvarar detta genom att gå fram och lyfta på ett lock på utrustningen. Med intresse för kollegiala handlingar är det värt att notera hur ytterligare en medarbetare, Ann, själv väljer att involvera sig i denna fråga. Vad gäller den specifikt institutionella karaktären på samtalet kan noteras hur *håeffa*, – ”HF’a” – är en inomprofessionell term som i sammanhanget passerar oproblematiskt för minst tre av deltagarna. Ovanstående passager som båda har en tydlig epistemisk, kollegial såväl som institutionell inriktning är så pass all dagliga och frekvent förekommande i den redaktionella vardagen att de mycket sällan ägnas någon större uppmärksamhet, varken inom professionen eller i studier av den. Samtidigt är de tydliga exempel på situationer där medarbetare på olika sätt blir involverade och involverar sig själva i sina kollegors arbetsuppgifter. Medarbetarnas engagemang och kunskaper utgör i dessa situationer viktiga bidrag för arbetets genomförande. Oavsett om deltagarna i sina yttranden är orienterade mot veta eller kunna är utgångspunkten i studien att situationerna är exempel på praktisk kunskapshandling – kunskap i organisation.

Även om denna inledning och de två första nedslagen görs i en nyhetsredaktion är det interaktionen mellan medarbetare som är i fokus för studien. De centrala aspekter som ovan belysts (interaktion, institution och kunskap) är aspekter som kan undersökas i sociala möten som uppstår i de flesta organisationer där medarbetare mer eller mindre spontant under dagen möter sina arbetskamrater. Introduktionen är å ena sidan karaktäristisk för den studerade verksamheten. Medarbetares uppmärksamhet mot veta-vad-faktafrågor likväl som veta-hur-tekniska frågor torde däremot vara gällande för alla kollegiala praktiker i ett s.k. kommunikationspräglad, informations- och kunskapsamhälle. Med nyhetsredaktionens ständiga mål att timme för timme producera ny, valid och säker kunskap har den redaktionella verksamheten däremot förutsättningar för att vara en lovande ”perspicuous setting” för att lära om kunskap som ett lokalt producerat och levtt fenomen (Garfinkel & Rawls 2002, s. 141, 199).

Syfte

Valet att studera temporära möten mellan medarbetare inom en redaktionell verksamhet görs mot bakgrund av att det är ett relativt outforskat område (Cottle 2003; Nohrstedt & Ekström 1994a; Sarangi & Roberts 1999b; Svennevig 2012). Avsikten med detta är att bidra till en ökad förståelse för hur en professionell och i detta fall redaktionell verksamhet kan förstås som en kollegial kunskapspraktik. Centralt är att undersöka medarbetares oriente-

ring mot olika kunskapsaspekter i möten med varandra och det övergripande syftet är att:

- *Undersöka hur en redaktionell verksamhet, i yrkesroller, artefakter, spatial och temporal organisation, etableras, förhandlas och upprätthålls som en kollegial kunskapspraktik.*

Med detta övergripande syfte formuleras även två delsyften som kan relateras till de två inledande excerpten. Dessa delsyften med studien är att:

- *Undersöka hur medarbetarna orienterar sig mot epistemiska aspekter i samband med att ett för verksamheten karaktäristiskt arbete initieras och genomförs.*
- *Undersöka hur medarbetarna orienterar sig mot epistemiska aspekter i samband med att man ber om och får hjälp med genomförandet av arbetsuppgifter som inkluderar tekniska artefakter.*

Den här studien ägnas i huvudsak åt situationer som utspelar sig vid och i närheten av det område på en radioredaktion som kallas nyhetsdesken. Enskilda reportrars arbete på fältet, telefonsamtal och kommunikation via epost har inte studerats även om det är en betydande och central del av redaktionernas nyhetsarbete. Studien har ingen ambition att vara heltäckande vad gäller olika aktiviteter som sker i ett redaktionellt arbete. Det finns däremot en ambition att uppmärksamma och studera aspekter av nyhetsarbete som inte alltid behandlas som en del av detta arbete eller som något av större värde att studera eller uppmärksamma.

Disposition

Avsikten med denna inledning har varit att utforma en bakgrund till undersökningen och beskriva dess syfte. Avhandlingen omfattas i det följande av ytterligare sju kapitel.

I det nästföljande, *andra* kapitlet, utvecklas studiens etnometodologiska och samtalsanalytiska perspektiv. Detta perspektiv har betydelse för såväl de analyser som senare görs men även för studiens metodologiska angreppssätt vilket beskrivs i det *tredje* kapitlet. Det *fjärde* kapitlet har för avsikt att introducera läsaren till den verksamhet där fältarbetet bedrivits. I kapitlet beskrivs aspekter av det organiserade arbetet som bidrar till dess kollegiala karaktär och beskrivningen är avsedd att utgöra en bakgrund till de efterföljande tre kapitlen. Det femte, sjätte och sjunde kapitlet innebär fördjupade analyser av möten mellan medarbetare på nyhetsredaktionen. Det *femte* ka-

pitlet följer utvecklingen av ett specifikt nyhetsarbete, från ett ankommet tips till en första publicering i en nyhetssändning. Kapitlet belyser hur medarbetare i det redaktionella arbetet orienterar sig mot epistemiska aspekter i samtalen, t.ex. som ett led i att upprätthålla säker kunskap. I det *sjätte* och *sjunde* kapitlet undersöks hur medarbetare ber om och sedan får hjälp av sina kollegor vad gäller hanteringen av tekniska artefakter i vissa arbetsuppgifter. I ett avslutande *åttonde* kapitel sammanfattas och diskuteras de empiriska avsnitten och studiens specifika bidrag till kunskapsfältet.

2 Interaktion, institution och kunskap - en etnometodologisk ansats

I detta kapitel utvecklas innehållet i studiens teman interaktion, institution och kunskap. Samtliga teman har en anknytning till ett övergripande samtalsanalytiskt och etnometodologiskt perspektiv där såväl kunskap som institution betraktas som sociala fenomen.

En studie av interaktion

Från etnometodologiskt och samtalsanalytiskt perspektiv betraktas social interaktion, trots att den kan upplevas som flyktig i dess detaljer, som både ordnad och ordnande, och som grunden till människors livsvärld. En utgångspunkt är vidare att vi kan få kunskap om olika fenomen genom empirisk analys av de aktiviteter i vilka de uppträder. Intresset för att betrakta aktiviteter, vanligtvis tagna-för-givna, som ämne för vetenskapliga studier relaterades visserligen i föregående kapitel till Fredrick W Taylors studier, men ett sådant intresse har också tydliggjorts senare och i mycket högre grad från forskare inom helt andra forskningstraditioner och med helt andra syften. Med denna studies uppmärksamhet mot social interaktion är det snarare Harold Garfinkel och Erving Goffman som ska betraktas som centrala förgrundsgestalter för nedmonteringen av uppfattningen att vardagen är ett ordnat, eller oregelbundet flux och ett icke forskningsbart fenomen (Heritage 2001).

Det var mycket tack vare Goffmans arbeten som ett perspektiv etablerades där den mänskliga interaktionen – med blickar, gester, positioner och verbala uttryck – skulle betraktas som något lika organiserat och självständigt som andra sociala institutioner. Interaktion, menade Goffman, utgörs av en institutionell och moralisk ordning precis som andra samhällsstrukturer som familj, religion etc., en ordning han kom att kalla *The Interaction Order* (Goffman 1983). Till denna ordning knyts både rättigheter och skyldigheter vilka får betydelse för vem man är i olika sociala situationer. Goffman menade att denna interaktiva ordning utgör grundvalen för mer storskaliga institutioners upprätthållande. Goffmans arbeten, hans dramaperspektiv och tankar om olika former av intryck, *impression management*, i olika mänskliga möten har redan i inledningen av denna studie använts för att etablera en

distinktion mellan vad som kan betraktas som *frontstage* och *backstage* i nyhetsarbete (Goffman 1961; 1967).

Goffmans fokus på jagets konstituerande och ordning i interaktion skiljer sig däremot från Garfinkels och etnometodologins intresse för social ordning där begriplighet och praktisk handling är mer i fokus (Rawls 1989). Goffman arbetade inte heller med tillräckligt detaljerat empiriskt material för att upptäcka de konstituerande komponenterna och regelbundenheten i språket, varför hans syn på tal-i-interaktion kan betraktas som mer traditionell än det samtalsanalytiska perspektiv som kom att utvecklas genom Harvey Sacks arbete (Rawls 1987; 1989; Schegloff 1988). De första raderna i Garfinkels *Studies in Ethnomethodology* betonar just *empirisk* analys av de mest vardagliga aktiviteterna för att försöka lära om dem som fenomen ”in their own right” (Garfinkel 1967, s. 1). I denna, som många andra studier med EMCA-perspektiv², har detta haft konsekvenser för vilka former av material som studeras och hur materialet analyseras. Jag har t.ex. valt att studera medarbetares samtal med varandra i arbetet och t.ex. inte deras samtal med mig om hur dessa situationer kan betraktas i efterhand.

Även om etnometodologin i det följande kan komma att uppfattas som ett enhetligt perspektiv har etnometodologin som många andra perspektiv utvecklats till en mångfald av olika förgreningar (Maynard & Clayman 1991; Psathas 1995a).

Etnometodologiska utgångspunkter

Etnometodologi innebär studier av metoder som medlemmar använder för att skapa ordning och mening i de situationer de är en del av, dvs. av människors metodiska sätt att göra världen begriplig. Centralt för dessa metoder är de procedurer med vilka människor ombildar kontextbundna aktiviteter till att framstå som objektiva uttryck av ett uppenbart fenomen (Garfinkel 1967; Garfinkel & Sacks 1986). Ett utrop som *en och nitton* kan som exempel på en nyhetsredaktion vara fullt tillräckligt som referens till att ett visst nyhetsinlägg är klart och har en längd på en minut och nitton sekunder. Yttrandet blir begripligt som något speciellt eftersom det sker i en viss praktik, men är samtidigt konstituerande för denna praktik. Det är ordnande i avseendet att sekundprecisionen säger något om den praktik den avser att beskriva. Varför inte noggrannare, eller mindre noggrant? (jfr. Sacks 1995, I s.739 ff.). Ett etnometodologiskt antagande är att människor känner till, har gemensamt och tar för givet en mängd principer för olika situationer. Det icke-märkliga i att denna text just nu är en del av en mening, ett stycke och ett kapitel kan således relateras till författarens och läsarens delade metoder för meningskapande i skriven text, på samma sätt som en hälsning i ett specifikt sammanhang igenkänns som en hälsning. Med andra ord, en handling som är

---

² Engelsk förkortning av ethnomethodology and conversation analysis

igenkännbar i relation till ett sammanhang är en handling som konstituerar detta sammanhang. Vi gör aktiviteter till att vara dessa aktiviteter (Sacks 1984b) och på de sätt som vi hanterar skeenden i vardagen kan vi också göra dessa skeenden synliga och sägbara (Garfinkel 1967, s. 1). Det är däremot inte givet att människor uppfattar en situation eller ser ett görande på identiskt vis. För upprätthållande av en viss aktivitet är vi människor beroende av vår förmåga att skapa en ömsesidig förståelse och intersubjektivitet. Begreppet medlemmar inom etnometodologin avser möjligheten till en ömsesidig förståelse, genom delade metoder språkligt bemästrande och skicklighet (Garfinkel & Sacks 1986, s. 163). Det här inbegriper människors förmåga att använda common-sense-kunskap för att fastställa vilken aktivitet som är för handen (Heritage 1984b, s. 156). Etno-metod-ologi är ett angreppssätt för att studera de metoder med vilka människor etablerar en igenkänd ordning. *Etno* refererar till medlemmar, *metod* till det rutinartade i medlemmars skapande och återskapande av sociala praktiker, och *logi*, som i sociologi, implicerar studiet av och läran om dessa metoder (Garfinkel & Rawls 2002, s. 6). Delade metoder, etno-metoder, utgörs i detta upprätthållande och ”bestämmande” av praktiska aktiviteter, praktiska omständigheter och medlemmars praktiska resonering (Garfinkel 1967, s. 1; Heritage 2001).

I detta sammanhang använder man inom etnometodologin ofta begreppet *accountability*, vilket avser det som för deltagare i en situerad praktik är observerbart-och-sägbart (Garfinkel 1967, s. 1). I svensk kontext kan detta översättas till förklarings- eller redovisningsskyldighet och *accountable* avser att något är i stånd (*able*) att kunna redovisas. Skyldigheten kan betraktas i ljuset av att man kan hållas ansvarig för att förklara vad man gör (Lynch 1997). Även om denna skyldighet kan synas vara mer uppenbar i mer normbrytande eller regelöverskridande aktiviteter finns denna skyldighet med som en aspekt av alla sammanhang. Med utgångspunkt i Helmer och Rescher (1959) pekar Garfinkel i *Studies in Ethnomethodology* på hur redogörelser, när de används som beskrivningar, är lag-liknande, spatio-temporalt begränsade men samtidigt mycket ”löst” utformade. Trots deras logiska villkorsform används i praktiken förklaringar som bygger på att den som förklaringen riktar sig till ska förstå, utan att det som avses blir artikulerat i någon uttömmande bemärkelse och att det som avses blir tydligt med tiden. *Accountable actions*, som här översätts till förklarande handlingar, avser alla begripliga handlingar, inte bara yttranden, i såväl professionella som informella sammanhang. Genom sin rationella, förnuftiga karaktär bidrar de till att de sammanhang i vilka de används blir förklarliga och rationella (Garfinkel 1967, s. 2-4). Observerbara och ”rapporterbara” handlingar är således mycket nära sammanbundna med det tillfälle i vilket de används.

Utifrån Lynch (1997) läsning av *Studies in Ethnomethodology* och dekomposition av begreppet *accountable* sammanfattas det i denna text på följande sätt (betonningar i original): Sociala aktiviteter karaktäriseras av att

de är *ordnade*, regelbundna, icke slumpmässiga, återkommande, upprepade, meningsfulla, sammanhängande och följdriktiga. Denna ordning är *observerbar*, publikt tillgänglig och begriplig, snarare än ett exklusivt privat görande eller en privat angelägenhet. Varje observerbar ordning är *ordinär* och vardaglig. De ordnande särdragen av en aktivitet är banala, med enkelhet och nödvändighet märkbara och noterbara av kompetenta deltagare. Den banala, observerbara ordningen är något som deltagare *orienterar* sig mot (i t.ex. gester och yttranden). De orienterar sig mot det förnuftiga och meningsfulla i andras göranden och genom att göra det bidrar de till den temporala utvecklingen av dessa aktiviteter. Att göra "vara på väg att svara i telefon", "gå över vägen", "leda möte", "äta frukost", "promenera", innebär att dessa handlingar blir publikt tillgängliga för omgivningen och därmed möjliga bidrag till ett organiserat liv på kontoret, i affären, på krogen, i hemmet och på gatan. Denna observerbara ordning är *förnuftig*, rationell och meningsfull för dem som vet hur den ska utföras och utgör aktivitetens analyserbara och förutsägbara karaktär, "det personen gör nu är...", "vad som kommer att hända sedan är...". Varje rationell, ordinär och observerbar ordning, är genom detta *beskrivbar* – inom varje disciplin – genom delade, gemensamma metoder. Medlemmar kan prata *om* ordnade egenskaper i aktiviteter, men även prata *i och som* ordnade egenskaper av aktiviteter. Konsekvensen av detta är att "sociologisk beskrivning" således är ett inhemskt endogent inslag, särdrag och kännetecken för det fält av handlingar som professionella sociologer undersöker (Lynch 1997, s. 14-15). Social ordning, t.ex. olika aktiviteter i redaktionellt arbete, är i sin koherens beroende av konstant uppmärksamhet mot och kompetent uppvisande av medlemmars delade metoder för producerandet just dessa aktiviteter och därav begreppet etnometodologi (Rawls 2008).

Redovisbara och förklarbara aktiviteter betraktas inom etnometodologin som reflexiva i sin karaktär vilket innebär att varje handling står i relation till den förståelse som ömsesidigt etableras (Garfinkel 1963; 1967; Garfinkel & Rawls 2006, s. 33 ff.). Det här ger sociala aktiviteter en viss sekventiell karaktär (Rawls 2008; Rawls 1989) och en ömsesidig mening kan endast åstadkommas genom publika, synliga och sägbara processer (Garfinkel & Rawls 2006, s. 34). Från ett etnometodologiskt perspektiv utgör förklaringar och beskrivningar en del av det som de är tänkta att förklara eller beskriva. Etnometodologin som empirisk vetenskap avser att lära hur människor reflexivt bygger upp de situationer de befinner sig i. I denna reflexiva process är inte bara uttryck som t.ex. *den*, *där* och *jag* att betrakta som indexikala, dvs. varierande i betydelse med det tillfälle som de används. Alla former av göranden är att betrakta som indexikala. Varje observerbara och "rapporterbara" handling är sammanbunden med det specifika tillfälle i vilket de används och samtidigt konstituerande för dessa tillfällen. Det medför att sociala skeenden har en möjlig mångtydighet och som Rawls skriver:

No object or word is clear in itself. Over the course of a sequence they become clear. (Rawls 2008, s. 713)

Problematiken att fastslå innebörd och mening i symboliska tecken som ord och gester har diskuterats under lång tid och inom olika fält, men Garfinkel menar att alla yttranden, alla handlingar och aktiviteter är indexikala. Det är däremot inte en tecken-till-referens problematik, utan en handling-till-handling relation (t.ex. yttrande - aktivitet) och inte med nödvändighet ett problem för deltagare i interaktion (Peyrot 1982). Deltagare som är involverade i sociala sammanhang har visserligen som uppgift att utreda och upprätthålla ett skeendes utveckling men inte i förhållande till någon universell extern sanning utan till organiseringen av ett skeende där och då, här och nu, utan undantag och utan möjlighet till någon *time out* (Garfinkel 1996, s. 11).

Den ambiguitet detta medför är snarare än en brist att betrakta som en fördel och det vi gör, det gör vi med antagande om att de omkring oss är kompetenta nog att förstå meningen av, i varje specifikt sammanhang. Det gör att vi inte behöver hitta en exakt formulering som är korrekt endast för en specifik situation, utföra en specifik handling som är den enda möjliga och korrekta. Vi behöver inte orientera oss mot en universell sanning bortom varje situation. Det gör att vi inte behöver inkludera alla möjligheter i varje instruktion, i varje beskrivning, i varje förklaring, i varje rapport i varje förklarande aktivitet. Vi kan åsidosätta en mängd förklaringar, beskrivningar, etc. till dess att de visar sig krävas. Beaktanden som "et cetera", "så vida inte", "av mindre betydelse", sker utan undantag när man antar socialt kompetenta medlemmar för det arrangemang man konstituerar (Garfinkel 1967, s. 22). Garfinkel pekar återkommande på bakgrundsförväntningar och tillit som en grund för alla sociala sammanhang, en tillit att andra ska förstå utan att varje specifik detalj måste fastslås.

Till skillnad från ett vanligt förekommande perspektiv på begreppet tillit som något som växer fram allt eftersom i t.ex. en aktivitet, betraktar Garfinkel tillit som ett villkor, en förutsättning, en initial utgångspunkt i varje situation (jfr. Rawls 2008) och noterar:

... in talking about 'matters just known in common' persons will discuss them using a course of utterances that are governed by the expectation that the other person *will* understand. (Garfinkel 1963)

Garfinkel driver samma resonemang i en något senare text. I andra kapitlet av *Studies in Ethnomethodology* (en reviderad text publicerad 1964) visar Garfinkel hur vi människor litar på att vår omvärld har de egenskaper vi förväntar oss och att vi utgår från att andra människor förstår – till dess att situationen påvisar något annat. Ett uttrycks mening kan inte fastslås av en åhörare utan referenser till eller antaganden om den som uttrycker dem, omständigheter för uttrycket och samtalets föregående. Meningen av gester,

yttranden etc. är således föränderliga i förhållande till tillfället där de används, föränderliga i förhållande till andra gester, yttranden etc. Handlingars indexikalitet är därför att betrakta som ett organiserande inslag av aktiviteter, inte ett problem. Visserligen har situationer alltid en vag karaktär där mycket är outtalat men en gemensam utgångspunkt är att det vaga vid behov och med tiden kan bli tydligare. Denna ”instabilitet” är en sanktionerad egenskap av sociala sammanhang:

For the purpose of conducting their everyday affairs persons refuse to permit each other to understand ”what they are really talking about” in this way. The anticipation that persons will understand, the occasionality of expressions, the specific vagueness of references, the retrospective-prospective sense of a present occurrence, waiting for something later in order to see what was meant before, are sanctioned properties of common discourse. (Garfinkel 1967, s. 41)

Mening och förståelse är således något som ges möjlighet att utvecklas om nödvändigt och i detta ser Garfinkel inte tvivel utan tillit som en utgångspunkt och ett villkor. Bittner (1963) fångar detta i följande beskrivning av hur en person möter olika situationer:

He takes for granted that his conduct has consequences that are in accord with the intended meaning of his actions; he expects others to recognize the intended meaning of his actions and respond to them appropriately, just as he recognizes and responds to the meaning of their action; and he finds this supposition generally confirmed in his experience. (Bittner 1963, s. 930)

I citatet blir etnometodologins koppling till Alfred Schütz resonemang om ömsesidiga perspektiv tydlig (t.ex. Schütz 1962). För social ordning och stabilitet krävs att deltagare visar, i det ständigt pågående, vad de gör och hur de i detta förväntar sig att andra kan koordinera sina göranden, i samtal, i biltrafik, i köer och som gående på trottoarer, men även i arbetet, på möten i samarbete, i konkurrens och i produktion av nyheter. Handlingar är i detta att betrakta som prospektiva-retrospektiva. Vad gäller ambiguiteten skriver Bittner vidare:

A person recognized and treated as socially competent in a general sense, that is, a fully franchised member of his relevant community, is expected to move through such an ambiguous environment of objects and events with visible ease and to respect their existence as a condition of his conduct “until further notice.” The stricture, “until further notice,” means that, given a special motive, the taken for granted and generally respected worldview can be made the object of a critical revision. Although critical revisions are somewhat out of the usual routine, one must not think of them as rare; they are the interstitial stuff in the web of daily routines.

Vad Garfinkel med referens till Schütz (1962) pekar på som en viktig aspekt för att människor på rutinbasis kan hantera sin vardag är ett antagande om en livsvärld som är gemensam och tagen för given. Bittner och Garfinkel belyser detta i termer av kompetenta medlemmar av "communities" och gemensamma diskurser. Med den här studiens fokus erbjuder varje redaktionell arbetsplats med dess dagliga skiftande karaktärer olika bakgrundsförväntningar vilka medarbetare kan referera till i förbigående, i korthet, utan så många ord, till dess att annat som t.ex. missförstånd, osäkerhet och tvivel, påvisas. Dessa förväntningar kan t.ex. beröra vad andra medarbetare vet och kan, så som jag i deras position skulle veta och kunna.

Istället för att betrakta *indexikalitet*, *tillit*, meningars och avsiktens *utveckling över tid* som tecken på brist i mänsklig kommunikation och som tecken på att människor aldrig kan förstå varandra till fullo, kan detta betraktas som en förutsättning för mänskligt samspel. Utan detta "tillåtande" inslag skulle varje situation behöva konstrueras, förklaras i all oändlighet vilket snarare än att leda till säkerhet skulle leda till upplösning. Garfinkel demonstrerar exempelvis detta med sina "breaching experiments" i vilka deltagare bryter mot antagna och förväntade bakgrundsinslag av karaktären "seen but unnoticed" (Garfinkel 1967, s. 36 ff.).

Med denna studies etnometodologiska ansats riktas inte, trots denna genomgång, intresset och uppmärksamheten mot indexikalitet, reflexivitet, tillit och förklarande handlingar *per se* utan mot *organiserandet av aktiviteter* (jfr. Peyrot 1982). En etnometodologisk studie innebär en undersökning av människors metoder, praktiska aktiviteter, omständigheter och resonering för att praktiskt uträtta och fullborda olika delar av sina dagliga liv. Dessa studier görs med syfte att betrakta och lära om dessa metoder som fenomen i sin egen rätt (Garfinkel 1967, s. 1) och med syfte att lära hur medlemmar som är del av olika ordinära arrangemang, nyttjar inslag av dessa arrangemang för att för andra deltagare synliggöra dess organiserade och ordnade karaktäristik (Hill & Crittenden 1968, s. 12). Sociala fakta, betraktade som ett ständigt och praktiskt görande, blir från etnometodologiskt perspektiv fenomen som kan göras till föremål för undersökning (Garfinkel 1967, s. vii).

Samtalsanalytiska utgångspunkter

Från ett samtalsanalytiskt perspektiv betraktas vardagliga och naturligt förekommande samtal som mycket betydelsefulla och i högsta grad valida studieobjekt och själva grunden för förståelse av människans livsvärld. Till utvecklingen av detta perspektiv refereras återkommande till Harvey Sacks, Emanuel Schegloff, Gail Jefferson, m.fl. Det var tack vare möjligheten att genom ljud- och videoinspelningar studera och därigenom konstruera detaljerade transkriptioner av samtal som möjligheten erbjöds att direkt ställa sig frågan vad som gjordes i dessa annars lättflyktiga situationer (Sacks 1984a).

Tidiga bidrag inom detta område (Sacks, Schegloff & Jefferson 1974; Schegloff 1972; Schegloff 1968; Schegloff & Sacks 1973) grundlade ett perspektiv i vilket yttranden betraktas som samtalsturer vilka steg-för-steg bidrar till att mening och gemensam förståelse skapas. Heritage (1998) sammanfattar övergripande det samtalsanalytiska perspektivet genom tre yrkanden: (1) deltagare i interaktion förhåller sig i sina yttranden normalt till föregående och vanligen direkt föregående yttranden, (2) med dessa yttranden projicerar de (normativt) vissa fordringar vad gäller nästföljande yttrande och (3) genom detta visar deltagarna upp sin förståelse av det föregående, t.ex. att ett yttrande var riktat till dem, att det var en fråga etc. Denna uppvisade förståelse kan sedan i en tredje tur bli explicit bekräftade eller vara ämnen för reparation (Schegloff 1972). Central i denna process är en reflexivt meningsskapande dimension som har en tydlig etnometodologisk förankring. Med sina handlingar i interaktion framlägger eller uppvisar deltagare sin förståelse för det sammanhang som de deltar i och konstruerar samtidigt genom detta också nya bidrag i interaktionen och driver därmed det pågående sammanhanget framåt. Vi bidrar till och utgör det sammanhang vi befinner oss i. Denna relativt enkla formel där yttranden både är responsiva och projektiva betraktas som en grundläggande meningsskapande process även för mycket komplexa sociala fenomen.

Med denna studies fokus på samtal mellan medarbetare på en arbetsplats kan ett samtalsanalytiskt perspektiv verka som en självklar koppling. Namnet till trots är forskning inom det samtalsanalytiska perspektivet inte orienterat mot hur samtal organiseras *per se*, utan snarare inriktat mot att belysa hur människor skapar mening utifrån kommunikativa aktiviteter i olika sammanhang (Pomerantz & Fehr 1997). Schegloff (1992) omskriver tal-i-interaktion som kärnan i mänsklig socialitet – ”*the primordial site of sociality*” – och med denna kärna som utgångspunkt betraktas också tal-i-interaktion som den fundamentala resurs genom vilken olika verksamheter hanteras, identiteter hos deltagare bekräftas och sociala strukturer (re)produceras (Heritage 2001). Vår förmåga att gripa tag i den sociala världens natur tillskrivs i detta vår skicklighet och förmåga som interagerande. Fokuseringen på verbala aspekter har med tiden expanderats till att inrymma visuospatiala modaliteter som gester, blickar och kroppspositionering men även andra materiella aspekter har med tiden getts större betydelse (Goodwin 2000a; Mondada 2006a). Tal-i-interaktion kan därmed inte bara avse studier av tal, utan även av kroppsposition, gester, artefakter och andra koordinerande inslag som tillsammans med tal formerar en aktivitet (Enfield & Levinson 2006). Det här har bidragit till en breddning inom fältet och medfört att man stöter på benämningar som multimodal interaktion (Stivers & Sidnell 2005) och interaktionsanalys (Jordan & Henderson 1995) istället för samtalsanalys samt studier som mer allmänt säger sig genomföra samtalsanalytiskt eller etnometodologiskt *inspirerade* analyser. Gemensam utgångspunkt är ett vetenskapligt intresse för att granska såväl verbala som

ickeverbala inslag i social interaktion för att förstå hur situerad lokal ordning skapas. Social interaktion betraktas således som grunden, som drivkraft eller motor till en specifikt mänsklig socialitet, en socialitet som i sin tur kan betraktas som en nyckelfaktor såväl för den mänskliga evolutionen och språkutvecklingen som för politiska system och vardagslivets vedermödor (Levinson 2006).

Genom att noggrant studera vad deltagarna gör i interaktion framhävs ofta deltagarperspektivet som grundläggande för en förståelse av det som studeras. Detta innebär däremot något helt annat än att fråga deltagarna vad de gör (Garfinkel & Rawls 2006, s. 16 f., 176 f.). Eftersom mening skapas i interaktionen mellan deltagare för varje specifikt sammanhang har eventuellt individuella motiv och intentioner svag bäring för meningsskapandet. Att i efterhand ställa frågor till deltagarna om ett sådant skeende innebär dessutom att deltagaren engageras i en ny social aktivitet där en ny mening och intersubjektivitet upprättas. I denna nya situation är de föregående detaljernas bidrag till det fenomen som undersöks upplösta och fenomenet, med dess situerade karaktär, är åter i förnyelse.

En etnometodologisk hållning vad gäller deltagarperspektivet har varit kravet att forskaren måste vara ”*vulgarly competent*”, vilket avser att man behöver förstå den praktik som studeras innan den kan analyseras. Inom interaktionsforskning med tydlig samtalsanalytisk inriktning lutar man sig mot att se till hur deltagarna t.ex. genom ett yttrande orienterar sig mot föregående yttrande. Den förståelse som deltagarna uppvisar för varandra används som analytiskt stöd för forskaren, en procedur kallad ”*next turn proof procedure*” (Hutchby 2008, s. 15; Sacks et al. 1974, s. 728-729). Denna metodologiska resurs för forskaren är således fast förankrad i det turtagningssystem som deltagare i interaktion nyttjar:

The turn-taking system has, as a by-product of its design, a proof procedure for the analysis of turns. [...] Herein lies a central methodological resource for the investigation of conversation (by contrast with the investigation of literary and other 'text' materials), a resource provided by the thoroughly interactional character of conversation. (Sacks et al. 1974, s. 728)

Inom CA uppmärksammas fenomen som närhetspar, sekvenser, reparationer, preferenser i yttranden och organisationen av turtagning i samtal. I följande avsnitt ska turtagning, parvisa handlingar och sekvenser kortfattat beskrivas. För en utförligare genomgång och översikt av dessa och andra aspekter hänvisas till introducerande litteratur i fältet (t.ex. Have 1999; Hutchby & Wooffitt 1998; Sidnell 2010).

Som Schegloff (1968) skriver efter att ha studerat telefonsamtal mellan två parter är det uppenbart att samtal generellt utgörs av alternerande sekvenser i formen *ababab*, och att en grundläggande regel är *en i taget* (se även Sacks 1995, del 1, s. 523 f.). Yttranden från de olika parterna benämns

från ett samtalsanalytiskt perspektiv som turer, eller samtalsturer, vilka kan bestå av en eller flera turkonstruktionsenheter, tke:er (Sacks et al. 1974). En person som tar initiativ till en sådan enhet är initialt berättigad till den och när denna enhet nått ett möjligt slut i syntaktisk, prosodisk och pragmatisk mening är det också en relevant plats för turbyte. Allokeringen av dessa turer följer av två möjligheter: pågående talare kan utse andra deltagare att ta turen, eller så väljer deltagare själva att initiera den (ibid 1974). Övergången mellan deltagares yttranden sker ofta mycket smidigt utan att varken överlappande tal eller längre pauser behöver uppstå, och även om pågående talare utser nästa tidigt i en tur, sker bytet vanligen först i samband med nästa relevanta turbytesplats. Tillsammans med minimala pauser och överlapp visar detta hur deltagare i interaktion, frekvent och med snabbhet, är uppmärksamma mot organiserandet av interaktion och genomför omstarter vid överlappande tal eller uppmärksammar överlappande yttranden som brott, t.ex. att man blir avbruten (Jefferson 1983; Jefferson 1973; Sacks 1995, I s. 523 ff.).

Trots att Sacks et al. (1974) fokuserar på själva organiserandet av samtal är det samtalsanalytiska intresset generellt i högre grad riktat mot de handlingar som åstadkoms i dessa yttranden, mot vad, och hur, människor handlar i interaktion. Detta fokus på handling har som utgångspunkt att människor interagerar med varandra för att initiera, organisera, upprätthålla och avsluta sociala aktiviteter, identiteter, relationer, institutioner etc. och t.ex. samarbeta som nyhetsjournalister på en nyhetsredaktion. Vi handlar i interaktion, i yttranden: vi frågar och svarar, förklarar, tillkännager, tvivlar, utforskar, berättar, klagar, skämtar, accepterar, hälsar, ursäktar, ignorerar, erbjuder etc. Från ett samtalsanalytiskt perspektiv är språket således inte att betrakta som en enkel informationsbärare. Hur deltagare i interaktion designar och koordinerar yttranden för att de ska igenkännas *in situ*, för vad de är, för specifika syften är inte bara något för forskare att studera. Varje deltagare i sociala situationer har med nödvändighet detta till sin uppgift och deltagare visar därför för varandra hur de förstår situationen genom att t.ex. svara på en fråga, hälsa efter hälsning etc. Eftersom varje handling kommer att förstås som en följd av föregående, är den förståelse som visas öppen för granskning och deltagare i varje social situation kan betraktas som sociolog med specifika delade vardags- eller, etno-metoder.

Sociala handlingar skapas till övervägande del genom bidrag som uppträder i par och bildar sekventiellt implikativa närhetspar (Schegloff & Sacks 1973). Närhetspar (*adjacency pairs*) har karaktären av att bestå av två yttranden producerade av olika personer: en förstadel och en andradel. En förstadel är relevant för valet av andradel (ibid 1973) t.ex. fråga-svar, hälsning-hälsning. Efter förstadelar i form av inbjudan och erbjudande kan en andradel dessutom vara antingen accepterande eller avböjande, på samma sätt som en förstadel i form av förfrågan kan följas av ett beviljande eller avslag. Med utgångspunkt i dessa parvisa konstruktioner gör förekomsten av

en förstadel att en andradel blir relevant. Närhetspar belyser hur ett villkorsförhållande kan råda mellan två handlingar (Schegloff 1968). Villkorsförhållandet medför att frånvaron av en andradel, frånvaron av ett svar, en hälsning etc. blir möjlig att notera (Sacks 1995, II s.191). Strukturen av närhetspar betraktas i samtalsanalysen som ett normativt ramverk för handlingar som är "accountably implemented" (Heritage 1984b, s. 247). Hälsningar behöver implementeras som hälsningar (visibly-rational-and-reportable-for-all-practical-purposes Garfinkel 1967, s. vii) och frånvaron av en andradel (t.ex. en returnerande hälsning) kan behöva redogöras för. Centralt är också att om en andradel fallerar i förhållande till vad som kan förväntas som acceptabelt har den som yttrade förstadelen olika möjligheter att reparera detta exempelvis genom att hälsa igen, behandla det som ett missförstånd eller som ett agerande utifrån intentioner t.ex. ignorande.

Sociala handlingar skapas inte enbart i form av parvisa bidrag utan kan expanderas både innan förstadelen, mellan första- och andradelen, och efter andradelen. Om ett närhetspar som t.ex. fråga-svar betraktas som en slags bas kan dessa föregås eller efterföljas av andra yttrandepar. Dessa yttrandepar kan från samtalsanalytiskt perspektiv identifieras som för-sekvenser och expanderande sekvenser men även betraktas som reparerande sekvenser (Sacks 1995, t.ex. del 1 s. 300 ff.; Schegloff 2007; Schegloff 1979; Terasaki 1976). Trots att närheten mellan två yttranden utgör en viktig grund för närhetspar kan även inskottssekvenser (*insertion sequences*) förekomma vilkas förekomst efter en förstadel kan vara avsedda utreda förutsättningar för produktionen av en andradel (Goffman 1976; Sacks 1995; Schegloff 2007; Schegloff & Sacks 1973), t.ex. Fråga – *fråga-svar* – Svar.

Förkroppsligade och materiella konfigurationer

Genomgången har med utgångspunkt i samtalsinriktad forskning fått en tydlig vinkel mot yttranden och dess sekventiella organisering. Något som blir uppenbart vid studier av interaktion med hjälp av videoinspelningar är hur det inte bara är yttranden utan en mångfald av semiotiska resurser och artefakter, vilka var och en för sig utgör ofullständiga bidrag, som *sammantaget* bildar en aktivitet (Streeck, Goodwin & LeBaron 2011).

Följande två rader transkription visar hur ett nyhetsarbete får status av att vara avslutat genom två medarbetares yttranden i form av närhetspar: en fråga och ett svar.

[2.1]

1 Eva: de här är vi klara med eller hur. (.) eller?

2 Ann: ja, och jag har ringt och kollat med den där Johansson

Dessa yttranden får visserligen specifik mening genom den redaktionella kontexten: vad de är *klara med* är ett nyhetsjobb. Ovanstående rader kan

också kompletteras med beskrivningen att medarbetarna sitter bredvid varandra vid redaktionens nyhetsdesk och att Eva håller upp en tidning i handen. Evas indexikala *det här* (1), är en referens till medarbetarnas nyhetsjobb om en händelse som även finns med som artikel i tidningen. Tidningsnyheten var också utgångspunkt för medarbetarnas nyhetsarbete. Ann bygger, i efterföljande samtalstur, vidare på Evas yttrande genom att referera till en speciell person som varit aktuell för nyhetsarbetet, *den där Johansson* (2). Den intersubjektivitet som utformas i denna fråga-svar sekvens möjliggörs inte bara genom den reflexiva relationen mellan aktivitet-handling och perspektiv retrospektiv relation mellan fråga och svar utan genom att deltagarna simultant utnyttjar en gemensam referens, *tidningsartikeln*, som Eva i detta fall håller upp. Situationen utformas således endast delvis på en sekventiell princip, *en i taget* (jfr. turtagningsprincip). Den bygger dessutom på möjligheten att de kan göra något annat *samtidigt* som dessa yttranden. Det här blir tydligare belyst i efterföljande transkription av samma situation. Det excerpt som följer innehåller en del transkriptionssymboler och en notation som förklaras först i nästa kapitel. Avsikten är här att visa hur medarbetarnas yttranden sker parallellt med andra göranden vilka tillsammans och *simultant* bildar en aktivitet där ett specifikt nyhetsuppdrag blir betraktat som något avklarat.

[2.2]

1a Eva: det här är vi klara med, eller hur. (.) eller?
 1b eva **... ----- ((lyfter och håller upp en tidning)) ----
 1c ann ((tittar upp))

2a Ann: ja, och jag har ringt och kollat med den där Johansson
 2b eva -----> ** ((släpper tidningen))
 2c ann *...-----> ((tar tidningen))

Eva, till vänster i figuren, initierar denna aktivitet redan innan sitt första yttrande genom att hon plockar upp en tidning från bordet (punkterna i rad 1b). Hon håller sedan upp tidningen mellan sig själv och Ann under sitt yttrande (strecken på rad 1b). En bit in i Evas yttrande tittar Ann upp från sin datorskärm och riktar blicken och uppmärksamheten mot tidningen (1c). Efter Evas fråga tar Ann samtalsturen (2a) och en bit in i detta yttrande för hon handen mot tidningen (punkterna i rad 2c) och tar tag i den (strecken i rad 2c), vartefter Eva släpper taget (2b).

Poängen med detta excerpt är att belysa hur medarbetarna inte enbart formar aktiviteten genom yttranden av både sekventiell och reflexiv karaktär utan att de under tiden även flyttar tidningen mellan sig och att de båda använder den som resurs genom att orientera sig mot den i sina yttranden. Medarbetarna redogör således inte enbart via yttranden att ett specifikt nyhetsarbete är avslutat. Under tiden för dessa yttranden flyttas dessutom tidningen mellan medarbetarna och efter denna sekvens läggs tidningen undan. Medarbetarna har därmed även fysiskt ”rensat bordet”. En uppvisad tidning, en förändrad blickorientering, precis som olika yttranden är praktiska och sociala, mellanmänniska handlingar vilka utgör bidrag för att forma olika aktiviteter. Ett sådan specifikt och deltagarorienterat arrangemang som etableras genom olika resurser kan benämnas som en kontextuell konfiguration:

The particular subset of semiotic fields available in a setting that participants orient to as relevant to the construction of the actions of the moment constitutes a **contextual configuration**. (Goodwin 2000b, s. 166)

Olika former av handlingar kan således ske simultant (Goodwin 2007; Streeck et al. 2011) och deltagare i en aktivitet är inte bara utifrån yttranden ständigt ställda inför den ofrånkomliga frågan, *what next?* (Fox 2006, s. 431; Garfinkel 1967, s. 12). Att ställa en fråga implicerar ett svar, att sända någon ett brev implicerar att det ska läsas, att markera det brådskande eller att lämna ett dokument eller hålla upp en tidning är tecken för vad som bör uppmärksammas. Med det sätt och med de metoder som något överlämnas (hälsning, dokument, missil, samtalstur) finns indikationer och förslag på vilket sätt som mottagaren ska engageras (Tolmie & Rouncefield 2011). Samtliga göranden implicerar antaganden som mottagaren kan behöva bekräfta och uppvisa sin förståelse av, genom att t.ex. läsa dokumentet omedelbart eller redogöra för att det får vänta. Att inte göra detta, att inte bekräfta en hälsning, att inte utföra relevant handling som impliceras kan även det betraktas som en handling, ett aktivt ignorande. Med ovanstående är avsikten inte bara att visa skilda modaliteter, utan att visa att yttranden, blickar, gester, etc. kan vara *simultant orkestrerande*, och konstituerande inslag i aktiviteter (Streeck et al. 2011) dvs. bidrag till att göra aktiviteten till vad den är – reflexiva i etnometodologisk bemärkelse.

Skicklighet att initiera, upprätthålla, prioritera aktiviteter genom olika former av verbala, taktila och visuella, är en viktig aspekt för att uppvisa kompetens och skarpsinne i organiserande av institutionella sammanhang samtidigt som dessa handlingar konstituerar detta sammanhang som institutionellt (Tolmie & Rouncefield 2011).

En studie av aktiviteter i en organiserad verksamhet

I den här studien undersöks hur aspekter av kunskap görs gällande i interaktion i en organisation, i en professionell och institutionell verksamhet. Studier med etnometodologiska utgångspunkter har i det närmaste en tradition av att se till just institutionella sammanhang (Maynard & Clayman 1991) och det var också genom empiriska fynd från arbetsplatsstudier Garfinkel började utforma det perspektiv som senare fick namnet etnometodologi (t.ex. Garfinkel 1967, kap. 4 och kap. 6; 1956). Utifrån detta perspektiv betraktas organisation som ett praktiskt görande och oavsett studieobjekt, riktas det etnometodologiska intresset alltid mot det särskilda, *extraordinära organiserandet av det vardagliga* (Pollner 1987, s. xvii). Etnometodologiska och samtalsanalytiska inriktade studier av aktiviteter vilka kan beskrivas som arbetsplatsrelaterade eller institutionella utgör dock inget helt enhetligt område. Det finns t.ex. etnometodologiskt inriktade studier som har en mer etnografisk karaktär där forskarens kompetens (Garfinkel & Wieder 1992) om det studerade framhävs som betydligt viktigare än tidigare nämnda ”next turn proof procedure”. Ett minimum är kravet att forskaren har förståelse för hur saker blir gjorda och vad som krävs för att detta ska bli gjort, dvs. en möjlighet att känna igen vad som menas med att vara kompetent och skicklig i ett visst sammanhang (Randall & Sharrock 2011). Det finns också etnometodologiska studier som inte alls ser *tal*-interaktion som så centralt fenomen som inom CA utan snarare arbetar med en ”fenomenologisk känslighet” för att t.ex. demonstrera det otillräckliga och bristfälliga i formella regler och officiella procedurer vad gäller deras möjligheter att beskriva vad som krävs för att på ett kompetent sätt utföra uppgifter i en viss verksamhet (Maynard & Clayman 1991). Här finns en spännvidd, från studier av dokument och texter (Garfinkel 1967, kap. 6; Hartswood, Rouncefield, Slack & Carlin 2011; Rooksby 2011), matematisk bevisföring (Livingston 1986) till studier av fenomen som döende och dödsfall på sjukhus (Sudnow 1967).

Efter de första etnometodologiska studierna av arbete menade Garfinkel att ”professionell” sociologi som regel avfärdar vardagliga sociologiska beskrivningar som felaktiga, ointressanta, eller anser att de måste verifieras vetenskapligt och professionellt (Hill & Crittenden 1968). Konsekvensen menade Garfinkel är att olika sociologiska grenar har gett sig i kast med att ersätta common sense med en mer vittfamnande förståelse för historisk och kulturell variation, exempelvis genom statistiska förhållningssätt. Garfinkel ansluter sig visserligen till Durkheims aforism att betrakta den konkreta verkliga formen av sociala fakta som fundamental problemställning inom sociologin. Garfinkel, som pekar på att sociologin återkommande behandlar dessa fenomen som teoretiska koncept och konstruktioner, menar däremot att dessa konkreta påtagliga egenskaper är beroende av och produceras genom komplexa ömsesidigt igenkännbara sociala praktiker stadfästa av *delta-gare* i sociala sammanhang (Garfinkel & Rawls 2002, s. 2). Fakta behandlas

således som ”accomplishments”, utföranden, prestationer (Garfinkel 1967; Garfinkel & Rawls 2002; Pollner 1974) genom praktiskt resonerande:

The focus on practical reasoning emphasizes that the talk *accomplishes* scenes and their contained activities; it emphasizes that members are – as a condition of their competence – rendering scenes intelligible, reasonable and accountable, that their world is a constant *doing* and *achieving*. (Turner 1974, s. 10)

Garfinkel menar att en exklusiv och enträgen upptagenhet av att korrigera common sense fördunklar och reducerar förståelsen för lokalt förklarande produktion av social ordning. Med utgångspunkt i att en fråga, en indikativ gest, en tystnad, blir utförd som en del av den situation i vilken den uppstår menar Garfinkel istället att social ordning är en lokalt konstituerad ordning som finns tillgänglig att studera. Trots detta upplevde Garfinkel att denna ordning återkommande negligerats:

Soon after our studies began it was evident from the availability of empirical specifics that there exists a locally produced order of work's things; that they make up a massive domain of organizational phenomena; that classic studies of work, without remedy or alternative, depend upon the existence of these phenomena, make use of the domain, and ignore it. It was soon evident, too, *that* that domain is ignored is not a fault of classic studies but is among its identifying practices. It is as well a condition under which classic studies are able and permitted coherently to continue. Further, *that* the domain is ignored is a systematically produced feature of ordinary society and accompanies ordinary society's locally produced orderlinesses and their natural accountability as identifying details of ordinary society's production and accountability. *That* the domain is ignored is a systematically produced feature of ordinary society's practical objectivity, its observability, its recognition, its understanding, or its analysis. (Garfinkel 1986, s. vii)

De studier som genomfördes med etnometodologisk ansats valde istället att anta den lokala ordning, eller ”kärna”, som togs för något självklart i ett arbete, som fenomen och studieobjekt (Garfinkel 1991). Genom införandet av termen ”haeccity” eller ”just-thisness” avsåg däremot Garfinkel att undvika begrepp som t.ex. kärna eller essens vilket anslår en generisk, allmän bestämelse över egenskaper för en viss klass av fenomen. Garfinkel ville istället betona att uppmärksamheten skulle riktas mot det lokalt specifika:

...*haeccities* – just-thisness; just here, just now, with just what is at hand, with just who is there, in just the time that just this local gang of us have, in and with just what the local gang of us can make of just the time we need, [...] the ”missing what” of formal analytic studies of practical action. (Garfinkel & Rawls 2002, s. 99)

Uppmärksamheten mot det lokalt specifika istället för det aggregerade, innebär uppmärksamhet mot hur deltagare i aktiviteter förmår att åstadkomma en ”omisskännlig” karaktär hos dessa, som t.ex. nyhetssändning, möte, intervju etc. Snarare än att betrakta social ordning som manifest utifrån aggregerade fakta är utgångspunkten att social ordning kan hittas inom ett socialt sammanhang (Garfinkel 1991).

Garfinkel, som återkommande insisterar på att intersubjektivitet och meningsskapande i olika situationer kräver konstant arbete, uppmärksamhet och kompetent användning av gemensamma metoder för dess åstadkommande gjorde således inget undantag för institutionella verksamheter. De metoder som användes för att utföra en aktivitet i en organisation – på det sätt som den utfördes – hittas i detaljer, i deltagares uppmärksamhet och ömsesidiga handlingar i dessa organisatoriska aktiviteter. Den analytiska uppgiften är att försöka redogöra för den sociala praktiken, det ”kulturella maskineriet”, i vilket mönster, strukturer, processer etc. produceras (Rouncefield & Tolmie 2011b). Det här kräver uppmärksamhet mot de instruerande, förklarande sätt genom vilka ordnade egenskaper i varje handlande görs till publika ömsesidiga, intersubjektiva objekt (Rawls 2008; Tolmie & Rouncefield 2011): det här är viktigt, det här är rutin, nu är det möte och nu är det stressigt. Från ett etnometodologiskt perspektiv är det deltagares common sense kunskap för utförande och fullbordande av ordning som är det centrala att förstå och beskriva.

I visst avseende är alltså ett begrepp som ”etnometodologisk studie av arbete” missvisande eftersom arbete alltid utförs oavsett social situation. Arbete sker överallt för att initiera, upprätthålla och avsluta sociala fenomen. Det som betecknas som karaktäristiskt för ett specifikt arbete är likafullt ett vardagsfenomen. Samtidigt kan det finnas vissa mer eller mindre typiskt karaktäriserande aktiviteter som fördefinierad arbetsreglering och arbetsuppdelning, möten, kalkylering, planering, schemaläggning eller verktyg och teknologier som lockar till specifikt intresse (se t.ex. Button 1993; Heath & Luff 2000b; Hester & Francis 2007; Luff, Hindmarsh & Heath 2000; Rouncefield & Tolmie 2011a). Istället för att anta att t.ex. arbetsfördelning sker utifrån en organisationsplan ställs frågan hur arbetsfördelning praktiskt görs. Att utföra ”arbete” är ofta något som kräver specifik uppmärksamhet och involverar ett igenkännbart utförande, i enlighet med gemensamma regler, instruktioner, procedurer etc. oavsett om detta arbete sker mellan medarbetare backstage eller i ett möte med kunder och klienter. Inom området *Ethnomethodological studies of work* betraktas arbetslivet som något som behöver utföras, göras och åstadkommas oavsett om detta enbart involverar professionella eller om det är situationer med både professionella och lekmän.

Talk at work

En något annan karaktär har studier som kan omfattas inom begrepp som institutionell interaktion, institutionella samtal eller ”talk at work, institutional-talk” vilka har en tydligare samtalsanalytisk inriktning. Inom detta område läggs betydligt större uppmärksamhet på detaljer i tal och hur tal-i-interaktion, turtagning, turdesign, lexikala val, asymmetrier, mm. bidrar till specifika sociala, institutionella strukturer (Boden & Zimmerman 1991; Drew & Heritage 1992b; Heritage 1998). Två nedslag i form av inledande citat får anslå karaktären hos detta område.

Talk is at the heart of all organizations. Through it, the everyday business of organizations is accomplished. (Boden 1994)

... talk-in-interaction is the principle means through which lay persons pursue various practical goals and the central medium through which the daily working activities of many professionals and organizational representatives are conducted. (Drew & Heritage 1992b, s. 3)

Utgångspunkten för detta område är att den specifikt institutionella kontexten inte ensidigt omsluter eller omgärdar deltagare utan är ett resultat av deltagarnas handlingar/yttranden (Heritage 1998). Reproducerandet av institutioner realiseras och är därmed observerbart i detta agerande. I förhållande till samtalsanalysens generellt breda intresse för samtalsorganisering, karaktäriseras inriktningen *talk-at-work* av ett intresse för hur samtal i institutionella praktiker modifieras, formas, influeras eller begränsas av kontextuella faktorer, dvs. hur institutionella samtal i vissa aspekter skiljer sig från vardagssamtal (Psathas 1999). Det kan på ett sätt tyckas vara en självklarhet att samtal som pågår i arbetslivet också är institutionella. En återkommande utgångspunkt inom detta område är att den institutionella karaktären relateras analytiskt till de samtalades orientering.

...interaction is institutional insofar as participants' institutional or professional identities are somehow made relevant to the work activities in which they are engaged. (Drew & Heritage 1992b, s. 3-4)

Med denna utgångspunkt kan ett samtal mellan t.ex. läkare och patient beskrivas som skiftande i sin institutionella karaktär utifrån hur deltagarna interagerar. Heritage & Clayman (2010b) visar som exempel att läkaren i en mer informell och ickemedicinsk fas i samtalet använder sig av ”oh”-bekräftelser vilka i andra mer medicinskt inriktade sekvenser är helt frånvarande. Även de institutionella rollerna blir framträdande genom att exempelvis tala som läkare, lärare, patient eller journalist.

These roles are enacted by talking in these ways. Failing to talk in these ways, by contrast, can lead to difficulties in realizing, or being recognized in, these institutional roles and activities. (Heritage & Clayman 2010b, s. 32)

Det specifikt institutionella i interaktionen kan betraktas i aspekter som turtagningskaraktäristik, specifik organisation av faser och sekvenser, turdesign, lexikala val och asymmetrier (Heritage 2004; Heritage & Clayman 2010b, s. 36 f.).

Studier av interaktion i arbetslivet har bidragit till ny kunskap inom en mängd områden t.ex. nyhetsintervjuer, vård och nödsamtal, juridiska processer (Boden & Zimmerman 1991; Clayman & Heritage 2002; Drew & Heritage 1992b; Whalen & Zimmerman 1987). Svenska avhandlingar i området har studerat samtal i t.ex. arbetsförmedling, polisförhör, teamkonferenser, ungdomsprojekt, kvarts- och utvecklingssamtal (Adelswärd 1988; Hofvendahl 2006; Jönsson 1988; Lundgren 2009; Mäkitalo 2002; Persson Thunqvist 2003).

Min uppfattning – och häri ligger viss kritik – är att en klar majoritet av studier inom detta område studerar de samtal som även på förhand är taget för att vara just *samtal* i arbetet där gränssnittet mellan professionella och lekmän, läkare-patient, lärare-elev, journalist-informant, domare-åtalad, återkommande hamnar i fokus. Den icke-symmetriska aspekten, som så att säga mer eller mindre kan antas gälla redan innan samtalen, har ibland använts som definitionsfaktor för vad som ska betraktas som institutionella samtal (Linell 1990). Mer kollegiala samtal har betecknats som inominstitutionella (Adelswärd 1995). I andra fall ges definitionen att *minst en* deltar som en del av sitt yrkesarbete (Linell 2011, s. 102) vilket öppnar för att samtal mellan två medarbetare skulle kunna betraktas som institutionellt. Talk-at-work/institutional-talk-paradigmet tenderar att resultera i en sorts tradition av studier som man med hjälp av Goffmans dramametafor kan klassificera som ”frontstage”-studier (jfr. Sarangi & Roberts 1999b). I linje med Sarangi och Roberts (1999b) menar jag att detta kan bidra till en allt för stor fokusering på givna asymmetri-problem i arbetslivet. Ett alltför ensidigt fokus på formella möten och aktiviteter mellan professionella och lekmän riskerar dessutom att man fortsatt osynliggör vissa aspekter av arbete vilka kan vara minst lika viktiga att studera vad gäller kunskaper om institutioners upprätthållande. Frånvaron av studier av mer kollegiala situationer noteras alltså inom interaktionsfältet:

Less attention has been devoted to the internal life of organizations, in situations of collaboration between professionals, inside and across their respective sections and departments. (Svennevig 2012, s. 3)

Deidre Bodens (1994) studie, *The Business of Talk: Organizations in Action*, anses vara en föregångare vad gäller ett mer kollegialt fokus men i likhet

med många studier med samtalsanalytiskt fokus, har denna studie något ensidigt sett till typiska organisations- och samtalsfenomen: möten. Viss kritik har från etnometodologer också riktats mot att deltagarnas orientering ges en avgörande betydelse för det institutionella (se t.ex. Hester & Francis 2000) och kritik har också riktats mot att man med för stort fokus på just tal som strukturerande faktor förbiser och åsidosätter praktiska och i tid utsträckta organiserade fenomen vilka inte har formen av tal (Bjelic & Lynch 1992, s. 54).

Etnometodologins mångfald

Den stora spännvidden av studier med etnometodologiska och samtalsanalytiska utgångspunkter med intresse för organisation eller arbetsplatser blev i det föregående mycket förenklat uppdelat och beskrivet i två riktningar (*Ethnomethodology at Work* respektive *Institutional talk*). Kritik inom det egna fältet återspeglar i viss mån etnometodologins mångfald och utveckling i olika grenar och det samtalsanalytiska fältet har med åren utvecklats betydligt vad gäller icke-verbala aspekter. Vad gäller den institutionella karaktären finns forskare som antar en mer vardaglig attityd och menar att den specifika aktivitet som kan definieras som institutionell, som arbete eller arbetsplats är den i vilken människor själva skulle definiera sig som att vara i/på sitt arbete (Sarangi & Roberts 1999b). Sarangi och Roberts öppnar också för en bredare ansats genom begreppet kommunikativa praktiker (se även kommunikativa verksamheter och kommunikativa projekt, Linell 2011; 2008) vilket jag i denna studie kommer att ansluta mig till:

Workplaces are held together by communicative practices. At the local level, such practices include **talk** [...] **text** [...] the use of **social space** [...] and other **artefacts** [...] in various configurations. (Sarangi och Roberts 1999 s. 1, av mig förkortat och betonat)

I en artikel av Psathas (1995a) identifieras hela fem olika etnometodologiska riktningar med intresse för organisation/institution, vilka skiljer sig åt i förhållande till varandra vad gäller problemområde, metodologiska preferenser och fokus. Trots detta menar Psathas att de inte ska betraktas som inkompatibla utan snarare komplementära. Till Psathas gruppering kan dessutom adderas ett område av studier under rubriken ”Workplace Studies” (Luff et al. 2000). Här återfinns forskning med fokus på tekniska system i social interaktion och inom fältet har ofta dörren öppnats in till tekniktäta och komplexa miljöer som t.ex. kontrollrum där flygtrafik eller tunnelbanelinjer hanteras (Heath & Luff 2000b; Luff et al. 2000). Denna forskning kan betraktas som en del av den vetenskapliga disciplinen CSCW, ”Computer Supported Collaborative Work”. Med bibehållet intresse för hur arbetsplatsaktiviteter genomförs i interaktion finns ett speciellt fokus på hur verktyg

och teknologier konstitueras och har reflexiv bäring i och för de undersökta verksamheterna.

...workplace studies seeks to encompass the range of practical resources that people bring to bear in the accomplishment of their work and the diverse range of interactional forms which feature in their organizational conduct. (Heath & Button 2002, s. 159)

Inom detta fält är det betydligt vanligare att studierna belyser kollaborativa processer mellan medarbetare (Heath & Luff 1991; 1992; Luff, Heath & Greatbatch 1992) och här återfinns faktiskt en studie av interaktion mellan journalister i nyhetsproduktion (se Heath & Luff 2000b, kap. 3). Studien belyser hur medarbetare engagerade i individuellt skärmarbete selektivt redogör för och återger, *animerar*, olika nyhetstexter, t.ex. som ett led i att texterna kan vara av intresse för andra medarbetare.

Som ovanstående genomgång antyder finns det en mångfald av inriktningar med etnometodologiska utgångspunkter (Maynard & Clayman 1991). Kommande empiriska kapitel kommer i varierande grad knyta an till olika inriktningar inom området EMCA-förankrade arbetsplatsstudier. I huvudsak är tal och multimodala aspekter i redaktionella samtal i fokus och de detaljer med vilka medarbetare på nyhetsredaktioner producerar, hanterar och uppvisar förståelse för lokalt situerad ordning i olika redaktionella aktiviteter. I vissa analyser kommer min egen förståelse för och erfarenhet av verksamheten att vara av betydelse medan den analys som görs vid andra tillfällen tydligare förankras i deltagarnas orientering. Gemensamt för samtliga empiriska kapitel är dock en orientering mot kunskap i kollegial interaktion.

Kunskap i interaktion

På senare tid har kunskap som tema fått en framskjuten position inom olika studier av organisation med begrepp som kunskapsorganisation, kunskapsarbete, kunskapsledning etc. Kunskap har blivit en faktor att räkna med, ett slags socialt kapital och en tillgång utöver klassiska produktionsfaktorer som jord, arbetskraft och kapital (Drucker 1993; Gustavsson 2002). Något enhetligt perspektiv på vad kunskap eller kunskap i organisation specifikt är finns dock inte.

En ordboksdefinition av begreppet kunskap säger oss att person P har kunskap om A om; A är sann, P håller A för att vara sant, och P har goda grunder för att hålla A för sant (Nationalencyklopedin, ne.se)³. Definitioner som dessa har en filosofisk tradition som sträcker sig tillbaka till tiden för Platon. I litteratur som berör frågor om vad kunskap är förekommer ofta

---

³ <http://www.ne.se/lang/kunskapsteori> [2013-01-10]

distinktioner mellan olika former av kunskap, som t.ex. tyst, uttalad, personlig eller social kunskap, påståendekunskap, förtrogenhetskunskap, färdighetskunskap. Genomgångar av olika perspektiv på kunskap i organisation pekar generellt på två eller tre olika strömningar där en tredje kan betraktas som en blandning av de två andra (Vo 2012).

I den första riktningen betraktas återkommande kunskap som en egendom eller egenskap hos individen eller omvänt som något utan relation till något subjekt och därför möjlig att lagra t.ex. i dokument, statistik och tekniska system. Betoningen ligger dock oftast på individen och olika kognitionsfaktorer och kunskap representerar det som är sant. Det här kan inrymmas i vad som benämns som ett funktionalistiskt eller realistiskt kunskapsperspektiv (Alvesson 2004; Edenius 2003) eller som ägandepistemologi, "epistemology of possession" (Cook & Brown 1999). I en annan riktning förespråkas en mer social kunskapssyn vilken återkommande förankras i texter av Alfred Schütz (1962), Berger och Luckman (1979), eller Vygotskij (1978). Inom perspektivet på kunskap som en praktik, "epistemology of practice" (Cook & Brown 1999), lämnas entitetstanken till förmån för en processtanke. Beröende av teoretiska utgångspunkter och om man upplever problem med att använda begreppet kunskap eller ej, förespråkar forskare olika alternativ eller komplement när man berör temat kunskap. Begreppet *knowing* är återkommande, bland annat för att anslå en mer aktiv och situerad sida. Med *knowing* vill man betona att kunskap betraktas som ett pågående och socialt görande (Orlikowski 2002). Översatt till svenska skulle man använda kunande, vetande, eller kunskapande för att närma sig fenomenet som olika situerade aktiviteter.

Tekniska landvinningar inom områden som neurobiologi har också möjliggjort att man numera kan prata om kunskaper som mönster av synaptiska kopplingar i hjärnan (Markova 2007). Beteckningen kunskap används såväl vardagligt som inom olika vetenskapliga områden och perspektiv vilket medför att de olika referenserna till kunskap, förutom begreppet i sig, har mer eller mindre, eller faktiskt inget alls med varandra att göra (Markova 2007). I vissa avseenden återspeglar dessa riktningar olika dikotomier som process - innehåll, teori - praktik (Easterby-Smith & Lyles 2003) men även individ - kollektiv.

Ett etnometodologiskt perspektiv på medlemmars kunskap

Från en etnometodologisk horisont är dikotomier, såväl som synaptiska kopplingar, *sociala fenomen* vilka kräver sin förklaring (Rawls 2008). Kognitiva likaväl som sociala aspekter av kunskap kan betraktas som egenskaper i den mån de blir tillgängliga och ömsesidigt sedda och begripna. Återkommande inom etnometodologiska studier har varit att "re-specificera" (Garfinkel 1991; Lynch 1997) teoretiska och vetenskapliga koncept genom att undersöka dem i sammanhang där deltagare behandlar dessa fenomen

som sina angelägenheter. När det gäller aspekter av kunskap består re-specificeringen i att ställa sig frågan vad dessa termer, *epistemics*, kan avse (Lynch 1997, s. 283). Sudnow (1967), som undersökte död och döende som sociala fenomen på sjukhus, poängterar i inledningen till sin studie att ansatsen inte på något sätt innebär att dessa fenomen inte har någon biologisk status, men att de blir upptäckta, igenkända, benämnda och behandlade i en social värld och att upptäcka, känna igen och benämna död är sociala aktiviteter vilka kräver kompetens i en kulturell tradition. Det korrekta och inkorrekta i betecknande som död och döende menar Sudnow är en praktisk angelägenhet (Sudnow 1967, s. 8-9). Denna studie tar fasta på detta perspektiv och betraktar kunskap och aspekter av kunskap som praktiska angelägenheter och som sociala fenomen möjliga att lära om genom att studera social interaktion.

I ett tidigt symposium som syftade till att förklara vad etnometodologin stod för, uttryckte Harvey Sacks intresse just för vad människor verkar veta och använda sig av (*seem to know and use*) och med vilka procedurer de gör sig kunniga om sin värld. Både Sacks och Garfinkel argumenterade för att samhällsvetenskapen som utgångspunkt gör antaganden om att vardagsmänniskans trosföreställningar och uppfattningar är felaktiga och därmed ser sin plikt att korrigeras dessa (Hill & Crittenden 1968, s. 12 ff.). Det sätt som etnometodologin förklarades under symposiet bar spår av kritik mot ett slags vetenskapens kolonialvälde eller nybyggaranda vad gäller en till synes obruten mark. Från ett etnometodologiskt perspektiv betonades snarare människors common sense-kunskap som det centrala fenomenet att undersöka och att detta skulle göras utan avsikt att jämföra medlemmars kunskaper mot idéer om vad som verkligen *är*, vad som vetenskapligt kan beläggas etc. Från en etnometodologisk horisont är vetenskapsmannen inte först på plats. Vardagsmänniskan är alltid steget före och Garfinkel definierar etnometodologi som studerandet av medlemmars kunskap om vardagens fenomen:

It is an organizational study of a member's knowledge of his ordinary affairs, of his own organized enterprises, where that knowledge is treated by us as part of the same setting that it also makes orderable. (Garfinkel 1968/1974, s. 18)

Etnometodologiskt riktas intresset mot medlemmars kompetens och förmåga att relativt ”störningsfritt” hantera och göra vardagen ”förklarlig” (Garfinkel 1967, s. 57 not 8), en vardag som i sin tur bland annat kan konstitueras som arbete och t.ex. en vetenskaplig praktik. Garfinkel, Lynch och Livingston (1981) studerade exempelvis astronomers vetenskapliga arbete i upptäckandet av en optisk pulsar. Med utgångspunkt i att den verksamhet som här ska studeras också betraktas som en av de institutioner som utgör en av vårt samhälles viktigaste källor till kunskap om vår omvärld (Hård af Segerstad 2002; Talbot 2007; Tuchman 1978) skulle ett etnometodologiskt angrepps-

sätt vara att rikta intresse mot de sätt på vilka fakta arbetas fram och nyheter som kunskapsobjekt etableras i en räckvid av praktiska aktiviteter (jfr. Garfinkel et al. 1981; Zimmerman 1974): ”to catch the work of ‘fact production’ in flight” (Garfinkel 1967, s. 79), men göra detta utan någon ironisk jämförande underton, utan referens till vetenskapligt korrigerande vad gäller vad som är rationellt och förnuftigt, utan huvudsakligt syfte att jämföra vardagspraktik mot vad som är vetenskapligt belagt (Garfinkel 1967, s. 9; Hill & Crittenden 1968, s. 13).

Utifrån detta perspektiv menar jag att kunskap i en organisation, på t.ex. en nyhetsredaktion, både realiseras som ett lokalt producerat inslag i medlemmars arbete, i arbetsuppgifter, i möten, i handhavande av artefakter och som ett igenkännbart inslag av medlemmars praktiska resonering (jfr. Housley 2003, s. 87; Housley 2000). Jag vill beskriva detta som kunskap i en praktik och kunskap som en praktik. Vid en första anblick inbjuder detta till ett upprätthållande av distinktionen mellan att *veta hur* och att *veta att* som användes i inledningen. Frågan *vet vi att det är en man*, indikerar en orientering mot vetande som en social men i detta fall också institutionell produkt. Frågan *hur laddar man den* indikerar en orientering mot veta hur i ett praktiskt användande. Trots att de svar som följer på dessa frågor i det första fallet är ett yttrande och i det andra fallet i vardaglig mening ett praktiskt utförande, är perspektivet här i denna studie att både frågor och deras svar oavsett form är *handlingar*, med praktiska konsekvenser. Dessa deltagares, liksom andra människors, vetande och kunnande är således i överväldigande grad en fråga om att veta-hur (Sharrock 2011, s. 20).

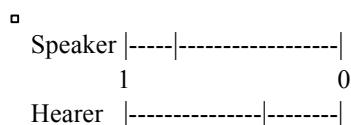
Att redigera och att förklara hur man redigerar, att skämta och att förklara skämtet, sända nyheter och förklara vad nyheten är, kan visserligen betraktas som olika sidor av ett och samma mynt, men utgångspunkten här är att alla dessa aktiviteter är olika former av göranden. Att cykla, skämta och sända nyheter, att undersöka och förklara, liksom att *kunna* och *veta*, är igenkännbart (jfr. recognizability, Sacks 1995, s. 239-259) som cyklande, skämtande, kunnande etc. Att känna igen fenomen och aktiviteter kan visserligen betraktas som ett konceptuellt och mentalt veta-vad, men att visa att man känner igen en fråga, en passning, ett skämt, ett 100-meterslopp, en nyhetssändning etc. är åter ett veta-hur. Ett sådant publikt igenkännande – genom att svara, acceptera eller motsätta sig svar, ta emot eller bryta passningen, skratta, springa eller applådera loppet – konstituerar också retrospektivt det föregående. Vi kan aldrig ta paus från ett praktiskt levande (Garfinkel 1996, s. 11). Verbala, visuella fysiska aktiviteter är konstituerande i avseendet att de är begripliga, synliga, hörbara som dessa aktiviteter – eller inte. I den mån de är det så visar det att de metoder genom vilka deltagare producerar och hanterar skeenden också är identiska med medlemmars procedurer för att göra dessa skeenden igenkännbara, synliga och sägbara (Garfinkel 1967).

Epistemiska aspekter från ett samtalsanalytiskt perspektiv

Uppmärksamhet mot och produktion av fakta och kunskap, dvs. utredande undersökande och uppvisande aktiviteter är dock inget unikt för vissa specifika verksamheter som t.ex. vetenskap, journalistik eller domstolsväsende, utan ett inslag i många sammanhang (Lynch 1997). På senare tid har epistemiska aspekter också blivit ett centralt fenomen i studier av interaktion. Studier av kunskapsaspekter i interaktion med samtalsanalytiska utgångspunkter har tidigare och som exempel fokuserat på kunskapsasymmetrier (Drew 1991), hur man ger uttryck för källan till vad man vet (Pomerantz 1984b) och hur man visar att det man får reda på är något nytt (Heritage 1984a). En växande flora av interaktionsstudier använder begreppet epistemisk i kombination med andra begrepp: praktisk epistemologi (Sidnell 2005; Whalen & Zimmerman 1990), epistemisk auktoritet (Heritage & Raymond 2005), epistemisk status, (Heritage 2012a), epistemisk stance/ positionering alt. ståndspunktsmarkering (Kärkkäinen 2006; Melander & Sahlström 2010), epistemiskt landskap (Heritage & Raymond 2012), epistemisk tillgång, företräde och ansvar (Stivers et al. 2011), samt epistemisk motor (Heritage 2012a). Generellt utgör detta ett forskningsområde med fokus på hur deltagare i interaktion gör gällande, tvistar om och försvarar kunskapsanspråk (Heritage 2012c).

Epistemiska territorier, status och positionering

Även om Schütz konstruktion av idealtyper som experten, mannen på gatan och den välinformerade medborgaren utgjorde ett underlag för ett resonemang om olika kunskaps territorier eller kunskapsprovinser (Schütz 1946/2002) refererar forskare med ”Epistemics in Conversation” som fokus återkommande till forskning av Labov och Fanshel samt Kamio för perspektivets utveckling. I förhållande till de territorier som Schütz definierade har dessa forskare konceptuellt identifierat hur alla människor har ett slags eget informationsterritorium (Heritage 2012a; Kamio 1997; 1994; 1995; Labov & Fanshel 1977). Labov och Fanshel (1977) identifierar vad de kallar A- och B-händelser, där en A-händelse är något som person A, men inte B har vetskap om, och en B-händelse något som B men inte A har vetskap om. Detta har bidragit till förståelsen för hur ett påstående från B om en A-händelse kan betraktas som en undersökande handling (Pomerantz 1980). En undersökande handling behöver således inte nödvändigtvis utföras i form av det vi i allmänhet skulle definiera som en fråga och på samma sätt är vissa frågor inte avsedda att svaras på (Heritage 2012b). Kamio utvecklade ett något mer graderat perspektiv och menade att information i yttranden har en ojämnt fördelad relation till deltagares informationsterritorier (figur 1).

Figur 1. Kamios (1995) informationsterritorier

Kamio identifierade även determinerande villkor för dessa relationer, så som deltagares grad av egna erfarenheter, profession eller expertis inom det avhandlade, såväl som personliga förhållanden till objekt, personer och händelser (Kamio 1995, s. 237). Detta perspektiv har bidragit till utvecklingen av perspektivet kunskap i interaktion då det introducerat rättigheter, ägarskap och moral som aspekter (Heritage 2012c, s. 376).

Från samtals- och interaktionsanalytiskt perspektiv har detta format ett perspektiv inom vilket man betraktar deltagares relativa tillgång till en viss kunskapsdomän eller territorium som stratifierat, som mer eller mindre ojämnt fördelat. Man skiljer i detta mellan epistemisk status och positionering (Heritage 2012a; 2012b; Heritage & Raymond 2012).

Epistemisk *status* involverar deltagarnas ömsesidiga igenkännande av relativa positioner vad gäller tillgång till, men även rättigheter i förhållande till en viss domän. Generellt behandlas exempelvis människor med viss plikt-skyldighet som mer vetande (K+) om sina personliga förhållanden än andra (K-). Detta medför att deltagare också har olika rättigheter att uttrycka sig om dessa förhållanden (Heritage & Raymond 2005; Raymond & Heritage 2006). Epistemisk status är en uppfattad relation som omfattar vad deltagare vet, hur de vet och med vilken säkerhet de vet likväl som olika rättigheter och skyldigheter att veta inom olika domäner (Heritage 2012c, s. 377). Beteckningar som K+/K-, Kamios (1995) och andra mer grafiska presentationer (se Heritage & Clayman 2010b, s. 140) av deltagares olika positioner i detta förhållande gör långt ifrån rättvisa åt komplexiteten och påvisar endast att förhållanden kan betraktas som asymmetriska. Deltagares epistemiska status varierar förstås i förhållande till olika domäner men kan också komma att justeras över tid som ett resultat av deltagares interaktiva bidrag (Heritage 2012b).

Epistemic stance, som här kommer att översättas till epistemisk *positionering* (positionering alt. ståndpunktsmarkering, se Melander & Sahlström 2010, s. 130 ff.) avser deltagares interaktiva bidrag och design av turer vilka etablerar, justerar eller visar antaganden om epistemisk status. Samtliga av följande frågor är tydliga uttryck för att respondenten har kunskaper om vem som ringde: (1) Vem var det som ringde? (2) Var det polisen som ringde? (3) Det var polisen som ringde, eller hur? (4) Det var polisen? Frågorna har däremot en utformning vilken bär spår av en frågeställares relativa kunskaper. Det är gradskillnader i ”djupet” hos dessa positioneringar. Epistemiska positioneringar är därför en viktig resurs för etablering och justering av

epistemisk status. I vissa fall antas och behandlas epistemisk status relativt oproblemiskt av deltagare i interaktion, medan det i andra skeenden är något som etableras eller varierar över tid i interaktion.

Förhållandet mellan epistemiska positioneringar och epistemisk status kan vara mer eller mindre kongruent. Förenklat kan inkongruens av olika grad exempelvis identifieras när den som blir tillfrågad och antas veta inte vet, eller när den som frågar kan antas veta (Heinemann, Lindström & Steensig 2011). Som Goodwin (1981c) visat kan yttranden gradvis designas i relation till vad övriga deltagare kan antas veta. En viktig poäng är att epistemisk status och epistemisk positionering som analytiska begrepp inte relateras till något essentiellt tillstånd utöver det som antas, etableras, manifesteras och igenkänns i social interaktion.

Epistemisk tillgång, företräde och ansvar

Stivers, Mondada och Steensig (2011) skiljer i sin tur mellan epistemisk tillgång (access), företräde (primacy) och ansvar (responsibility) och pekar också ut kunskap med olika epistemiska aspekter som ett högt moraliskt område.

Epistemisk *tillgång* avser övergripande vad människor ger uttryck för att veta eller inte veta, graden av säkerhet med vilken man vet, källan till detta och med vilken direktitet man vet. Pomerantz (1980) har pekat på skillnader vad gäller närhet till domäner genom att skilja på typ1- och typ2-kunskaper. Typ1 betecknar förstahandskunskaper och direkta erfarenheter och typ2 betecknar mer distanserade, indirekta kunskaper, derivat och hörsägen mm. Pomerantz (1984b) har också visat hur deltagare i interaktion återkommande orienterar sig mot källan till vad man har kommit att veta. Även om resone-mangen indikerar faktiska, essentiella eller mentala tillstånd – en slags ägd kunskap – är tillgång, A/B-händelser, typ1/2-kunskaper i denna studie, utöver att vara specifika vetenskapliga distinktioner, något som deltagare orienterar sig mot i yttranden, dvs. sociala och praktiska fenomen. Graden av vetande som etableras genom deltagares yttranden som t.ex. *jag tror, kanske* och *troligen*, vilka på olika sätt gör anspråk på vad man kan/vet (Kärkkäinen 2003), visar sig återkommande medföra praktiska konsekvenser vad gäller deltagande (Goodwin 1987; Goodwin & Goodwin 1992a; 1992b).

Epistemiskt företräde och ansvar avser det område som berör deltagares relativa rättigheter och skyldigheter att veta/kunna inom olika områden vilket delvis kan relateras till ovan nämnda epistemiska tillgång (Stivers et al. 2011). Epistemiskt *företräde* kan avse olika normer att personer med större tillgång till en viss domän också ges företräde i frågor om denna. Även om jag vet något är normen att andra personer med direkta erfarenheter ges företrädesrätt (typ1/typ2). Företräde kan också gälla sociala relationer, släktskap, profession och yrkesroller. I ett arbetslag kan arbetsledaren ges epistemiskt företräde att berätta om organisatoriska förhållanden medan enskilda team-

medlemmar i högre grad ges epistemiskt företräde att rapportera om deras eget individuella arbete. Men epistemiskt företräde gäller också vid delgivning av nyheter, t.ex. att de med närmast relation till saken bör meddelas först. Även om det är en norm att påståenden görs utifrån tillräcklig kunskap finns normer om olika rättigheter att göra så. Auktoritet som härleds via sociala kategorier och kategoriseringskollektioner (släkthållanden, lärarelev, arbetsledare-arbetsledd), såväl som interaktiva kategorier (värderingar i första vs andra position/yttrande, berättare vs åhörare, etc.) kan vara avgörande vad gäller företräde. Epistemiskt företräde berör relativa rättigheter att veta och företräde att yttra sig vad gäller vissa domäner, samt att sociala och interaktiva kategorier kan betraktas som mer eller mindre auktoritära vilket kan medföra företrädesrätt i dessa frågor (Stivers et al. 2011). Dessa förhållanden är däremot inte givna, stabila förutsättningar utan något som görs relevant – initieras, utmanas, manifesteras i interaktion.

Epistemiskt *ansvar* berör på motsvarande sätt deltagares skilda ansvar och skyldigheter att kunna och veta inom vissa domäner. Även det här kan relateras till skillnader mellan första- och andrahandskunskaper (typ-1/2 Pomerantz 1980). Det antas exempelvis ofta finnas ett större ansvar att veta något om sina personliga förehavanden och om händelser man själv har erfarenhet i förhållande till andra människors förehavanden och händelser (Kamio 1995). Inom ett yrke åligger på samma sätt epistemiskt ansvar för det område som definierats för en profession eller yrkesroll. Precis som epistemiskt företräde kan epistemiskt ansvar också härledas till sociala kategorier, men generellt gör sig deltagare i interaktion till ansvariga för att kunna svara på frågor i den mån de ofta redogör för skäl om de inte kan svara (Stivers et al. 2011). Deltagare i interaktion förväntas också förhålla sig till vad man vet om andra deltagare. Detta kan synliggöras genom att yttranden anpassas efter vad olika mottagare kan förväntas veta (Goodwin 1979; 1981c). Det är därtill en norm att man inte berättar för andra vad de redan vet, likväl som att man inte ställer frågor och gör sig till novis inom områden i vilka man redan vet svaret (jfr. Grice maximer, Grice 1975; Stivers et al. 2011).

Studie av kunskap i kollegial interaktion

Trots inledningens anslag, att organiserat arbete sällan studeras i dess konstituerande detaljer, har genomgången samtidigt visat att det inte helt saknas studier av institutionell interaktion. Utgångspunkten för denna studie har dock varit att en organiserad verksamhet skulle studeras med ett fokus på dess kollegiala aktiviteter snarare än dess mer publika produkter eller formella situationer. Avsikten med detta är att anslå ett tydligt ”backstage”-perspektiv som jag uppfattar som relativt frånvarande inom interaktionsstudier av organiserade verksamheter. Ansatsen är ett försök till att stärka perspektivet att ett arbete, en organisation, en institution inte enbart utgörs av

situationer vilka involverar professionella och lekmän, eller nödvändigtvis relationen arbetsledare och arbetsledd. Arbete utgörs inte heller enbart av situationer med på förhand definierade start- eller sluttider som typiska mötesarrangemang, utan dessutom av ett stort antal mer diffusa temporärt uppstående sociala situationer mellan medarbetare (t.ex. Premeeting Talk, Mirivel & Tracy 2005). För att förstå organiserad verksamhet och kunskap i organisation är det viktigt att belysa dessa situationer och deras konstituerande form vad gäller organiserat arbete i stort. De kollegiala ”inoinstitutionella” situationerna vilka tenderar att försummas i arbetsplatsstudier (Sarangi & Roberts 1999b), utgör i denna studie huvudfokus.

Med perspektivet kunskap-i-interaktion är avsikten att studera kunskap i sammanhang i vilket det uppträder som ett socialt och praktiskt fenomen. Utifrån ett etnometodologiskt perspektiv är yttranden med epistemisk anknytning lika lite som andra former av handlingar referenser vars motsvarighet finns i en annan sorts värld. De refererar till något här och nu, där och då, inte till något utanför eller inuti. Att kunna eller inte kunna, att veta eller inte veta är en handling-till-handling, eller handlande-till-handlande fenomen. Att svara jag vet/kan inte på en fråga, formar in situ en handling med referens till denna fråga och har där och då relativt svag bäring på sanningshalten utifrån någon externt definierad standard. Uppfyllandet av eventuellt sanningskriterium vad gäller deltagarnas yttranden åläggs i detta arbete inte forskaren, utan deltagarna i dessa situationer att eventuellt utreda. Om de orienterar sig mot kunskap som en process eller som något i deras eller andras ägo (Sharrock 1974), som ett veta hur eller veta att betraktas här som en möjlig empirisk fråga. Motiven till att medlemmar i aktiviteter specifikt orienterar sig mot vissa aspekter skulle från ett etnometodologiskt perspektiv kunna besvaras i termer av att medlemmar ständigt arbetar för upprätthållandet av konsistenta arrangemang (intersubjektivitet):

In exactly the way that persons are members to organized affairs, they are engaged in serious practical work of detecting, demonstrating, persuading through displays in the ordinary occasions of their interactions the appearances of consistent, coherent, clear, chosen, planful arrangements. (Garfinkel 1967, s. 34)

Konsistenta arrangemang kan i denna studie avse det som för deltagare i redaktionellt arbete är ”visibly-rational-and-reportable” (Garfinkel 1967, s. vii) t.ex. reporter, nyhetschef, redaktionellt arbete, nyhet, inslag, redigering, nyhetssändning, samarbete, nyhetsmöte, publicering, nyhetstips etc.

När aspekter av människors kunnande och vetande arbete studeras från ett deltagar- och interaktionsperspektiv är det återkommande att forskaren studerar situationer där en asymmetrisk status mellan deltagarna är en sorts *a priori* relation. De involverar professionella och lekmän i situationer även vardagligt tagna för att vara institutionellt typiska aktiviteter som t.ex. dom-

stolsförhör och lärar-elev situationer (Drew 1992; Metzger & Beach 1996; Sert 2013). En asymmetrisk relation mellan professionella och lekmän kan exempelvis avspeglas i deltagarnas skilda rättigheter att ställa frågor och i detta avseende är även en journalistisk aktivitet, *nyhetsintervjun*, studerad som epistemisk praktik (Ekström 2002; Hutchby 2001; Koskela 2011; Roth 2002). Även om mer symmetriska situationer som student-student, lärling-lärling studeras utifrån begrepp som *collaborative learning and teaching* studeras dessa fenomen nästintill uteslutande inom en formell utbildningskontext. Detta gäller även vid arbetsplatsrelaterade studier (t.ex. Tanggaard 2005). Att studera pedagogiska fenomen i formella utbildningssituationer är visserligen viktigt, men en alltför ensidig orientering riskerar att bidra till att man inom vetenskaplig forskning befäster att pedagogiska fenomen som lärande, kunskap instruktioner, etc. i första hand uppträder i pedagogiska verksamheter och utbildningsinstitutioner. Med denna studies öppna ansats (se kommande kapitel) har jag fått möjlighet att upptäcka och studera hur undervisande/lärande/kunskapande situationer uppstår mellan medarbetare i det ordinarie, ständigt pågående arbetet, där medarbetare istället *a priori* kan antas kunna sitt arbete och i högre grad ha mer jämlika kunskaper om arbetets genomförande. Studien kan därmed utgöra ett bidrag till områden som pedagogik i arbetslivet, livslångt lärande etc.

3 Metod, fältarbete och videoinspelningar

En del av arbetet med denna studie har bestått av fältarbete, skuggning, fältobservationer och videoinspelningar vid sammanlagt fem olika lokala nyhetsredaktioner inom Sveriges Radio. Jag har valt att inte anonymisera företaget. Det är relativt unikt med sin verksamhet med lokala radioproducerande nyhetsredaktioner. Jag har däremot strävat efter att avidentifiera personer och enskilda redaktioner som deltagit i studien. Som ett led i detta har jag bytt namn på platser och personer som blir omnämnda i det empiriska materialet samt återkommande använt mig av konturteckningar istället för fotografier.

Begreppet fältarbete säger relativt lite om vad som gjorts och hur det gjorts och i brist på förtydliganden har begreppet ibland kommit att mystifieras (Agar 1996). Även om det finns videoetnografiska och EMCA-studier av mediepraktiker (t.ex. Broth 2004; 2008a; 2008b; Clayman & Reisner 1998; Heath & Luff 2000a; Heath & Nicholls 1997) är det vanligare att det är produkterna, program- och nyhetsintervjuer som studerats (t.ex. Clayman & Heritage 2002; Ekström, Kroon & Nylund 2006; Hutchby 2006; Jalbert 1999). Mot bakgrund av att man inom medievetenskaperna återkommande gett uttryck för en avsaknad av studier om den redaktionella verksamheten (Cottle 2003; Nohrstedt 1994; Nohrstedt & Ekström 1994a; Nygren 2008a), har jag valt att göra en relativt omfattande beskrivning av fältarbetet.

Forskarrollen i etnografiska studier beskrivs ibland utifrån begrepp som anger olika former av deltagande, t.ex. icke deltagande, passivt, moderat, aktivt och fullständigt deltagande (t.ex. Spradley 1980). Det kan uppfattas som att det handlar om ett enstaka beslut som man överväger i förväg och som resulterar i ett enhetligt beteende under observationstiden. Helland (1995) menar just att rollen som forskare inte är statisk och beskriver därför hellre sin arbetsmetod som fältobservationer istället för t.ex. deltagande observationer. Jag ansluter mig gärna till detta perspektiv efter erfarenheter av att graden av deltagande varierat och gjort så under hela fältarbetet (jfr. Hammersley & Atkinson 1995).

När forskningsarbetet inkluderar observationer av något slag blir tillträdet till den praktik som man vill studera en avgörande och central del av arbetet (Alvesson & Kärreman 1995; Heath, Hindmarsh & Luff 2010). Arbetet med att spela in skeenden i dess "naturliga miljö" är beroende av att tillträde ges från s.k. grindvakter (Corsaro 1982). Att i en första instans få tillträde till en arbetsplats medför inte per automatik tillträde till alla situationer och relat-

ionen mellan forskare och deltagare kan i viss mån avgöra vilka situationer som forskaren får ta del av (Hammersley & Atkinson 1995; Heath et al. 2010). I den senare delen av det här kapitlet beskriver jag hur jag fått men också nekats tillträde till nyhetsredaktioner, samt hur jag arbetat med videokameror och fältobservationer när jag väl kommit på plats. Kapitlet inleds med en beskrivning av hur det blev just möten mellan medarbetare vid och omkring nyhetsdesken på en radiostation som hamnade i fokus för detta arbete.

Vägen fram till en plats vid nyhetsdesken

Intresset för kollegiala arbetsprocesser fanns redan innan jag påbörjade denna studie. Mitt intryck efter studier inom området arbetsliv-pedagogik-organisation var att det till övervägande del var top-down och generaliserande perspektiv där specifika medarbetare och arbetsuppgifter gavs mycket liten plats (jfr. Garfinkel 1986; Llewellyn 2008; Llewellyn & Hindmarsh 2010; Orr 1996). Syftet med forskningsarbetet var inledningsvis inte mer specifikt än att studera medarbetare i interaktion utanför de situationer som återkommande figurerar i studier av organiserad verksamhet (t.ex. ledarskap, möten eller institutionella produkter). I viss mån var detta en inspiration av Harvey Sacks "kontra-strategi", att välja ointressant data och fästa blicken bortom "big issues" (Sacks 1995, Del 1, s. 293; 1984a, s. 22). Väl på plats i en forskningsmiljö fanns sedan under relativt lång tid idéer om att studera såväl hur personal samarbetade i restauranger som hur parkeringsvakter i samråd med varandra resonerar och avgör om bilar felparke-rats. Vad jag var intresserad av var medarbetarnas sociala resonering i genomförandet av institutionella arbetsuppgifter (jfr. Pollner 1987). Eftersom jag själv arbetat på Sveriges Radio fanns även tidigt idéer om att studera redaktionellt arbete såväl inom TV- som radio- och tidningsproduktion. Om inte annat var redaktionella miljöer något som jag visste något om och där jag hade en del kontakter. Det bidrog till att jag började där. Som en del av ett explorativt och sökande angreppssätt kom jag sedan att bedriva fältstudier i tre olika faser på sammanlagt fem olika nyhetsredaktioner (Tabell 1).

Tabell 1. Tre faser av fältarbete

Fas:	Längd:	Redaktion:	År:
1:	2x2 dagar	A och B	2008
2:	5 dagar	C	2009
3:	2x5 dagar	D	2010
	5 dagar	D	2011
	3 dagar	E	2011

Som framgår av tabellen är den sammanlagda vistelsetiden på redaktion D den absolut längsta och det är också material från denna redaktion som i tid och antal studerade situationer, utgör det största underlaget i studien. En sådan snedfördelning är med studiens inriktning av mindre betydelse då ett etnometodologiskt perspektiv inte betraktar mening i de studerade situationerna som konstituerat från aggregerade data utan som något lokalt producerat och begripliggjort (Francis & Hester 2004, s. 29-30; Psathas 1995b, s. 50-51). Samtidigt utgör fältarbeten på olika redaktioner en möjlighet att avgöra om ett studerat fenomen, eller en studerad aktivitet är unikt förekommande eller om det kan kännas igen från andra redaktioner.

Från individer till ekologier

Den första fasen av fältarbete kan betraktas som en försöksperiod. Tack vare befintliga kontakter kom jag under hösten 2008 i kontakt med två lokala radiostationer på Sveriges Radio. Syftet med min vistelse på redaktionerna var då främst att undersöka förutsättningar och hinder för att arbeta med videokamera för att studera kollegial interaktion. Då jag redan var bekant med principerna för radioproduktion, men i mindre grad hade erfarenhet av videoetnografiskt arbete fokuserade jag initialt mer på själva arbetet med videokamera i en verksamhet och mindre på att förstå verksamheten. Efter att jag fått tillträde till båda redaktionerna (A och B) valde jag att följa en reporter på varje redaktion under ett par av deras arbetsdagar genom s.k. *skuggning* (Kostera & Latusek 2007). Trots att jag följde enskilda personer i deras arbete var det däremot möten mellan medarbetare som var mitt intresse. Besöken på de två första redaktionerna resulterade i ett 10-tal timmar videoinspelningar. Det viktigaste resultatet då var erfarenheten att det inte förelåg några större hinder för ett fältarbete med kollegialt fokus på en nyhetsredaktion.

I fas 2 fokuserade jag mindre på själva kameraarbetet, men kände däremot ett behov av att ha ett annat syfte med fältarbetet än att pröva arbetsmetoder och ett syfte som kunde identifieras som forskning inom ämnet pedagogik. Ett sådant syfte var att undersöka hur medarbetare bidrar till lärande i arbetet och för detta sökte jag kontakt med vikarier och praktikanter som skulle arbeta på en arbetsplats för första gången. Tanken var att undersöka i vilken grad delar av det som vanligtvis tas för givet i arbetet skulle komma att verbaliseras i vikariens kontakt med kollegorna. Efter att jag tidigare och relativt enkelt fått access på två olika redaktioner valde jag åter att ta kontakt med dessa men även en tredje redaktion (C). Endast en av de kontaktade redaktionerna skulle för den aktuella perioden anlita en vikarie (C). Kontakt togs med vikarien som accepterade min närvaro förutsatt att jag inte krävde uppmärksamhet i form av intervjuer eller frågor vilket upplevdes kunna bli ett belastande moment. Efter att de övriga journalisterna på redaktionen gett samtycke följde sedan ett veckolångt fältarbete.

Resultatet med ansatsen var att jag visserligen hade ett syfte som både jag själv, forskningskollegor och medarbetarna på redaktionen kunde relatera till ämnet pedagogik. Vad gällde fokus på interaktion i möten mellan medarbetare blev dock videomaterialet magert. De kollegiala aktiviteterna för vikarien var nämligen relativt få. Dels var bemanningen under denna period minimerad och vikariens arbete som reporter innebar en hel del arbete på egen hand och till viss del även utanför redaktionslokalen. Samtidigt som jag filmade vikarien som t.ex. provade bandspelaren eller redigerade på egen hand, såg jag hur frekvent samtal mellan medarbetare uppstod på redaktionen. Utifrån studiens uttalade fokus på vikariens arbete hamnade dock dessa situationer vid sidan av både mitt och kamerans fokus. Erfarenheter från detta fältarbete resulterade i en förändrad ansats: skulle kollegialt arbete kunna studeras under en relativt kort period så behövde jag större möjligheter att själv välja vilka situationer som skulle studeras. En fullständigt *ad hoc* ansats kändes dock inte rimlig eftersom det då skulle vara relativt oklart vad medarbetarna på redaktionen skulle ta ställning till vad gällde tillträdet.

Corsaro (1982) beskriver kollegial interaktion i termer av ekologier vilka uppstår och upplöses. Från min plats på redaktionen där jag skuggande vikarien såg jag just hur det temporärt men frekvent uppstod kortare möten mellan medarbetare på redaktionen. Bortsett från platsen för morgonmötet och lunchlokaler framstod området omkring nyhetsdesken, samt gränslandet mellan nyhets och programredaktionen som platser där denna kollegiala "ekologi" mer frekvent uppstod i s.k. hot-spots:

... interactional "hot spots" - sites of activity for which videotaping promises to be productive. (Jordan & Henderson 1995, s. 43)

Inför den tredje fasen av fältstudier bestämde jag mig först för att avgränsa studien till att enbart gälla redaktionellt arbete. Jag frångick också tanken om skuggning av enstaka personer och antog istället området vid och omkring nyhetsdesken som studieområde. Jag tog i början av 2010 åter kontakt med redaktion B och C och även tre andra lokala redaktioner inom Sveriges Radio. I väntan på svar kontaktades även en lokal TV4-redaktion. Jag förklarade undersökningens huvudintresse vad gäller interaktion och att jag sökte en redaktion som kunde ställa upp under en period av 1-2 veckor.

Redaktion B och C ansåg att tillfället passade illa. Två andra redaktioner som jag inte besökt tidigare tackade också nej och så gjorde även TV4. Redaktion D svarade efter ett besök på redaktionen sedan omgående ja och gav mig under två veckor på våren 2010 möjligheten att följa arbetet (se vidare i avsnittet om tillträde). Först följde jag nyhetsarbetet vid och omkring nyhetsdesken en vecka. Efterföljande vecka valde jag sedan att följa samarbetet mellan några programmedarbetare men återgick efter tre dagar till att följa arbetet vid och omkring nyhetsdesken. Efter drygt ett år, hösten 2011, valde jag att åter ta kontakt med denna redaktion (D) för en veckas kompletterande

arbete. En månad efter detta följde tre dagar videoetnografiskt arbete på ytterligare en redaktion och även där fokuserade jag på området vid nyhetsdesken (E).

Sammanlagt har jag varit i kontakt med 8 olika redaktioner och bedrivit fältarbete på 5 av dessa. Möjligheten att återkomma till fältet men också till arbetsplatser har varit idealiskt ur forskningssynpunkt. Det har gett mig möjlighet att med tiden göra justeringar både vad gäller studiens inriktning och arbetsmetoder. Återkommande studieperioder innebär visserligen att man kan komma att behöva söka tillträde på nytt (jfr. Schlesinger 1980). För liknande studier är förslaget att redan initialt planera och redogöra för fler besöksperioder.

Förtrogenhet med den redaktionella verksamheten

En aspekt som har varit av betydelse inte bara för valet av en redaktionell verksamhet utan även vad gäller det praktiska fältarbetet är att jag själv under en 20-årsperiod i olika anställningsformer arbetat med utbildning och produktion inom Sveriges Radio. Jag har arbetat som ljudtekniker i både nyhets- och programproduktion, som teknisk producent och även programpresentatör på en P4-redaktion. En bred förståelse för olika produktionsvillkor utvecklades i samband med att jag engagerades som utbildare mellan 1993 och 2003 i företagets presentatörs- och grundutbildningar och då jag mellan 1999 och 2009 engagerades i ett antal SIDA-finansierade radioprojekt i Sveriges Radios regi i såväl Asien som Afrika. Min erfarenhet av, och kunskap om redaktionella verksamheter har varit en tillgång i såväl det praktiska fältarbetet som vid tillträdesfrågor och analys.

Bidraget med att vara förtrogen med den praktik som studeras

I inledningskapitlet till en rapport om *Svenska nyhetsredaktioners organisation, reportrar och uppdrag* skriver Ekström och Nohrstedt att massmedieforskningen har producerat förhållandevis lite vad gäller fokus på journalistikens praktik (Nohrstedt 1994; Nohrstedt & Ekström 1994a). Författarna menar att en anledning kan vara att forskarna sällan har en journalistisk bakgrund och att det därför är svårare att studera de främmande miljöerna än de mer bekanta produkterna.

Som tidigare anställd i företaget har jag som forskare känt mig relativt förtrogen med den verksamhet i vilken jag studerat social interaktion och jag upplevde även fältarbete på plats som relativt oproblematiskt. Inom etnografins område har förtrogenhet med det studerande ibland setts som ett hinder (Hammersley & Atkinson 1995; Spradley 1980). Är man allt för bekant med det som studeras finns risken att man tar saker för givna och att man missar betydelsefulla aspekter. Omvänt har etnografins distansnerande perspektiv

kritiserats, bland annat från ett etnometodologiskt håll (Pollner & Emerson 2001). Inom detta perspektiv framhålls det ibland snarare som ett ideal att forskaren själv är en kompetent deltagare i den verksamhet som studeras (Rawls 2002). Uttrycket ”vulgar competence” betecknar i etnometodologiska sammanhang en ambition att forskaren känner igen och förstår vad det innebär att vara skicklig, kompetent och duktig i ett arbetsmoment (Garfinkel & Wieder 1992; Randall & Sharrock 2011). Ett minimum är kravet att forskaren har förståelse för hur saker blir gjorda och vad som krävs för att detta ska bli gjort (Randall & Sharrock 2011).

Det initiala bidraget med att jag tidigare varit engagerad i såväl produktion som personalutveckling i företaget var att jag hade ett stort antal kontakter inom företaget. På plats på olika redaktioner upplevde jag att de medarbetare jag tidigare träffat verkade som ’informella sponsorer’ och grindvakter vilka öppnade dörren för mig (Hammersley & Atkinson 1995). Att dessa medarbetare kände igen mig från inomprofessionella sammanhang gjorde att jag även av andra medarbetare kom att betraktas som något av en insider. Det visade sig t.ex. genom att journalisterna vände sig till mig och frågade om jag visste något när man stötte på något problem och vid ett tillfälle när det saknades en reporter så frågade man, visserligen skämtsamt, om inte jag kunde rycka in.

Dagliga rutiner och yrkesspecifika begrepp kändes i de flesta fall självklara och i mycket liten grad kände jag något behov av att ställa några frågor om verksamheten. Fanns det en journalistisk jargong var det inget förvånande och mycket sällan upplevde jag tvivel i om vad som avsågs i den redaktionella terminologin. Med detta kunde jag hålla det jag återkommande lovade: att inte ”stjåla tid” av den pågående verksamheten. Med förkunskaper om det redaktionella arbetet och en ständig och central placering på redaktionen fick jag snabbt inblick i det dagliga redaktionsarbetet såväl vad gällde nyhetsfrågor som bemanning. Jag kunde veta att någon satt i möte, vem som hade åkt för att göra en intervju, eller att en viss dator hade krånglat dagen före, dvs. partikulära inslag i det pågående arbetet. Detta visar hur det trots generella förkunskaper om ett yrke alltid finns något lokalt att lära om en pågående verksamhet.

Utan att i övrigt göra någon jämförelse kontrasterar min upplevelse i hög grad med Philip Schlesingers beskrivning över fältarbetet på BBC under 1970-talet. Schlesinger (1980) skriver att han ägnar omkring 30 dagar bara åt att försöka förstå produktionsprocessen och den journalistiska jargongen. Även om de redaktioner jag besökt storleksmässigt inte kan jämföras med de Schlesinger besökt har mina tidigare erfarenheter av radioproduktion gjort att jag behövt ägna mycket liten tid åt att förstå just arbetsprocessen både från ett övergripande perspektiv men även i en del detaljer. Kunskaper om radioproduktion bidrog till att jag kunde vara mycket aktiv och medföljande i olika situationer utan att komma i vägen för det pågående redaktionella arbetet. Samtidigt har jag utvecklat ett medlemskap under tiden jag varit på

plats, genom att återkommande studera videoinspelningar samt genom att jag i efterhand vid två tillfällen ställt frågor om vissa detaljer, t.ex. om vissa handgrepp vid mixerbordet.

När det gäller studier på nyhetsredaktioner skriver Nohrstedt och Ekström (1994a) att det krävs ett inte obetydligt mått av öppenhet och förtroende från journalisterna för att det ska vara möjligt för forskare att få inblick i arbetet. Oavsett om det gäller observationer på en nyhetsredaktion eller någon annan verksamhet är tillträde till den arena man vill studera helt avgörande (Alvesson & Kärreman 1995; Hammersley & Atkinson 1995; Heath et al. 2010; Schlesinger 1978/1987; 1980).

Tillträde till redaktionen

När det gäller tillträde för forskning pekar Heath, et al. (2010) på skillnaden mellan 'Getting in' och 'Getting on', där det förra avser tillträdet *till* en praktik och det senare tillträde till situationer när man väl bedriver fältarbetet. Jag ska i kommande avsnitt främst behandla tillträde till den redaktionella verksamheten eftersom jag i de flesta fall upplevt det relativt oproblemiskt att arbeta när jag väl varit på plats.

Från att söka access hos chefen...

I den första fasen av fältarbeten var utgångspunkten att jag skulle följa enskilda personer. Även om hela redaktionen tillfrågades inför min närvaro på redaktionen såg sig de flesta säkert mindre berörda och att få tillträde för dessa studier var relativt oproblemiskt. När studien gick in i en tredje fas var jag inte lika inriktad på att följa enskilda medarbetare och tillträdesfrågan berörde betydligt fler på redaktionen. I samband med detta blev frågan om access mer komplicerad och det var först i samband med detta jag kom att nekas tillträde.

Att journalister liksom andra yrkeskategorier inte utan vidare accepterar att bli studerade är i sig inte märkligt. Nohrstedt och Ekström (1994a) skriver i sin rapport att behovet av integritet möjligen upplevs starkare inom detta yrke på grund av kravet på oberoende och skyldigheten att skydda källornas integritet. De argument som gavs mot mitt tillträde relaterades dock endast i ett fall till arbetets känsliga art och till källskyddsproblematiken. Den företrädare för redaktionen jag hade tagit kontakt med ansåg att närvaron av en forskare med videokamera krävde ett förtroende som aldrig kunde ges till någon icke-journalist, med hänvisning till arbetets känsliga art. Så långt jag kunde hänvisade jag till etiska forskningsprinciper samt att varken personuppgifter eller känsliga uppgifter skulle finnas med i den slutliga texten. Jag underströk dessutom att tillträdet inte innebar fri tillgång till alla former av material. Jag såg också egen erfarenhet av redaktionellt arbete som ett vik-

tigt bidrag i arbetet för att undvika att spela in situationer som skulle kunna uppfattas alltför känsliga i sin karaktär. Föreläsaren ställde sig dock fortsatt mycket frågande kring lämpligheten i min forskningsidé varför access uteblev.

Två andra avslag gjordes med referens till en annan sorts problematik. I en första kontakt med två chefer underströks av båda att forskning är viktigt. Dock nekades jag tillträde i det första fallet med förklaringen att medarbetarna ansett att min närvaro skulle bli ett ytterligare moment att förhålla sig till i arbetet och att detta upplevdes som jobbigt. I det andra fallet hänvisades till medarbetarnas känsla av bristande kontroll över inspelningssituationen och att medarbetarna inte ville behöva tänka på vad man sa när man arbetade på redaktionen. Ett perspektiv på detta kan vara att journalisterna på nyhetsredaktionerna har en stark och till viss del oberoende ställning gentemot sina arbetsledare (vilka tydligt hävdade vikten av att forskning av redaktionell verksamhet tillåts). Den centrala insikten var dock att jag hamnade i en situation där jag blev nekad access utan att jag själv hade fått berätta om forskningsintresset för dem som skulle komma att beröras. Jag hade således väckt frågan om tillträde indirekt. Även om jag omgående insåg att detta var ett misstag när jag nekades tillträde kände jag det inte som rimligt att då be om att få komma på besök och väcka frågan om tillträde på nytt.

Jag stödjer efter detta Hellands (2007) förslag att undvika skrivna och mer formella förfrågningar i samband med initiala kontakter eftersom avslag på dessa blir mycket svåra att omförhandla. Efter att tre redaktioner nekat mig access bestämde jag mig istället för att använda en annan strategi vilket jag uppfattar som avgörande för att jag i nästa försök gavs tillträde.

... till att möta de berörda och presentera sin forskning.

Den nya strategin innebar att jag inte framställde tillträdesfrågan som den primära i min kontakt med chefer på olika redaktioner. Inte på det sättet att jag undanhöll tillträdesfrågan som viktig, men jag betonade först att jag ville komma på ett besök för att jag själv skulle få berätta för medarbetarna om mitt forskningsintresse, min bakgrund och om mitt arbetssätt. Endast i samband med dessa möten blev det möjligt att med egna ord berätta vad jag ville göra och varför, och framförallt med dem som skulle beröras. På det sätt fick jag också själv direkt ta del av en del av deras frågor och perspektiv. Min poäng här är att tillträdesfrågan som tidigare aktualiserats som en fråga om att släppa in *mig* på redaktionen med denna twist snarare kom att bli en fråga för medarbetarna om *deras deltagande*. Det senare gjorde det dessutom möjligt att bedriva fältarbete utifrån en graderad access. Enstaka personer kunde tacka nej utan att det nödvändigtvis helt satte stopp för tillträde i övrigt.

Jag hade initialt arbetat på detta sätt när enstaka journalister skuggades. Frågan om tillträdet på själva redaktionen hade då aktualiserats först efter, och med stöd i, att dessa personer tackat ja. När jag senare beslöt mig för att

göra en mer omfattande studie formulerades och ställdes frågan däremot enbart till en person i chefsbefattning. Denna person förde sedan frågan vidare vilket sedan följts av avslag utan att jag fått träffa de som skulle beröras. Betydelsen av att man som forskare själv träffar dem som direkt berörs av studien för att berätta om syfte och arbetsmetoder och först efter detta aktualisera tillträdesfrågan blev en viktig erfarenhet när det gäller tillträde till fältet (jfr. Heath et al. 2010). Om syftet med studien hamnar i skuggan av frågan om tillträde blir det snarare forskarens närvaro som förhandlas än människors medverkan i en viss studie.

För denna studie var dock syftet inledningsvis inte mer specifikt än att jag ville studera kollegial interaktion. Heath et al. (2010) menar att oklara syften gör att det blir oklart för deltagarna vad de utöver forskarens närvaro tackar ja eller nej till. Trots att samtalsinteraktionen tur för tur, pauser, överlapp etc. kan utgöra viktiga delar i analysen har jag inte lagt ett allt för stort fokus på att förklara det i detalj. När jag vid ett tillfälle mer ingående försökte förklara deltagarperspektivets betydelse för analyserna och om handlingar i människors samtal, frågade en medarbetare om det var en form av psykoanalytiskt inriktad studie av deras undermedvetna handlingar. Det visar att det kan finnas svårigheter med att förklara syfte och arbetsmetoder för personer utanför sitt eget fält alltför noggrant eftersom forskarens perspektiv kan skilja sig från en rådande uppfattning ("received view")⁴ om vad forskning innebär (Sharrock & Read 2002). Dessa bakgrundsförväntningar blir sedan en tolkningsram utifrån vilken sammanhang görs begripliga (Garfinkel 1964). Det kan därför vara avgörande att man har en strategi för hur man vardagligt presenterar sin forskning (Corsaro 1982).

I brist på mer specifikt syfte beskrev jag i kontakt med redaktionerna snarare ett övergripande intresse. Jag förklarade detta i termer av vardag och medarbetarperspektiv, att studier om arbetsliv och samtal tenderar att se till möten och andra avgränsade samtalsformer och att ledarskap, eller relationen professionell-lekman ofta hamnar i fokus. Jag försökte beskriva mitt eget forskningsområde i termer av kommunikation, kunskap och kompetens att utföra olika arbetsuppgifter, men även i termer av lärande i arbetslivet och kunde med exempel visa upp en "insider-förståelse" för det redaktionella arbetet. Att dessa begrepp täcker ganska stora områden speglar till viss del att inriktningen i studien varierat. Men det jag vill lyfta fram är att jag introducerade mig själv och forskningsintresset på ett mer begripligt sätt och från ett medarbetarperspektiv (jfr. Agar 1996). Helland har på liknande sätt erfarenhet av att forskningsprojekt kan behöva säljas in:

---

⁴ The 'received view' is probably what many lay people, especially those informed by 'popular science' or popular philosophy still understand as science-in-itself. (Sharrock, W.W. & Read, R.J. (2002). *Kuhn: philosopher of scientific revolutions*. Polity Pr. s.12.)

During the process of getting formal access, I realised the importance of being able to present a *short, and telling, version of what I wanted to do*. In many ways, I had to 'sell' the project through such a version. (Helland 2007, s.14. betoning i original)

Oberoende av hur säljande man lyckas vara kvarstår dock faktum att tillträde endast är en avklarad fråga i de fall där det tydligt avslås. Trots generell acceptans kan access fortsatt nekas i vissa situationer såväl som av enstaka personer. Helland (1995; 2007) beskriver tillträdet utifrån erfarenheter av fältarbete på norska NRK och TV3 i termer av formell och informell access. Trots formell access beskriver Helland hur han sedan initialt möttes av skepsis vad gällde forskaraktiviteterna. Efter en tid blev närvaron mer accepterad och tillträdet till nyhetsmötet blev för Helland ett tecken på förtroende från redaktionen. Jag kan delvis känna igen mig i beskrivningen i avseendet att jag upplever tillträde som en fråga som även aktualiseras i fältarbetet, trots formell acceptans (jfr. Hammersley & Atkinson 1995; Heath et al. 2010).

Med kameran i hand – om arbetet på plats

Mitt angreppssätt i denna studie stödjer sig på etnometodologiska och samtalsanalytiska utgångspunkter och har som analytiskt fokus medarbetares lokala praktiska situerade utförande av sociala handlingar och aktiviteter. Vom Lehn och Heath (2006) identifierar tre grundläggande principer med etnometodologisk förankring: 1) begripligheten i en situation är sammanvävd med det tillfälle och de omständigheter i vilken den produceras, 2) handlingar och aktiviteter utvecklas till att vara det som det uppfattas att vara och av den anledningen är socio-temporala aspekter ett kritiskt inslag av en situation, samt att 3) analyserna inbegriper att förklara den lokala organisering genom vilken deltagare producerar situationer och i dessa skapar mening av andras görande.

För att kunna analysera en socio-temporal och lokal organisering av fenomen krävs att man får tillgång till, och får chans att studera de konstituerande detaljerna i interaktionen. En sådan möjlighet ges genom video och ljudinspelningar. Tekniken i sig är dock ingen garant för att inspelningen återger det deltagare i interaktionen orienterat sig mot. Videoetnografiskt arbete är i hög grad beroende både av hög bild- och ljudkvalitet men även av kameravinklar (Heath et al. 2010; Luff & Heath 2012; Mondada 2006b; Ochs, Graesch, Mittmann, Bradbury & Repetti 2006).

Arbetet med att studera människor i deras arbete väcker också en del frågor om vem man är och vad man är intresserad av (jfr. Agar 1996). När man dessutom har med sig en kamera utgör det något som initialt hamnar i fokus. Jag kommer i följande avsnitt först beskriva några reaktioner på min närvaro

med kameran och sedan mer i detalj beskriva hur jag arbetat med ljud- och bildutrustning för att få en god kvalitet i videomaterialet.

Har du kammat dig nu?

Väl på plats med formellt tillträde avklarat vill man som forskare bli aktiv i fältarbetet så snabbt som möjligt. Samtidigt hade det i mitt fall ofta gått flera veckor sedan jag besökt redaktionerna för att beskriva forskningsintresset och jag upptäckte vid ankomst att det nästan alltid återkom frågor om vem jag var och vad jag intresserade mig för i studien. Det visade sig med tiden att dessa situationer uppkom mer frekvent när jag stod i en mer fri position som observatör en bit från videokameran, än vid de tillfällen då jag bar en videokamera på axeln. Med denna erfarenhet försökte jag i den tredje perioden av fältarbete göra mig mer tillgänglig genom att oftare äta lunch eller ta en kopp kaffe tillsammans med de redaktionella medarbetarna. I det sista fältarbetet valde jag dessutom att i mycket liten utsträckning använda kameran under den första dagen och istället ägna mer tid till att introducera mig och ställa frågor om verksamheten även om dessa frågor inte alltid var av direkt relevans för studiens analyser.

När Agar (1996) skriver att distansen mellan forskare och deltagare i en etnografisk studie kan reduceras om man kan påvisa en tidigare status som insider, vill jag från ett videoetnografiskt perspektiv komplettera detta med att det faktiskt kan krävas ett visst arbete för att åstadkomma samtal med deltagarna över huvud taget. Fasta kameror och en friare observatörsposition underlättade, men var inte alltid att föredra från ett inspelningsperspektiv. Situationen, där medarbetare plötsligt en dag följs och videofilmas under hela arbetsdagen, kan kännas både ovanlig och märklig, både för forskaren och deltagarna i studien. De flesta kommentarerna om videokameran uppstod under de första timmarna av varje besöksperiod. Frågor om när filmen släpps på bio eller kommentaren att man glömt att kamma sig var vanliga, men den lekfulla attityden dröjde sig sällan kvar någon längre period (jfr. Jordan & Henderson 1995). Så fort den dagliga verksamheten gjorde sig påmind övertog den också deltagarnas intresse (jfr. Heath et al. 2010). Det här talar också för att det inspelade materialet i hög grad är att betrakta som ”naturligt förekommande” situationer (jfr. Silverman 1993, kap.6). De deltagare som var mest i fokus gav också uttryck för att de snabbt vände sig vid situationen.

Att dokumentera vardagen i videobild

Även om det redaktionella arbetet som många andra arbeten utgörs av samarbete så består det också av stunder där medarbetare i mycket hög grad arbetar på egen hand. Är man intresserad av att studera möten eller institutionella samtal mellan professionella och lekmän, kan det vara relativt opro-

blematiskt att identifiera gränser för vad som ska spelas in och inte. Eftersom samtalet utgör en slags igenkänd etablerad entitet (förhör, läkarundersökning, lektion) finns ett mer avgränsat "objekt" att studera. Är man istället intresserad av mer vardagliga skeenden i hem, skola eller på arbetsplatsen, vilka karaktäriseras av ett mer oförutsett flöde, kan det vara svårare att avgöra vad som ska spelas in och hur den i skeendet uppkomna situationen ska fångas på film (jfr. Corsaro 1982).

Eftersom jag främst var intresserad av just sociala möten på redaktionen arbetade jag i första fasen med en arbetsmetod där jag slog på kameran först när mer tydligt kollegiala aktiviteter verkade vara på gång att inledas. Det fanns fler orsaker till detta arbetssätt. Dels var jag relativt ovan vid fältarbetet med videokamera och när deltagarna ställde sig något frågande inför att deras arbete var så intressant att studera med hjälp av videoinspelningar, kändes det ännu märkligare att filma när absolut "ingenting" verkade hända. Arbetssättet speglar dessutom en rädsla av att få ett för stort videomaterial. Jag försökte därför inledningsvis förekomma samtal genom att identifiera övergången från ofokuserad, till fokuserad interaktion (Goffman 1966; Mondada 2009b). Ibland initierades samtal tydligt genom tilltalsnamnen, men initiativ till samtal kunde också anas genom blickar eller rörelser på redaktionen. När blicken hos den jag följde flyttades från skärmen mot någon kollega, när personen reste sig upp, eller någon medarbetare närmade sig med blicken inte allt för tydligt ointresserad eller upptagen av något annat så slogs inspelningen igång. Då det ibland tog flera sekunder från det att jag tryckt på inspelningsknappen till dess att videobandet hade börjat rulla medförde arbetssättet en förlorad detaljkunskap om samtalens initiering. Arbetsmetoden var både svårbemästrad (ibland blev inspelningen istället för startad, stoppad) och gav en kraftigt reducerad förståelse för de inspelade sekvenserna när de studerades i efterhand. Inför fas 3 kände jag därför behov av att i mycket högre grad arbeta med videokameran i ständigt inspelningsläge och detta gav ett mycket bättre resultat. Med videokameror där filmer lagrades direkt på diskar krävdes heller inte mycket merarbete.

Att följa någon nära men ändå inte vara i vägen kan vara svårt speciellt i trånga utrymmen (jfr. Schubert 2006). I samtalen mellan medarbetare är det dessutom frekvent återkommande att man använder olika artefakter, anteckningar på papper, markeringar i tidningarnas texter, texter och bilder på datorskärmen, knappar och reglage på utrustning som resurser i samtalet. Tillsammans med medarbetarnas gester och blickar bildar detta ett komplext sammanhang från ett inspelningsperspektiv. Att fånga detta i bild kräver snabba justeringar och zoomning med kameran. En handhållen kamera kan därför vara att föredra (Schubert 2006). Samtidigt kan närhetskravet vad gäller detaljer stå i kontrast till behovet av att fånga deltagarnas placering. Detta visar hur komplext deltagarnas interaktionsfält är i förhållande till vad videokameran kan registrera (jfr. "interactional space", Mondada 2006b). När det dessutom inte alltid är klart i samband med fältarbetet vilka detaljer

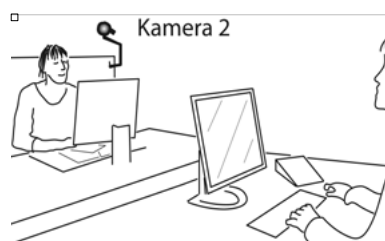
man intresserar sig för, kan val som gjorts i fältarbetet vad gäller kamerans placering och fokus komma att stå i motsättning till vad man senare kommer att intressera sig för. Det videoetnografiska arbetet har därför varit både tekniskt och analytiskt utmanande och har haft konsekvenser för vilka analyser som senare varit möjliga att göra (jfr. Knoblauch, Schnettler & Raab 2006). Det är dock inte enbart videobilden som utgör material för analysen.

I denna studie kan förståelsen utifrån videoinspelningarna i vissa situationer kompletteras av min egen förståelse då jag själv var på plats och genomförde dem. Min egen erfarenhet av redaktionellt arbete har också varit betydelsefullt för en förståelse av vad som sker. I en av de analyserade aktiviteterna där mixerbordet använts har min förståelse ökat genom att jag i efterhand ställt frågor till deltagare om de specifika handgreppen. I förhållande till kameran är också mikrofonerna betydligt mer tillåtande vad gäller ”rundtagande” upptagningsområde. Även om enbart en eller ett par medarbetare syns i bild kan röster från medarbetare från olika positioner på redaktionen höras. Trots att multimodala analyser i dessa fall i mindre grad är möjliga att göra är inte nödvändigtvis aktiviteterna helt obegripliga och omöjliga att analysera. Med tiden arbetade jag dessutom med fler kameror.

Fram till 2011 och en bit in i arbetet med att följa nyhetsdesken använde jag enbart en kamera med vidvinkel vilket fungerade väl för att hela desken skulle vara synlig i bild. Det var dock mycket svårt att från dessa inspelningar se vad på skärmen som journalisterna orienterade sig emot. Inför fältarbete under hösten 2011 beslutade jag mig därför för att använda två kameror.

Figur 2. Bild från kamera 2

Figur 3. Bild från kamera 1

Att arbeta med två kameror visade sig speciellt användbart på redaktioner där journalisterna vid desken satt mitt emot varandra. Jag fick därmed möjlighet att se båda medarbetarnas ansikte och samtidigt deras skärmar (se figur 2 och figur 3). Eftersom desken var en fast position och filmandet pågick under hela arbetsdagar valde jag att arbeta med kamerastativ. Jag kunde därmed i högre utsträckning arbeta som observatör än kameraman vilket var positivt (jfr. Heath et al. 2010). Jag kunde ha större uppmärksamhet mot verksamheten och dessutom i högre grad vara en kontaktbar person.

För att i efterhand lättare kunna orientera mig i videomaterialet användes datumstämpel i videofilmerna. Eftersom jag dessutom skulle klippa ut kortare sekvenser och spara dem i andra filformat var det särskilt viktigt att

tidskodningen gick att fästa i bild och inte enbart finnas med i form av metadata (figur 4). Jag kunde därmed direkt se hur lång tid som passerat mellan olika utklippta videosekvenser. Att åstadkomma tid i bild visade sig något mer komplicerat vad gällde vissa digitala videokameror. En annan lärdom var att så noggrant som möjligt synkronisera tidsstämpeln med redaktionens klockor. En av de första erfarenheterna var nämligen att medarbetarna återkommande orienterade sig mot temporala aspekter. Möjligheten att genom videons tidsstämpel t.ex. se den tid som deltagarna orienterade sig mot när de tittade på klockan bidrog till en ökad förståelse och i vissa tillfällen handlade det om synkroniseringar på sekunder, t.ex. vid nyhetsändningens start och slut.

Figur 4. Tidsstämpel

Att dokumentera vardagen i ljud

När enstaka personer följdes var det också självklart att komplettera kameran med en trådlös mygga fäst på den person som jag följde (för olika alternativ, se t.ex. Heath et al. 2010). Det här fungerade mycket bra och tillät mig vara dynamisk med videokameran i det avseendet att jag inte alltid behövde vara nära avståndsmässigt för att få ett bra ljud. Ljudet från personer som kom i samtal med den jag följde blev också mycket tydligt i de fall där man höll ett för samtal normalt avstånd.

Figur 5. Myggmikrofon

När jag i tredje fasen följde arbetet vid nyhetsdesken och vid en programredaktion var det inte längre en enstaka person som var i fokus. Den trådlösa myggan kom dock åter till användning då den placerades mitt mellan dem jag följde och de dessutom ofta pratade med varandra. Genom detta blev hörbarheten i området kring skrivborden relativt god utan att kameran behövde placeras nära (figur 5).

Videoinspelningar av spatialt växlande verksamheter

Sett till litteratur som behandlar video för analyser av interaktion finns det en tendens att det som behandlas är videoinspelningar av händelser med relativt statisk rumslig karaktär (Heath et al. 2010; Knoblauch et al. 2006). Oavsett om det är ett möte eller ett kirurgiskt ingrepp som ska analyseras och om händelser sker i ett kontrollrum eller i en bil är skeendet i fokus för analysen ofta avgränsad spatialt (se dock Broth, Laurier & Mondada Kommande 2014; Broth & Lundström 2013; Haddington, Mondada & Nevile 2013). I spatialt stabila sammanhang blir det möjligt att fixera kameran före aktivitetens start (Mondada 2006b). Till viss del kunde jag arbeta i linje med detta i fas 3, när arbetet vid och omkring desken utvecklades till huvudfokus. Med vetskap om att händelser återkommande uppstod i närheten av deskens fysiska placering valde jag däremot att använda snabbfästen på kamerastativen så att kamerorna ögonblickligen kunde lossas och bäras iväg. Det blev då i högre grad möjligt att följa en situation som initierades vid desken men som övergick till att utvecklas vid en annan plats.

Mitt mål var dock att bedriva fältarbete med ljud- och videoinspelningar på ett sätt så att det inte skulle uppstå tveksamheter om jag spelade in eller inte. Ett led i detta var målet att alltid själv närvara vid kameran om inspelning pågick. Så fort jag tog paus eller lämnade det område som filmades slogs kamerorna av. Jag försökte dessutom att alltid vara tydlig med att jag filmade om jag t.ex. flyttade mig mellan olika platser. Om jag närmade mig två samtalande på en ny plats försökte jag alltid ha kameran tydligt på axeln som en kameraman. Jag stängde av kameran under lunchen och vid mer informella eller mer personliga samtal med mig, vilket ofta skedde i samband med att arbetsdagen började eller slutade och det var mycket få personer på redaktionen. När stativ användes riktade jag alltid ned kameran mot golvet när jag inte filmade som ett tecken på att de var avslagna, dvs. ett redogörande agerande.

Med ökat antal kameror och trådlösa mikrofoner ökas visserligen möjligheterna till en högre kvalitativ inspelning av det komplexa interaktiva utrymmet. Förutom att detta bidrar till en mer komplicerad teknisk situation kan det orsaka att man hamnar i en mer etiskt komplicerad situation. Den riktlinje jag satt upp att alltid närvara vid inspelningsplatsen blev svårare att leva upp till när två kameror och snabbfästen användes. Om ett samtal som

initierats vid desken övergick till två samtal och jag följde efter de samtalande med en kamera så blev den andra kameran obemannad men fortsatt påslagen. Med tanke på att journalister och medverkande ständigt kommer till och lämnar redaktionen ökade den förbättrade arbetsmetoden risken för att jag då spelade in människor som inte visste att inspelning pågick. Dessutom, vad som är oproblemiskt att filma i ena stunden kan plötsligt behöva omförhandlas (Aarsand & Forsberg 2009). Insikter som dessa gjorde att jag arrangerade för en komplexitet jag kände att jag kunde kontrollera. Jag stängde av kameror i ett rum som jag lämnade till förmån för att till fullo följa ett skeende i ett annat. Fler kameror resulterade därför inte alltid till att distribuerade händelser (vilka inte alls är ovanliga i nyhetsarbete) kunde följas helt. För inspelning av mer komplexa situationer, där exempelvis en arbetsuppgift eller händelse fördelas över fler personer i olika rum är min erfarenhet att detta inte ensidigt ska avhjälpas genom att fler kameror används (Heath et al. 2010; Mondada 2006b), utan också att fler videoetnografer deltar i fältarbetet. Närvaron vid inspelningstillfället kan också komplettera den förståelse för situationen som videoinspelningen erbjuder.

Från ett videoetnografiskt perspektiv var arbetet redan inledningsvis avgränsat till att fokusera på situationer som uppstod mellan medarbetare på redaktionen. Om nyhetsarbete ska studeras mer i sin helhet bör arbetet involvera ett flertal kameror men även fler forskare/observatörer vilket skulle göra det möjligt att t.ex. studera mer distribuerat redaktionellt arbete (nyhetsdesk, nyhetschef och reporter) och även det arbete som sker parallellt utanför redaktionslokalerna. Studiens specifika fokus på kollegiala möten gjorde att jag i mycket liten grad fokuserade på det datorskärmarbete som utfördes av enskilda medarbetare. En videoetnografisk studie med konstant uppmärksamhet mot skärmarbete, t.ex. redigering och produktion av telegram och inslag, blir däremot också etiskt mer komplicerad. Det blir t.ex. svårare att upprätthålla källskydd om t.ex. epost och annan kommunikation ständigt blir inspelat på videofilm, något som dessutom avsändarna inte är medvetna om.

Från film till transkriptioner och analyser

Trots att videoinspelningar gör det möjligt att i efterhand studera och återupprepa situationer har kompletterande transkriptioner varit av stor betydelse för att få en mer selektiv och stabil sammanställning av interaktionen i de studerade sekvenserna. Långt före frågor om hur jag på bästa sätt skulle förankra min analys i transkriptioner fanns dock andra mer förberedande delar att arbeta med. Efter varje period av fältarbete har videomaterialet studerats och strukturerats genom att det klipptes ned i ett antal kortare sekvenser.

Arbetsmaterialets struktur i form av videosekvenser

Den sammanlagda längden på det videomaterial som använts för efterföljande kapiteltranskriptioner är betydligt kortare än den sammanlagda viselsetiden av ca fem veckor på olika redaktioner och även betydligt kortare än den bas av ca 170 timmar videoinspelningar som fältarbetet resulterade i. På plats på redaktionerna hade jag i korta ordalag skrivit ned vad som hände eller vad som sagts under dagen, i så kallade *händelseloggar* (Jordan & Henderson 1995). Detta bidrog till att jag i efterhand lättare kunde hitta tillbaka till situationer som redan på plats identifierats som intressanta att studera.

Först i samband med fas 3 utfördes en mer genomarbetad systematiserad genomgång av videomaterialet. Som en första del efter varje period av fältarbete katalogiserades videomaterialet i ett antal filer. För att få ett något mer kondenserat men framför allt behändigt arbetsmaterial klipptes sekvenser ut där medarbetare engagerades i gemensamma aktiviteter (encounters, Goffman 1966). Totalt klipptes ca 700 sådana videosekvenser ut och arrangerades efter arbetsplats, vecka, dag och ordning (figur 6).

Figur 6. Organisering av videosekvenser

Det som framför allt togs bort i detta arbete var perioder där medarbetare arbetade på egen hand. Genomgången av videomaterialet och den återblick den medförde, skapade en god övergripande förståelse för materialets delar.

Urvalet av aktiviteter som studerats mer noggrant har skett vid upprepade tillfällen och det stora antalet filmsekvenser har återkommande använts som utgångspunkt för studiens utveckling. Med tiden fick jag därför en bra övergripande förståelse för vilka situationer som finns i videomaterialet, såväl som en detaljerad förståelse för vissa av dem. Tack vare återkommande fältstudier samt min egen erfarenhet av redaktionellt arbete finns även en förståelse för en del situationer ur ett större perspektiv. En viss betydelse i samtalen mellan medarbetare kan t.ex. relateras till organisationsförändringar och andra händelser som vid tillfället låg veckor, månader eller år tillbaka i tiden (införsel av ny teknik, nya arbetsformer etc.).

Nedan följer en sammanställning över antalet observationsdagar, antalet timmar videoinspelningar under dessa dagar, samt antalet utklippta sekven-

ser från olika fältarbetsperioder (tabell 2). Vad sammanställningen visar tydligt är hur det främst är material från den tredje fasen som mer systematiskt klippts ned till kortare sekvenser och studerats. Även om forskarens selektionsprocess återkommande diskuteras när det gäller transkriptioner, exempelvis *vad* som ska transkriberas och *hur* (Ochs 1979), har jag således återkommande före transkriptionerna gjort en grov selektering i videomaterialet. Valet att välja sekvenser av tal-i-interaktion och välja bort sekvenser mellan mer fokuserade sammankomster belyser hur social interaktion på redaktionen varit det centrala fenomen som undersökts och utgjort huvudsakligt fokus för detta arbete.

Tabell 2. Översikt videomaterial per fältarbetsperiod

Fas 1:	Observationer	Videobas	Sekvenser
2008 (Red A och B)	4 arbetsdagar	8 timmar	10
Fas 2:			
2009 Red C	5 arbetsdagar	10 timmar	10
Fas 3:			
2010 Red D	10 arbetsdagar	60 timmar	320
2011 Red D	5 arbetsdagar	60 timmar	362
2011 Red E	3 arbetsdagar	30 timmar	75
Summa	27 dagar	168 timmar	761

De datalagrade sekvenserna av ljud och videoinspelningar har gjort det möjligt att med vanliga persondatorer visa och diskutera analyser av dessa sekvenser med forskningskollegor (jfr. Jordan & Henderson 1995; vom Lehn & Heath 2006). En del av de filmer som studerats och transkriberats har också använts i forskningskollegiala sammanhang som konferenser som ett led i analysarbetet. Utöver urval vid själva videoinspelningstillfället och vid den övergripande katalogiseringen av videomaterialet har sedan ytterligare urval skett utifrån studiens varierande frågeställningar. I samband med dessa noggrannare studier och transkriptioner av situationerna har olika faser i samtalen noterats (Linell 2011), likväl som olika sekvenser, turer och turkonstruktionsenheter (Pomerantz & Fehr 1997; Sacks et al. 1974).

Transkriptioner av interaktion

För att närmare kunna analysera interaktion är det förutom videoinspelningar en avgörande hjälp att arbeta med skriftliga notationer av tal och icke-verbala aspekter av interaktion (Linell 2011). Bezemers och Mavers (2011) menar att transkriptioner kan ses som en viss akademisk praktik och en egen *genre* associerad med transformationen av interaktion från en form till en annan. Det finns en relativt homogen utvecklad tradition och konvention vad gäller representation av tal inom det interaktionsanalytiska fältet. Vad

gäller visuella/materiella aspekter finns en något större variation (vom Lehn & Heath 2006). En transkription kan betraktas som ett av flera möjliga alternativ att återge det som hände och sades och betraktas här varken som data eller neutral (jfr. Psathas & Anderson 1990). Även om transkriptionerna får stort fokus i den slutliga texten utgör videosekvenserna det analytiska grundmaterialet och transkriptionerna är att betrakta som ett slags sekundära data (jfr. Mondada 2007a, s. 810-811). En noggrann transkription är däremot en hjälp för att få en förståelse för den komplexitet som även mycket korta fragment kan innehålla (vom Lehn & Heath 2006). Det är således videomaterialet tillsammans med transkriptionerna som ömsesidigt möjliggör vissa analyser. Transkriptionerna är också av betydelse för själva presentationen av interaktion och således ett svar på ett behov av att övertyga läsaren (Bezemer & Mavers 2011).

Det finns många alternativa möjligheter vad gäller transkription även om man avgränsar sig till att återge tal. Jefferson (1996) ägnar exempelvis en artikel åt gradvisa skillnader vad gäller transkription av olika uttal av engelskans "off" och "of", i ett material där engelska inte är modersmål. Frågorna handlar inte bara om huruvida det är ett avslutande v-, eller f- ljud utan också om vokalen /o/ ljuder som ett [a], [o] eller [u], varför kombinationerna *awf*, *awv*, *of*, *off*, *uff*, *aff*, *ohv*, blir möjliga. Frågor om i vilken grad intonation och prosodi, pauser, överlappande tal etc. ska transkriberas har varit återkommande i arbetet och strävan har varit att använda en detaljrikedom relevant för den analys som görs (Jordan & Henderson 1995; Psathas & Anderson 1990). Istället för att se brister i att transkriptionerna inte återger allt, är det snarare att betrakta som en nödvändighet att arbeta selektivt (Linell 2011, s. 129 - 158; Ochs 1979).

Då tidig samtalsanalytisk forskning återkommande analyserade inspelade telefonsamtal där deltagarna inte hade tillgång till varandras gester, betraktades inte heller visuella aspekter som avgörande och de återgavs inte heller i transkriptionerna. Då jag använt mig av videoinspelningsteknik har det medfört större möjligheter att även studera andra aspekter. Vad gäller multimodala aspekter har jag försökt använda mig av såväl text, specifika notationer som av kompletterande konturteckningar (se t.ex. Goodwin 1981a; McDermott, Gospodinoff & Aron 1978; Melander 2009; Melander 2012). Konturteckningar är inte bara en del av arbetet med att försöka anonymisera deltagarna, de kan även vara mer selektiva än fotografier (Ekström 2012). Det är således inte den mest korrekta, naturtroga bilden som eftersträvas utan en presentation som kan stödja aspekter i analysen. Vad gäller mer tal-fokuserad interaktion har transkriptionssymboler enligt tabell 3 använts (jfr. Jefferson 1984b).

Tabell 3. Transkriptionskonvention

Symbol/Exempel	Förklaring
är [du här] [kan du]	Markerar start och slut av överlappande tal
som alltid= =ja	Markerar att yttrande följer direkt utan paus
o::rd	Markerar förlängning av ljud i ord
(.)	Markerar kortare, men märkbar paus
(0.5) (7.0)	Markerar kortare uppmätt paus, eller uppskattad längre paus
.	Fallande ton
,	Konstant eller något fallande intonation.
?	Mer markerat stigande ton
↑	Tonhöjdsskifte
or-	Avbrott av ord
ord	Betoning av ord
ORD	Ord som uttalas starkare än omgivande tal
°ord°	Ord som uttalas svagare än omgivande tal
>ord<	Ord som uttalas snabbare än omgivande tal
<ord>	Ord som uttalas långsammare än omgivande tal
.hh	Hörbar inandning
o(h)rd(h), \$ord\$	Ord som skrattas fram
(ord)	Osäker transkription
((A ställer sig upp))	Mina kommentarer i ett transkript

För att belysa deltagarnas gester och kroppsliga agerande har jag i studiens sista kapitel i högre grad begagnat mig av symboler enligt notationen i tabell 4 för att t.ex. visa en handlings initiering, upprätthållande (eller peak) samt tillbakadragande skeende (Mondada 2007b; 2009a).

Tabell 4. Multimodal transkriptionskonvention

Symbol	Förklaring
ann:	Rader där uteslutande gester, rörelser och blickar transkriberats markeras till skillnad från rader med transkriberade yttranden enbart med gemener.
* *	Gester och handlingar samt dess beskrivning är i transkripten inrymda mellan stjärnsymboler.
** **	
#	Markerar var i tal-transkriptionen som t.ex. en rörelse börjar
...	Markerar en handlings förberedande skeende
- - -	Markerar peak och eventuellt upprätthållande, t.ex. - tryck -, - - -håller upp tidning - - -
,,,	Markerar ett tillbakadragande
*-->	Beskriven handling eller gest fortsätter på efterföljande rader...
--->*	... till dess att identisk symbol används.

- >--- Handling som beskrivs har initieras före transkriptionens start
- > Handling som beskrivs fortsätter efter transkriptionens slut
- > Markerar figurens/fotots placering i transkriptionen,

I vissa fall har jag försökt integrera text, bild, förklaringar, pilar och ovanstående notation för att återge skeenden i en mer sammanhållen visuell produkt, medan jag i andra fall endast belyser deltagarnas yttranden och mestadels gör det utifrån skriftspråkliga principer. För att illustrera denna skillnad återges nedan en och samma sekvens med olika transkriptionsgrad. Excerptet är hämtat från en situation på en redaktion där medarbetaren Lars instruerar sin kollega Anna att utföra en teknisk konfiguration i ett mixerbord.

Transkription, exempel 1

```
Lars: och sen ska vi ju byta ut ess err ett då. mot de ess qu.
      så, precis!
anna: ((Utför motsvarande handgrepp i mixern))
Lars: och sen hämta de ess qu. den ligger på, vet du var den ligger?
Anna: nej
```

Transkription 1 visar hur Lars först och verbalt uppmanar till gemensam handling (vi) samt att Anna efter detta utför motsvarande handgrepp i mixerbordet. Transkriptionen är också tillräcklig för att visa hur Lars inleder sina instruktioner med *och sen*. En mer detaljerad transkription gör det däremot möjligt att visa hur instruktionen i de första två raderna är en mycket mer sammanvävd och komplex aktivitet (Transkription 2):

Transkription, exempel 2

<pre>20 Lars .hh å sen ska vi ju byta ut, (.) 21 ess err ett då. 22 → (1.6) ((Anna håller handen stilla)) 23 Lars mot de ess qu. 24 → (0.7) ((Anna håller handen stilla)) 25 Lars .hh #så: 25b anna *....> ((Anna flyttar handen)) 26 Lars precis↑ 26b anna .....- tryck -, , , * 27 anna ((drar tillbaka handen något och stannar upp)) 28 (.)</pre>	
--	--

Denna mer detaljerade transkription visar hur Lars första uppmaning inte efterföljs av någon manöver från Anna (rad 22) och att Lars efter nästan två sekunder ger kompletterande instruktioner (23). Det är också möjligt att se hur Lars yttrar ett bekräftande *precis* (26) när Anna börjat röra handen mot ett visst område på mixerbordet (25b) och således innan det att knapptryckningen utförs (26b). Denna transkription har kompletterats med bilder, vilket tydligare visar hur mixerbordet bildar en part i denna interaktion, men också av en notationsapparat med symboler för att visa Annas initiativ till och utförande av en knapptryckning. Jag har i olika transkriptioner valt att använda mig av stillbilder från videofilmerna eller konturteckningar samt kompletterande notationer och pilar för att på så sätt visa hur gester, yttranden, positioner och artefakter är samspelande för utformandet av de aktiviteter som studeras.

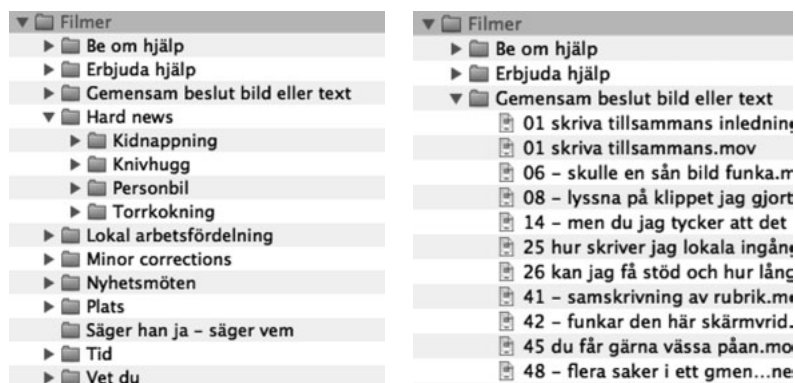
I vissa excerpt har jag som ovan valt att använda mig av fingerade namn för att beteckna de olika personerna. När jag ansett att yrkesrollerna varit mer relevanta för den aktivitet som deltagarna genomför, eller för analysen, har jag valt att använda mig av beteckningar på deltagarnas yrkesroller. För nyhetschef NC och reporter R1, R2 etc. De rader i transkriptionerna som uteslutande avser icke talade bidrag används genomgående gemener (nc, r1, r2 etc.). En sista aspekt att nämna vad gäller transkriptioner är att en noggrann beskrivning av analysen underlättas om de kompletteras med radnummer. I kortare transkriptioner skulle detta inte alltid vara nödvändigt men principen har begagnats genomgående för konsistent layout. Exemplet ovan kommer att återkomma i kapitel 7.

Från videosekvenser till analyser av kunskap i kollegiala möten

Analysis focuses on the 'work' that particular actions are accomplishing in situ, then and there, and in particular on the ways in which they reveal interactional relations to the immediately prior and proceeding action(s). (vom Lehn & Heath 2006, s. 104-105)

Citatet ovan belyser hur analysen i interaktionsforskning centreras kring frågor om interaktivt arbete och olika handlingar i ett sekventiellt perspektiv. Det analytiska arbetet som beskrivs i citatet förutsätter dock en sekvens att arbeta med och i denna studie har ett relativt stort arbetsmaterial samlats in. Även om flera forskare inom samtalsanalytiska studier beskriver sitt första förhållande till datamaterialet i termer av "*unmotivated looking*" (Psathas 1995b), låter detta mer tillbakalutat och avslappnat än vad det i praktiken kan vara. Studiens utforskande och relativt öppna ansats gjorde att jag inledningsvis inte visste vilka av de hundratals videosekvenserna som skulle studeras närmare och vad i dessa sekvenser som kunde vara intressant att analysera närmare.

Det som först fångade mitt intresse var situationer som uppstod mer plötsligt och bröt mot det annars relativt vardagliga lugnet på redaktionen. Dessa situationer hade ofta en temporal, tidspressad karaktär med en tydlig start varför de framstod som mer explicita händelser. De var i detta tilltalande att arbeta med för initiala analyser. En av de första sekvenser som valdes gällde en journalist som fick hjälp av en kollega minuterna inför en nyhetssändning. Efter att denna sekvens valts ut följde sedan en mer noggrann transkription och analys av handlingar i olika del-sekvenser (jfr. Pomerantz & Fehr 1997). Under en första period i arbetet upplevdes den valda situationen mestadels som stressad, rörig och lätt panikartad i sin karaktär. Efterhand upptäcktes liknande situationer vilka tillsammans bildade en analytisk kollektion som benämndes *tid*. Under en treårsperiod har återkommande genomgångar och sorteringar gjorts för att undersöka instanser av olika fenomen vilka hört samman med studiens växlande analytiska intressen (figur 7). Förutom frågor om den dagliga organiseringen (bemanning, den nästkommande nyhetssändningen) hur långa inslag det fick vara, hur arbetet praktiskt skulle utföras visade det sig återkommande att medarbetare antog eller undersökte kollegornas vetande och kunnande eller gav uttryck för sitt eget kunnande och vetande som en del i arbetet. Frekvent identifierades också olika situationer där medarbetare bad om, eller erbjöd hjälp vad gällde allt från stavning till att hämta mat. Även tillsynes helt ordinära temporärt uppstående möten mellan medarbetare uppvisade dessutom ofta en viss karaktär av att vara instruerande (jfr. Rawls 2008, s. 704). Med detta fokus framträdde också den först identifierade situationen som sorterats i mappen *tid* plötsligt som en av många instruerande hjälp-situationer och med tiden formades en samling av mer tydligt instruktiva aktiviteter. Vid fortsatta genomgångar av dessa ”kollektioner” etablerades med tiden ett tydligare intresse för epistemiska aspekter i möten mellan medarbetare. De sekvenser som mer tydligt igenkändes som instruerande kom att forma studiens kapitel 6 och kapitel 7.

Figur 7. Organisering av videosekvenser

Även om nyhetsmedier anses utgöra en av vårt samhälles viktigaste källor till kunskap om vår omvärld (Hård af Segerstad 2002; Talbot 2007) är det främst nyhetsintervjuer och nyhetsmöten som väckt intresse från ett interaktionsperspektiv (Clayman & Reisner 1998; Ekström 2002; Hutchby 2001; Koskela 2011; Reisner 1992; Roth 2002). Erfarenheten från fältarbetet är att arbetet med enskilda nyheter utöver tillfället för arbetsfördelning och nyhetsmöten inte nödvändigtvis diskuteras verbalt mellan medarbetare på redaktionen i någon högre utsträckning. De journalister som här studerats kan sitta tysta under en mycket stor del av dagen och redaktionen är vid vissa tillfällen i det närmaste tom (jfr. Czarniawska 2009, ”Den tysta fabriken”; Kärreman 1996, s.79f). Då medarbetarna dessutom kan kommunicera med varandra, såväl som producera och dela arbetsmaterial i gemensamma datorsystem, kan även de mest arbetsintensiva och hektiska perioderna av redaktionellt arbete vara mycket tysta. Mitt fokus i studien har dock varit de sociala möten ansikte mot ansikte som trots detta ändå alltid uppstår, hur mycket och avancerad teknik det än må finnas i omgivningen (jfr. Heath & Luff 2000b; Heath & Luff 1991; 1992; Heath & Nicholls 1997). Vid vissa nyhetshändelser sker dock i högre grad ett mer öppet verbalt samarbete i produktionen och det är vid de tillfällen då mer oväntade och möjligtvis mer dramatiska händelser inträffar på en viss plats, t.ex. blåljusnyheter, vulkanutbrott (jfr. hard news, spot news, Tuchman 1978, s. 47 ff.). Frågan vad medarbetarna på redaktionen vet och vilka som vet blir då i högre grad aktualiserat verbalt. Ett flertal sådana nyhetshändelser identifierades och en av dessa valdes ut för att utgöra det empiriska underlaget i kapitel 5.

Samtidigt som jag inte hade på förhand givna aktiviteter eller fenomen att studera (t.ex. formella möten, nyhetsintervjuer), vilket ligger i linje med det relativt öppna angreppssätt som impliceras med ”unmotivated looking”, fanns ett problemområde formulerat på basis av teoretiska resonemang (kollegial interaktion) och utgångspunkten för studien var också att den skulle genomföras inom ett vetenskapligt område – pedagogik. Trots att pedagogik inte var initialt drivande för att vilka aktiviteter som skulle undersökas, gav ett ökat antal upptäckta situationer med epistemiska och instruerande inslag en bekräftande känsla vad gäller pedagogisk relevans och framför allt gav dessa upptäckter det vetenskapliga arbetet en tydligare riktning: kunskap i interaktion på en nyhetsredaktion. Det efterföljande kapitel 4 är en introducerande beskrivning av den redaktionella verksamhet där jag bedrivit fältarbete.

4 Nyhetsredaktionen, en kollegial praktik

Som i de flesta organisationer är arbetet på en nyhetsredaktion fördelat över en uppsättning av *artefakter*, *utrymmen*, *arbetsroller* och *aktiviteter* som är mer eller mindre tydligt avgränsade gentemot varandra. En nyhetssändning är en aktivitet, nyhetsmöten en annan och att redigera ett inlägg är en tredje. Till dessa aktiviteter kan såväl olika artefakter som yrkesroller vara knutna. Att vara nyhetschef eller reporter innebär något annat än att vara desk-etta och nyhetsredaktionens öppna kontorsutrymme är utformat för en typ av aktiviteter medan studiolokalerna är utformade för helt andra. En annan aspekt som återkommande studeras och anses nära förbundet med moderna organisationer är *tid* (Hancock & Spicer 2009). Arbetet på en nyhetsredaktion har också en tydlig temporal prägel, inte bara med tanke på att nyheter ska vara något nytt och aktuellt. Vissa aktiviteter sker på bestämda tider, andra måste avsättas tid till lokalt och medarbetare orienterar sig i samtal som sker under dagen mot såväl arbetsdagens, nyhetsinlagens som nyhetssändningars tidsgränser. Genom avgränsade och institutionellt förknippade yrkesroller, artefakter och aktiviteter samt en planerad temporal och spatial organisering kan arbetsfördelning i en organisation förklaras och beskrivas t.ex. genom diagram och arbetsbeskrivningar. Begreppet organisation tillämpas generellt av lekmän såväl som forskare och professionella just som referens till en stabil sammansättning av personer i samspelande aktiviteter som engagerar sig med ett organisatoriskt mål i sikte (Bittner 1974).

Syftet med detta kapitel är att ge en övergripande beskrivning av de studerade redaktionerna och deras temporala och rumsliga organisering där aktörer och artefakter samspelar i olika aktiviteter. En sådan övergripande beskrivning ska fungera som bakgrundsförståelse för nästföljande kapitel empiriska analyser men kapitlet avser också att visa hur den redaktionella verksamheten kan förstås som en kollegialt upprätthållen kunskapspraktik som ger goda förutsättningar för en studie av såväl kollegiala som epistemiska aspekter av organiserat arbete.

Nyhetsproduktionens temporala villkor

Den organisatoriska målsättningen för nyhetsredaktionen kan övergripande beskrivas som att medarbetarna året runt, en gång i timmen under veckodagarna med start på klockslagen 06.30, 07.30, etc. fram till 17.30, producerar

material för och genomför en i omfång tidsbestämd nyhetssändning i den lokalt producerade P4-kanalen. Under morgonen och eftermiddagen är sändningarna 5 eller 7 minuter långa och under dagen 2 eller 3 minuter långa⁵. Vissa redaktioner har dessutom, på morgonen, planerade utrymmen för nyheter minuten innan de rikstäckande nyheterna (05.59, 06.59, 07.59, 8.59). Att publicera nyheter i dessa planerade utrymmen kan betraktas som nyhetsredaktionens produktionsordning och ständigt återkommande mål. Nyhetsarbetet kan med denna förbestämda ordning betraktas som en balansakt där man inom en relativt strikt temporal ram bestående av på förhand angivna och avgränsade nyhetstider ska rapportera om händelser orytmiskt förekommande och delvis oförutsedda händelser i samhället. Med detta produktionsperspektiv på nyhetsarbetet finns det en risk att nyhetsredaktionen inte "fyller ut" de planerade nyhetssändningarna. Snarare än naturlig variation av nyhetshändelser i samhället behandlas detta ibland som tecken på underproduktion eller resursbrist: *vi behöver hjälp, till halv elva finns det ingenting!* Producerar man däremot längre/ fler nyheter än vad som ryms inom det uppsatta sändningsutrymmet kommer visst arbete kanske inte till användning. Istället för en ovanligt händelserik dag kan detta betraktas som överproduktion och resursslöseri: *jag behöver inte det [inslaget från dig], vi har fyllt dan här.*

Temporala aspekter har även i andra studier identifierats som ett centralt inslag på nyhetsredaktioner. Schlesinger identifierar tid i termer av en demon inne på redaktionen.

In the occupational mythology of the newsman time looms large among the wicked beasts to be defeated daily in the battle of production. (Schlesinger 1978/1987, s. 83)

Det är efter att ha studerat det Brittiska BBC som Schlesinger inleder ett kapitel på ovanstående sätt och ger det överskriften "A stop-watch culture". Schlesinger identifierar upplevelsen av det omedelbara och ögonblickliga *nuet* som en aspekt som kan vara avgörande för att något ska betraktas som en nyhet. På de studerade redaktionerna märks detta speciellt vid s.k. händelsenyheter. En trafikolycka är i första hand en nyhet så länge den "pågår" och drabbar andra, en lägenhetsbrand likaså. När spåren av dramatiken är bortsopade är även nyheten i de flesta fall över. Det gäller också att i konkurrens med andra medier vara *först*. Kravet på att vara snabb att rapportera ställs samtidigt mot faktorer som tillförlitlig och korrekt rapportering. Det spelar ingen roll om man var först, om det man rapporterade om inte var sant. Dessa institutionella normer anses medföra oavgjorda resultat i konkurrensen och en anledning till olika aktörer tenderar att relativt samtidigt rapportera om samma saker (Schlesinger 1978/1987).

---

⁵ Under helgerna är antalet sändningar färre och nattetid finns ingen lokal bemanning för att producera nyheter.

En annan temporal aspekt berör kravet att journalister måste möta *deadline*. I regel är deadline passerad på de studerade radioredaktionerna när nyhetssändningen väl startat. Samtidigt finns möjligheten att en medarbetare på redaktionen smyger in under pågående sändning med senaste nytt. De under sändningstid sent inkomna inslagen kan ses som ett eftertraktat ideal då de skapar känsla av att rapporteringen är högaktuell och extraordinär (jfr. Schlesinger 1977).

På redaktionernas nyhetswebb är utrymmet visserligen mer dynamiskt. Här finns möjligheten att när som helst publicera nyheter i form av såväl ljud som text och bild. Efter informationsteknikens intåg pratar man i medieområdet just om ”den ständiga publiceringen” med vilket man avser den idag aldrig sinande möjligheten för journalister att när som helst publicera på medieföretagens webbplatser. Tiden mellan händelse och första möjliga publicering är idag kortare än för 15 år sedan. Från detta perspektiv anses det journalistiska *tempot* blivit förändrat (Nygren 2008a).

I *En bok om aktualitetsjournalistik* (Eriksson-Sjöberg & Lindfelt 2006) beskrivs hur utvecklingen gått mot allt *kortare* nyheter. Under rubriken *Nyhetsformatet* är det just nyhetsinslagens längd som diskuteras t.ex. i termer av 3.30-träsk och 100-sekundersideal och att variation i *tid* är av godo (ibid s. 44 f.). Vid de studerade redaktionerna i denna studie arbetar medarbetarna ibland med sekundmässig precision för att nyhetssändningarna ska passa det angivna tidsutrymmet. Att i en så kallad tidspassad sändning upptäcka att det saknas 8-sekunder kan för en oerfaren medarbetare upplevas som dramatiskt. När sändningsutrymmet ibland bara är 2-3 minuter och man vill ha med fler än en nyhet så medför det att man på redaktionen ständigt vänder uppmärksamheten mot producerade inslag och texters längd i tid. Inslag över minuten är något som medarbetare ofta redogör för inför varandra, *det är inklusive påa, det var översättning i det*, etc. Ytterligare ett karaktärsdrag, eller ideal, i det journalistiska arbetet har beskrivits i termer av att en journalist gör klart sitt jobb oavsett om arbetstiden är slut eller ej. När journalisters arbetstider undersökts visar resultatet att var tredje journalist arbetar över 2-3 dagar i veckan (Nygren 2008a). Även om detta skulle tyda på att man gör allt för att publicera nyheter så snabbt man bara kan, visar fältarbetet också på motsatsen. På de studerade redaktionerna kan inslag ”hållas” en timme, över natten, över en dag etc. för att kunna användas vid behov, eller för att det av olika anledningar anses passa bättre vid senare tillfälle. Redaktionen kan således delvis bestämma själva när en nyhet ska bli en nyhet.

Att nyhetsredaktionen arbetar med det oväntade och oförutsedda gör att det redaktionella arbetet ständigt kan komma att behöva justeras och omfördelas. För att utföra den beskrivna produktionsordningen fördelas arbetet på nyhetsredaktionen i olika arbetsroller. En justering på en plats i produktionskedjan kan också komma att påverka andra delar. Nyhetsredaktionen består övergripande av en nyhetschef, ett antal reportrar och ett par medarbetare vid det som kallas nyhetsdesken. Nyhetschefen har ansvar för att upprätt-

hålla en mer långsiktig nyhets- och bemanningsplan för det redaktionella arbetet men ansvarar även för eventuella justeringar i redaktionens dagliga arbete. Är man reporter på redaktionen ansvarar man för att producera material till de längre nyhetssändningarna på eftermiddagen eller till morgonen efter. Vissa reporteruppdrag pågår parallellt under flera dagar. Ett plötsligt ankommet nyhetstips måste prioriteras i förhållande till dessa pågående arbeten. Ett pågående arbete kan lika plötsligt bli klart som fördröjt en dag. Medarbetarna vid desken, *deskettan* och *webbreportern*, ansvarar för att arrangera för och publicera nyheter på nyhetswebben och i radiosändningarna. Små justeringar som görs i arbetet på en plats i den redaktionella produktionen kan få konsekvenser vid en annan. Ett inslag som blir fördröjt eller ett plötsligt ankommet nyhetstips kan göra att planeringen vid desken måste göras om när endast minuter till sändningen återstår. Redaktionens olika yrkesroller med ansvar för olika aktiviteter kan sägas utgöra ett slags separata territorier med olika temporala spår eller tidsperspektiv.

Det redaktionella arbetets aktörer

En daglig bemanning på nyhetsredaktionen består av en nyhetschef och ett antal nyhetsreportrar samt en desketta och en webbreporter vilka tillsammans ansvarar för produktionen och publiceringen av nyhetsinslag. Nyhetschefen är oftast en och samma person från dag till dag, medan de övriga rollerna i högre grad fördelas mellan ett antal personer enligt specifikt arbetsschema. Den specifika uppställningen varierar något från dag till dag och mellan de olika studerade redaktionerna.

Under arbetsdagen är *nyhetschefen* förutom att vara sammankallande och ledare för det gemensamma morgonmötet, en arbetsfördelade resurs. Nyhetschefen ansvarar för att upprätthålla en långsiktig bemanningsplan för det redaktionella arbetet och se till att bemanningen är tillräcklig för det ordinarie nyhetsarbetets förväntade belastning, såväl som för att lösa dagligen uppkomna behov vid plötslig frånvaro eller plötsligt uppkomna och större nyhetshändelser. Förutom de dagligen uppkomna bemannings- och nyhetsfrågorna ansvarar nyhetschefen för att upprätthålla redaktionens långsiktiga förhållande till nyheter. Detta sker bland annat genom en bevakningskalender över händelser som kan komma att bli aktuella nyhetsinslag. Här kan t.ex. kommande domar i rättsmål, beslut i fullmäktige och andra lokalt relevanta evenemang skrivas in för bevakning. Till dessa så kallade *kollar* kan det även finnas en del material i pappersform (utskrifter, tidningsurklipp, anteckningar) vilket sorteras in i ett hängmappsystem. Nyhetschefen ska också fungera som reportrarnas och deskmedarbetarnas tillgängliga ”bollplank” och har återkopplingsansvar för nyhetsmedarbetarnas arbete.

I viss mån kan även nyhetschefen i sitt yrke som journalist ses som en redaktionell resurs för den dagliga nyhetsproduktionen. Med förväntad hög

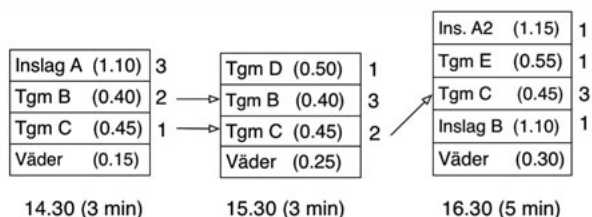
närvaro på redaktionen är det dock mestadels telefonintervjuer, telegramskrivande och redigering inne på redaktionen som nyhetschefen vid vissa tillfällen kan involveras i. Ansvaret för beslut om urval och sortering av det dagliga informationsflödet – för telegramproduktionen – och för de en gång i timmen återkommande nyhetssändningarna, är under dagen delegerat till medarbetarna vid nyhetsdesken.

Nyhetsdesken, eller desken, bemannas från morgon till kväll av en journalist som ansvarar för nyhetssändningarnas sammanställande och utsändning. Journalisten vid desken som ansvarar för nyhetssändningarna i radion kan benämnas *deskettan*, etta-redaktör, nyhetssändare, sändare eller nyhetsuppläsare. För att klara veckodagarnas tolv nyhetssändningar från 06.30 till 17.30, samt sändningar på helgen är arbetet uppdelat på skift. Under veckodagarna är en person desketta och har ansvar för morgonens sändningar och en annan person tar sedan vid och ansvarar för dagens och eftermiddagens sändningar. Deskettan förbereder varje timme för en nyhetssändning som i tid är 2, 3, 5 eller 7 minuter lång. De kortare nyhetssändningarna på dagen består mestadels av uppläsning av telegram, medan de längre nyhetssändningarna på morgonen och eftermiddagen vanligen innehåller de av reportrarna producerade inslagen. Ett mål i nyhetspubliceringen är förstås att ha så ”nya” nyheter som möjligt. En regel som medarbetare vid en redaktion orienterade sig emot var att en nyhet som publicerats på morgonen inte längre var aktuell efter 10.30-sändningen, en annan regel var att en nyhet i oförändrad form endast skulle användas i tre sändningar. Deskettan arbetar dock inte enbart med en planering för den kommande sändningen utan håller en viss planering för de närmast efterföljande sändningarna.

Förutom att nyheter i sig har en viss tidsmässig anknytning har deskettan ett fokus på timing, omfång och tempo vad gäller nyhetssändningarna. Nyhetssändningarna förväntas starta exakt på utsatt tid och vara i det närmaste på sekunden korrekt i längd. Att nyhetssändningar, precis som många andra program startar i tid kan tas för naturligt, men nästan undantagslöst görs detta till en inledande poäng i nyheterna: *klockan är halv elva och här är nyheterna*. Nyhetsinslagen ges dessutom en prioritering i relation till deras ordningsföljd. Att ”toppa” i en nyhetssändning eller webbpublicering innebär att det hamnar överst på nyhetswebben eller som första nyhet i sändningen.

Figur 8 är ett försök att åskådliggöra hur deskettan har ett flertal temporala parametrar att förhålla sig till vad gäller publicering i nyhetssändningarna: klockslag för starttid, sändningslängd och därför även sluttid, längd på inslag och telegram och det antal gånger varje inslag eller telegram använts. Som exempel i figuren nedan visas att inslag A som ”toppar” och alltså sänds först i 14.30-sändningen är 1.10 långt, har gått tre gånger och därför inte finns med i 15.30 sändningen. En ytterligare temporal aspekt är även att inslag kan ha på- och avannonser, som också kan behöva beräknas tidsmässigt för att sändningens längd ska vara anpassad efter planerat sänd-

ningsutrymme. Karaktären på mediet – som från deskettans perspektiv är sändning i realtid – bestämmer delvis nyhetsobjektens karaktär.

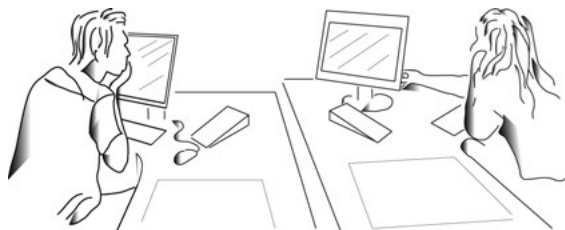
Figur 8. Repetitionsprincip för nyhetsinslag och telegram

Med ett näst intill oavbrutet men ändå varierande inflöde av nyhetsmaterial som desken ska förpacka till avgränsade tidsbestämda nyhetssändningar är de temporala aspekterna återkommande i kollegialt fokus, ibland i hög grad än själva nyhetsvinkeln. Den temporala noggrannheten upprätthålls genom att medarbetarna med hjälp av de redaktionella datorsystemen snabbt kan få fram beräknade tidslängder för de telegram, på- och avannonser som ska läsas upp, samt att hela sändningens omfång kan beräknas. Utifrån dessa tidsangivelser kan medarbetarna sedan ”frisera” längden på inslag, telegram, väderprognos etc. i text- och ljudredigeringsprogram så att det passar det angivna och planerade tidsutrymmet.

Traditionellt har desken under dagtid också kompletterats av en *desk tvåa* med fokus på telegramskrivande och kollringningar till polis, SOS med mera. Sedan 1990-talet och informationsteknologins inträde har en ny nyhetsgenre - webbpubliceringen - växt fram (Ihlström Eriksson 2004). Detta har medfört att delvis nya arbetsroller skapats. På nyhetsredaktionen ansvarar *webbreportern* för att med hjälp av text, bild och ljud publicera nyheter på webben. På vissa redaktioner har man slagit samman desk tvåa och webbreporter i en och samma yrkesroll, medan man på andra redaktioner lägger ut arbetet på fler personer. Hur konstellationen av desketta och desk tvåa/webbreporter ser ut skiljer sig således något åt mellan olika redaktioner. De situationer vid nyhetsdesken som analyseras i denna studies kommande kapitel sker uteslutande vid en nyhetsdesk som består av två personer, en desketta och en webbreporter. Vad gäller publiceringen på nyhetswebben är utrymmet i förhållande till nyhetssändningarna i radion något mer flexibelt. Webbreportern behöver inte publicera nyheter på bestämda tider och i förhållande till nyhetssändningarna i radio är utrymmet på webben mer dynamiskt. Flexibiliteten medför samtidigt ett ständigt publicerings- och uppdateringskrav, det finns alltid en möjlighet att omgående uppdatera eller producera helt nytt material. Att bearbeta ett inkommet tips kan därför både vara mer brådskande och mindre brådskande för deskettan respektive webbreportern, beroende på hur lång tid det är kvar till nästa nyhetssändning.

Deskettan och webbreportern sammanställer nyhetssändningarna och webbpublikationerna utifrån de material reportrarna producerar, men de skriver också telegram själva som bygger på den ojämna men ändå ständiga strömmen av pressmeddelanden från organisationer och information från polis, SOS, rättsväsende etc. Koordinationen av redaktionellt arbete mellan deskens två olika yrkesroller med ett sorts gemensamt publiceringsansvar är något som upprätthålls genom frekventa samtal vid desken. Som nyhetsredaktion har man visserligen två olika medieplattformar att publicera sig i, men nyheterna i dessa olika ”kanaler” ska i princip inte skilja sig åt. Vem av medarbetarna vid desken som har publiceringsansvar i olika plattformar (radioutsändning och webbpublicering) finns angivet i organisationsbeskrivningen men en sådan beskrivning kan också föreskriva att webbreportern kör nyhetssändningen under deskettans lunchtid och att deskettan har ansvar för nyhetswebben under morgonen. Medarbetarna vid desken har därför mycket god generell inblick i varandras arbetsuppgifter.

Uttrycket *desken* avser både en gemensam redaktionell funktion för intag och publicering av nyheter och en fysisk plats på redaktionen då de i de flesta fall har bestämda platser och sitter i direkt anslutning till varandra. Samtidigt finns här två personer och två komplementära arbetsroller med skilda ansvarsområden, varsin telefon, varsin dator med olika konfigurationer osv. Detta mångsidiga perspektiv på vissa ytor på arbetsplatsen är inte enbart typisk för redaktionella verksamheter utan karaktäriserar exempelvis trafikoperativa avdelningar (Suchman 1996). Med närhet till varandra både vad gäller arbetsuppgifter och fysisk placering involveras deskettan och webbreportern ständigt i varandras olika arbetsuppgifter. Det sociala spelet handlar delvis om vilka nyheter som ska produceras och publiceras och vem som ska göra vad, *klipper du eller ska jag klippa?*, men kan också gälla faktafrågor, hur ord stavas, hur man beräknar procent etc. och i de fall man sitter bredvid varandra eller snett mitt emot varandra vrids datorskärnorna temporärt för att underlätta ett gemensamt arbete (figur 9).

Figur 9. Gemensamt fokus vid desken

Arbetet vid desken handlar således inte enbart om det avslutande arbetet i produktionen (publicering) utan också om att söka efter och ta emot uppgifter om olika händelser (intag) såväl som de mellanliggande stegen i produktionen (t.ex. producera telegram och redigera text, bild och ljud). För inlagsproduktionen och för arbeten av mer undersökande karaktär är reportrarna i högre grad ansvariga.

En *reporters* uppgift är att från olika platser utanför redaktionslokalerna genomföra och spela in intervjuer och redigera dem till färdiga nyhetsinslag. Även om reportrar delvis genomför sitt arbete på plats på redaktionen i samband med redigering och textproduktion lämnar generellt sett en majoritet av kategorin reportrar någon gång under dagen redaktionen för arbete på fältet (jfr. Nohrstedt & Ekström 1994b). Förutom att reportrarna genomför intervjuer och producerar nyhetsinslag ansvarar de också för att producera tillhörande texter: webbtexter, på- och avannonser etc. och med webbpubliceringens intåg förväntas reportrarna dessutom fotografera eller på andra sätt ordna med bilder via bildbyråer. Vid tiden för studiens genomförande kunde dessutom en ökad uppmärksamhet mot sociala medier identifieras, även om det betraktades som ett frivilligt inslag i arbetet eller som något som pågick under rubriceringen ”försök”. Ansvaret för specifika journalistiska frågor i nyhetsuppdrag, hur svaren redigeras, hur bilden utformas etc. är delegerat till de enskilda medarbetarna i yrkesrollen som reporter. När en reporter arbetat klart med text- och ljudfiler samt eventuellt bildmaterial och sparat det i det gemensamma datorsystemet har även nyhetsdesken access till materialet. Vilka inslag som är att vänta från olika reportrar står ibland redan klart i samband med morgonmötet då uppdrag fördelas eller rapporteras om som kommande. Om desken verbalt görs uppmärksam på att ett inslag är klart sker det därför ofta mycket kort och okomplicerat, ett ord som beskriver vad det är frågan om och en tidsangivelse, *en å tretti jätteräka! Femtiosex sekunder Rita*.

Ovanstående beskrivning visar på ett mycket övergripande plan hur olika yrkesroller kan ha olika temporala perspektiv men också vara sammankopplade med epistemiska aspekter som tillgång, företräde och ansvar (Stivers et al. 2011). Nyhetschefen med ansvar för en övergripande nyhetsplanering kan förväntas vara med i beslut om bemanning och uppdrag såväl på lång som kort sikt och kan också förväntas få reda på behovet av eventuella justeringar. Nyhetschefen kan därför förväntas ha epistemisk tillgång till denna domän. Specifik frågeutformning vad gäller intervjuer och nyhetsvinkel kan både nyhetschef och medarbetare vid desken lämna till reportrarna. Reportrarna ansvarar för att inslag blir klara för att sändas, med godtagbar kvalitet, med en nyhetsvinkel, relevanta frågor etc. Varken reportrar eller nyhetschef behöver engagera sig specifikt i nyhetssändningens genomförande. Ansvaret för att fylla nyhetssändningarna med inslag och telegram i viss ordning, starta och sluta nyheterna i tid ansvarar deskettan för och utrymmet på webben ansvarar webbreportern för. Deskettan kan därför ibland i mycket

mindre grad vara orienterad mot innehållet i en nyhet, än att det blir klart i viss tid med viss längd.

I det redaktionella arbetet uppvisar medarbetare både en *egologisk* orientering – jag och mitt ansvarsområde, och en *ekologisk* orientering – det som andra tar hand om (jfr. Anderson, Hughes & Sharrock 1990). Till varje medarbetares specifika yrkesroll är frågor om vad de behöver veta och vad andra behöver veta nära sammankopplade. Medvetenheten om olika yrkesrollers behov stöds till viss del av att medarbetare över tid roterar mellan olika yrkespositioner. Erfarna nyhetsmedarbetare har därmed inte bara principiell utan praktisk erfarenhet av vad medarbetare i andra positioner kan behöva veta och vad de kan förväntas veta.

Samarbetet på de studerade redaktionerna sträcker sig dock ibland långt utöver arbetsrollernas specifika avgränsade områden. Fältstudierna på olika redaktioner visar att medarbetare återkommande involverar sig och involveras i andra medarbetares yrkesrollsspecifika domäner. Även om nyhetschefen agerar beslutsfattare i ett samtal kan det mesta av prioriteringen redan vara utformad av medarbetarna. Såväl reportrar som deskmedarbetare visar i olika situationer kunskaper om såväl arbetsfördelning som nyhetsprioritering på både kort och lång sikt. En nyhetsreporter kan ta egna initiativ till viss bevakning men också avstå föreslagna nyhetsuppdrag med hänvisning till rådande arbetsbelastning. Medarbetarna vid desken får hjälp från nyhetschefen med telegramtips trots att det en timme senare kan tydliggöras som deskens ansvar. Återkommande är också samtal mellan medarbetarna vid desken med fokus på att upprätthålla en jämnt fördelad belastning. Vem behöver hjälp av vem? En webbreporter kan komma att producera ett inslag trots att det markeras som en reporteruppgift och en reporter kan på motsvarande sätt ta på sig att ringa till polisen för att kontrollera vissa uppgifter om desken är i behov av. Reportrarna har visserligen ansvar för att producera inslag men beroende på vad som i övrigt kan finnas att fylla sändningen med kan ett inslag behöva kortas men i andra fall gärna vara långt. Inslagets utformning kan därför komma att förändras utifrån deskens temporala behov. Desken kan också ”ställa” producerade inslag med hänvisning till att man redan ”fyllt” sändningen. Trots en viss uppdelning i ansvarsområden har medarbetarna på nyhetsredaktionen också samma yrke, de är alla journalister med en form av gemensamt ansvar för att producera nyheter. Nyheters temporala karaktär gör dessutom tid till en legitim institutionell aspekt som kan åberopas som skäl för att medarbetare ska kunna gå över gränserna vad gäller olika ansvarsområden, *för jag hinner inte*. Den ständiga genomströmningen av publikationer och pressen att publicera omgående kan vara en anledning till att publikationer innehåller felaktigheter. Faktafel, stavfel och uttalsmissar uppmärksammas dock ofta omedelbart av kollegorna eller av läsare och lyssnare. När en nyhetsuppläsare hörde sin telefon ringa direkt efter sändningen sa hon som exempel högt för sig själv innan hon svarade: *vad har jag sagt nu då?* I såväl oplanerade som planerade nyhetsmöten åter-

finns också ständigt vi-inkluderande yttranden, vad ska vi göra på x, vad har vi gjort på y och vad gör vi på z? dvs. språkliga konstruktioner vilka i sitt icke-jag (non-I) kan implicera såväl formationer i par som större kollektiv (Pavlidou 2014).

Förutom en egologisk och ekologisk orientering i arbetsfördelning (Anderson et al. 1990) ger medarbetarna i olika situationer det redaktionella arbetet en *kollegial* karaktär. *Vi och vårt ansvar* att praktiskt lösa arbetsuppgifterna här och nu, vad än de formella reglerna anger:

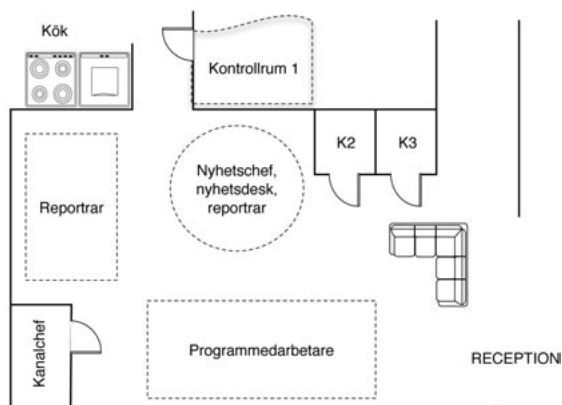
In Schutzian terms, situations of action are characterized by a "purpose at hand" which defines *just* what elements of organizational and biographical background features deserve attention and are thus *made* relevant. Everyday situations of action turn actors into "practical theorists" who understand, to a profound degree, what Garfinkel came to call the "etcetera principle," namely that in the real world *no* set of rules, no matter how general, clearly defined, or logically formulated, can *ever* be "complete". (Boden 1994, s. 187)

Vad andra medarbetare vet och kan används återkommande som resurser för arbetsuppgifter som formellt kan karaktäriseras som individuella. I det följande avser jag att visa att nyhetspraktikens skiftande egologiska, ekologiska och kollegiala karaktär, förutom genom språkliga konstruktioner, formas utifrån redaktionens spatiala utformning såväl som utifrån användningen av olika artefakter.

En redaktions spatiala organisation

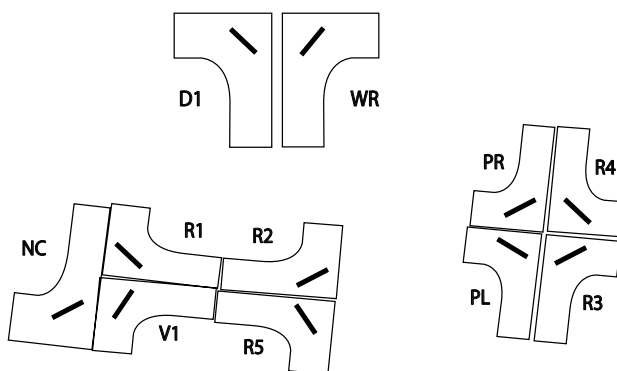
Efter passagen genom entrén och receptionens slussar kommer man in backstage till det för nyhetsredaktioner karaktäristiska öppna kontorslandskapet. Det här kan beskrivas som en öppen yta med plats för mellan 15 och 30 arbetsplatser. En del av medarbetarna med arbetsledande, tekniska samt administrativa roller sitter i enskilda kontorsrum och i huvudsak bemannas det öppna kontorslandskapet av personer som är direkt involverade i den lokala och dagliga nyhets- och programproduktionen. Det här är fabriksgolvet, det gemensamma *vi*-inkluderandets arena.

Nedanstående figur är en grovt förenklad skiss som visar en del av en besökt radiostation med ett karaktäristiskt öppet kontorslandskap och omkringliggande lokaler som kök, arbetsrum. Intill det öppna kontorslandskapet ligger de mer slutna kontrollrummen, akustiskt utformade och med dubbla ljuddämpande väggar, fönster och dörrar (K1, K2 och K3). Trots sin slutenheter är samtidigt kontrollrummen de mest publika regionerna då tusentals lyssnare under vissa tider kan följa nyhets- och programsändningarna och även om kontorslandskapet är ett gemensamt fysiskt rum är arbetsplatserna i viss mån organiserade utifrån olika ansvarsområden (figur 10).

Figur 10. Övergripande skiss över redaktionslokal

Det är endast vid en första anblick som den spatiala organiseringen verkar statisk eller homogen i sin karaktär. Figur 11 återger den del av redaktionen som särskilt ofta var i fokus för fältarbetet. Här återfinns nyhetsdesken med två skrivbord vända mot varandra med plats för en desketta och desk-tvåa/webbreporter (D1 och WR). Närmast desken fanns en grupp om fem bord där en nyhetschef (NC) samt tre nyhetsreportrar och en vikarie (V1) satt.

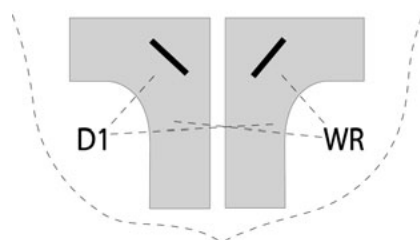

Figur 11. Del av nyhetsredaktion

I anslutning till denna gruppering fanns en grupp om fyra bord med plats för programledare och producent för aktualitetsprogrammet samt två reportrar där den ena arbetade just för detta program (PL, PR, R3, R4). Trots ett gemensamt fysiskt rum visar detta tydligt att organisationen av arbetsplatser har en relation till olika medarbetares yrkesroller och rummet kan betraktas som arrangerat i olika epistemiska territorier.

Som framgått tidigare används termen desken för en redaktionell gemensam funktion för intag och publicering av nyheter vid de studerade redaktionerna. Samtidigt finns här två skilda ansvarsområden vad gäller publicering via Internet respektive FM. Vid de studerade redaktionerna har desken

oftast haft en bestämd fysisk plats på redaktionen vilken under dagen bemannats av två medarbetare, med varsitt skrivbord, varsin telefon, dator etc. (figur 12).

Figur 12. Nyhetsdesken

Med närhet till varandra både vad gäller arbetsuppgifter och fysisk placering involveras de ständigt i varandras olika arbetsuppgifter. Medarbetarna vid desken pratar så frekvent med varandra att de sällan använder uppmärksamhetssignaler eller väntar på ömsesidig blickkontakt innan de tar initiativ till samtal. Medarbetare vid desken kan därför mycket frekvent behöva växla från individuellt arbete till en situation där de förväntas vara mer aktiva deltagare, för att t.ex. avgöra en nyhets lokala relevans, en rubriks utformning etc. Schegloff och Sacks (1973) gör en skillnad mellan samtal vars längd organiseras mer exklusivt utifrån vad som sägs, t.ex. telefonsamtal och samtal där interaktionen formas av andra skeenden, som t.ex. samtal mellan passagerare på ett flygplan (continuing state of incipient talk, Schegloff & Sacks 1973). Interaktionen mellan deskmedarbetarna har en form av det senare slaget: utöver tillfällen för arbetsdagens och lunchens start och slut har samtal vid desken sällan specifika avslutnings- eller öppningssegment. Det är sällan någon uppmärksamhet inväntas innan man berättar något för den andre. Snarare berättar man eller ställer frågor så länge kollegan inte uppvisar avvisande tecken.

Redaktionen kan med sin öppna utformning betraktas som ett rum som ska främja gemensamt arbete snarare än privat reflektion. Närheten till andra medarbetare i redaktionslokalen medför att det som andra medarbetare kan och vet kan vara relativt lätt tillgängligt. Medarbetare på redaktionen frågar också återkommande närsittande medarbetare vad gäller såväl faktauppgifter som frågor om hur man praktiskt genomför vissa moment i arbetet. Det är dock inte alltid de närmast sittande medarbetarna som tillfrågas. Vissa medarbetare har mer eller mindre formellt upparbetade specialområden och tillfrågas mer frekvent när det gäller t.ex. lokal politik eller juridik medan andra medarbetare oftare än andra tillfrågas om teknisk eller bildkonstnärlig hjälp. En lokal nyhetsredaktion har dessutom inte alltid medarbetare med lokal anknytning. Vad en redaktion kan åstadkomma är därför ofrånkomligen beroende av ett kollegialt engagemang.

Det redaktionella kontorslandskapet är ett utrymme som i hög grad betraktas som gemensamt för produktionen av nyheter. Redaktionsrummet är ett rum där man i viss mån alltid tillåts vara ”störande” medan den som inte vill bli störd, t.ex. för ett mer enskilt samtal, söker sig till annan plats. För den oerfarne kan detta publika tillstånd av arbetet backstage inför kollegorna vara ovant. Praktikanter och vikarier har på de studerade redaktionerna gett uttryck för viss osäkerhet kring den redaktionella vardagens rutiner, hur man presenterar sig i telefon, hur högt man kan prata och hur mycket novis man kan vara inför andra. Öppenheten inför kollegorna som redaktionslokalen erbjuder, och ordningen att det som sägs på redaktionen också är tillgängligt för andra, speglas i det faktum att medarbetare återkommande och explicit visar att de hör samtal och att detta tas som tillfällen att själv bidra till, utmana eller komplettera sina egna såväl som medarbetarnas uppvisade kunskaper. Två åsikter kan plötsligt bli tre eller fler och en medarbetare som pratar i telefon kan plötsligt bli sufflerad av en kollega. I flera studerade situationer utgör den direkta närheten till andra journalister på redaktionen ett bidrag i individuella arbetsuppgifter. Möjligheten att höra vad andra gör och att höras kan således betraktas som ett positivt bidrag till det redaktionella arbetet. Även om kontorslandskap i dagsaktuell debatt betraktas som störande och stressande för hjärnan (Ekholm 2011), kan det i många fall vara av avgörande betydelse för det dagliga redaktionella arbetets utveckling och det finns en socio-spatial dynamik som är lätt att förbigå om man betraktar den öppna lokalen som ett statiskt rum.

Redaktionens öppna utformning innebär inte att alla pratar med alla hela tiden. Varje medarbetare har tillgång till ett eget skrivbord och med hjälp av hörlurar, telefoner och datorskärmar kan enskilda medarbetare i detta gemensamma rum vara involverade i aktiviteter till vilka ingen annan har direkt tillgång till. Vad en journalist vid ett specifikt tillfälle gör på redaktionen kan därför vara relativt osynligt för de andra. Det öppna kontorslandskapet erbjuder medarbetare möjligheten till att temporärt etablera mer eller mindre gemensamma rum. Ibland sker ett samtal i relativt låg ljudnivå och kan därför inte höras av någon annan. Andra samtal kan mycket väl höras av kollegorna och växa till ett multipartssamtal eller flera parallella samtal om samma ämne. Redaktionslokalens öppenhet står i viss kontrast till de intilliggande avskärmade och ljuddämpade kontrollrummen.

De nyhetssändningar som under veckodagarna når lyssnarna en gång i timmen från 06.30 till 17.30 sänds från speciellt byggda och akustiskt dämpade rum, *kontrollrum/studio*. I traditionell mening är ett kontrollrum det rum där mixerbordet är placerat och en studio det rum där mikrofonerna placeras. I dag är det dock vanligt att dessa rum har slagits samman till ett enda rum, självkörstudio, och att journalister som pratar vid mikrofonerna även sköter ljudmixern.

Den akustiska dämpningen skulle kunna betraktas som en rent teknisk och självklar t.o.m. ointressant aspekt. Genom att dämpa reflekterande ljud

inne i självkörstudion ska ljudet från nyhetsuppläsaren bli tydligare. Den akustiska utformningen minskar också risken för att ljud utanför rummet tränger in och det medför att man i större utsträckning kan kontrollera vilket ljud som når lyssnarna. Akustisk dämpning kan från ett ljudtekniskt perspektiv förklaras som ett försök att nå ökad hörbarhet men från ett teatraliskt, Goffman-perspektiv kan det betraktas som en metod för att sätta gränser mellan de främre och bakre regionerna. På samma sätt som den institutionella ordningen märkbart rubbas i TV-nyheter när människor i bakgrunden kommer för nära den rapporterende journalisten, skulle den institutionella karaktären på radionyheter riskera att rubbas om lyssnarna hörde samtal eller fågelkvitter i bakgrunden.

Rum av detta slag är ofta sparsamt möblerade eftersom mixerbordet utgör en mycket central och stor del av ytan. På mixerbordet står ofta 2-3 datorskärmar för hanteringen av text- och ljudfiler och tillsammans med mikrofonen är det möjligt för en enskild person att med några få handgrepp direktsända nyheter en gång i timmen. På väggen, en bit högre upp än nyhetsuppläsarens normala blickriktning finns i varje kontrollrum en centralt styrd klocka placerad. Självkörstudios får i och med detta nästan en altarläk gestaltning när nyhetsuppläsaren ständigt blickar upp mot klockan som mot en högre makt (figur 13).

Figur 13. Nyhetssändning 16:30

Nyhetssändningen sänds nästan uteslutande från ett och samma rum. Då nyheter enbart sänds en gång i timmen och under dagen har en längd på 2-3 minuter utnyttjas detta rum även för backstage-arbete t.ex. telefonintervjuer och inläsning av texter till så kallade prator. För att inte hindra den som sänder nyheterna att i god tid förbereda nyhetssändningen ska andra journalister undvika att använda nyhetsstudion minuterna före sändning. Denna temporala aspekt av hur ett rum ska utnyttjas är samtidigt något som står under förhandling. Skulle någon behöva producera något brådskande till sändningen kan självkörstudion komma att användas ända fram till minuten före sändning.

Ny och gammal teknik i en redaktionell praktik

Många artefakter i det redaktionella arbetet kan betraktas som relativt högteknologiska eller tekniskt avancerade. Förutom att reportrar planerar för och genomför intervjuer på egen hand redigerar de och producerar material i form av både text, ljud och bild. Webbreportern publicerar och redigerar också både bild, text och ljud och desketten genomför nyhetssändningarna vid mixerbordet på egen hand. Medarbetare på redaktionen kan därmed definieras som *multijournalister* (jfr. Nygren 2008c).

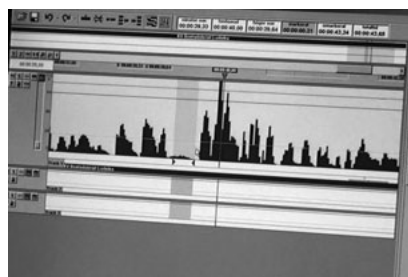
Sedan redaktionerna börjat publicera nyheter på webben har kameror och således fotografering och bildbearbetning blivit ett inslag i arbetet. I förhållande till den professionella hållningen till ljudkvalitet i form av akustisk byggnation, typ av mikrofoner och inspelningsutrustning i lokalerna får redaktionskamerornas standard ses som låg och kategoriseras som av enklare konsumentstandard. Det är inte heller ovanligt att den publicerade bilden på polisavspärningen tagits med hjälp av reporterns mobiltelefon. Trots att publicering av bilder varit en del av det redaktionella uppdraget under flera år är bildproduktionen fortfarande inte fullt ut behandlad som en del av professionen. En viss etablering kan dock samtidigt betraktas genom de samtal på redaktionen som återkommande handlar om hur man bör skala bilden i rätt proportioner, om vilken bild som är bäst, om färgnyanser och bildkomposition.

En viktig del i nyhetsarbetet på en radioredaktion är förstås att man har möjlighet att spela in människors röster i realtid och spela upp dem vid andra tillfällen och i redigerad, ofta förkortad längd. Denna möjlighet är grundläggande för all sändande media och ger journalister en viss temporal kontroll över andras schemalagda händelser genom att återge dem i samband med de fastlagda sändningstiderna. Till dessa inspelningsapparater, som är ett tydligt inslag i professionen, förhåller sig dock journalisterna ibland lekmannamässigt. För de tekniker som finns på redaktionen och förväntas vara experter kan problemet dock vara omvänt: att de nästan aldrig använder dem.

Reportrarna som genomför intervjuer på fältet redigerar dem sedan själva såvida de inte sänds direkt. Redigeringsarbetet innebär inte enbart ett fokus på ord utan i allra högsta grad ett fokus på temporala aspekter. Även inspelade intervjuer kan behövas kortas ned från tiotals minuter till minutlånga inslag måste ändå resultatet i någorlunda grad följa den rytm och de olika regler vi upprätthåller i vanlig interaktion vad gäller pauser och överlappande tal (Goffman 1966; Jefferson 1973; Sacks et al. 1974).

Figur 14. Så kan man aldrig göra

Figur 15. .hhh

I figur 14 visas hur deskettan markerat en mening som lyder *Så kan man aldrig göra*, för att radera det. För att den naturliga rytmen ska bibehållas börjar markeringen precis innan ljudet börjar, men slutar först efter den paus som föregår nästa ord. Därmed uppstår inte dubbla pauser. I figur 15 har däremot en lång och tydlig inandning markerats för att klippas bort vilket den redigerande reportern möjligen uppfattat som ett brott i tempot. Även om båda dessa klipp inkluderar en orientering mot inandningar, är det första en redigering i vilken man försöker upprätthålla naturligheten i talet, medan det andra fallet kan betraktas som en specifik frisering för en typisk radio-produkt. Att med enkelhet redigera ljudmaterial på detta sätt ger journalisterna möjlighet att anpassa längden på inslagen relativt snabbt.

I de redaktionella systemen är det dessutom inte bara ljudfilers längd som kan beräknas. Det redaktionella systemet kan snabbt ange hur lång tid en skriven text uppskattningsvis kräver vid uppläsning. Detta bidrar till att nyhetssändningarna kan planeras med tidsmässig precision. Medarbetarna vid desken kan med relativt god noggrannhet mäta en sändnings längd och frisera inslag och telegram för sekundpassning. Samtidigt läser inte alla medarbetare i den av systemet angivna snitthastigheten varför en individuell anpassning kan behöva göras. En del medarbetare säger sig läsa långsammare än den angivna tiden, andra vet med sig att de läser för fort. I sändningar där det uppskattningsvis fattas några sekunders material kan medarbetare välja att prata något långsammare och göra pauser mellan inslagen längre för att på så sätt avsluta nyheterna med sekundprecision.

I arbetet på redaktionen redigerar och hanterar man ljudfiler i ett system. Egna, andra reporters och även andra redaktioners texter, telegram från TT och andra nyhetsbyråer hanteras i ett annat system. I ett tredje system hantear man publicering av både bild, ljud och text på webben och en fjärde återkommande applikation på medarbetarnas datorskärmar är förstås en webb-läsare. Varje dator inrymmer således digitala versioner av en del av de fysiska objekt som för ett 20-tal år sedan var frekventa inslag på nyhetsredaktioner t.ex. rullbandspelare, teleprinter, postsortering och telefonkataloger. Företagsgemensamma datasystem gör att texter och ljud kan göras åtkomliga inte bara för medarbetare inom samma redaktion utan också

för journalister på andra redaktioner. Öppenheten som detta erbjuder betraktas som en fördel även om det vid enstaka fall händer att fler personer samtidigt försöker arbeta med samma saker vilket kan medföra dubbelarbete och en viss förvirring. Gemensamma datasystem och arkiv möjliggör och koordinerar alltså i hög grad samarbete och de redaktionella systemen anses vara en förutsättning för en hög produktionstakt (Nygren 2008a). En bild, text eller ljudinspelning producerad av en reporter kan tack vara de gemensamma datorsystemen, i samma sekund som det är klart, finnas tillgängligt för deskettan eller webbreportern att publicera.

Trots att radion är ett ljudmedium, består stora delar av nyhetsarbetet på redaktionen av textproduktion. Att det man delger lyssnarna utöver inspelade röster faktiskt är uppläsning av texter som ibland endast består av ett par meningar kan betraktas som en relativt säregen arbetsmetod. Trots detta tillhör det kanske något av det mest förgivettagna i radions nyhetsproduktion. Manuskripten gör det möjligt för nyhetsuppläsaren att för varje återkommande sändning ordagrant kunna berätta om flera olika händelser utan att detta behöver övas in. Med dessa egenskaper tillhör manuskripten en arbetsmetod som möjliggör för medarbetarna på redaktionen att frekvent, felfritt och i ett relativt jämnt tempo berätta om olika nyhetshändelser i sändningarna.

Radiomediet har en lång ”skriftlig tradition”. I en kortfattad historisk överblick av utvecklingen av direktsändningar på BBC skriver Cottle (2003) att *allt* som sades under de första 20 åren var just upplästa texter. En fördel från BBC’s perspektiv, menar Cottle, var att detta medgav institutionell kontroll, dvs. potentiell möjlighet till censur av det som ansågs oacceptabelt. Men Cottle pekar också på att manuskripten blir ett effektivt verktyg mot rädslan av att göra sig till åtlöje offentligt: säga fel, upprepa sig eller få tunghäfta. Felfrihet och tidsprecision är konstituerade inslag i nyhetspraktiken vilket lätt tas för givet. Självklarheten blir dock omedelbart noterbart i samband med att dessa egenskaper fallerar, när det blir fel på ett namn, när ett skratt är på väg att bryta ut i sändning eller när tidsberäkningen inte stämmer och det blir tyst några sekunder. De sociala situationerna som ofta uppträder efter misstag kompletteras ibland med en genomlyssning av kollegornas arkiverade misstag s.k. radiogrodor eller med historier om ”near misses” (jfr. Weick 1995): *jag höll på att gå in i en finsk nyhetssändning i går, i morse höll jag på att bli uteläst precis innan min sändning.*

Även om det på en del redaktioner är vanligt att journalister under nyhetssändningen läser telegram och påannonser direkt från skärmen skriver man på andra redaktioner mer konsekvent ut texterna inför sändning. Att man skriver ut pressutskick, domar och annan information som man fått kan å ena sidan tyckas vara onödigt, men möjligheten att på det utskrivna dokumentets text markera det man finner mest intressant och i dess marginaler eller baksida föra anteckningar, skriva namn och telefonnummer, gör att utskrivna dokument blir en mer komplex artefakt än att bara vara en utskrift.

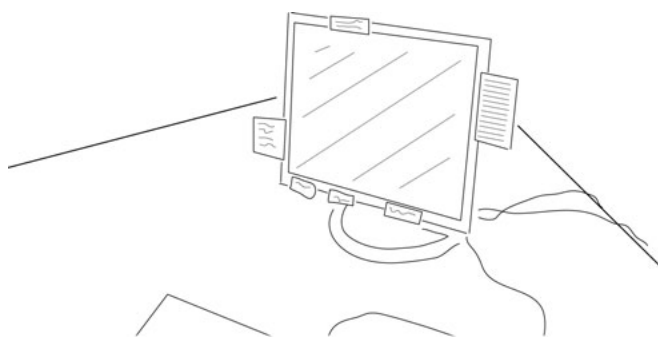
En sådan utvecklad redaktionsartefakt kan dessutom läggas ned i bevakningskalenderns hängmappar för att återuppväckas vid ett senare tillfälle.

Genom den fysiska utskriften blir de till objekt som kan bäras runt, kompletteras, lämnas vidare, arkiveras eller kastas i papperskorgen. Det senare innebär att de efter att ha slängts för tidigt kompletteras med fläckar från t.ex. apelsinskal och tepåsar. Utskrifter, tidningar och kopior som bärs runt blir möjliga att lämna över och referera till som *det här*, har du sett *det här*, gjort något på *det här*, jag vet inte hur jag ska göra med *det här*, kan du ringa på *det här*. Därmed blir dessa pappersprodukter också ofta sociala objekt (figur 16).

Figur 16. *det här är vi klara med, eller hur?*

Eftersom redaktionen är ett öppet kontorslandskap är det få antal väggar per arbetsplats och ofta får datorskärmens kanter agera minnes- och anslags-tavla. De mest dekorativa skärmarna återfinns vid desken vilket kan relateras till att dessa arbetsplatser bemannas av många olika personer. Minneslappar om tillfälliga systemfel, lösenord, kortkommandon eller telefonnummer och inte alltför sällan en lista med de mest vanliga telefonnumren till polis, SOS, räddningstjänst mm. kan pryda både skärm och tangentbord (figur 17).

Figur 17. *Kollegiala minneslappar*

Vissa artefakter kan vara förknippade med olika aktiviteter som i sin tur är bundna till särskilda yrkesroller. Vissa kontrollrum ska vid vissa tider användas till nyhetssändningarna som sköts av deskettan. Koda ljud, lägga ut,

beskära och toppa är specifika aktiviteter som involverar specifika verktyg som webbreportern använder medan fotografering med kameror och intervju med bärbara inspelningsapparater kan förknippas med reporterrollen. De artefakter som här blivit belysta är bara en del av alla de artefakter som finns på redaktionen. Här har inte mixerbordens avancerade möjligheter beskrivits, inte heller den bärbara sändningsutrustningen, inpasseringssystemen, nätverksfunktionalitet etc. En del artefakter på redaktionen är ”old school”, whiteboardtavlor, utskrifter, penna och papper och en del är ”high tech”, satellitsändning, automatiska spellistor, automatsändning etc. Dessa artefakter kan betraktas som en förutsättning för en hög produktionstakt. De gemensamma datorsystemen bidrar t.ex. till att medarbetare kan samarbeta utan att de fysiskt behöver mötas. Även om tekniken är förgivettagen och anses vara en förutsättning för hög produktionstakt och något som alla medarbetare förväntas kunna hantera är användandet långt ifrån problemfritt. På redaktionen uppstår återkommande problem i arbetet med dessa artefakter. Medarbetare får problem när de ska koppla vidare eller lägga samtal på vänt, när servern blir full, när inspelningsutrustningen krånglar etc. Enskilda medarbetares hantering av tekniska artefakter i den redaktionella miljön underlättas och möjliggörs återkommande genom medarbetares inblandning. Tekniska artefakter är således inte bara en lösning för samarbete utan också en anledning till att kollegor behöver samarbeta i genomförandet av sitt arbete.

Det gemensamma morgonmötet

För att en beskrivning av redaktionellt arbete ska bli någorlunda komplett bör också morgonmötet inkluderas. Redaktionella nyhetsmöten anses nämligen vara det vanligaste forumet för arbetsfördelning på svenska nyhetsmedier (Nohrstedt 1994) och beskrivs på vissa nyhetsredaktioner i termer av morgonbön (Ekström & Nohrstedt 1996; Löfgren-Nilsson 1999).

Nyhets-/morgonmöten är en aktivitet som återfinns på de flesta nyhetsredaktioner och innehåller två karaktäristiska delar: planering och utvärdering (jfr. Löfgren-Nilsson 1999). I de morgonmöten som studerats i samband med denna studie sker generellt först en övergripande genomgång och värdering av de viktigaste nyheter som redaktionen publicerat sedan gårdagens nyhetsmöte. Detta följs av en fas där kommande nyhetsdag planeras och arbetsuppdrag fördelas. Morgonmötets centrala betydelse antyds i det faktum att det är välbesökt, inte bara av redaktionens medlemmar utan även av forskare (t.ex. Clayman & Reisner 1998; Löfgren-Nilsson 1999; Reisner 1992). Detta möte har bland annat studerats vad gäller urvalsprocessen och dess betydelse som besluts- och utvärderingsforum. I intervjuer har medarbetare gett uttryck för kritik mot såväl utvärderings- som planeringsfasen och nyhetsmöten har beskrivits som problematiska tillställningar (Löfgren-Nilsson 1999). En aspekt som Löfgren Nilsson identifierar i sin studie är att

dessa möten är det tillfälle där det blir tydligt att man faktiskt producerar något gemensamt (Löfgren-Nilsson 1999, s. 121-128) och det är denna kollegiala, gemensamma aspekt jag vill tydliggöra här.

På de studerade redaktionerna har tiden för morgonmötet varierat (9 eller 10) och startar långt ifrån med samma tids- och närvaroprecision som nyhetssändningarna. Mötet genomförs vanligen vid samma plats varje dag och arrangeras genom att deltagarna bildar en ring, sittande i stolar och en soffa eller stående runt ett bord. Även om flera medarbetare ansluter och pratar med varandra redan innan utsatt tid (jfr. premeeting talk Mirivel & Tracy 2005) är det återkommande att nyhetschefen, som leder mötet, med ropande röst ut i redaktionslokalen behöver påkalla allmän uppmärksamhet, *nu är det möte!* Efter att sedan ytterligare några medarbetare anslutit sig följer mötets start t.ex. genom att nyhetschefen hälsar *god morgon*. De medarbetare som sedan önskar god morgon besvarar snarare denna hälsning än att de i sin tur önskar de övriga ”allihopa” en god morgon. Detta tvådelade hälsningsutbyte blir en inledande organisering för en efterföljande kommunikativ aktivitet mellan två parter (jfr. Schegloff 1986). Den etablerade ömsesidiga och responderade uppmärksamheten – snarare än enbart medarbetarnas fysiska närvaro – är konstituerande för en gemensam aktivitet ledd av nyhetschefen.

Mötet går sedan in i en ny fas genom att nyhetschefen rekapitulerar huvuddragen av de nyheter som producerats sedan föregående dags nyhetsmöte. Denna fas i nyhetsmötet ger tillfälle att värdera redaktionens prestation. Värderande yttranden kan visserligen kräva epistemisk tillgång i någon form (Pomerantz 1984a; Raymond & Heritage 2006). Förutsättningen för dessa yttranden är strikt att medarbetarna lyssnat till inslag och nyhetssändningar och utifrån detta kan värdera dem. Nyhetschefens genomgång av publicerade nyheter kan dock bära spår av vad i det som producerats som kan värderas. När nyhetschefen berättar om ett inslag som egentligen skulle sänts tidigare, kan detta indikera att just dess temporala placering kan vara något att värdera. Trots att medarbetarnas ges möjlighet att vara först att värdera, *vad säger ni?*, kan nyhetschefens presentation av inslagen antyda vilken värdering som anses mest relevant. Nyhetsobjekt kan sitta bra, vara tillfällen för repliker, vara välberättade, ha bra ton, vara engagerande etc. Flertalet positiva kommentarer överlag bidrar till att det redaktionella och gemensamma arbetet pratas till något bra (jfr. Löfgren-Nilsson 1999, s. 126). Vad gäller nyhetsobjektens mer tekniska egenskaper uppmärksammas oftare brister, dålig hörbarhet, mobiltelefonkvalitet, grå bild etc. och även detta är kollegialt instruerande för vad som är väl utfört arbete. Genom korta kommentarer som *det var bra tycker jag*, och *intressant*, ger visserligen medarbetarna uttryck för värdering, men i de fall värderingen inte belyser vilka enskilda aspekter som är bra och intressanta i det aktuella nyhetsobjektet upprätthåller kommentarerna snarare en orientering mot mötets värderande agenda. Givet att uppgifterna om producerade inslag betraktas som en första

del visar efterföljande värderingsyttranden reflexivt meningen med dessa rekapitulationer.

Genomgången av producerat material är fullt av vi-inkluderande yttranden, *i går gjorde vi, i morse sände vi*. Ett efterföljande fokus på produktens egenskaper och t.ex. inte enskilda medarbetares utföranden bidrar till att specifikt individuella insatser i det redaktionella arbetet får en mindre framträdande roll. Tillsammans med uttryck som *ett bra sexton tretti, en bra morgon* blir det istället inslagens och sändningarnas karaktär som redaktionella gemensamma produkter som värderas. Berättigandet för medarbetarna att som journalister värdera ett inslag eller en sändning är större än berättigandet att som medarbetare värdera enskilda kollegors utförda arbete. Nyhetsmötet är inte bara ett forum i vilket deltagarna kan upprätthålla eller utmana nyheters specifika egenskaper, utan ett forum där deltagarna upprätthåller det redaktionella arbetets gemensamma karaktär.

I morgonmötet etableras dock inte bara det som passerat och det arbete som de närvarande medarbetarna kanske enbart fragmentariskt varit inblandade i, till ett enhetligt nyhetsdygn. Även den kommande nyhetsdagen utformas som ett gemensamt arbete även om det samtidigt blir tydligt att det är ett distribuerat och därmed individuellt arbete. Nyhetschefens genomgång av en lista med kommande arbetsförslag innebär en arbetsfördelning fas. Förslag på vilka medarbetare som kan ta sig an vissa uppdrag kan bemötas av avslag utifrån rådande arbetsbelastning, *jag kan inte, jag håller på med x*. Genomgången av kommande arbetsdag synliggör inte bara uppslag, utan även vad olika reportrar just nu arbetar med och arbetets status, när något förväntas vara klart etc. *jag gör en prata om det till eftermiddan!* Reportrar likväl som närvarande programmedarbetare redogör för vad det dagliga arbetet är planerat att innehålla. Även denna fas bidrar till att det redaktionella arbetet får en kontinuitet över tid och en enhetlig gemensam karaktär trots att den specifika uppställningen av medarbetare varierar från dag till dag och att de utför olika arbetsuppgifter.

Medarbetarnas redogörelser för vad de gör och vad de vet om olika nyhetstips som presenteras visar hur de orienterar sig mot att den enskildes arbete är en del av en större arbetsfördelning (jfr. Anderson et al. 1990). Till skillnad från om redaktionens arbeten hade presenterats i en färdig lista initieras i dessa samtal olika medarbetares skicklighet att inför varandra redogöra för pågående uppdrag, prioriteringar, nyhetsvinklar, nyhetsuppslag etc. Med denna publika list-konstruktion kan uppdrag, prioriteringar och uppslag också undersökas, utmanas eller stödjas kollegialt. Det är inte bara nyhetschefen som redogör för inkomna nyhetstips. Varje medarbetare kan komma med och redogöra för nyhetstips och de berättar återkommande om dessa nyhetsuppslag från olika aktörers perspektiv (jfr. ”footing”, Goffman 1979).

Även om journalisters skicklighet i sådan positionering belysts från intervjusituationer (Clayman 1992) visar en närmare studie av nyhetsmöten hur medarbetare orienterar sig mot vem som säger vad även i inominstitutionella

sammanhang. Om en medarbetare är otydlig eller helt missar att tydliggöra en viss vinkels upphovsman (vilket återkommande hände noviser) följer ofta omedelbart frågor från kollegorna om vem som sagt vad eller direkt uppföljande påståenden som tydliggör källornas funktion som uttydare *vem säger det? säger dom ja!* och *han är ju part i målet*. Dessa yttranden markerar redaktionens tredje position som rapporterande institution. Det här kräver ibland ytterligare skicklighet eftersom medarbetarna inte bara inför lyssnarna utan även gentemot varandra kan vilja hålla en källa anonym. Dessutom positionerar sig medarbetarna själva återkommande som kompetenta samhällsmedborgare, som bussåkare, patient, förälder etc. Samtidigt utmanas ibland just dessa ”vardagsuppfattningar” genom att man belyser hur redaktionens arbete går ut på att undersöka de förhållanden som tas för givna.

I denna kollegiala distribution av vad de olika medarbetarna vet och vad andra säger sig veta, synliggörs, befasts eller utmanas likheter och skillnader vad gäller epistemisk tillgång, status, likväl som ansvar och företräde (Heritage 2012b; Stivers et al. 2011). Nyhetschefens epistemiska företräde vad gäller genomgång av tidigare såväl som fördelning av kommande arbete balanseras samtidigt av att enskilda reportrar ges företräde att rapportera om arbetet från deras perspektiv och även komma med egna nyhetstips. Genom rapporter om pågående arbeten kan medarbetare såväl avslå som öppna dörren för andra uppdrag. Att det finns förutsättning för alla medarbetare att värdera inslagen kan samtidigt betraktas i ljuset av att rapporterna om gjorda inslag kan vara instruerande för vilka egenskaper som ska värderas. Att etablera ett nyhetstips på redaktionen kräver att tipset presenteras som en relevant nyhet och detta kompletteras ibland genom andra medarbetares bidrag. Nyhetsuppslag kan understödjas, utforskas men också ifrågasättas eller avfärdas av kollegorna.

Det som sägs i mötet blir visserligen till allas kännedom men beroende på yrkesroll är det i varierande grad relevant. Deskmedarbetare kan efter mötet exempelvis förvänta sig ett inslag om krogarnas öppettider till eftermiddagens sändningar, men behöver åtminstone initialt inte närmare än så engageras i själva färdigställandet av inslaget. Medvetenheten om att relevansen inte är homogen blir synlig genom att vissa aspekter och vissa arbeten förskjuts till att diskuteras efter mötets slut i mindre grupper, i par, i team eller i andra formationer för vilken relevansen är högre.

Även om nyhetschefen är en central gestalt för mötet och i detta har kritiserats som kontrollerande och styrande (Schlesinger 1978/1987) bidrar olika deltagare mer eller mindre spontant med både kommentarer och nyhetsuppslag. Morgonmötets ömsesidigt informerande funktion resulterar i ett slags gemensamt kunskapsterritorium. Detta utgör en grund för att olika medarbetare kan genomföra separata arbetsuppgifter med ett gemensamt mål utan att det behöver redovisas explicit eller förklaras uttömmande (jfr. Ikea & Okada 2007). Mötet med sitt koncept allas-möjlighet-att-tala-inför-alla,

gör även att detta gemensamma vetande blir kollegialt utformat. Morgonmötets form och funktion och bidrag till det redaktionella arbetet är därmed beroende av varje medarbetares skicklighet och skarpsinne vad gäller verksamheten:

Organizational acumen is the competence to know how to appropriately arrange one's actions and interactions in such a way as to demonstrate an understanding of just how things are done, just here, in just this organization, at just this time, in the face of whatever contingencies may arise. (Tolmie & Rouncefield 2011, s. 37)

Ovanstående genomgång bekräftar till viss del nyhetsmötets centrala funktion (Ekström & Nohrstedt 1996; Löfgren-Nilsson 1999; Nohrstedt 1994). Morgonmötet är en aktivitet som visserligen ger tillfälle till värdering och arbetsfördelning men uppenbarligen också ett forum som upprätthåller det redaktionella arbetet som en enhetlig kontinuerlig och gemensam aktivitet.

Såvida man inte utesluter de oplanerade och ständigt uppstående sociala mötena mellan medarbetare ur begreppet ”möte”, kan i stort sett samtliga av de samtal som uppstår mellan medarbetare under arbetsdagen i viss mån betraktas som nyhetsmöten. Precis som morgonmötet berör dessa samtal vad som är gjort och vad som ska göras och vem som ska göra vad med utgångspunkt att planerade inslag inte blivit klara, att nya tips inkommit, att det saknas en reporter, att nyhetsläget förändrats, att det inte finns några nyheter att sända halv elva, att sändningen halv fem är fullproppad, att något blivit eller inte blivit bekräftat av en källa etc. Morgonmötet anses ha stor praktisk betydelse för det redaktionella arbetet. Vad gäller arbetsfördelning, värdering etc. ska jag i det efterföljande kapitlet visa att ständigt temporärt uppstående möten mellan medarbetare utanför formella mötesramar är minst lika betydelsefulla.

Redaktionellt arbete som en kollegial kunskapspraktik

De redaktioner som här studerats består av en relativt liten personalgrupp och de anställdas grad av specialisering är relativt låg. Med hög produktionstakt – med nyhetssändningar i radion en gång i timmen och ständig möjlighet till publicering på webben från morgon till kväll – finns det relativt lite tid för medarbetarna att på egen hand sätta sig in olika ämnen (jfr. Nohrstedt & Ekström 1994b). När det journalistiska arbetet dessutom i hög grad består av att behandla en mångfald av händelser karaktäriseras arbetet av en viss oförutsägbarhet, blir samarbetet mellan medarbetare och en relevant distribution och re-distribution av kunskap på redaktionen att betrakta som en mycket viktig del för arbetsuppgifternas genomförande (jfr. Eklund, Mäkitalo & Säljö 2010).

Med *nyhetsredaktionen* som ett övergripande organisatoriskt koncept arbetar journalisterna på redaktionen tillsammans genom vissa asymmetriska relationer (jfr. Heath & Luff 2000a). Varje medarbetare på en redaktion kan betraktas som unik vad gäller epistemisk tillgång, företräde och ansvar (jfr. Stivers et al. 2011). Kunskap är i detta att betrakta som *socialt distribuerad* (Schütz 1962; Schütz 1946/2002): de enskilda journalisterna kan och vet mycket gemensamt med sina kollegor, samtidigt som de inte vet/kan samma saker som dem. Genom olika yrkesroller är de samtidigt ansvariga för olika domäner. I varje ständigt skiftande ramverk av deltagande (Goffman 1981) kan dessutom var och en vara den som plötsligt nås av ett nyhetstips, plötsligt hoppar in som nyhetssändare, plötsligt ska sända med satellit, vara reporter, intervjuva landshövdingen eller vara handledare åt en praktikant. Under ett redaktionellt gemensamt krav på att så snabbt som möjligt publicera korrekta uppgifter synliggörs därför återkommande genom kollegiala möten hur en relevant re-distribution av kunskap och expertis inom organisationen är betydelsefull för utförandet av den institutionella praktiken (Heath & Luff 2000a; Mondada 2011, s. 27). Förutom en *egologisk* och *ekologisk* orientering i dessa möten (Anderson et al. 1990) har detta kapitel beskrivit hur medarbetarna i olika situationer ger det redaktionella arbetet en *kollegial* karaktär: *vi och vårt ansvar* att praktiskt lösa arbetsuppgifterna här och nu, vad än de formella reglerna anger. Vad andra medarbetare vet och kan används återkommande som resurser för arbetsuppgifter som formellt kan karaktäriseras som individuella.

Medarbetares närhet till varandra i det redaktionellt gemensamma rummet utgör ett bidrag till arbetets gemensamma karaktär. Delade listor av arbetsfördelning, t.ex. via White boards, uppsatta stafettlappar om tillfälliga fel, gemensamma telefonlistor, arbetsfördelningens publika synliggörande i nyhetsmötet, roterande arbetsroller och ständigt förekommande inkluderande yttranden utgör andra former av bidrag till att arbetet har en gemensam karaktär. Nästan samtliga aktiviteter i ett modernt arbete involverar tekniska artefakter. Med roterande arbetsschema, olika former av arbetsuppgifter, införsel av ny eller uppdaterad teknik behöver medarbetarna från dag till dag, från tillfälle till tillfälle hantera olika artefakter och använda dem på olika sätt. För att lyckas med att använda tekniken som ska möjliggöra för medarbetare att samarbeta utan att mötas, krävs det ibland just att man tar hjälp av kollegorna och möts. De ständigt återkommande sändningarna och kravet på att så snabbt som möjligt publicera nyheter gör att medarbetare i nyhetsarbete inte bara kan nöja sig med att invänta kunskap om händelser. Arbetet innebär att söka efter specifika händelser och göra det till något att veta. Den *temporal* orienteringen, det är alltid *nu* man behöver veta och ofta nu man behöver kunna genomföra ett visst arbetsmoment bidrar till att kollegorna ofta involveras som en resurs för det man behöver veta och kunna. Berättigandet att involvera kollegorna ökar då varje medarbetares individuella arbetsuppgift, t.ex. i nyhetsmötet, görs till en del av en

tydligt *gemensam produkt*. Vi-inkluderande yttranden och känslan av lagarbete är inte bara framträdande i nyhetsmöten utan ett inslag av många situationer (jfr. Czarniawska 2009, s. 137; Nygren 2008a). Den gemensamma produkten, nyheten, har i sig inte bara en kollegial och temporal aspekt. Den ska bygga på *säker kunskap*. Därför kan en nyhet behöva vänta med att bli publicerad. Aspekter som tid, tekniska artefakter, medarbetares närhet till varandra, en gemensam produkt och säker kunskap är karaktäriserande för arbetet. Just nu, så snabbt jag kan, med just det jag har omkring mig, ska jag producera en redaktionell gemensam produkt så säker som möjligt.

Organisering och fördelning av arbete i en nyhetsredaktionell verksamhet innebär praktisk organisering och ständig fördelning och distribution av kunskap. Detta är visserligen inget unikt för nyhetsarbete utan snarare något gemensamt för de flesta yrken, men för att undersöka aspekter av detta visar sig nyhetsredaktionen utifrån aspekter som *tid, närhet, tekniska artefakter, gemensam produkt och säker kunskap*, vara en lämplig verksamhet, en ”perspicuous setting” (Garfinkel & Rawls 2002, s.182), för att studera hur medarbetare gör gällande, tvistar om och försvarar kunskapsanspråk.

Each setting for action must be inhabited by competent members who have mastered the culturally specific practices required to perform the activities that animate the lifeworld of a particular community. Through the progressive development of, and apprenticeship within, diverse epistemic ecologies, communities invest their members with the resources required to understand each other in just the ways that make possible the accomplishment of ongoing, situated action. (Goodwin 2013, s. 8)

5 Epistemiska positioneringar i arbetet med en nyhet

Den redaktionella verksamheten som beskrevs i det föregående kapitlet har av Tuchman (1973) beskrivits som ett arbete som består av att göra det oförutsedda till rutin. Nohrstedt och Ekström (1994a) menar att hanteringen av det oförutsedda ställer höga krav på flexibilitet och omfördelning av resurser i det redaktionella arbetet och de belyser hur professionalitet inom verksamheten därför handlar om en särpräglad kombination av olika kompetenser. Med låg grad av specialisering, liten personalgrupp och ibland även roterande arbetspositioner blir kollegornas kunskaper en viktig tillgång för varje medarbetare på en nyhetsredaktion. Vid vissa nyhetshändelser sker i högre grad ett ”publikt” och verbalt samarbete på redaktionen. Vid de tillfällen då mer oväntade och möjligtvis mer dramatiska händelser inträffar på en viss plats, behöver medarbetarna ibland mer omedelbart omfördela det planerade arbetet. Vem som behöver veta vad och vem som ska göra vad blir då precis som i nyhetsmötet aktualiserat. I fokus för kommande kapitel är arbetet med en specifik händelse. Kapitlet belyser de sociala situationer som uppstår på redaktionen i arbetet med den relativt enkla ”raka”, kanske till och med triviala⁶ nyhet som inledde denna avhandling och kapitel 1:

En man knivskars för en halvtimme sen vid en restaurang i Valleby centrum i Byköping. Mannen har förts till sjukhuset. Det är oklart hur allvarliga skadorna är. Polisen har ännu inga uppgifter om gärningsmannen.

Den här nyheten berör varken någon härdsfälta eller någon politiskt känslig affär utan en relativt ”vardaglig” händelse vilken trots dess lokala dramatiska likt många andra händelser dagligen passerar nyhetskonsumenter som nyheter i olika former av nyhetsdistributioner. Nyheten har sitt ursprung vid en parkbänk utanför en restaurang i ett mindre centrum och som nyhet kommer den endast finnas med i den aktuella radiostationens nyhetssändningar vid två tillfällen. Som nyhetsprodukt framträder ovanstående händelse som relativt okomplicerad och banal, vilket implicerar ett ”rakt” och rutinartat arbete:

---

⁶ Med utgångspunkt i telegrammets korthet och till händelsens lokala karaktär menar jag *trivial* i det avseende att en nyhet som denna vanligtvis inte väcker något större vetenskapligt eller vardagligt intresse. Kapitlet visar dock hur arbetet inte direkt är något trivialt för de inblandade på redaktionen.

Rutiniserat arbete är alltså journalistens handlande när det inte kräver någon närmare eftertanke eller några överläggningar med redaktionsledningen kring genomförandet av uppdraget. Redaktionen normer vägleder reportern och uppdraget betraktas som ett ”rakt jobb”. (Nohrstedt & Ekström 1994b, s. 13)

Hur enkel och rutinmässig en nyhet än kan verka vara när den publiceras så karaktäriseras arbetet som föregår varje nyhet av en större ovisshet eftersom det man som institution ska åstadkomma är ”säker” kunskap. Det journalistiska arbetet ska resultera i korrekt och allsidig nyhetsförmedling, vilket t.ex. ska innebära ett kritiskt förhållningssätt mot nyhetskällor och att sakuppgifter ska kontrolleras (Pressens Samarbetsnämnd 2007). Efter inkomna uppgifter om en händelse har medarbetarna som arbetsuppgift att avgöra hur detta ska behandlas, om det är något att rapportera om och i så fall *vad* det är: en storbrand, ett falsklarm, något exceptionellt eller något att lägga åt sidan. I redaktionella skeenden som dessa får arbetet i något högre grad en social prägel. Nyhetsarbetet består i att finna fakta och att undersöka något som kan verka vara på ett sätt men i själva verket vara på ett annat (Garfinkel 1967, s. 76 f., 104 f.). Detta arbete blir sällan enbart en medarbetares angelägenhet utan flera. Från ett etnometodologiskt perspektiv är dessutom vanor och rutiner i sig själva konstituerade som begripliga objekt (Rawls 2008) och betraktat som praktiskt åstadkomna (Schegloff 1986). Även det som tillsynes är rutinmässigt har ett värde i att undersökas som något medarbetare själva åstadkommer.

Syftet med detta kapitel är att synliggöra det kollegiala arbetet efter ett nyhetstips och undersöka hur medarbetarna, genom en orientering mot epistemiska aspekter i olika möten med varandra, utforskar, prövar och kommer fram till vad som är relevant och säker kunskap. För detta ändamål har en specifik nyhetshändelse, en s.k. blåljusnyhet valts. Som nyhetsprodukt framträder den som ett relativt okomplicerat arbete och ett rutinuppdrag: Ett tips ankommer redaktionen om en knivhuggen man och 30 minuter senare har detta formen av ett fyra meningar långt telegram i redaktionens nyhetssändning. Arbetet som föregår nyheten är dock mer komplext än vad dessa fyra meningar kan visa. Det genomförs, utöver medarbetares individuella arbetsinsatser, tack vare ett antal temporärt uppstående möten.

Utifrån Linell (1998; 2011; 2010) har jag valt att betrakta dessa möten mellan medarbetarna på redaktionen som ett slags kommunikativt projekt. Begreppet *kommunikativt projekt* är visserligen mycket allmängiltigt och kan tillämpas på många olika nivåer (Linell 2011, s. 98). Övergripande aspekter är dock att kommunikativa projekt avser att betona det sociala i avseendet att det finns en ömsesidig orientering bland deltagande parter och det finns ett syfte i dem att få något utfört genom ”språket”, ”done through language” (ibid, s.98). Linell beskriver kommunikativa projekt som dynamiska i det avseendet att de utvecklas under tiden och varierar i storlek. Kommunikativa projekt är mål- och syftesdrivna och sker i samordning mel-

lan flera parter och deltagarnas roller i dessa projekt, liksom arbetsfördelningen, har en komplementär snarare än symmetrisk karaktär (Linell 1998, s. 217 ff.; 2011, s. 98 ff.; 2010). Kommunikativa projekt kan dessutom vara delar av och sammanflätade med större projekt, men även utgöras av mindre lokala projekt som t.ex. fråga-svar-sekvenser.

Det kommande kapitlet ägnas således åt vissa mer sociala delar, åt kommunikativa projekt, i ett redaktionellt arbete efter ett nyhetstips. De situationer som studeras kan betraktas som mer eller mindre publika då de återkommande visar sig höras av medarbetare i närheten av dem och genom detta får ofta arbetet med en nyhet en redaktionell karaktär. Kapitlet ägnas åt hur kunskap prövas och begripliggörs i olika kollegiala skeden av detta nyhetsarbete – från tips till en färdig nyhet – och är indelat i åtta olika avsnitt vilka kan beskrivas på följande sätt:

1. Tipset om en knivhuggen man ankommer till nyhetsdesken
2. Uppgifterna delas för att en reporter ska komma på plats
3. Webbreportern formulerar en första rubrik
4. Uppgifterna om händelsen sprider sig till programmedarbetare
5. Ett uppdrag utformas för en praktikant
6. Deskettan upprätthåller en orientering mot att man inte vet
7. Bekräftade uppgifter aktualiserar frågan om vad man vet
8. Medarbetare resonerar om oklarheter vad gäller skadans allvar

Dessa avsnitt innehåller sammanlagt 41 excerpt. En del möten mellan medarbetare har av förklaringsmässiga skäl delats upp i ett flertal excerpt. För att skilja mellan ett excerpt som följer direkt efter föregående och excerpt som kan betraktas som ett nytt initiativ till möte, har de senare markerats med tidsstämpel av formatet HH:mm:ss. Ett excerpt som inte har denna tidsangivelse följer således direkt efter föregående excerpt.

Nyhetsdeskens identifiering av ett nyhetstips

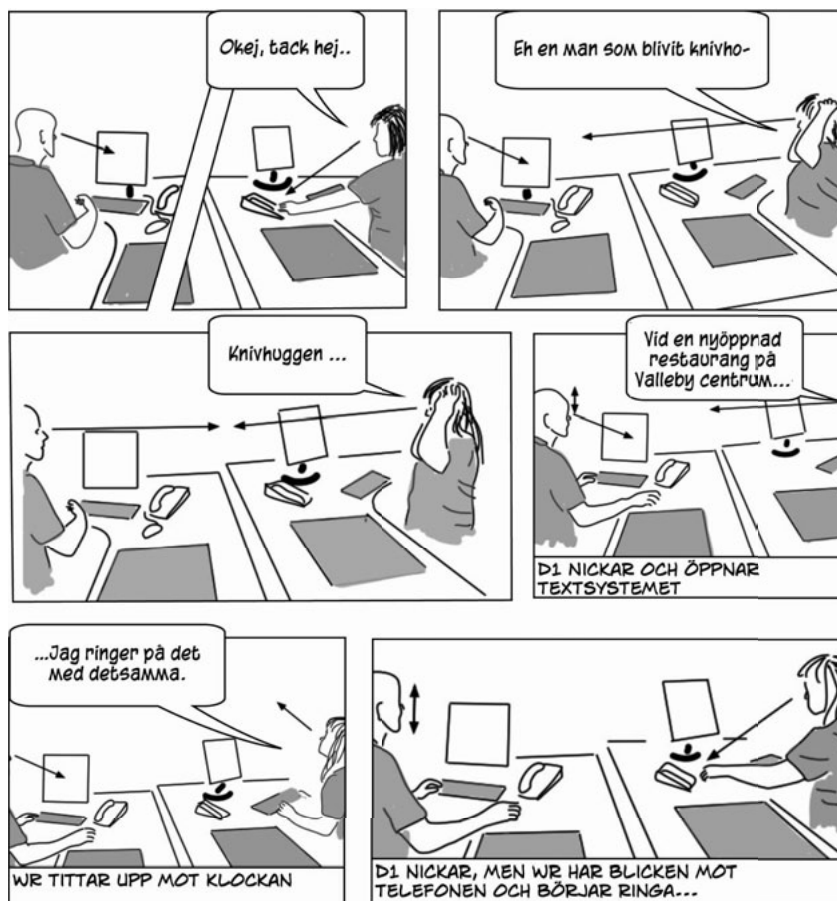
Uppgifter om att en man blivit knivhuggen når nyhetsredaktionen i form av ett nyhetstips via telefon klockan 15:59:40 en eftermiddag. En av de mest frekventa tipsarna vad gäller s.k. blåljusnyheter, en medarbetare vid företaget *Wighsnews*⁷ som har bevakning av radiotrafik som verksamhetsidé, ringer till redaktionen där webbreportern svarar. Efter detta samtal och som

---

⁷ <http://www.wighsnews.se/>

ett första steg i nyhetsarbetet delar sedan webbreportern uppgifterna med deskettan och relevantgör i och med detta ett gemensamt fokus (excerpt 5.1).

[5.1 - Knivhuggen 15:59:40]

- 1 WR okej tack hej ((Lägger på))
 2 WR eh en man som blivit knivho- (.) [knivhuggen.
 3 d1 [((D1 vänder sig kort mot WR))
 4 (1.0) ((WR vänder sig kort mot skärmen och sedan åter mot D1))
 5 WR vid en nyöppnad restaurang på Valleby [centrum.
 6 d1 (1.0) [((Klickar fram texthanterings-
 systemet och ger en kort, på gränsen till observerbar nick))
 7 WR ((Tittar mot klockan))
 8 jag ringer på de #me desamma.
 8b wr *.....----- börjar knappa in nummer
 9 d1 ((Kort, på gränsen till synbar nick))

Under tiden webbreportern genomfört telefonsamtalet har hon också fört anteckningar i det redaktionella textsystemet. Direkt efter att samtalet avslutats riktar hon blicken mot deskettan och annonserar det mest centrala och

det som är av primär nyhetsrelevans, *eh en man som blivit knivho-* (.) *knivhuggen* (2). Webbreportern delar uppgifterna direkt utan någon förberedande uppmärksamhetssignal eller förberedande sekvens för att påkalla deskettans uppmärksamhet. Denna direkt initierande struktur är vanlig vid samtal mellan deskmedarbetarna. Samtal mellan dem sker relativt frekvent och medarbetarna har en direkt närhet till varandra där de sitter under arbetsdagen. Deras temporärt uppstående samtal är inte enbart att betrakta som enskilda aktiviteter utan som samtal inom ramen för olika övergripande aktiviteter (continuing state of incipient talk, Schegloff & Sacks 1973; jfr. ”Talk in Activity”, Szymanski 1999).

Innan webbreporterns första yttrande kan medarbetarna betraktas som engagerade i individuella uppgifter. De har också specifika ansvarsområden och arbetet på nyhetsredaktionen innebär relativt stor autonomi. Trots medarbetarnas skilda arbetsuppgifter finns också ett gemensamt uppdrag, publicering av nyheter. Vad den ena medarbetaren ser på skärmen, eller fått höra i telefon och som inte är tillgängligt för den andra, kan i varierande grad vara relevant för kollegorna att veta för fullföljandet av deras arbetsuppgifter. Medarbetare förklarar däremot inte hela tiden för varandra vad de gör, vad de ser eller hör, utan ett högst selektivt arbete (jfr. Heath & Luff 2000a). När webbreportern delar uppgifterna om en knivhuggen man med deskettan är det utifrån den institutionella kontexten att betrakta som en form av omedelbar nyhetsvärdering.

Även om ingen sekvens föregår, i vilken uppmärksamhet etableras, har deskettan med stor säkerhet hört att ett telefonsamtal pågått. Han sitter en dryg meter ifrån webbreportern och är t.ex. inte upptagen med ljudredigering eller avlyssning av inslag i hörlurar. Av den anledningen kan det inte vara helt överraskande att webbreportern tar kontakt. Som arbetet vid nyhetsdesken är utformat – som redaktionens publicerande organ – kan individuella telefonsamtal till viss del ses som aktiviteter vilka man snarare kan förväntas redogöra för.

Frånvaron av specifika öppningssekvenser för att etablera ömsesidig kontakt är ett tillåtande inslag i interaktionen mellan medarbetarna vid desken (jfr. Heath & Luff 2000a). Det gör att kollegan inte avkrävs en respons vid ett specifikt tillfälle. Webbreporterns annonserande om en knivhuggen man följs också av en minimal respons. Deskettan vänder sig mycket kort mot webbreportern parallellt med första samtalsturen, men utvecklar inte själv något yttrande som andradel och en kortare tystnad uppstår (4).

Webbreportern vänder sig sedan kort tillbaka mot sin skärm där hon gjort noteringar utifrån samtalet och vänder sig därefter åter mot deskettan med kompletterande uppgifter om var händelsen inträffat. Även detta följs av en minimal respons, en knappt märkbar nickning (6). Trots tystnaden är dock deskettan omedelbart aktiv i arbetet och öppnar under tiden texthanterings-systemet (6). Det här indikerar en beredskap att börja skriva om det som webbreportern berättar.

Även om det som hänt inte är något som någon av medarbetarna tidigare visste något om, etableras inte händelsen som något-att-berätta, något nytt eller exceptionellt. Uppgifterna om att en man blivit knivhuggen föregås inte någon uppmärksamhetssignal, men heller inte av någon förberedande sekvens ”vet du vad som hänt?”, vilket frekvent karakteriserar delgivande av nyheter i vardaglig konversation (Terasaki 2004). Annonserandet om en knivhuggen man besvaras inte heller med något yttrande som markerar det som något nytt eller förvånande (jfr. oj eller oh som respons, Heritage 1984a; Jefferson 1981a), utan med en minimal respons i form av ändrad blickriktning. Genom denna interaktion får det inkomna tipset formen av ännu-en-inkommen-order, i nyhetsfabriken. Vid desken markeras således inte alltid uppgifter om en ny, och i detta fall en relativ dramatisk, händelse som något nytt, eller dramatiskt. Det görs snarare till något ordinarie (Doing ”being ordinary”, Sacks 1984b, II. s. 215 ff.).

Webbreportern har dock inget mer att rapportera om händelsen. Efter en blick upp mot redaktionsklockan (7) markerar webbreportern istället att hon ska ringa på en gång (8). Hon ger därmed både en förklaring till vad hon gör (sträcker handen mot knappsatsen och börjar ringa) och redogör för vad en deskvtvåa/webbreporters typiska, rutinmässiga, arbetsuppgift är efter ett inkommet tips: att ”koll-ringa” och få sakuppgifter bekräftade. När hon sedan börjar slå telefonnumret (8b) är detta indikation för att aktiviteten med den gemensamma uppmärksamheten och avrapporteringen är på väg att avslutas.

[5.2 Jag ringer på det med detsamma]

```

7  wr ((tittar mot klockan))
8  WR jag ringer på de #me desamma
      *.....
8b  ((börjar knappa in telefonnummer))
9  d1 ((på gränsen till märkbar nick))
10  (2.0)
11  D1 vade Wighs

```


Även efter denna förklarande kommentar ger deskettan ytterst minimal respons i form av en knappt märkbar nick (9). Webbreportern, som har blicken mot telefonens knappsats och med knapptryckningarna initierar en ny och enskild aktivitet, ser dock inte denna respons (fig. 5.2).

Webbreportern säger däremot inte vem hon ska ringa. Det kan visserligen betraktas som rutin och praxis att officiella aktörer som polisen är dem man söker kontakta för att få händelser som dessa bekräftade. Samtidigt bygger en sådan common sense förklaring på att man först och främst betraktar det eventuellt inträffade som en speciell typ av händelse: ett knivdåd och en brottshandling till vilken polisarbete kan knytas. Webbreportern använder här sin förtrogenhet med omvärlden och dess logik i avgörandet att ringa polisen och antar också att vad hon avser inte behöver förklaras. Att ”ringa

på nåt”, är ett initiativ till en typisk redaktionell aktivitet för att få fler och bekräftade uppgifter. Det visar också att händelsen än så länge är att betrakta som osäker, dvs. som ett nyhetstips.

Ovanstående excerpt har så långt visat hur uppgifter om en brotts handling inte anländer som färdig nyhet till en hel redaktion. Händelsen blir först berättad om av Wighs, noterad i textsystemet av webbreportern och sedan utifrån detta delgiven deskettan. Det inträffade varken annonseras eller responderas på som någon nyhet, utan behandlas som en närmast rutinartad arbetsuppgift. Händelsen får också formen av ett tips eftersom uppgifterna behöver bekräftas. Rutinens igenkännbarhet (Sacks 1995, s. 236 ff.), är således något som deltagarna aktivt orienterar sig mot. Ett ankommet tips utgör också en sorts uppsättning som implicerar såväl sociala kategorier som aktiviteter (Sacks 1995). Till ett knivdåd kan inte bara offer, förövare och ögonvittnen knyts utan även institutionella inrättningar som t.ex. polis likväl som journalister. De senare inryms båda i den identifierade aktiviteten ”att ringa på med detsamma”.

Samtidigt som webbreportern börja knappa in telefonnumret startar deskettan en expanderande sekvens där han söker bekräftelse vad gäller källan till tipset, *vade Wighs* (11). Det här är hans första yttrande i situationen. Att på detta sätt förutspå källan kan betraktas som tecken på erfarenhet och rutin men har från ett interaktionsperspektiv delvis en lokal förankring. Frågan följer t.ex. efter webbreporterns föregående kommentar om att hon ska ringa. Vore det polisen som webbreportern talat med skulle hon inte behöva ringa tillbaka omgående för att söka bekräftelse på uppgifterna utan snarare ställt frågorna direkt i telefonsamtalet. Uppgifterna måste därför komma från en annan källa än polisen, antingen från privatpersoner eller som det frekvent gör, från Wighsnews. Ytterligare en aspekt i detta är förstås att deskettan har hört telefonsamtalet och möjligen från detta slutit sig till att det inte var ett ögonvittne. Vid ett annat tillfälle, ett telefontips om en lägenhetsbrand, ställde en av medarbetarna t.ex. frågor om vem det var som ringde och hur mycket det brann och efter det samtalet frågade deskettan om det var en privatperson. Det finns således en mängd möjliga indikationer i medarbetarens journalistiska agerande vid telefontips och i deras ”visibly-rational-and-reportable” agerande (Garfinkel 1967, s. vii), som gör det möjligt att som kollega, med relativ god säkerhet sluta sig till det man endast delvis ser och hör (jfr. Jayyusi 1988).

Att koppla en handling till en källa är visserligen en viktig del av journalistiskt arbete men att söka efter och ange källan till det man vet är inget unikt för varken nyhetsjournalister eller nyhetstips utan snarare ett frekvent inslag i samtal genom vilket deltagare bland annat kan bedöma trovärdigheten i kunskap (Pomerantz 1984b). Utifrån fältarbetet och videoinspelningarna är det tydligt hur frågor om källan nästintill uteslutande väcks när medarbetare delges information om olika handlingar: i det journalistiska arbetet står en handling nästan aldrig fri från en källa och blir inte fullständig om källan

saknas, utan är en mycket viktig del för etablerandet av säker kunskap. För webbreportern som tog emot samtalet om en knivhuggen man orsakar dock denna fråga viss förvirring.

[5.3 Var det Wighs?]

- 11 D1 vade Wighs
 12 (0.8) ((WR flyttar blicken från knappsatsen till deskettan och gör uppehåll i knapptryckningen))
 13 WR va?
 ((Trycker in en siffra till))
 14 de va Wighs ja?
 ((Stannar upp i nummerslagningen och håller handen still))
 15 D1 mm
 16 WR eller ska jag vänta >nej jag tycker vi ringer på de nu<
 17 D1 ja ring nu.
 18 WR mm
 ((Trycker in resterande siffror av telefonnumret))

Efter deskettans fråga uppstår först en kort paus och sedan ett *va?* (12-13). Detta följs dock av en bekräftelse med vilken webbreportern visar att hon hört frågan. Bekräftelsen avslutas dock med frågeintonation, *de va Wighs ja?* (14), vilket fortsatt indikerar viss oklarhet. Tillsammans är detta indikationer på att frågan uppfattas som oklar. Upprinnelsen till detta är dock inte frågan i sig, utan en sekventiell problematik som har sitt ursprung i deskettans tidigare minimala responderande. Efter att webbreportern berättade att hon skulle ringa-med-detsamma, svarade deskettan med en kort nick. Nicken avsåg att som andradel i ett närhetspar bekräfta den föreslagna aktiviteten (figur 18, vänster). När deskettan nickar har däremot webbreportern blicken riktad mot telefonen för att slå telefonnumret (se excerpt 5.2). Deskettans fråga om det var Wighs kan därför sekventiellt förstås som initierande av en inskottssekvens för att avgöra hur den detta påstående ska besvaras (figur 18, höger).

6 WR ₁ : jag ringer på de me desamma	6 WR ₁ : jag ringer på de me desamma
8 D1 ₂ : ((Bekräftande nick))	11 D1 ₁ : vade Wighs
11 D1 ₁ : vade Wighs	13 WR ₁ : va?

Figur 18. Respons på att ringa med detsamma

Sekvenseringen i höger kolumn implicerar att något kan behöva utredas innan deskettan ger bekräftelse. Denna följd får en oklar betydelse för webbreportern (13). Under tiden avstannar också webbreporterns inknappning av telefonnumret och den nyligen initierade aktiviteten ”att ringa” blir pausad. Efter att webbreportern bekräftat att det var Wighs (14) utforskar hon sedan ett motsatt förslag på att ringa med detsamma, *eller ska jag vänta?*(16). Hon följer direkt upp sin fråga med ett yttrande där hon stärker sin position, *jag tycker vi ringer på de nu* (16). Webbreportern visar här det val man som

nyhetsmedarbetare inom direktpublicerande media ställs inför vad gäller koll-ringning. Det gäller å ena sidan att få uppgifter bekräftade så snabbt som möjligt, å andra sidan behöver polisen viss tid på sig för att ta sig till platsen. Att ringa på en gång kan betyda att man ringer för tidigt, att ringa senare kan betyda att man blir sen och publicerar nyheter först när händelsen är över och de andra medierna redan gått vidare med nästa nyhet. För första gången ger sedan deskettan en tydligare och verbal respons, *ja ring nu* (17) och direkt efter denna bekräftelse återupptar webbreportern inknappningen av telefonnumret (18).

Även om ”snåla” responser kan betraktas som ett tecken på smidig kommunikation och möjligen vara uttryck för att det pågående är rutin, visar ovanstående sekvens hur minimalt responderande kan leda till oklarheter, och detta i en verksamhet där snabbt och korrekt agerande eftersträvas.

Webbreportern genomför sedan ett kortare samtal med vakthavande befäl hos polisen (ca 40 sekunder) och tar efter samtalet åter kontakt med deskettan genom att återberätta vad som sagts (20).

[5.4 - Inte ens en bil på plats 16:00:49]

19 WR okej (.) tack hej (.) ((Lägger på och vänder sig mot D1))
20 dom visste absolut ingenting,
21 de t- hände typ för tio- fem minuter sen.
22 dom hade inte ens en bil på plats än,
23 (5.0)

Precis som efter det första telefonsamtalet annonserar webbreportern det mest centrala, *dom visste absolut ingenting* (20). Hon orienterar sig i sitt yttrande mot polisen som ett kollektiv (*dom*), trots att hon pratat med en specifik medarbetare hos polisen. På samma sätt som viss kunskap kan behöva argumenteras för (Pomerantz 1984b), är det frekvent förekommande att en position som att *inte veta* följs av redogörelser (Stivers & Robinson 2006) och polisens institutionella ovetskap efterföljs här av ett släptåg med förklaringar och redogörelser. Händelsen har inträffat relativt nyligen, *typ för tio- för fem minuter sen* (21) och *dom hade inte ens en bil på plats än* (22). Polisens bristande kunskaper, deras epistemiska tillgång, är därmed inte att betrakta som ett misslyckande i utredningen utan en konsekvens av att de inte ens har hunnit börja undersöka vad som inträffat. Det praktiska användningsområdet av dessa förklaringar för polisen kan antas vara att de åtminstone initialt undanröjer risken för moraliska anklagelser av att inte veta.

Av intresse i sammanhanget är inte enbart att den enskilda polismannen angett skäl för sin och polisens kollektiva bristande kunskaper om händelsen utan hur webbreportern i sin tur återanvänder dem (20-21). Har man från nyhetsredaktionen genomfört en koll-ringning är det nämligen inte enbart polisen som institution som har ett epistemiskt ansvar, utan även den journalist som ringt. Genom att återberätta polisens förklaringar undanröjer webb-

reportern samtidigt ett möjligt ifrågasättande av att hon inte lyckats få reda på något. Dessa polisiära redovisningar – det hände nyss och vi har inte ens en bil på plats *än* (!) – är nu förklarande även för webbreporterens och i förlängningen även hela redaktionens fortsatta bristande kunskaper: vi vet inte för att webbreportern inte vet, för att polismannen inte vet, för att polisen som institution, *dom*, inte ens har en bil på plats.

Under dessa första sekvenser och minuter distribueras uppgifter om en händelse mellan medarbetarna vid desken och de uppnår därmed en mer symmetrisk epistemisk status vad gäller ett nyhetstips. En fördelning av uppgifterna är dock inte att betrakta som ett mål i sig. Att deskettan omedelbart öppnar texthanteringssystemet samt att webbreportern genomför ett telefonsamtal visar hur uppgifter om en knivhuggen man ska förstås. Den institutionella kontexten gör att vi kan se medarbetarnas görande som något synligt och sägbart, något typiskt för denna verksamhet, men dessa aktiviteter konstituerar också reflexivt den redaktionella kontexten.

Avsnittet visar hur uppgifter om en händelse annonseras, men även responderas på relativt kortfattat vilket formar skeendet till en rutinartad aktivitet och en arbetsuppgift. Den relativt korta, tillåtande, ”effektiva” interaktionen utan större krav på uppmärksamhet, bygger till viss del på medarbetarnas direkta närhet till varandra men också på en slags common sense-kunskap om den redaktionella verksamheten. Webbreportern behöver inte förklara allt och det är t.ex. underförstått att det är polisen hon ringer till och att det kan vara en relevant nyhet eftersom det är en lokal händelse. Det kan synas onödigt att webbreportern verbalt uppmärksammar vad hon hört och onödigt att redogöra för vad hon ska göra när det som utförs är rutin och regel. Samtidigt *är* deltagarnas orientering mot rutiner ett sätt att skapa och upprätthålla dem. Webbreporterens delgivanden bildar dessutom underlag för att forma kollegiala och i vidare utsträckning redaktionella beslut. När hon ringer till polisen gör hon det utifrån möjligheten att deskettan skulle kunna motsätta sig, stärka eller komplettera någon aspekt i handlandet. Det är också på det sätt som webbreportern responderar på deskettans fråga om det var Wighs. Hon utreder ett möjligt tvivel, *eller ska jag vänta?* Ett yttrande som *jag ringer på de me desamma* är indexikalt, men där och då situerat och ordnande i flera aspekter. Yttrandet står i en reflexiv relation till den institutionella aktiviteten (arbetet vid desken). Det bidrar till att konstituera en professionell praktik – samtidigt som det indexerar både händelsen (det) och tid (med detsamma) inom ramen för samma praktik. Yttrandet visar också vem av medarbetarna som ska ringa och indikerar att det finns en gemensam förståelse för vem man ska ringa till.

Att webbreportern efter kontakt med polisen repeterar deras förklaringar kan visserligen betraktas som strävan mot en symmetrisk status mellan medarbetarna vid desken, men denna upprepning fungerar också som en förklaring till varför webbreportern efter samtalet inte vet mer.

Som desketta och webbreporter är medarbetarna vid desken nu ansvariga för att snarast publicera nyheter med så säkra och korrekta uppgifter som möjligt. Webbreportern har möjligheten att omgående publicera på nyhetswebben. För deskettan återstår det 29 minuter till sändningen 16.30. Trots gemensamt intresse, finns således en tydlig temporal skillnad. Under de timmar som följer kommer nyhetstipset delges och spridas bland ytterligare redaktionsmedlemmar vilkas relation till nyhetstipset kan komma att variera.

Distribution av kunskap som initiativ till arbetsdelning

Föregående avsnitt belyste hur distribution av tipset följs av institutionella aktiviteter relevant just för desken, att inhämta bekräftade uppgifter, samt att börja skriva telegram. Kompletterande arbete kan sedan vara att inhämta ytterligare uppgifter från platsen vilket ligger inom reportrarnas ansvarsområde. Initiativ kan visserligen reportrarna själva ta men beslut om arbetsfördelning ligger inom nyhetschefens domän. För en reporters självinitiering eller nyhetschefens delegering krävs dock att de får vetskap om tipset.

Efter webbreporterns avrapportering till deskettan om polisens ovetskap uppstår en i situationen relativt lång paus där medarbetarna vid desken sitter helt tysta och stilla. Efter fem sekunder vänder sig deskettan om till nyhetschefen som vid detta tillfälle pratar med en annan medarbetare, Astrid (24).

[5.5 – Nån har blivit knivhuggen 16:01:01]

24 d1 ((D1 vänder sig om mot NC som pratar med Astrid))
 25 D1 (4.0) Patrik
 26 nc (2.0) ((Nyhetschefen Patrik vänder sig mot D1))
 27 D1 nån har blivit knivhuggen i Valleby centrum.
 28 vid en restaurang för fem minuter sen.
 29 de finns bara en- en restaurang,
 30 NC [ja?
 31 WR [en- en nyöppnad restaurang [sa dom
 32 NC [ja

33 (2.0)
 34 Astr: °oj då°
 35 (1.0)

Till skillnad från föregående samtal mellan deskettan och webbreportern initieras samtalet ovan genom att nyhetschefen först uppmärksammas och identifieras som mottagare, *Patrik* (25). När nyhetschefen sedan vänder sig om och en ömsesidig uppmärksamhet etablerats (jfr. Goodwin 1981b) fort-

sätter deskettan, *nån har blivit knivhuggen i Valleby centrum. vid en restaurang för fem minuter sen* (27-28). Deskettan kompletterar sedan med att det bara finns en restaurang i området (29) och webbreportern tillägger i linje med detta att det sagts vara en nyöppnad restaurang (31). Medarbetarna för således kollaborativt vidare det man vet och en detalj är att ett något större fokus läggs på att precisera platsen.

Med deskettans kunskaper om köpcentret kan platsen för händelsen ges en noggrannare position. Webbreporterns kompletterande uppgifter om att det ska gälla en nyöppnad restaurang kan visserligen förstås som utmanande (det kanske finns två), men nyhetschefens bekräftande *Ja* (och t.ex. inte *jaha?*) bekräftar snarare att det är en och samma restaurang man pratar om. Deskettan kan komplettera uppgifterna om att det bara finns en restaurang uttryckt som typ1-kunskap (förstahandsuppgifter), medan webbreportern efter *nyöppnad* kompletterar med *sa dom* vilket tydligt markerar uppgifterna som andrahandsuppgifter och typ2-kunskap (Pomerantz 1980). I sin respons markerar inte nyhetschefen någon av dessa uppgifter som något nytt utan snarare bekräftande vilket ger intrycket av att han vet vilken restaurang det är och att den är nyöppnad. Nyhetschefens bekräftelser är indikationer på en jämlik epistemisk status (30, 32) och medarbetarna använder och visar i dessa fall sin förtrogenhet med omvärlden för att precisera platsen. Den lokala preciseringen är inte bara generellt uppvisande av kunskaper. Lokalisering av platsen är relevant om man ska ta sig till platsen. Den relevantgör inte bara en viss aktivitet som att åka till platsen, utan också en för en sådan aktivitet specifik yrkesroll, reporterrollen.

I detta nyetablerade sociala sammanhang uppstår sedan en tystnad. Medarbetarna vid desken tittar mot nyhetschefen. Nyhetschefen och medarbetaren Astrid tittar i sin tur mot deskmedarbetarna (33). Den konfiguration och F-formation (Kendon 1990) som nyhetschefen och medarbetaren Astrid i det föregående hade etablerat är för tillfället upplöst. Astrid är inte direkt tilltalad och har inte per automatik något ansvar för att engagera sig. Trots outsider-positionen har hon en direkt närhet till den nyetablerande sociala konfigurationen och har utan tvivel hört vad som sagts. Hon är dessutom journalist och reporter. Utifrån fältarbetet på olika nyhetsredaktioner kan dessutom sägas att medarbetare som hör andras diskussioner om händelser återkommande förekommer formell arbetsdelning genom att ta egna initiativ och ge förslag på vad och hur händelser kan bevakas. Astrid tar dock inte något journalistiskt initiativ i situationen utan responderar till uppgifterna med ett mer vardagligt, responsivt uttryck, *oj då* (Goffman 1981). Med detta markeras det inträffade för första gången mer som något nytt (jfr. Heritage 1984a) och yttrandet positionerar Astrid som en ofrivillig åskådare (Goffman 1979) snarare än som reporter och journalist. Astrids verbala respons blir ett sätt att ställa sig utanför. Det kan jämföras med det sätt som deskettan responderar till samma händelse. Han ger ingen verbal respons alls, men visar ändå uppmärksamhet i form av en nick och engagerar sig i detta i termer av fort-

satt journalistiskt arbete genom att öppna texthanteringsprogrammet. Astrid bibehåller sin åskådarposition genom fortsatt tystnad och en mer passiv närvaro (35).

Tre sekunder tystnad från nyhetschefen (33-35) kan möjligen bero på att han väntar på att deskettan ska berätta mer. Annonseringen om en knivhuggen person följdes direkt av medarbetarnas precisering av platsen vilket är uppgifter som nyhetschefen sedan bekräftat. Tystnaden från desken kan indikera en förväntan att nyhetschefen ska agera. Desken har fått ett tips och medarbetarna har preciserat platsen. Efter tre sekunders tystnad från de som direkt engagerats i tipset initierar både deskettan och webbreportern nya samtalsturer. Webbreportern kompletterar det rapporterade med en redogörelse för att hon redan ringt vakthavande. Deskettan redogör på ett tydligare sätt för sitt ärende. Han påvisar institutionens respons på en blåljushändelse och de förväntningar som finns vad gäller nyhetschefens engagemang, *då kanske du har nån ledig reporter* (38). Som följande excerpt visar är det också deskettans yttrande som får respons från nyhetschefen.

[5.7 - Ledig reporter]

36 (1.0)
37 WR [jag ringde precis vakthavande
38 D1 [då kanske du har nån ledig reporter (.) [som kan åka dit.
39 NC [som kan åka dit

Deskettans yttrande kan ses som en följd av nyhetschefens tystnad och frånvaro av handling – vi på desken vet inte mer, men som nyhetschef kan du ta initiativ till att expandera det redaktionella arbetet. Han väcker med sitt yttrande liv i den under tre sekunder slumrande organisationen där olika parter tycks stå och vänta på varandra.

Deskettans yttrande om lediga resurser kan betraktas som ett första steg för att påvisa nyhetschefens arbetsfördelningsansvar i ett redaktionellt handlande efter ett tips om en brotts handling. En noggrannare analys visar hur deskettans yttrande utformas som en instruktion, något att besvara, ett bete att nappa på, snarare än en order underifrån: ”skicka dit en reporter”. Det finns argument för att begäranden av olika slag kan vara en disprefererad, icke-föredragen handling i den mån människor i sociala sammanhang i varierande grad kan betraktas som berättigade till att utföra dem (Lindström 2005). Asmuß och Oshima (2012) har visat hur deltagare i möten orienterar sig mot aspekter av berättigande i samband med att man ger förslag. Att som i situationen ovan föreslå hur en arbetsledare och överordnad ska agera kan betraktas som en situation åt det mer problematiska hållet. Ett sätt att utforma en begäran kan istället vara att locka fram ett erbjudande och som här, locka fram ett initiativ till handling genom ett för-begärande (pre-request) (Levinson 1983; Lindström 2005; Schegloff 1979). En första aspekt i deskettans yttrande är att ämnet ledig reporter introduceras genom en fråga. Detta

indikerar att Patrik som nyhetschef är den som disponerar över redaktionens reportrar och har kunskaper om detta (*då kanske du har*). Deskettan ger således nyhetschefen epistemiskt företräde inom ett område som han är ansvarig för. Deskettan markerar dessutom detta som en premiss vilket implicerar en logisk följd: om någon blivit knivhuggen och vi har lokaliserat platsen, *då kanske du har nån ledig reporter*, (38). Kunskaper om händelsen implicerar på nytt en handling. Yttrandet avslutas dock inte med en tydlig frågeintonation med ja/nej som alternativ utan på ett sätt som indikerar att det finns en fortsättning (38). Yttrandet följs dock av en mikropaus vilken ändå erbjuder tillräcklig plats för ett turbyte. Deskettans ofullständiga yttrande formar ett specifikt utrymme där möjligheten finns för nyhetschefen att komplettera (jfr. Koshik 2002).

Direkt efter pausen formulerar också nyhetschefen en relevant konsekvens: *som kan åka dit* (39) och han kommer därmed själv med ett förslag till handling. Med deskettans identiska och överlappande yttrande möter de båda medarbetarna varandra i en gemensam förståelse för situationen och initiativet till arbetsfördelning och redaktionellt agerande blir kollaborativt uthamrat (Asmuß 2007; Lerner 2004; Stevanovic 2012; Stevanovic & Peräkylä 2012).

Så långt har fyra arbetsuppgifter identifierats till följd av telefonsamtalet med uppgifter om en knivhuggen man: Att skriva på händelsen, att ringa för att få fler/bekräftade uppgifter, att åka dit, samt att fördela denna arbetsuppgift till en ledig reporter. Samtliga dessa aktiviteter är relativt bundna till specifika yrkesroller. Nyhetsdesken koll-ringer och skriver telegram, nyhetschefen arbetsfördelar och reportrar kan åka till platsen. Medarbetare med dessa specifika yrkesroller som får uppgifter om en händelse som denna kan förväntas ta initiativ till dessa aktiviteter. För medarbetare i olika arbetspositioner kan således snarlika uppgifter om en händelse implicera olika aktiviteter. Webbreportern identifierade omgående aktiviteten att *ringa*. Deskettan visade beredskap att *skriva* och efter visst understöd från deskettan som påvisar nyhetschefens *arbetsfördelningsansvar* har även nyhetschefen identifierat en följdriktig aktivitet: att hitta en reporter som i sin tur ska *åka dit*. Den femte aktivitet som efter medarbetarnas kollaborativa yttrande hakas på av deskettan, *å få en bra bild, eller* (40), är bara en av flera deluppgifter för en reporter på plats (excerpt 5.8). Att belysa en specifik del när det övergripande redan är sagt kan antyda att något speciellt finns att säga om denna del, i detta fall fotografering. Yttrandet får formen av en sorts metakommentar om den journalistiska verksamheten.

[5.8 – Bra bild eller]

40 D1 (.) å kan få en bra bild eller,
41 (1.5)

42 ((NC vänder sig mot R1 Astrid som täcker ögonen med handen))

43 NC de e ju [Astrid

44 Ast [bra bild

Redaktionens fokus på nyhetsbilder för en konkurrenskraftig nyhetswebb är en relativt ung företeelse och något som webbansvariga och arbetsledning återkommande belyser vikten av för att det inte ska betraktas som en sidoverksamhet. Deskettans kompletterande kommentar kan i förhållande till detta betraktas som uppvisande av kunskaper, jag vet att fotografering är viktigt (jfr. Heritage & Stivers 1999). Radioredaktionens nyvunna och frekvent betonade uppgift blir samtidigt säregen och etiskt diskutabel när det gäller människors olyckor. Kommentaren ”bra bild” belyser det makabra i strävan efter bra bilder när det gäller det specifika fallet och yttrandet är således dubbelbottnat. Samtidigt som den ger uttryck för en medvetenhet om att bilder är en viktig del i den journalistiska verksamheten kan det vara uttryck för en viss kritik. Nyhetschefen kommenterar senare detta yttrande och gör det då med dess första betydelse, *kul att du är på med bildspråket* (5.16). Astrid, som är den enda av medarbetarna som responderar omgående, markerar det som något hon visserligen hört men inte vill bevittna. Hon säger *bra bild*, samtidigt som hon täcker handen för ögonen vilket indikerar en etiskt diskutabel dimension i yttrandet (44).

Liksom i den inledande sekvensen vid nyhetsdesken väcker händelsen i sig inga större reaktioner hos nyhetschefen och utformas inte till något dramatiskt. Medarbetarna formar skeendet till att vara en relevant del av deras arbete och har i samtalen etablerat en form av professionellt deltagande ramverk (”participation framework”, Goffman 1981, s. 3; Goodwin & Goodwin 2004): det här tipset är relevant för oss i ett specifikt avseende, vi agerar institutionellt på händelser som dessa och det föranleder aktiviteter inom våra respektive institutionella ansvarsområden. Tre av medarbetarna visar hur uppgifterna om händelsen blir en del av deras arbete. Astrid har dock positionerat sig något utanför det professionella ramverket med en mer vardaglig reaktion.

Nyhetschefen som är ansvarig för bemanningsfrågor, vänder sig nu till Astrid, *de e ju Astrid* (43) och identifierar därmed henne som möjlig reporter som kan åka till platsen och ta en bra bild.

[5.9 – Jag tänkte ju åka nu ja]

43 NC de e ju [Astrid
44 Ast [bra bild
45 (0.8)
46 jag tänkte ju åka nu ja
(Astrid vänder sig om och tittar mot redaktionsklockan))
47 (1.5)
48 faktiskt

Nyhetschefens yttrande är varken format som en order eller direkt fråga utan som ett påstående. Erfarna reportrar som Astrid kan betraktas som relativt självständiga medarbetare på redaktionen och ges återkommande visst företräde att själva prioritera, initiera, acceptera eller avböja arbetsuppgifter. Nyhetschefens påstående kan från detta perspektiv betraktas som en undersökande handling. Samtidigt innehåller yttrandet ett påminnande *ju* (Eriksson 1988), vilket markerar att det som sägs är något båda vet (Heinemann et al. 2011, s. 109). Möjligen kan deras föregående samtal ha anspelat på att hon inte för stunden är direkt engagerad i någon annan arbetsuppgift och till viss del talar detta för att Astrid redan borde tagit på sig uppdraget.

Samtalsanalytiska studier har återkommande visat hur deltagare i samtal har en generell moralisk skyldighet att svara på frågor (Heritage 1984b, s. 245-253; Schegloff 1968) men också visat hur tillfrågade personer på olika sätt kan undfly och göra motstånd mot frågans agenda och även motstå frågors restriktion gällande acceptabla svarsformuleringar (Clayman 2001; Heritage & Clayman 2010a; Stivers & Hayashi 2010). Astrid svarar varken med att acceptera eller neka. Hon positionerar sig däremot som inaktuell person att fråga genom att berätta att hon tänkt åka hem (46). Hennes svar innehåller ett också ett påminnande *ju* vilket skulle markerar att nyhetschefen i sin frågor bryter mot det faktum att de redan vet detta (jfr. Heinemann et al. 2011). Astrid påvisar således viss en problematik i påståendet och den undersökande handlingen. Därefter uppstår en längre paus under vilken Astrid vänder sig om mot en av redaktionens klockor. Hon följer sedan upp detta med *faktiskt* (48). Biber (1999; se Precht 2003) identifierar *actually* och *in fact*, vilket jag här likställer med Astrids *faktiskt*, som en epistemisk ståndsmarkering och ett ”visshetsadverb” (Biber & Finegan 1989). Att hon tänkte åka hem är således inget hon bara säger där och då, utan ett faktum och Astrid stärker sin position som icke tillgänglig. Nyhetschefen har därmed föreslagit en person som inte är i position att acceptera eller neka, utan till en person som nästan inte är där, dvs. till ”fel” person.

[5.10 – Polisen är inte ens på plats]

48 Astr [faktiskt
49 WR [polisen är inte ens på [plats än såe:
50 Astr [jag har ju varit här och
51 jobbat lite i helgen så jag tänkte åka hem nu (jag).
52 (3.0) ((NC tittar fortfarande på Astrid))
53 nc ((Vänder sig från Astrid och riktar sig mot skrivbordsytan))
54 WR °°nån måste ju kunna åka°°
55 (2.0)
56 Astr har du någon ann^{an} reporter.
57 NC Karl (.) eller Karl bor ju där,
58 (5.0)
59 Astr MM?

I överlapp med Astrids yttrande ger webbreportern detta uppdrag en högre prioritet genom att berätta att polisen inte ens är på plats (49). Det som tidigare användes som en förklaring till polisens (och webbreporterens) bristande vetskap om händelsen (*dom hade inte ens en bil på plats än, 21*) blir till en respons på Astrids undflyende svar. Även om alla medarbetare har ett slags gemensamt ansvar för nyhetsarbetet har reportrar på redaktionen ett högre moraliskt ansvar för att utföra arbetsuppgifter av reporterkaraktär. Ett slags grundläggande variabel för nyhetsvärdering är just aktualitet. Det kompletterande yttrandet om händelseförloppet är placerat sekventiellt som en indikation på att Astrids formulering och undflyende svar är problematiskt i sammanhanget. Webbreporterens kompletterande uppgifter betonar händelsens aktualitet och kan möjligen göra uppdraget mer ”hett” som nyhetsuppdrag. I ett överlappande yttrande redovisar Astrid ytterligare skäl för sin hemgång och refererar till arbetstid som använts under helgen. Både webbreportern och Astrid kommer således med kompletterande underlag för att uppdraget bör accepteras respektive varför det kan avböjas. Astrids förklaring har en bakgrund i att hon formellt har en timme kvar på sin arbetstid (vilket hon om inte förr, måste noterat när hon vände sig mot klockan, rad 46). Tidig hemgång är således en compensation för helgarbetet (som alltså troligen inte var schemalagt). Hon rättfärdigar därmed sitt icke-deltagande i en högaktuell händelse trots att formell arbetstid återstår. Hennes förklaring får dock ingen bekräftande resons (t.ex. okej) vilket skulle ge henne acceptans. Nyhetschefen beordrar inte heller Astrid att åka. Istället uppstår åter en längre paus där nyhetschefen alltså håller blicken mot Astrid (52). Det här ger henne ytterligare en möjlighet att utse sig själv.

Webbreporterens kommentar i denna paus belyser sedan hur ett redaktionellt deltagande är praxis, *nån måste ju kunna åka* (54). Med intresse för epistemisk positionering kan noteras hur hennes påstående formuleras med *ju* vilket när det används i svarssekvenser både kan utmana frågan såväl som indikera en gemensam grund och gemensamt vetande (Heinemann et al.

2011). Trots att ingen fråga ställts här kan kommentaren betraktas som en utmanande respons på det aktuella läget där Astrid avböjer och nyhetschefen är tyst. Om redaktionen inte klarar denna uppgift är det tecken på att man inte klarat av det fundamentala arbete som är journalisternas och organisationens signum: ”*if we are no longer performing it, the whole organization will come to a halt*” (Latour 2013, s. 4). *Nån måste ju kunna åka* åkallar en intersubjektivitet och moralisk skyldighet som alla medarbetare vet (ju!) att de står inför, såväl en reporter med redovisande arbetstidsjusteringar som en nyhetschef. Denna kommentar yttras dock så pass svagt att den endast kan höras av desketten och varken av Astrid eller nyhetschefen.

Efter fem sekunder av tystnad ger sedan Astrid samtalsturen till nyhetschefen genom att fråga om han har någon annan reporter (56). Arbetsfördelningsfrågan och även uppmärksamheten förflyttas därmed mer tydligt över till nyhetschefen. Efter att nyhetschefen identifierat namnet på en annan möjlig reporter (57) vänder han sig åter mot Astrid och återupptar arbetsfördelningsfrågan med henne i fokus (5.11).

[5.11 – Bara ta en bild?]

60 NC (3.0) har du tid e-? tio minuter,
 61 (2.5)
 62 Astr °va?°
 63 NC har du tid att åka dit.=
 64 Astr =på tio minuter?=
 65 NC =ja (.) och bara ta en bild=
 66 Astr =utan inslag (.) bara ta en bild?
 67 (2.0) ((Nyhetschefen vänder sig mot desken))

Nyhetschefen tar upp reporterfrågan på nytt genom att markera uppdraget som ett tiominuters-jobb (60). Han redogör sedan för den minimala insats som omfattas genom att specificera arbetsuppgiften och ge det en ”barakarakter”, *och bara ta en bild* (65). Astrid i sina turer utmanar och ifrågasätter både tiden och uppdragets minimala karaktär. Efter nyhetschefens första fråga uppstår först en tydlig paus och en reparationsinitiering, *va?* (62). Efter att frågan sedan ställts på nytt repeteras nyhetschefens yttranden med frågeintonation, *på tio minuter?* (64) *utan inslag (.) bara ta en bild?* (66). Istället för att svara på nyhetschefens fråga, utmanas istället utformningen av uppgiften och nyhetschefen åläggs nu att om möjligen redogöra för sin syn på uppdraget. Minimerandet av insatsen som möjligen gjorts för att uppdraget ska vara svårare att avböja blir därmed ifrågasatt. Från ett radiojournalistiskt perspektiv är en sådan minimerad aktivitet möjligt att betrakta som på gränsen till vad som är professionellt reporterjobb och nyhetschefen får nu bäst möjligt försvara sig.

Två sekunders paus uppstår vartefter nyhetschefen åter vänder sig om mot desken, *ja hur gör vi inslag på de alltså, kan ju inte fråga restaurangpersonalen* (5.12). Händelsen som annonserats från nyhetsdesken till ny-

hetschefen för att initiera arbetsfördelning återkommer nu som ämne till nyhetsdesken genom en fråga om nyhetens form. Även om ämnet inte är nytt, är det olika aspekter i det redaktionella arbetet som på så vis flyttas och diskuteras mellan medarbetarna.

Även Astrid byter position i rummet genom att gå fram och ställa sig mellan nyhetsdesken och nyhetschefen. Astrid placerar sig nu mer centralt och inleder en expanderande fas genom att i överlapp med nyhetschefen ställa frågor om någon är kvar på brottsplatsen och om någon åkt till sjukhuset (70-71). Både nyhetschefen och Astrid undviker därmed de frågor som ställs till dem genom att istället ställa kompletterande frågor till desken, som utifrån sin sekventiella position skulle kunna betraktas som förstadrage i inskottssekvenser.

[5.12 – Hur gör vi inslag på det? 16:02:04]

67 (2.0) ((Nyhetschefen vänder sig mot desken))
68 NC ja hur gör vi inslag på de: alltså, (.)
69 kan ju inte fråga [restaurangpersonalen.
70 Astr [ä de nån som är kvar där,
((Astrid går fram och ställer sig mellan desk och NC))
71 nån som har åkt till [sjukhuset
72 WR [de-
73 de är ingen som har kommit dit än,
74 jag ringde precis vakthavandehände för fem minuter-
75 ja för sju minuter sen nu.
76 Astr vem- vem ringde då?
77 polis- eller du ringde [polisen å fick reda på de, jaha†
78 WR [jag ringde polisen. vi fick höra de från-
79 nej Wighs ringde ju hit sen ringde ja vakthavande
80 Astr jaha†
81 WR såe: (.) ja hade glömt hur snabba Wighs va he(h)
82 (.) så dom hade ju ingenting
83 (7.0) ((WR vänder sig tillbaka mot sin datorskärm))

Även om det var deskettan som först delgav nyhetschefen uppgifter om händelsen är det nu webbreportern som tar initiativ till att svara och uppvisar också mer detaljerade kunskaper. Åter igen ger hon beskedet att ingen kommit dit än (73) och för tredje gången hamnar sedan upprinnelsen till tipset och budbäraren i centrum (74-79). Det kan noteras att Astrid i likhet med deskettan undersöker budbäraren genom ett påstående i vilket hon uppvisar ett för en sådan händelse rimligt alternativ, *polis- eller du ringde polisen och fick reda på de, jaha* (77). Astrid engagerar sig på så vis i skeendet, både i sin positionering i redaktionslokalen och med sina frågor, men samtidigt flyttas fokus från reporteruppdraget.

Webbreportern följer upp sin förklaring av skeendet med att förklara att hon glömt hur snabba Wighs var och att hon därför inte kunnat få några bekräftade uppgifter från polisen (82). Hon redogör således för hur det kommer sig att hon inte vet något trots att hon varit i kontakt med polisen.

Att ringa med detsamma har gett ett dåligt resultat och webbreportern har således inget mer att berätta om händelsen. Astrids frågor realiserar inte som initiativ till inskott i den pågående argumentationen, utan fungerar till viss del som ämnesbytare (Button & Casey 1985; Heritage 2012c, s. 389; Jefferson 1984a; Sacks 1995, II, s. 561 ff.). Även om ämnet inte är helt nytt, ligger de aspekter som hennes egna frågor aktualiserar inte helt i linje med de frågor som ställts till henne om hon kan åka och ta en bild. När videokameran åter vänds mot desken blir det tydligt att deskettan inte längre är vänd mot Astrid och NC utan mot sin egen dator. Han har därmed också avbrutit sitt engagemang i den sociala konfigurationen med nyhetschefen och Astrid. Även webbreportern vänder sig nu mot sin datorskärm (83) och medarbetarnas gemensamma fokus på händelsen är åtminstone temporärt upplöst. Sju sekunder tystnad följer där D1 och WR sitter vända mot sina skärmar. Med möjlighet att omgående publicera på nyhetswebben är händelsen mest aktuell för webbreportern att arbeta med och hon börjar formulera en första nyhetstext.

I videomaterialet saknas nu ca 30 sekunder på grund av byte av band och när videon kommer igång är Astrid och nyhetschefen åter engagerade i det samtal som föregick deskettans annonsering om knivhändelsen. Nyhetschefen återkommer dock en tredje gång till arbetsfördelningsfrågan (5.13).

[5.13 – Men du Astrid, 16:03:23]

84	NC	precis (.) ((Pratar med Astrid om en annan nyhet))
85		men du ↓Astrid
86	Astr	ja?
87	NC	Valleby?
88	Astr	jha?
89	NC	ja eller nej.
90	Astr	(1.8) alltså helst inte,
91		ja skulle- ja (tänkte) åka hem (.) jag jobbar ju till fem↓
92	NC	jag kollar med Karl,

Nyhetschefen markerar först sitt ämnesbyte genom ett slags återupptagande yttrande (jfr. Mazeland & Huiskes 2001), *men du Astrid* (85). Efter hennes bekräftande *ja?* lägger han sedan på nytt fokus på reporteruppdraget genom att benämna platsen, *Valleby* (87). Nyhetschefen markerar sedan hur uppdragsförslaget har ett tydligt ja/nej som svarsalternativ (89). Att han nu frågar för tredje gången och denna gång påvisar hennes svarsalternativ stärker tidigare resonemang om att Astrid visserligen svarat men att hon varken nekat eller accepterat. Nyhetschefens fråga följs även denna gång av en paus (90, även 45, 61). I förhållande till hennes annars relativt snabba svar (86, 88) och med nyhetschefens tydligt framställda ja/nej alternativ, indikerar denna paus på nästan två sekunder en viss problematik (Levinson 1983, s. 333 ff.). För tredje gången undviker sedan Astrid att vare sig acceptera eller tydligt neka. Hon besvarar denna gång arbetsuppdraget med *helst inte*

(90) och följer upp med en förklaring om att arbetstiden snart är slut (91). Med nyhetschefens efterföljande yttrande blir det istället han som tar beslutet att låta frågan gå vidare (92).

Avsnittet, med excerpt 5.5 - 5.13, visar hur tipset från Wighs fördelas från desken till andra medarbetare och att vetskapen om en eventuell händelse implicerar såväl olika arbetsroller som tillhörande aktiviteter. En reporter kan åka på plats och ta en bild och en nyhetschef kan ha lediga reportrar att delegera uppdraget till. Ovanstående excerpt visar hur nyhetschefen och Astrid i olika grad engagerar sig i nyhetsarbetet. Även om Astrid i detta fall redovisar skäl till att vara icke-tillgänglig är hänvisningen till arbetstiden problematisk. Dels är det en egeninitierad kompensation för jobb under helgen, som hon till fullo kan styra över själv. Att åka hem nästan en timme före arbetsdagens slut är dessutom samtidigt ett tecken på att hon just är tillgänglig för uppdraget. Problemet är således att det argument hon använder för att inte ta uppdraget (hon hade tänkt åka hem, hon jobbar ju till fem) samtidigt är ett argument för att just hon är passande att ta det högst aktuella uppdraget eftersom klockan bara är strax efter 4. Avsnittet visar i detta hur det institutionella ”flexibla” arbetet backstage kan innehålla spänningar mellan privat- och arbetsliv och hur medarbetare argumenterar för vad de kan ha rätt till i förhållande till vad de borde.

Epistemiska aspekter i nyhetens första rubrik

Samtalet i excerpt 5.13, där nyhetschefen en tredje gång frågar Astrid om hon kan åka, sker parallellt med ett samtal mellan medarbetarna vid desken. Webbreportern har efter samtalet med Astrid och nyhetschefen inlett ett eget arbete för att kunna publicera på nyhetswebben snarast möjligt. Deskettan är under något mindre press och har färre möjligheter att publicera något omgående då det är 27 minuter kvar till nästa sändning. En halv minut in i webbreporterns formuleringsarbete, vilket visas i följande excerpt, etableras åter ett gemensamt fokus vid desken. Webbreportern tar kontakt med deskettan genom att ställa en fråga, *va ska jag skriva* (86).

[5.14 - Vet vi att det var en man? 16:03:13]

86 WR va ska jag skriva (.) man knivho- knivhuggen vid Valleby,
87 (0.5)
88 D1 vet vi att de va en man
89 WR va?
90 D1 vet vi att de va en man
91 (2.0)
92 WR em:::
93 (1.0)
94 WR ja- (.) †tror de.
95 jag har fått höra att de är en man=

96   =men vi säger en person då?
97   D1   °°mm°°
98   (2.0)

Webbreportern följer sedan upp sin inledande fråga med ett eget förslag till en nyhetsrubrik, *man knivho- knivhuggen vid Valleby* (86). Om det är något specifikt i formuleringen som webbreportern ställer till prövning blir i detta ögonblick inte klart. Den inledande öppna frågan erbjuder plats för deskettan att bidra och webbreporterns efterföljande förslag tyder på att det är rubriken som formuleras. Deskettans efterföljande yttrande, *vet vi att de va en man* (88, 90) är ur studiens perspektiv intressant i minst två avseenden. Förutom att deskettan utmanar vissheten i könsbenämningen vilket visar att just den är något som kan ifrågasättas – positionerar han uppgifterna om en knivhuggen man som ett gemensamt, och möjligen även kollektivt, fokus för vetande, *vet vi* (88, 90). Yttrandet markerar därmed att webbreporterns formulering omfattar ett större epistemiskt ansvar än ett individuellt ansvar. *Vet vi* indikerar således både kollektiva (eller icke-individuella) aspekter och en skeptisk hållning. Dessa indikationer ligger visserligen i linje med massmediaverksamheternas egna spelregler om korrekt nyhetsrapportering och kritisk inställning till nyhetskällors uppgifter (Pressens Samarbetsnämnd 2007, punkt 1.1) men kanske i första hand i linje med att det pågående arbetet med den aktuella händelsen är ett gemensamt projekt. I den mån resultatet blir publikt tillgängligt som en redaktionell produkt har webbreportern ett institutionellt ansvar i sin formulering.

Även om medarbetarna redan i det föregående agerat på händelsen som journalister (genom att ringa, skriva eller initiera arbetsfördelning) använder de sina kunskaper som medlemmar i samhället för att förstå händelsen. De utgår från att även polisen fått kännedom om händelsen, att polisen kommer att åka till platsen och att det kan ta viss tid innan de har uppgifter. Deskettan och nyhetschefen förstår också vilken restaurang det rör sig om etc. Konventionellt betraktat inkluderar ett knivdåd inte bara typiska konsekvenser utan även möjliga typiska skeenden och föregående handlingar (Jayyusi 1988, s. 286). I tolkning av ett partiellt skeende projicerar och tillskriver vi, som människor i en kultur, egenskaper som vi betraktar som bundna till vissa sociala kategorier (Jayyusi 1984; 1988; Sacks 1972a).

Deskettans fråga om webbreportern vet att det är en man, utgör ett slags första tvivel över vad de egentligen vet, en kritisk inställning mot de eventuella slutsatser som nu dras utifrån viss och partiell information. Efter webbreporterns reparationsinitiering, *va?* (89) och deskettans upprepning följer ett mycket fördröjt och tveksamt inlett svar, vilket indikerar problem (91-93). Webbreportern svarar sedan *ja- (.) ↑tror de* (94). Kärkkäinen (2003) menar att ett yttrande som *I think* kan vara ett uttryck för såväl personlig uppfattning som tecken på osäkerhet och tvivel. Webbreporterns tonskifte på *↑tror*, indikerar det senare och Pomeranz (1984b) har visat hur deltagare återkom-

mande orienterar sig mot grunderna för antaganden när det finns spår av tvivel. I det yttrande som följer identifierar också webbreportern grunden för hennes antagande *jag har fått höra* (95). Excerptet belyser hur aspekter om *vad* man säger sig veta (*man*) och *vem* som i rubriken vet något (*viljag*) görs till relevanta aspekter i nyhetsarbetet och det besvaras här med *hur* webbreportern vet något (*jag har fått höra*). Trots att webbreportern kan stärka *hur*-aspekten och därmed visar att det inte enbart är hennes egen slutledning, finns det möjliga brister vad gäller källan till kunskapen. Wighsnews har nämligen nästintill uteslutande tillgång till händelser i form av typ2-kunskap (genom bevakning av radiotrafik). För korrektheten i könsbeteckningen är Wighsnews varken ögonvittne eller någon officiell förstahandskälla. Att webbreportern fått höra av Wighs kan betraktas som ett svagt underlag i förhållande till ett institutionellt epistemiskt ansvar de har som nyhetsproducenter (jfr. Raymond 2000).

Webbreportern föreslår sedan beteckningen *person* istället för *man* (96). Denna omformulering är visserligen ett erkännande om att det finns brister i vad man kan säga sig veta, men samtidigt ett tecken på organisatorisk skicklighet för bibehållen epistemisk auktoritet. Med denna justering skulle det fortsatt vara möjligt att publicera uppgifter om händelsen utan att invänta bekräftelse på att beteckningen *man* är korrekt. Formuleringen bekräftas också av deskettan och webbreportern animerar sedan åter rubriken under högläsning samtidigt som hon skriver den, *en person knivhuggen* (5.15).

[5.15 – Säger man i eller vid?]

```

99  WR  en person knivhuggen (.) ((Skriver samtidigt i textsystemet))
100  Valleby vi- i Valleby?
101  D1  mm
102  WR  säger man i eller vid?.
103  D1  i
104  WR  i [Valleby
105  D1  [bostadsområdet Valleby
106  WR  i Valleby är det två ell?
107  D1  V a l l e b y
108  WR  Vall::eby
109  (3.0)
110  å de är här i Byköping eller hur
111  D1  mm

```

Webbreportern tvekar sedan mellan alternativen *vid* och *i* (100). Den uttryckta tvekan mellan dessa alternativ, som lika gärna kan vara en reparation av prepositionen, besvaras av deskettan med en bekräftelse, *mm* (101). Tveksamheten blir därför omformulerad och explicit uttryckt som en fråga, *säger man i eller vid*, vilket omgående besvaras av deskettan, *i* (101). I överlapp med webbreporterns bekräftande och upprepande, *i Valleby*, följer

sedan deskettan upp med ett alternativ och en fylligare benämning, *bostadsområdet Valleby* (105).

Efter ytterligare en upprepning och högläsning av *i Valleby* utforskar sedan webbreportern stavningen av Ortsnamnet; *är det två ell?* (106). Istället för att svara ja/nej som frågan är designad för, levererar deskettan den korrekta stavningen genom att instruerande bokstavera Ortsnamnet (107). Under tiden som webbreportern sedan skriver prövas stavningen även verbalt, något överdrivet av webbreportern (106)⁸ och i efterföljande samtalstur söker hon sedan bekräftelse vad gäller geografisk placering, *och de är här i Byköping, eller hur* (110).

Excerpt 5.14 – 5.15 visar hur till och med en till synes enkel rubrik som *En person knivhuggen i Valleby* blir kollaborativt konstruerad i en serie av yttranden där medarbetarna orienterar sig mot källan till kunskap, kunskaper i lokal geografi och stavning. Exemplet belyser delvis den institutionella kontexten av korrekt rapportering. Med studiens tema, kunskap i kollegial interaktion, visar exemplen också hur direkt och till synes oproblematiskt tillgång och närhet till andra medarbetare utgör ett bidrag för praktiskt handlande och agerande i en organisation. Från ett individuellt kunskapsperspektiv skulle situationen vara ett tecken på brister hos en enskild medarbetare vad gäller dessa aspekter. Från ett praktiskt perspektiv ska ett sådant ställningstagande vägas mot att webbreportern har möjlighet att publicera nyheter omgående. Uppgifter kan av den anledningen vara mer osäkra men även brådskande. Webbreporterns frågor föregås eller efterföljs inte heller av några ursäkter eller redogörelser vilket är tecken på att det finns ett gemensamt intresse i korrekt rapportering. Avsnittet visar hur samarbete på redaktionen långt ifrån behöver gälla komplicerade frågor och utredningar utan kan vara grunden för en tillsynes simpel rubrik på nyhetswebben som: *En person knivhuggen i Valleby*.

Distribution av händelsen utanför nyhetsredaktionens territorium

Efter att nyhetschefen accepterat Astrids svar som nekande och han möjligen tillfrågat fler (då han under någon minut lämnar sin kontorsplats), återkommer han till desken och till deskettan Anders med besked, *vi får ta det utan bild Anders* (5.16). Han återkopplar sedan deskettans fokus på fotograferandet, *men det är ju kul att du är på med bild- språket* (117). I det öppna kontorslandskapet kan inte enbart webbreportern, som sitter intill, höra nyhets-

---

⁸ Det är i sammanhanget av vikt att påminna läsaren att Ortsnamnet Valleby här är fingerat och att det inte riktigt ger rättvisa åt webbreporterns problem avseende stavningen av ett Ortsnamn oavsett om detta är tecken på bristande lokalkännedom, stavningskunskap eller något annat.

chefens och deskettans samtal utan även ytterligare en medarbetare på redaktionen som sitter en bit bort, Lars.

[5.16 – Vi får ta det utan bild. 16:04:38]

112 NC vi får ta de utan bild Anders
113 D1 hm.
114 NC hmf.
115 (1.5)
116 D1 hm.
117 NC men de är ju kul att du är på med bild- språket (.) bildtänket
118 (2.0)
119 WR varför [får vi ingen bild
120 Lars [va äde för bild ni vill ha?
121 (0.5)
122 NC va?
123 Lars jag kan ha lite bilder jag
124 NC jo men de här är en bild man ska åka och ta
125 Lars jaha (.) om inte jag har tagit den
126 Astr ha(h)ha (.) om jag inte redan har tagit den
127 NC restaurang Valleby centrum
128 Lars a:h (.) där [hade jag ett reportage,
129 D1 [de är ingen som vill åka och ta en bild på en
130 [blödande ((borttagen överdriven beskrivning av olycksplatsen))
131 WR [alltså jag kan ju göra det om de: (.) nä, de kan jag ju inte.

Webbreportern ställer frågan *varför får vi ingen bild*, medan Lars undrande ropar *va är de för bild ni vill ha* (120). Webbreportern visar med sitt vi-yttrande hur hon redan är en del i det gemensamma arbetet och med hennes fråga utforskar och möjligen utmanar hon grunderna för nyhetschefens beslut. Lars fråga ställs däremot från en extern position, *ni* (120) och han har inte heller någon direkt koppling till nyhetsarbetet då han för dagen är programreporter. Med sin fråga blir han däremot den femte personen som involveras i det redaktionella arbetet. Han involverar sig med en epistemisk positionering i form av en fråga (120) och själv-selektering vad gäller möjligt journalistiskt bidrag, *jag kan ha lite bilder ja* (123). Lars som är reporter för aktualitetsprogrammet erbjuder sig att eventuellt ge dem lämpliga bilder från sitt eget arkiv. Nyhetschefen pekar på att det snarare än avsaknad av bild, är avsaknad av någon som kan åka och ta en bild, *de är en bild man ska åka och ta* (124). Han visar att det man på nyhetsredaktionen söker är en unik bild till händelsen och inte en mer kontextualiserande arkivbild av t.ex. ett torg. För att understryka sitt argument pekar han också ut den specifika platsen, *restaurang Valleby centrum* (127). Deskettan utmanar nu den situation som uppstått med att säga att det inte är någon som *vill* åka och ta en bild och beskriver sedan i överdrivet detaljerade och makabra beskrivningar en fiktiv brottsplats som eventuellt skäl (129-130). Samtidigt utser sig webbreportern som möjlig kandidat till uppdraget, men återtar sedan omedelbart

detta förslag (131). Dessutom sker det överlappande med deskettans beskrivning så det är knappt hörbart för de andra.

Situationen med en avsaknad bild kompletteras nu med detaljer fullt begripliga för dem som redan engagerats i nyhetsarbetet. Lars tvingas dock pussla samman händelsen utifrån vad som nu sagts: man får ta *det* utan bild (112), *det* är en bild man måste åka och ta vid *Valleby centrum* (124, 127). Men ingen vill åka (129) till en plats som beskrivs i makabra ordalag (130). Lars avbryter deskettans expanderande sekvens genom att uppvisa en fullt rimlig slutsats, *men vadå är de en krock?* (5.17).

[5.17 – Näe, är det sant?]

- 132 D1 [((makaber beskrivning av brottsplatsen))
133 Lars [men vadå är de en krock?
134 WR jae: de är en person som blivit knivhuggen,
((WR reser sig upp och går mot Lars))
135 (0.5)
136 Lars näe är de sant?
137 WR de är sant (.) han hade tydligen ranglat in eller ringlat in
138 vad man säger (.) på en restaurang där.
139 [((Samtidigt börjar excerpt 5.19 som analyseras längre fram))
140 Lars [mene: har dom fått tag på nån,
141 WR nej alltså jag ringde (.) för fem minuter sen
142 då visste dom ingenting, dom hade precis åkt
143 Lars oj
144 ((Parallella samtal mellan Astrid, nyhetschefen och en praktikant väcker
nu intresse och både Lars och WR vänder sig mot dem))

Webbreportern tar nu för fjärde gången initiativ till att berätta om och därmed distribuera nyhetstipset (134). Hon reser sig från nyhetsdesken och går närmare Lars arbetsplats och ger honom en skildring av händelsen. I förhållande till de samtal om vissheten i könsbenämningen som föregått kan poängteras att webbreportern inte längre benämner den skadade som *man* i berättelsen, utan den mer neutrala benämningen, *person* (134).

Uppgifterna om en knivhuggen person blir nu det som avslöjar vad föregående yttranden cirkulerat omkring, det här är ett förlösande klargörande av det tidigare och för Lars dunkelt sagda. Lars respons som följer markerar dessutom händelsen som ny för honom, *näe är de sant?* (136). Utropet är en

tydlig kontrast till de övriga medarbetarnas föregående mer neutrala respons. Även om Lars antagande att det var en bilolycka är en dramatisk händelse visar sig verkligheten nu vara än mer dramatisk. Som Wilkinson och Kitzinger (2006) visat kan responsiva uttryck, som uttryck för förvåning, snarare än biologiska reaktioner betraktas som en social och interaktiv resurs som kan härledas till föregående samtalsturers uppbyggnad. Även om Lars yttrande i detta fall inte direkt är en responsiv partikel (t.ex. oj!, hu!) är det en responsiv konstruktion (en pronominal returfråga, Norén 2010), som uttrycker ett slags ”ritualiserat tvivel” (Heritage 1984a, s. 339). Det är ett yttrande som just föregås av en sekventiell uppbyggnad, med en stigande dramatik och med ett slutligt avslöjande. Med Lars utrop blir händelsen markerad som än mer dramatisk.

Efter denna mer icke-institutionella respons presenterar webbreportern händelsen på ett annat sätt. Webbreportern reser sig från sin arbetsplats och går närmare Lars och i det efterföljande beskriver hon med ett mer vardagligt språkbruk hur mannen (!) ranglat/ringlat in på en restaurang (137-138). Beskrivningen, som får formen av en berättelse, svarar snarare mot den förvånande responsen än förklarar i vilken grad det som sagts är sant (jfr. *vet vi..., jag tror det, jag har fått höra...* rad 94-95). Bekräftade fakta blir i sammanhanget inte lika noga och inslaget av vardagligt berättande visar också att beskrivningen riktas till någon utanför den innersta kretsen av nyhetsmedarbetare. Webbreportern beskriver varken det egna eller polisens arbete utan händelsen i sig vilket man vet relativt lite om. Att mannen ringlat in på restaurangen har inte heller betraktats som relevant att annonsera i det föregående.

Lars följer sedan upp med en tredje fråga, *har dom fått tag på nån* (140) i vilket han undersöker händelsens nuvarande status. Han erbjuder därmed plats för webbreportern att berätta mer och arrangerar för ett mer institutionellt fokus. Lars visar sin förståelse för hur de som journalister vid händelser som denna främst är i kontakt med polisen och att uppgifter om gripanden är något man kan förväntas ha fått från dem. Ett gripande skulle markera ett avslut på händelsen. Det är därmed tredje gången en medarbetare förutspår olika aspekter av ett skeende i samband med webbreporterns rapport. Precis som de övriga medarbetarna ger Lars uttryck för ett slags prototypiskt, förväntat skeende för en händelse som denna: *Var det Wighs? Du ringde polisen och fick reda på det? Är det en krock? Har dom fått tag på nån.* Medarbetarna indikerar med sina frågor både en bristande epistemisk tillgång i det specifika fallet, men visar samtidigt upp generell kunskap om händelsers typiska förlopp i ett samhälle och även för typiskt redaktionella skeenden. Medarbetarna formar händelsen genom sina yttranden till ännu ett redaktionellt arbete av ett visst slag, till ännu ett rutinuppdrag i den journalistiska verksamheten.

Lars fråga om eventuellt gripande förändrar formen på webbreporterns rapportering och det blir nu ett mer institutionellt fokus. Webbreportern be-

rättar att hon ringt till polisen för fem minuter sedan och belyser också den temporala aspekten av att inte veta genom att säga att polisen inte *då* visste något eftersom de precis hade åkt (141-142).

Uppgifterna att polisen inte vet något och precis har åkt har använts i samtal med tre olika medarbetare. Inför deskettan används detta som förklaring till både polisens och webbreporterens låga epistemiska tillgång. När Astrid berättar att hon tänkt åka hem utgör uppgifterna, om att polisen inte ens är på plats, ett underlag för en högre prioritering av uppdraget. I samtalet med Lars bidrar samma uppgifter till en fortsatt hög aktualitet i händelsen. Skeendet blir något mer dramatiskt vilket Lars sedan också visar med sin respons, *oj* (143).

Excerpt 5.16 - 5.17 har en mer typisk karaktär för mottagandet av ny information än de föregående. Här finns en form av förannonsering, en nyhetsmarkering, en bekräftelse och värdering (Jefferson 1981a, s. 62). Händelsen får en form av för-annonsering genom kollegornas samtal om att det inte blir någon bild (5.16). När händelsen sedan avslöjas följer en sorts nyhetsmarkering, *nej är det sant?* Detta följs av en bekräftelse, *det är sant, han hade...* och en värdering, *oj*. Situationen skiljer sig från de föregående samtal där arbetsuppgifter fördelas. När webbreportern meddelade deskettan responderade han med knappt märkbara nickningar. När deskettan och webbreportern delger nyhetschefen uppgifter om händelsen, responderar han med att kort bekräfta platsen. Efterföljande respons på snarlika uppgifter skiljer sig och bidrar till skillnaden, och konstituerar reflexivt olika aktiviteter. Lars, är inte heller nyhetsmedarbetare och även om han erbjuder tjänster i form av bilder från sitt arkiv görs han inte till aktuell person att involveras som reporter. Lars kommer dock att återkomma med ett institutionellt fokus.

Fem personer på redaktionen har nu varit engagerade i samtal om nyhetstipset som i ökande grad blivit ett redaktionellt allmångods. Ytterligare en av medarbetarna på redaktionen – en praktikant – har samtidigt som samtalet i excerpt 5.17 engagerat sig efter att ha bevittnat händelseutvecklingen på redaktionen från sin arbetsplats.

Ett uppdrag utformat för en praktikant

Som en upptakt till de excerpt som visar hur en praktikant som en sjätte person involveras i arbetet ska dock en tidsmässigt föregående sekvens kortfattat och åter belysas. Excerpt 5.18 är en förkortad version av 5.11 och visar den sekvens där nyhetschefen i sitt arbete med att undersöka Astrids möjligheter att engagera sig som reporter minimerar uppdraget både tidsmässigt (*tio minuter*, 53) och arbetsmässigt (*bara ta en bild*, 58).

[5.18 – Bara ta en bild? 16.02.00]

- 68 Astr på tio minuter?
69 NC ja (.) och bara ta en bild
70 Astr utan inslag (.) bara ta en bild?

Det jag vill visa med denna sekvens är hur uppdraget som minimeras av nyhetschefen, möjligen för att vara svårare att avböja, samtidigt signalerar ett mer trivialt uppdrag (73). När den arbetsmässiga belastningen förminskas, förminskas även den professionella insatsen. Även i samtal med Lars identifierar nyhetschefen uppdraget som ”en bild man ska åka och ta”. I avseendet att uppdraget minimeras bereder kollegornas samtal mark för praktikantens engagemang. Praktikanten blir den tredje medarbetaren som involveras genom att han är i närheten av sina kollegor och kan höra deras diskussioner.

Praktikanten som under tiden suttit på redaktionen i närheten av desken men inte blivit tillfrågad, identifierar sig nu som potentiell fotograf för uppdraget. Nyhetschefen har dessutom precis misslyckats i sina försök att ringa (145). Det har gått tre minuter sedan arbetsuppgiften nedgraderades till att *bara ta en bild* och en minut sedan nyhetschefen berättade för Lars att det var en bild man skulle åka och ta i Valleby centrum. I efterföljande sekvens verkar praktikanten nästintill ordagrant återanvända kollegornas yttranden som en kontext för sitt engagemang och erbjudande, *men om de bara är en bild visst kan jag åka och ta en bild* (146).

[5.19 - Bara en bild 16.05.30]

- 145 NC alltså dom här jävla telefonerna
146 PR men om de bara är en bild visst kan jag åka och ta en bild.
147 (.)
148 PR jag vet inte hur bra de blir, men-
149 (1.5)
150 NC kan du åka och ta en bild?
151 PR jag kan ta en bild (ohb)
152 Astr de är väl jättebra?
153 NC absolu:t.
154 Astr eller?
155 NC du hittar ju så klart till Valleby centrum
156 PR ja
157 NC ja.
158 (2.5)
159 har n- har u- nån visat dig vart kamerorna är
160 PR ja, jag har e: tagit nåra bilder (.) tillsammans med Pia
161 NC ja, ja men gärna

Praktikantens erbjudande är skraddarsytt för situationen både vad gäller berättigande att komma med förslag och vad gäller hans egen insats i uppdraget. För det första har nyhetschefen uttömt möjligheterna att någon repor-

ter från redaktionen kan åka, *vi får ta de utan bild* (112). Nyhetschefen har dessutom avböjt möjliga befintliga bilder från arkiv (124). För det tredje har uppdraget minimerats till att *bara ta en bild* (72), så med sitt förslag ger sig inte praktikanten in i någon professionellt kvalificerad uppgift. När nyhetschefen nu dessutom uppvisar problem med telefonerandet (145) är möjligheten att praktikanten förekommer någon formell lösning minskad och erbjudandet kan snarare levereras som ett sista alternativ. Genom att återanvända kollegornas resonemang om ett minimerat uppdrag bildar praktikanten en kontext i vilken det är fullt legitimt för just en praktikant att utföra arbetet. Uppdragets utformning gör att det kan utföras av vad Schütz (1946/2002) kallar ”mannen på gatan”.

Det efterföljande yttrandet, *jag vet inte hur bra de blir, men* (148) följer efter en mikropaus som möjligen kan betraktas som utebliven respons från nyhetschefen⁹. Denna komplettering är utifrån det föregående egna initiativet en degraderande handling i vilken praktikanten positionerar sig som novis (jfr. Pomerantz 1978). Nyhetschefen responderar inte på det expanderande tillägget utan begär bekräftelse på erbjudandet, *kan du åka och ta en bild?* Praktikantens bekräftelse, *jag kan ta en bild*, ger fotouppdraget och det kollaborativa arbetet bränsle på nytt. Astrid ger sig åter in i det redaktionella nyhetsarbetet, på viss distans, genom att ge den bekräftelse som nyhetschefen ännu inte gett, *de är väl jättebra* (152). I ett kompletterande yttrande följer sedan ett *eller?* (154) med vilket hon överlämnar till nyhetschefen att bekräfta beslutet. Detta följer dock efter att nyhetschefen redan uttryckt sitt stöd, *absolut*, och kan betraktas som en form av reparation eftersom hon med sin bekräftelse föregår nyhetschefens beslutsposition. Nyhetschefen expanderar sedan inskottssekvensen ytterligare, *du hittar ju så klart* (155) och identifierar praktikantens kvalifikationer som passande för uppdraget. Han undersöker sedan i vilken mån praktikanten även hittar till kamerorna (159). Dessa aspekter stärker också bilden av arbetsuppdragets minimala komplexitet. Vet man var kameran är och vet man var platsen är, så är man lämplig för uppgiften. Först efter praktikantens bekräftelse och kompletterande förklaring att han tagit bilder förut (160), blir slutligen praktikantens erbjudande (146) accepterat, *ja men gärna* (161) och sekvensen avslutas.

Lave och Wenger (1991) har använt begreppet ”legitimt perifert deltagande” (*legitimate peripheral participation, LPP*) för processer genom vilka noviser i en praktik blir mer fullvärdiga deltagare. Genom att delta i ”låg-risk-uppgifter” vilka inte desto mindre är produktiva menar de att noviser etablerar mark i gemenskapens kännetecknande uppgifter, vokabulär och organiseringsprinciper. Snarare än för utbildningsändamål arrangerade uppgifter, kan LPP betraktas som ett inslag i vissa arbetsuppgifter. Excerpt 5.18 – 5.19 visar hur återanvändandet av degraderande formuleringar ger arbets-

---

⁹ Kameran är vid detta tillfälle vänd mot WR och Lars och huruvida nyhetschefen orienterar sig mot praktikanten, t.ex. responderar med ändrad blickriktning är inte möjligt att se.

uppgiften en utformning för vilket praktikantens deltagande som novis blir fullt legitim. Utdraget visar hur medarbetare kollektivt arrangerar och organiserar för ett legitimt perifert deltagande i det pågående arbetet.

Praktikanten tar sedan initiativ till att undersöka vad det är som ska fotograferas och inleder därmed en expanderande fas (5.20).

[5.20 - Gå så nära du kan]

162 PR så (.) på: (.) ((Slår ut med händerna))
 163 själva centrumet eller= ((formar sfärisk figur med händerna))
 164 NC =jae: på:=
 165 PR =restaurangen.
 166 NC de är väl avspärrat antar jag på nåt sätt.
 167 ta en bild så man ser polisbandet >eller vad de nu kan va< å:
 168 (1.5)
 169 e: (0.7) gå så nära som möjligt
 170 (1.5)
 171 å sen mo- mot den här- om de nu är utanför
 172 restaurangen, att man tar mot restaurangen.
 173 PR (mm) ((Praktikanten börjar gå iväg))
 174 NC jättebra Janne

Praktikantens första trevande fråga, *så (.) på*, sker samtidigt som han slår ut med ”tomma händer” (162). När han sedan föreslår *centrumet* som motiv utför han en cirkulär, sfärisk figur med händerna vilket kan antyda ett motiv av miljön som identifierar Valleby centrum. Nyhetschefens uppföljande svar inleds med ett inte fullt bekräftande på förslaget, *jae:* (164). Han ger sedan instruktionen att fotografera polisbandet (167) vilket baseras på ett antagande att det är ett avspärrat område (166) vilket i sin tur har som utgångspunkt att något faktiskt hänt. Trots att händelsen inte är bekräftad arrangeras redaktionellt för denna möjlighet. Praktikanten blir också, tvärtemot hans förslag och övergripande rörelse, instruerad att gå nära (169) och positionera sig så att restaurangen hamnar i bakgrunden (172). Utan att veta något som helst om händelsen eller platsen, kan vi redan från de instruktioner som ges föreställa oss hur bilden kan komma att se ut. Det här är visserligen en ny situation men också en nästa av en sort, ett ”another next first time” (Garfinkel & Rawls 2002, s. 30, 163, 182, 272) och ett rutinuppdrag. De erfarna journalisterna kan redan nu se brottsplatsen, restaurangen, avspärrningarna och polisbandet, *gå så nära som möjligt*, vilket är tecken på ett professionellt seende (Goodwin 1994). Min mening är inte att vara ironisk:

”se så de konstruerar nyheter”, utan att visa hur kollegornas erfarenheter och ett slags kulturellt handlingsschema (Jayyusi 1988) distribueras genom instruktioner. Man ”vet” vad som brukar hända, hur det kan se ut, och utgår ifrån det. Det kollegiala vetandet bildar via instruktionerna en sorts kooperativ infattning för att praktikanten ska handla professionellt i en för arbetet typisk situation (jfr. Goodwin 2013).

När väl praktikanten blivit den reporter som saknats växer kraven. Det uppdrag som initialt handlade om att ”bara ta en bild” föreslås nu av Astrid att kompletteras med att han även frågar vad som hänt (5.21).

[5.21 – Han behöver ju inte göra nån intervju]

175 Astr men de går väl å- (.) ja (de går ju å) fråga vad som hänt också,
176 jag [menar han behöver ju inte göra nån intervju.
177 WR [ja: se om du får nån bild på polisen liksom
178 NC nej visst=
179 WR å inte bara typ på (.) centrum
180 PR [va sa du?
181 Astr [man får ju veta mer än om man (sitter här)

Från att först tala om uppgiften utan tydlig mottagare¹⁰, *men de går väl å- (.) ja (de går ju å) fråga vad som hänt också* (175) övergår Astrid till att tilltala nyhetschefen direkt och etablerar reportern som tredje person, *jag menar han ...* (176). Astrid degraderar sedan sitt förslag genom att poängtera att praktikanten inte behöver göra något som är kärnuppgiften för en professionell journalist, ... *han behöver ju inte göra nån intervju* (176). Hon visar på så vis hur hennes förslag inte är ett initiativ till en professionell aktivitet, en intervju, utan ett initiativ till ett förenklat kompletterande uppdrag. Med denna förklaring som med sitt *ju* indikerar något gemensamt vetande (Heinemann et al. 2011) låter hon hennes förslag tydligt passera nyhetschefen vilken bekräftar det med, *nej visst* (178). Astrid tilldelar inte direkt praktikant ett reporteruppdrag, utan föreslår, via nyhetschefen, ytterligare en perifer uppgift. Åter arrangeras för ett kollektivt beslut och Astrid kompletterar: *man får ju veta mer än om man sitter här*, vilket är ett redogörande underlag för hennes förslag och att det är ett rationellt beslut man tagit (181). I överlapp med detta involverar sig även webbreportern på nytt och föreslår polisen som objekt i bilden och inte *bara typ på ett centrum* (177-179). Webbreportern riktar sig direkt till praktikanten som dock har Astrid och nyhetschefens samtal nära sig och praktikanten hör därför inte riktigt vad som sägs (5.22).

---

¹⁰ Det är något svårt att avgöra vad Astrid säger, och yttrandet i parentes är osäkert. Det är möjligt att Astrid här tilltalar praktikanten direkt ung. *du kan ju fråga vad som hänt också*.

[5.22 – Jag är inte expert på bilder på nåt sätt]

182 PR va sa du?
183 wr ((WR lämnar desken och går mot praktikanten))
184 WR se om du inte kan få en bild på poliserna när dom är där å så
185 PR ja
186 PR jag kan ta flera bilder så får ni välja ut själva
187 WR ja, nä men så man få [lite rörelse
188 PR [jag är inte expert på bilder på nå sätt, men
189 WR ha(h)[ehh
190 PR [de får bli vad de blir
191 NC nä (.) de är inte vi heller, heh
192 As HA(H)EHEH \$du kan inte bli sämre än oss\$

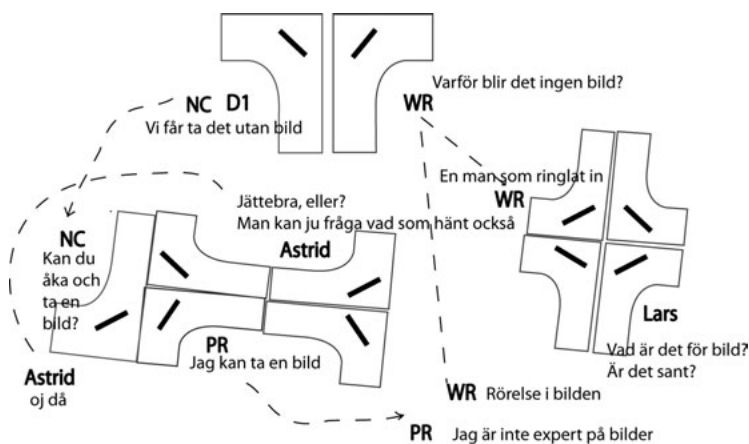
Webbreportern lämnar desken och går till praktikanten och repeterar sitt förslag (183-184). För uppdraget som först ”bara var att ta en bild” finns nu allt fler önskemål: restaurangen, avspärningen, gå så nära som möjligt, fråga vad som hänt, och nu även poliser i arbete (184). Som svar på det ökade antalet förslag föreslår praktikanten att han tar flera bilder och att beslutet, avgörandet och valet av bild, följer med tillbaka till redaktionen, *så får ni välja ut själva* (186). Han markerar därmed åter de professionella medarbetarnas epistemiska företräde och en asymmetrisk status. Webbreportern formulerar sedan uppgiften i mer professionella bildspråkstermer, *näe men så man får lite rörelse* (187) i överlapp med att praktikanten åter positionerar sig, i förhållande till de krav som nu finns på uppgiften, *jag är inte expert på bilder på nå sätt, men de får bli vad de blir* (188, 190).

Detta degraderande yttrande fungerar nu som motvikt till alltfler och detaljerade krav. Både nyhetschefen och Astrid hör denna kommentar och underminerar då hela redaktionens position inom fotograferandets profession, *nä de är inte vi heller! \$du kan inte bli sämre än oss\$* (191-192). Praktikanten är således i gott sällskap och erhåller i detta fall en jämlik status med övriga medarbetare.

Detta avsnitt, excerpt 5.18 – 5.22 har visat hur en praktikant involveras i en uppgift som normalt ska utföras av en reporter och hur praktikanten själv, men även de övriga medarbetarna orienterar sig mot detta informella arrangemang. Uppgiften som i det föregående skeendet minimerats blir till sin form passande för en novis, och praktikanten selekterar sig själv för uppdraget. Avsnittet visar också hur medarbetarna i det pågående interaktiva arbetet uppvisar en tudelad syn på sin roll som multireportrar (Nygren 2008a). Fotografering är ett betydelsefullt inslag i den redaktionella verksamheten och något man dagligen både utför och kan prata om (167, 169, 171-172, 177, 179, 184, 187), men samtidigt betraktar man det inte lika centralt att ha epistemisk tillgång till området (191- 192). Praktikanten kan ta en bild och fråga vad som hänt, men behöver inte göra någon intervju.

Från tipsets ankomst till redaktionen har epistemiska positioneringar, såväl annonseringar av vad man vet och vad man kan, som frågor om vad

andra vet och kan, återkommande visat sig få konsekvenser för hur medarbetare involveras i det redaktionella arbetet. Avsnittet visar hur uttryck för vad man kan och vet är frekvent förekommande, praktiska men också mycket situerade handlingar. När webbreportern delar uppgifterna om en knivhuggen man med desketten får det formen av ett nyhetstips som behöver bekräftas, och en efterföljande institutionellt relevant aktivitet och rutin som ”att ringa med detsamma” ställs inför prövning. Genom att sedan dela tipset med nyhetschefen initieras arbetsfördelning inom dennes ansvarsområde och med sin direkta närvaro engagerar sig även Astrid, även om hon inte accepterar den föreslagna rollen som reporter. När Lars, på avstånd, hör att det inte blir någon bild, involverar sig även han i det redaktionella arbetet och när insatsen degraderats till att *bara ta en bild*, involverar sig praktikanten som till slut blir den ”fotograferande reporter” som initialt eftersöktes. Även om avsnittet tydligt fokuserar på journalisternas samtal med varandra, är det också så att deltagarna samtidigt med sina yttranden organiserar, varierar och justerar, ett kroppsligt deltagande i form av olika sociala formationer i den öppna redaktionslokalen (figur 19). Detta kommunikativa projekt utformas och är dynamiskt genom olika sekvenser av yttranden men samtidigt genom spatiala konfigurationer.

Figur 19. Kollegiala spatiala konfigurationer

Excerpt 5.1 – 5.22 återger de möten mellan medarbetare som skett under de första sju minuterna efter det första telefonsamtalet från Wighsnews. Dessa samtal kan betraktas som ett någorlunda sammanhållet (men vid vissa tillfällen pauserat) publikt tillgängligt kommunikativt projekt som möjliggör för direkt tilltalade och ”åhörare” att involvera sig. Det övergripande projektet får därmed en mycket dynamisk karaktär. Vad medarbetare ger uttryck för att veta blir återkommande i efterföljande aktiviteter ”återanvända” av andra medarbetare. Webbreportern återger vad Wighs sagt till desketten som visar direkt beredskap att skriva om detta. Desketten använder i sin tur dessa

uppgifter som underlag för att få nyhetschefen att initiera arbetsfördelning. Han kompletterar också uppgifterna med vad han själv vet om området som är relevant för det redaktionella arbetet. Nyhetschefen återanvänder det han vet utifrån sitt samtal med Astrid. Ledig reporter? *det är ju Astrid*. Med utgångspunkt i vad såväl Lars som praktikanten hör sina kollegor prata om följer också deras erbjudanden. Här finns ett asymmetriskt deltagande men samtidigt ett kollaborativt genomförande (jfr. Linell 1998, s. 221 f.; Linell 2010, s. 39). Det övergripande projektets dynamik kan betraktas i det sätt som olika delprojekt initieras, etableras, avslutas och återupptas. Involverandet av medarbetare och initierandet av olika arbetsuppgifter bygger dels på vad som hittills gjorts och sagts, dvs. responsivt utifrån vad medarbetare vet, men här finns även en form av projicerande, prospektiv process, som de olika deltagarna orienterar sig mot för att föreslå relevanta sätt att gå vidare med nyhetstipset för att få veta mer (jfr. Linell 1998, s. 230 f.). Även om man inte vet just nu, finns en design i det kommunikativa projektet som ska verka för att denna bristande kunskap kan upphävas genom olika typer av kollegialt förankrade kunskapsskapande praktiker (att ringa, åka dit, ta en bild, fråga vad som hänt, gå nära etc.). Man vet inte. Ännu.

Tipset om en knivhuggen man har genom detta publika arrangemang i ökande grad blivit ett allmångods på redaktionen. Innan man fått bekräftat mer uppgifter är det inte mycket man kan delge nyhetskonsumenterna och lika lite finns det något specifikt underlag för beslut om att expandera det redaktionella arbetet ännu mer, eller avsluta det.

Att inte veta som en resurs i arbetet

Efter att medarbetaren Lars erbjudit en möjlig bild från eget arkiv och följt resonemanget om praktikantens insats lämnar han den öppna delen av redaktionslokalen. Lars går först förbi receptionen där han ställer frågan om inte en av deras medarbetare, Urban, bor just i Valleby. Lars går sedan högst troligen mot studion där aktualitetsprogrammet pågår och i vilket Lars är programreporter. Efter drygt två minuter återkommer han till nyhetsdesken med nya frågor. Genom att ställa ytterligare frågor om händelsens karaktär till deskettan visar han att det antagligen finns mer att veta om händelsen.

[5.23 – Vi vet inte, vi vet ingenting 16:08:30]

193 R3 hur stor grej är de här Anders. om man ska:
194 (0.5)
195 aktualitetsprogrammet eller är de här bara nå:
196 (2.0)
197 nyhetsvärdering.
198 (0.5)
199 [om jag sk-
200 D1 [.hh de vet vi inte än, vi vet inte hur allvarligt det är,

- 201 R3 näe, [va ä uppgifterna då,
 202 D1 [de kanske är en mycket välkänd partiledare som blivit ...
 ((borttaget ca 10 sekunder))
 [de kan va va fan som helst.
 203 R3 [j(h)a men är de::
 204 D1 just nu så vet vi ingenting

Lars inleder med att rikta en fråga direkt till deskettan om hur stor grej det är (193). Han initierar sedan ett kompletterade yttrande där han samtidigt lämnar utrymme för deskettan att svara (194). När deskettan inte uppvisar något initiativ till att svara, fortsätter sedan Lars och han visar att ärendet inte är av privat karaktär. Han frågar inte av ren nyfikenhet utan i professionellt intresse: det gäller *aktualitetsprogrammet* (195). Två sekunders paus uppstår, där deskettan åter har möjlighet att svara (196). Lars kompletterar sedan med ytterligare ett yttrande med ett nyckelord som visar vad ärendet gäller, *nyhetsvärdering* (197). Lars är där för att undersöka om händelsen är så pass stor att den ska bevakas, eller om den kan karaktäriseras som något mindre, *bara nå* (195). Utgångspunkten för ärendet är att något mer finns att veta om det inträffade och att deskettan eventuellt vet. Vad deskettan vet kan i så fall bli ett underlag för beslut om programredaktionen ska starta ett expanderande arbete eller ej, en nyhetsvärdering. Även här uppstår en paus i vilken deskettan kan svara (198). Lars tar sedan ytterligare initiativ till att specificera sitt ärende och identifierar sitt specifika engagemang, *om jag sk(a)* (199). Då han för dagen är reporter för aktualitetsprogrammet, kan det som deskettan vet vara avgörande för om Lars ska åka till platsen. Lars är tillbaka, han visar hur han kommer i ett institutionellt ärende och att han ställer sina frågor utifrån hans roll som eventuell programreporter på plats.

Deskettan tar slutligen initiativ till att svara på Lars första yttrande och gör det från ett vi-på-desken-perspektiv, *de vet vi inte än, vi vet inte hur allvarligt det är* (200). Med detta positionerar han inte specifikt sig själv som ovetande (jfr. jag vet inte) utan ger uttryck för ett större kollegialt ovetande och markerar också det tillfälliga i detta, *än*. Trots den redaktionella bristande vetskapen som kommer till uttryck (K-) är en viktig poäng här att yttrandet samtidigt positionerar deskettan som kunnig (K+). Formuleringen *de vet vi inte* gör ett dubbelt epistemiskt arbete: ”jag vet att ingen av oss vet”. Reportern nöjer sig dock inte med denna tillsynes jämlika status av icke-vetande, utan frågar istället vilka uppgifter som finns, *vad e uppgifterna då?* (201). På så vis ger han åter deskettan möjlighet att berätta vad han vet. Parallellt levererar deskettan en serie av spekulationer, med vilken han visar upp en variation av mer eller mindre exceptionella händelser (här borttaget). Lars försöker under spekulerandet att återfå fokus på frågan, *j(h)a men är de:* (203) och deskettan avslutar samtidigt spekulerandet med en form av sammanfattning, *de kan va va fan som helst, just nu så vet vi ingenting* (202, 204). Deskettans tillsynes enbart raljerande expansion får med detta tillägg en tydligare praktisk funktion. Spekulationen avser att visa för Lars

att man varken kan fastslå eller utesluta någon enda händelse. Att inte veta betyder i att man kan behålla alla möjligheter (jfr. Metzger & Beach 1996).

Deskettans svar innehåller också temporala referenser. I det första yttrandet markerar deskettan att man inte vet något *än*, och i det andra att man *just nu* inte vet något (200, 204). Detta belyser hur ovetskapen är ett skeende under utveckling, snarare än ett resultat. Deskettan har inte gett några som helst kompletterande uppgifter om själva händelsen och för tredje gången omformulerar sig reportern Lars för att om möjligt få reda på något, *mene vad har hänt, vad vet vi* (205). Lars följer sedan upp med ett yttrande i vilket han stärker sin position som utforskare genom att positionera sig som vetande att något ändå hänt, *det är nånt-* (206). De uppgifter han fick från webbreportern tidigare gör det möjligt för honom att inta en position som vetande. Lars är tillbaka som journalist och är nu påtagligt ute efter mer fakta och han visar att han förväntar sig att även deskettan vet, och vet något mer (5.24).

[5.24 – Vad vet vi]

205 R3 mene: vad har hänt, vad vet vi?
206 det är [nånt-
207 D1 [.hhh nån har blivit knivskuren i Valleby centrum och
208 eftersom de var preci:s så kunde man kanske få nån bild,
209 (1.5)
210 på polisen å: så där men eftersom ingen åkte så var de ju:
211 R3 men de är ingen som har löpt amok så de är flera som är,
212 jag tänkte om aktualitetsprogrammet ska [åka dit
213 D1 [de vet vi inte än,
214 de vet vi inte.
215 R3 .nhå de vet vi inte än, de är för tidigt

Deskettan levererar sedan ett minimum av svar vad gäller händelsen och tillför inte mer än vad reportern fått reda på tidigare (207). Formuleringen *nån* belyser det osäkra i könsbeteckningen och i efterföljande samtalstur väljer deskettan istället att uppmärksamma att *ingen* kunde åka och fotografera polisen (208-210). För fjärde gången tar Lars initiativ till att få ett svar och ett underlag för programmedarbetarnas prioritering av händelsen, *men de är ingen som löpt amok* (211). Lars försöker med sin fråga utesluta en mer extrem händelse och gör det även åter tydligare att det handlar om ett beslutsfattande vad gäller aktualitetsprogrammet (212). Formuleringen av ett extremfall skulle kunna betraktas som ett försök att åtminstone hitta en fast punkt, ett gemensamt vetande, i vilket medarbetarna kan nå förlikning. En acceptans skulle markera en jämlik epistemisk status för vad som inte skett. Åter besvaras frågan av att deskettan ger uttryck för en redaktionell, om än temporär, bristfällig epistemisk tillgång, *de vet vi inte än, de vet vi inte* (213-214), med resultatet att deskettan bibehåller även det förslaget (jfr. Metzger & Beach 1996). Vad reportern än påstår kommer inte deskettan

att bekräfta eller dementera påståendet, att veta att ingen vet fungerar som ett praktiskt undvikande (jfr. avoidance processes, Goffman 1967).

Den allrådande gemensamma epistemiska positionen att inte veta har helt andra konsekvenser än om deskettans enbart gett uttryck för egen oförmåga att svara (jfr. Tsui 1991). Ett yttrande som det vet jag inte, skulle visserligen på liknande sätt indikera att deskettan inte kan svara, men accepterar antagandet att han skulle kunna veta och möjligheten efter ett sådant svar är öppen för att någon annan på redaktionen kan veta. Om *ingen* vet finns heller inga direkt moraliska problem med att just deskettan inget vet. Att *ingen vet* markerar snarare att det är frågornas antagande som är problematiska. När antagandet om epistemisk tillgång nu dementeras i vi-form ansluter sig till slut även reportern till det temporära ovetandet, *nhä, de vet vi inte än, de är för tidigt* (215). Även om inte reportern vet mer om händelsen har de uppnått en slags gemensam visshet: båda vet (K+/K+) att man inget vet (K-). De återkommande temporala referenserna (*än, just nu, än, det är för tidigt*) upprätthåller också en projektion av framtida, ytterligare, aktiviteter inom ramen för det redaktionellt gemensamma arbetet. När man fått bekräftelser genom telefonsamtal, genom att vara på plats, fotografera och fråga vad som hänt kommer man att veta mer. Lars lämnar samtidigt, med ett par steg, sin placering intill desken och visar därmed att hans utfrågande aktivitet, i och med denna epistemiska balans, är på väg att avslutas (jfr. Heritage 2012a). Att man inte vet än, visar hur det inte finns något bekräftat som kan utgöra underlag för programverksamhetens prioritering.

Producenten (P) för det pågående aktualitetsprogrammet kommer i samma ögonblick gående mot desken. På väg mot desken tar hon kontakt med deskettan genom att fråga vem som styr det redaktionella arbetet, *vem är in charge, är de du eller?* (216). Hon placerar sig sedan på exakt samma ställe där Lars precis stått och blir därmed den sjunde personen som involveras i det redaktionella arbetet utifrån Wighs uppgifter (5.25).

[5.25 – Vem är in-charge? 16:09:20]

- 216 P vem är in charge, är de du eller?
217 D1 om vadå?
218 P om en galning i Valleby?
219 R3 j(h)a just de
220 D1 nja:: vi vet att nån har blivit knivhuggen där, de är allt vi vet=
221 P =ja=
222 D1 =men sen är de ingen reporter som kan- som kan åka dit,[så atte:
223 P [näe=
224 =men tror du att vi kan få polisen på:

Även om det borde vara uppenbart vad som åsyftas i producentens fråga, positionerar sig deskettan som ovetande och som om frågan saknar kontext, *om vadå?* (217). Deskettan som återkommande gett uttryck för att redaktionen inte vet något markerar därmed fortsatt en business-as-usual-status:

om det inte hänt något speciellt finns det inte heller något speciellt att vara in-charge för. Deskettan utmanar därmed producentens antagande om att något specifikt och möjligen högdramatiskt hänt som någon kan vara in-charge för och det är heller inte helt oproblematiskt att utnämna sig själv till en sådan position. Precis som reportern Lars visar producenten i sin tur upp att hon ändå vet något och nominerar figurativt en *galning i Valleby* (jfr. löpt amok, 211) som en möjlighet i vilken deskettan och producenten kan mötas (jfr. Drew & Holt 1998; Holt & Drew 2005). Efter ett första relativt motsträvt svar bekräftar deskettan sedan antagandet att något finns att veta. Han degraderar däremot antagandet om en galning genom att berätta att någon blivit knivhuggen men att *de är allt vi vet* (220). Precis som i samband med reporterns frågor inriktar sig därefter deskettan mot det redaktionella misslyckandet att ingen reporter kunde åka (222). Trots att praktikanten alltså åkt, fortsätter deskettan att orientera sig mot att uppdraget inte fullföljts, och det bildar en kritik: vi vet inget men ingen vill heller åka och ta reda på vad som hänt. Producenten bekräftar kort, *näe*, men uttröner sedan möjligheterna för vad man trots allt ändå kan åstadkomma, *men tror du att vi kan få polisen på:* (224).

[5.26 – Nä, det vet vi inte, dom är inte framme än]

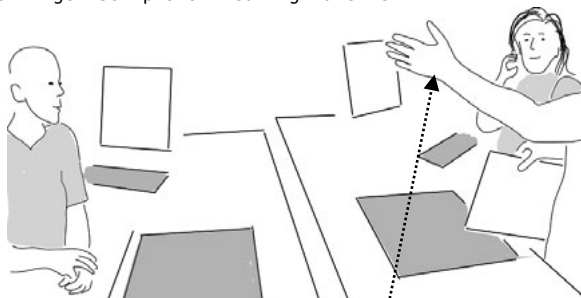
- 224 P näe men tror du att vi kan få polisen på:
 225 D1 >j(a)< polisen har int- är inte framme än.
 226 P näe, (0.5) de är så pass alltså.
 227 D1 nä de vet vi ju inte, för dom är inte framme än,
 228 (.) vi har inte fått nån (.) bekräftelse.
 229 P okej.

Deskettan varken avslår eller accepterar, utan förklarar att polisen ännu inte är framme, vilket indikerar att de inte heller vet. Producenten bekräftar, *näe* (226), men visar sedan upp sin förståelse för att deskettans förklaring: att det är en indikation på händelsens färskhet och nyhetens aktualitet, *de är så pass alltså* (226). Producenten drar därmed slutsatser om händelsen utifrån deskettans förklaring. Om vi inget vet och polisen inte är framme än, betyder det att det som hänt, hänt nyligen. Åter motsätter sig deskettan att det är något man vet, *nä de vet vi ju inte* (227). Att polisen inte är framme än ska snarare än ett K+ yttrande om händelsen förstås som en förklaring till bristande kunskaper och deskettans *ju*, antyder att även producenten borde förstå detta. Deskettan redogör sedan åter för en K- position i vi-och-dom-format, *för dom är inte framme än, vi har inte fått nån bekräftelse* (227-228).

Efter en mer neutral och avslutande respons *okej* (Beach 1993), berättar producenten sedan att de kan förbereda plats i det pågående programmet. Hon tar i samband med detta ytterligare ett steg närmare desken och står nu bakom ryggen på webbreportern och yttrandet sker med starkare röst än tidigare (5.27).

[5.27 – Det är ingen som pratar med mig nu eller?]

- 230 P VI HAR UTRYMME för en direktare med polisen (.) strax före halv
 231 d1 ((nickar))
 232 WR ((Pausar uppspelningen av ett inslag som hon avlyssnar i hörlu-
 rar, och vänder sig om))
 de är ingen som pratar med mig nu eller?=
 =nåe, med

- 233 P =nåe, med ((pekar med handen mot D1))
 234 WR nej, okej. bra, för att jag [l(h)yssn(h)ar int(h)e):
 ((WR vänder sig tillbaka mot sin datorskärm))
 235 P [förlåt, förlåt om vi stör dig,
 236 (1.5)
 237 P e::
 238 D1 vi får se om vi får fram nåt.
 239 P precis. men det finns de utrymmet=
 240 D1 okej. ((Vänder sig samtidigt från P och mot sin datorskärm))
 241 P ja. ((Lämnar desken))

Webbreportern som sitter och lyssnar på ett inslag i hörlurar uppmärksammar nu kollegornas samtal och en sidosekvens uppstår där hon tydliggör sin ouppmärksamhet (232-234). Producentens förslag förutsätter att något verkligen hänt och deskettan besvarar detta med att ännu en gång strama upp tyglarna i det redaktionella arbetets utveckling samtidigt som det finns en orientering mot framtiden, *vi får se om vi får fram nåt* (238). Producenten accepterar denna förutsättning och tydliggör sedan åter att aktualitetsprogrammet har utrymme att erbjuda (239). Efter deskettans avslutande *okej*, vänder han sig om mot sin datorskärm och producenten går iväg.

Femton sekunder senare kommer producenten tillbaka och ger uttryck för en alternativ idé (242). Hon repeterar de förutsättningar man nyss kommit överens om, *om vi får de bekräftat inom tio minuter eller så, så skulle vi kunna bara-* (243-244). Efter att hon sedan inväntat deskettans uppmärksamhet (245-246), erbjuder hon att inom denna tid *bara* (244), men mer kortfattat: *säga de åtminstone* (248).

[5.28 – Det behöver ju inte va nåt 16:10:14]

- 242 P alternativt, ja i och för sig, ni går ju på med nyheterna där,
 243 om vi får de bekräftat inom tio minuter eller så,
 244 så skulle vi kunna bara-

245 (0.7)
 246 d1 ((Vänder sig om igen mot P))
 247 D1 [mm
 248 P [säga de åtminstone
 249 D1 mm
 250 P i aktualitetsprogrammet
 251 (1.5)
 252 D1 om de är nåt (.) [de behöver ju inte va: nåt,
 253 P [om de är nåt

Men även att bara säga något förutsätter att något hänt. Deskettan bekräftar först men belyser sedan åter gällande premiss med ett yttrande som är symptomatiskt för denna fas i nyhetsarbetet, *om de är nåt* (252). Det är femte gången som deskettan i samtal med reportern och producenten ger uttryck för att redaktionen befinner sig i ett slags epistemiskt limbo. Han betonar är och sedan även va(ra), i det kompletterande yttrandet, *om de är nåt det behöver ju inte va: nåt* (252). Påminnelsen innehåller också ett påminnande *ju* (Eriksson 1988), vilket i ett svar kan markera att den som frågar genom att fråga, bryter mot det faktum att de redan vet. Både producenten och deskettan är att betrakta som erfarna journalister och efter deskettans idoga arbete med att varken bekräfta eller dementera en specifik händelse är producenten, genom att hon fortsätter att erbjuda programtid, på väg att gå över gränsen för vad de båda vet, och har kommit överens om, är rimligt. Den gemensamma grunden för ett nyhetsarbete – att man inte publicerar obekräftade uppgifter – är något som producenten sedan ansluter sig till i en repeterande avslutande respons, *om de är nåt* (253). Precis som reporter Lars ansluter sig därmed även producenten till deskettans vetskap om en redaktionell ovetenskap.

Excerpt 5.23 – 5.28 visar hur reporterns och producentens antaganden om asymmetrisk epistemisk tillgång besvaras av att deskettan ger uttryck för en om inte redaktionell så kollegial vi-inkluderande symmetrisk status för medarbetarna vid desken (K-). Samtidigt visar dessa yttranden att han vet (K+) att de inte vet något. Trots hans okunskap om händelsen kan han positionera sig som vetande om ett generellt limbo-läge, och det blir en position som både reportern och producenten ansluter sig till. Även om inte producenten och reportern vet mer om händelsen och därmed inte heller har något konkret underlag för prioritering i deras arbete, vet de nu mer om att ingen vet. Både samtalet med reportern och producenten avslutas med att en slags symmetrisk gemensam förståelse finns för situationen och Heritage menar att epistemisk balans på detta sätt indikeras när sekvenser, ämnen och samtal avslutas (Heritage 2012a). Sekvenserna visar dock hur sökandet efter kunskaper om händelsen har en praktisk funktion. Både reportern och producenten visar hur deras frågor avser att söka efter underlag för institutionella aktiviteter som att åka till platsen, berätta om det, eller bara säga det i pågående program.

En konsekvens av att webbreportern var den som tog emot samtalet från Wighsnews är att hon inledningsvis och per automatik hamnade i positionen av att vara den på redaktionen med störst epistemisk tillgång. Hon har t.ex. typ1-kunskaper om vad Wighsnews sagt. Visserligen kunde deskettan komplettera med att det bara fanns en restaurang i området men i övrigt erhåller han en mer sekundär position vad gäller uppgiften om händelsen. Mot denna bakgrund kan det synas märkligt att webbreportern inte involveras i något av ovanstående samtal. Det kan finnas flera förklaringar till detta. Dels sitter hon, som visats, med hörlurar på sig och lyssnar på ett inlägg om en annan nyhet. Men hon har också tydligt deklarerat att varken hon eller polisen än så länge vet något mer. I förhållande till deskettan har hon dessutom betydligt mindre erfarenhet av redaktionellt arbete och deskettan har en tradition av att vara den av medarbetarna vid desken som ges epistemiskt företräde vad gäller publiceringsfrågor. Vid ett tillfälle uppmärksammar dock webbreportern att samtal förs mellan deskettan och producenten och hon kontrollerar då i vilken grad hon själv är involverad. Excerpt 5.23 – 5.28 visar också hur deskettan i kontakt med programredaktionen uttrycker en gemensam epistemisk position vid desken så som den etablerats genom webbreporterens yttranden. ”Vi vet inte än”, är en temporal epistemisk positionering av K+ karaktär om bristande epistemisk tillgång K- som samtidigt projicerar att det pågående kunskapsarbetet inte är avslutat, och att mer är att vänta. Denna epistemiska balans mellan medarbetarna, ”vi vet inte”, rubbas också åter när de första bekräftande uppgifterna anländer.

Hur både det man vet och det man inte vet blir delar av en nyhet

Ungefär en kvart efter sitt första försök, och 7-8 minuter efter producentens och reporterens besök vid desken, genomför webbreportern ett nytt försök att få veta mer från vakthavande befäl. Direkt efter att webbreportern avslutat telefonsamtalet med polisen berättar hon för deskettan som sitter vänd mot henne, vad som sagts: *mannen har förts*: (255). Som om webbreportern samtidigt som hon säger det, upptäcker att könsbeteckningen *man* nu blivit bekräftad, avbryter hon temporärt berättandet och inflikar parentetiskt, *de är en man i alla fall, det vet vi nu* (255). Hon kan nu utifrån officiella källor, från kategorin poliser, initiera ett gemensamt, redaktionellt, institutionellt vetande vad gäller könsbeteckningen (excerpt 5.29).

[5.29 – Det är en man det vet vi nu 16:17:17]

254 WR okej tack så mycket (.) hej ((Avslutar telefonsamtalet))
255 mannen har förts:- >de är en man i alla fall, de vet vi nu?<
256 ((WR vänder sig mot D1 och sammanfattar vad hon skrivit på skärmen))
e:: (0.7) har förts till sjukhus med ambula:ns↑ å nu måste dom
257 jobba å hämta hem (1.0) såna här vittnesmål å så dära (.)
258 oche: se om mannen själv kan säga nåt
259 >han har inte sagt nånting än <
((Vänder sig mot D1 under yttrandet))
260 oche: (.) dom jobbar med teknisk undersökning å sådär:=
261 =å så snart som möjligt få fram uppgifter om en gärningsman.

Webbreportern redogör sedan för samtalet genom att muntligt sammanfatta sina anteckningar som gjorts i samband med samtalet till polisen: att mannen har förts till sjukhus med ambulans, att man ska hämta in vittnesmål, att mannen *inte sagt någonting än*, att teknisk undersökning pågår och att man försöker få fram uppgifter om en gärningsman (256-261). Intrycket att något allvarligt hänt stärks här genom att polisen rapporterar om arbetsuppgifter som förknippas just med allvarliga händelser. Genom denna re-distribution av polisrapporten har nu åter webbreportern och deskettan mer gemensamma kunskaper om vad polisen sagt. Webbreportern belyser dock en praktisk aspekt av detta, det tvivel om könsbeteckningen som deskettan tidigare initierat är nu borta. Medarbetarna kan således använda beteckningen man när man publicerar nyheten.

När Garfinkel, Lynch och Livingston (1981) studerar ett vetenskapligt arbete där forskare upptäcker en optisk pulsar, visar de hur forskarna söker bekräftelse genom upprepade ”körningar”: 1#, 2#... #17, #18 etc. I det journalistiska arbetet förhåller sig medarbetarna visserligen på liknande sätt ibland kritiska till enstaka indikationer. Men snarare än upprepade indikationer förankras tillförlitlighet i epistemiskt företräde. Källor med direkt koppling till händelsen (offer, ögonvittne, polis etc.) ges företräde gentemot dem som endast hört om händelsen (typ-1/2 Pomerantz 1980). Att man fått höra från Wighsnews att det var en man, har i detta fall inte visat sig vara tillräckligt för att redaktionen (*vi*) ska veta det (se excerpt 5.14). När nu polisen säger att det var en man tas det som en bekräftelse trots att befäl som kontaktas är inre befäl och inte varit på plats. Att officiella källor får företräde i journalistiska verksamheter har tidigare belysts (jfr. Gans 1979). Vad som här visas är hur epistemiskt företräde och auktoritet ärvs mellan individer inom en viss kategori (jfr. Sacks 1972b; Sharrock 1974).

Efter direktkontakt med polisen vet nu webbreportern möjligen mer än vad hon rapporterar om och som uppföljning ställer också deskettan kompletterande frågor om händelsen, *hängde inälvorna ut eller inte* (265). Att berätta vad man vet indikerar att man kan veta ännu mer (excerpt 5.30).

[5.30 - Hängde inälvorna ut eller inte]

- 264 (2.8)
265 D1 hängde inälvorna ut eller inte?
266 (2.0)
267 WR ja, (0.5) de kanske jag borde frå(h)g(h)at he(h)ehe
268 D1 inga uppgifter om hur allvarligt de var alltså.
269 WR näe visste *ingen*ting (.) jag fick en sån här liten pik också bara:
270 ja, jag har ju fullt upp här med å svara i telefon när massmedia
271 ringer, [så jag vet inte så mycket
272 D1 [mm (.) de är ditt jobb gubbe, säger vi då
273 WR ja:

Webbreporterns respons är något fördröjd (266) och inte heller något riktigt svar. Hon skrattar snarare fram en kommentar om deskettans formulering i vilken hon samtidigt visar att hon inte ställt någon sådan fråga (267). Som hennes respons är utformad, med skratt, markeras frågan snarare som icke-signifikant för hennes samtal (jfr. Beach & Metzger 1997, s. 566). Deskettans uppföljande och klargörande fråga är sedan mer institutionellt utformad, *inga uppgifter om hur allvarligt de var alltså* (268). Denna formulering fungerar som reparation av hans föregående, ironiska fråga, och visar att det han avsåg var att få uppgifter om skadornas karaktär. Frånvaron av uppgifter relateras dock inte till någon specifik aktör i detta yttrande. Visserligen är det polisen som i första hand vet något, men efter samtal med dem har nu även webbreportern presumtivt uppgifter om detta. Att dessa uppgifter saknas kan visserligen vara belastande för polisen, men även för webbreportern eftersom det kan bero på att hon inte frågat (jfr. rad 267, *de kanske jag borde frågat*).

Webbreportern bekräftar först bristen på uppgifter om skadornas allvarlighet, *näe*, men refererar till polisens generella ovisshet, (de) *visste ingen*ting (269). Hon levandegör sedan vakthavande befäls yttranden för denna position av icke-vetande till vilket massmedierna beläggs med viss skuld. Journalisternas enträgna ringande utgör ett hinder i den enskilda polismanens arbete och det är en orsak till att han inget vet, *jag har fullt upp här med å svara i telefon när massmedia ringer så jag vet inte så mycket* (270-271). Webbreportern signalerar genom att använda ”reported speech” att det främst är polisen som är aktör vad gäller bristande kunskaper. Att plantera polismannens förklaring som en pik, visar också hur webbreporterns agerande i samtalet med polisen har uppfattats som en del av massmediernas enträgna frågande. Piken är tecken på att hon genomfört sitt journalistiska arbete: det blev igenkänt och utpekade som en orsak till polisens bristande möjligheter att ta reda på mer. Webbreportern har utfört något som uppfattas som enträget journalistiskt arbete, hon har gjort sitt arbete trots att det inte gett något större resultat. Deskettan backar inte upp denna aspekt i webbreporterns berättelse – ”det är ju vårt jobb” – utan visar snarare hur en sådan

kommentar ska bemötas från journalistiskt håll, *de är ditt jobb gubbe, säger vi då* (272). Det är knappast en tänkt respons utan en sorts instruerande kommentar om hur ”vi säger som journalister” backstage när polisen beklagar sig över det som är en del av båda parter arbete.

Programproducenten kommer nu åter till desken med frågan om något är nytt (274). Även om det man vet till viss del alltid kan betraktas som partiellt och ibland minimalt finns det olika mer eller mindre kollaborativa sätt att bemöta frågor (Keevallik 2011, s. 190). Både deskettan och webbreportern ger nekande svar på producentens fråga men på olika sätt. Deskettan avslår kort, *nä* (K-, 275). Webbreportern ansluter i sin samtalstur till detta, *näe.*, men utvecklar det, *inte speciellt* och följer upp med ett svar där hon delger producenten kompletterande uppgifter att offret, *han*, förts till sjukhus och är oförmögen att svara, att polisen inte har någon misstänkt och att offret inte har kunnat säga något än (276-277).

[5.31 – Ni får inte kolla på mig så där 16:18:06]

274 P nåt nytt?
275 D1 nä
276 WR näe: inte speciellt, han har förts till sjukhus i ambulans
277 dom har ingen misstänkt och han har inte kunnat säga nånting än,
278 P e han allvarligt skadad eller,
279 (.)
280 WR vet inte (.) vi får ringa sjukhuset
281 (1.5)
282 nä han visste inte: n(h)i få(h)r int(h)e k(h)olla [p(h)å mig så dä:r

Deskmedarbetarnas olika sätt att besvara frågor visar hur en och samma fråga förstås på olika sätt. Deskettan som tidigare fått frågor från programmedarbetarna kan relatera deras frågor till att uppgifter om händelsen utgör underlag för om aktualitetsprogrammet ska engageras. Hans nekande kan därför förstås som ett nekande till att det nu finns något nytt underlag för detta. Webbreportern visar i sin tur att det finns nya uppgifter. Hennes sätt att svara visar hur hon är mer orienterad mot de uppgifter hon har fått och därför bör dela med sig av.

Trots att webbreportern inledningsvis nekar till några speciellt nya uppgifter och att yttrandet – ingen misstänkt gärningsman och inget yttrande från offret – är uttryck för fortsatt ovetskap blir effekten av hennes svar att hon positionerar sig som i högre grad vetande. För andra gången följs hennes beskrivning av polisens arbete med en kompletterande fråga, *e han allvarligt skadad eller* (278). Precis som efter deskettans frågor nekar webbreportern till att ha någon kunskap, *vet inte* (280). Hon följer inte upp svaret med polisens uttryckta ovisshet som förklaring och försvar, utan föreslår istället en möjlig källa till visshet, *vi får ringa sjukhuset* (280). Att producenten inte ger någon som helst bekräftelse på förslaget (281) kan vara uttryck för tvivel

och möjlig kritik vad gäller webbreporterens bristande kunskaper. Webbreporterens och därmed redaktionens nuvarande position och ovetskap kan till exempel bero på att webbreportern inte ställt de frågor som producenten nu ställer. I sin efterföljande förklaring orienterar sig webbreportern mot denna uteblivna respons genom att också redogöra för befälets ovisshet: *nä, han visste inte*: (282). Det är inte enbart hon som är ovetande, hon vet dessutom att polisen är det (K+). Webbreportern uppmanar sedan kollegorna att inte betrakta henne som inkompetent (*ni får inte kolla på mig så där*) i vilket hon utmanar deras eventuella kritiska inställning mot att hon inte vet.

Producenten börjar sedan åter undersöka möjligheter för att händelsen ska beredas plats i programmet medan webbreportern börjar slå telefonnumret till sjukhuset. Trots att webbreportern vid ett par tillfällen deklarerat polisens bristande kunskaper om händelsen och även sin egen okunskap (269, 271, 276, 277, 280, 282) har hon samtidigt delgett sina kollegor vissa kompletterande uppgifter. Den pragmatiska innebörden av att polisen och hon själv inte vet något är därmed högst dynamisk och deskettan fortsätter att ställa frågor till webbreportern: *fick du klart för dig om det var inne på restaurangen?* (utanför excerpt). Webbreportern hinner enbart kort neka innan hon övergår till att presentera sig själv i inledningen av telefonsamtalet till sjukhuset.

Det ökande antalet frågor från deskettan speglar inte bara det faktum att webbreportern fått och levererat kompletterande uppgifter utan också att händelsen i ökande grad blivit relevant för deskettan att arbeta med. Det har gått 20 minuter sedan Wighs ringde och det är nu ca 10 minuter till nyhets-sändningen. Ett första telegram om den nu i högre grad bekräftade händelsen behöver utformas. Efter att telefonsamtalet till sjukhuset avslutats (288) belyser också webbreportern detta i sin kommentar, *skriver du på de nu eller* (289).

[5.32 – Dom hade ingenting 16:19:39]

288 WR okej, tack så mycket hej ((Avslutar samtalet till sjukhuset))
289 skriver du på de nu eller,
290 (3.0)
291 D1 dom hade inte: (1.5) gripit nån eller så
292 WR (1.0) .hh em: nä dom hade ingenting. ((Skakar på huvudet))

Deskettan som för tillfället just skriver intensivt svarar dock inte. Istället återupptar han tre sekunder senare sin utfrågande aktivitet, *dom hade inte: (1.5) gripit nån eller så* (291). Webbreportern får nu en fjärde gång ge ett nekande svar på deskettans frågor, *em: näe* och hon kompletterar med att nästintill identiskt återupprepa vad hon tidigare sagt, *dom hade ingenting* (292, jfr. *visste ingenting* 269). Deskettan fortsätter sedan att under 12 sekunder skriva på telegrammet innan han åter vänder sig till webbreportern med en ny fråga, *var de en gärningsman eller gärningskvinna*.

[5.33 – Vet inte, dom visste ingenting, ingenting alls 16:20:04]

293 D1 var de en gärningsman eller en gärningskvinna,
294 WR >vet inte. dom visste ingenting.< ((Skakar på huvudet))
295 >dom hade ingen misstänkt, ingenting alls.<

Precis som efter föregående frågor besvarar webbreportern först med att positionera sig själv som oviss, *vet inte*, och kompletterar även denna gång med att förankra sitt svar genom att referera till polisens ovetskap, *dom visste ingenting*, med betoning (294). Detta yttras också snabbare och i ett ljusare tonfall, som om hon redan svarat och som att deskettan redan borde veta. Webbreportern vänder sig inte heller mot deskettan i sitt svar och redogör sedan ytterligare genom att svara specifikt på frågan om gärningsman/kvinna, *dom hade ingen misstänkt* (295) och avslutar med att ytterligare förstärka ovissheten överlag, *ingenting alls* (295). Att hon denna gång ger ett nekande svar på fyra olika sätt, 1) *vet inte*, 2) *dom visste ingenting*, 3) *dom hade ingen misstänkt* och 4) *ingenting alls*, indikerar nu med mer bestämdhet än tidigare att inget mer finns att veta utifrån de samtal som webbreportern haft med polisen. Hennes fjärde yttrande kan här betraktas som en summering av samtliga anspråk på att inte veta något, *ingenting alls*. Hennes svar följer dessutom omgående, i snabb takt utan tvivel, fördröjning eller eftertänksamhet (jfr. 2 sekunder på rad 257, kortare paus på rad 279, en sekund och tvekan på rad 292). Det är med mer bestämdhet hon nu avvisar antaganden om att hon vet mer än hon sagt. Snarare än att vara uttryck för en inre total ovetskap är hennes yttranden praktiska handlingar som svarar mot deskettans idoga frågande, fastän webbreportern upprepade gånger sagt att hon inget vet. Webbreportern visar nu tydligare att kapitlet är avslutat och att porten är stängd för vidare frågor. Precis som deskettan sitter hon nu vänd mot skärmen och skriver och visar förutom sina yttranden inte någon uppmärksamhet mot deskettan när hon svarar.

De båda medarbetarna fortsätter sedan att arbeta med sina respektive arbetsuppgifter. Efter två minuter återkommer dock webbreportern med en kompletterande bekräftelse i vilken beteckningen gärningsman relateras till det inre befälets utsaga, *han sa ju faktiskt så. han sa ju: så här sa han* (296).

[5.34 - Han sa ju faktiskt så 16:22:02]

296 WR han sa ju faktiskt så. han sa ju:, (.) så här sa han
297 å så snabbt som möjligt få fram uppgifter om en gärningsman
298 men sen om han bara sa de rent per automatik

Genom att repetera vad hon skrivit i sina anteckningar, *å så snabbt som möjligt få fram uppgifter om en gärningsman* (297) bekräftar hon att termen gärningsman använts. Hon visar sedan kunskaper om att termen inte behöver vara referens till en könsbestämning, den kan ha använts *per automatik*

(298). Deskettan och webbreportern för sedan ett kort resonemang om att det nödvändigtvis inte är män som begår våldsbrott och de refererar till en händelse där gärningsmannen var en kvinna (utanför transkription). Efter att de under ett tiotal sekunder fortsatt att skriva, aktualiseras termen på nytt när webbreportern undersöker det korrekta i att hon använder termen gärningsman (300).

[5.35 – Kan jag skriva gärningsman ändå? 16:22:49]

300 WR kan jag skriva gärningsman ändå?
301 (7.0) ((Båda fortsätter att skriva))
302 D1 gärningsman är sånt [dä:r
303 WR [de är ju bara en benämning på
304 nån som [har gjort nåt
305 D1 [de är mer ett neutrum än äne: en könsbeteckning
306 WR ja.

De båda medarbetarna förklarar sedan valet av benämning inför varandra och redogör i detta för ett rationellt handlande i användandet av termen gärningsman. Webbreportern markerar det som *bara en benämning* (303) och deskettan ser det som ett *neutrum* (305).

Till skillnad från vad som kommer fram i forskningsintervjuer om journalisters arbete med specifika nyhetshändelser, är händelsen ifråga än så länge ingen story att minnas, ingen president på besök, inget Wallraff-avslöjande, inget kärnkraftslarm. Händelsen utvecklas visserligen från ett tips och ett ”möjligen något” till en mer bestämd händelse men kan fortsätta att utvecklas på alla möjliga sätt. Bekräftelsen från polisen att en man förts till sjukhus är en viktig uppgift i sammanhanget som får arbetet att fortsätta och 30 minuter efter att nyhetstipset för första gången annonserades vid desken finns nyheten såväl på nyhetswebben som i form av ett kort telegram i topp på 16.30-sändningen:

En man knivskars för en halvtimme sen vid en restaurang i Valleby centrum i Byköping. Mannen har förts till sjukhuset. Det är oklart hur allvarliga skadorna är. Polisen har ännu inga uppgifter om gärningsmannen.

I likhet med excerpt 5.23 – 5.28 visar även excerpt 5.29 – 5.35 hur de enskilda journalisterna vid upprepade tillfällen söker visshet hos kollegorna som underlag för det pågående arbetet. Producenten och reportern ställde i 5.23 – 5.28, i första hand sina frågor till deskettan vilket indikerar en asymmetrisk epistemisk status mellan dessa medarbetare. Men då även webbreportern sitter vid desken indikerar det också att deskettan ges epistemiskt företräde i just dessa nyhetsvärderande frågor. Deskettan blir ”in charge” vid desken. Deskettan, och även producenten, ställer i 5.29 – 5.35, specifika faktafrågor till webbreportern. Dessa frågor är relevanta för deras pågående

arbete. Frågornas ökade intensitet beror till viss del på att webbreportern samtalat med polisen och att hon därmed förväntas veta mer. Det ökade antalet frågor belyser också hur det i ökande grad är relevant för deskettan att få frågorna besvarade eftersom nyhetssändningen närmar sig. Producenten frågar utifrån aspekten att tidsutrymme kan ges i pågående program. Webbreportern som i sin tur tidigare ställt frågor om benämningar, stavning och lokal geografi till deskettan (5.23 – 5.28), utforskar i 5.35 om hon kan använda beteckningen gärningsman. Återkommande i nyhetsarbetet, från tips till en första nyhetssändning, är att medarbetare tar initiativ till samtal med andra medarbetare när en epistemisk obalans kan antas råda, t.ex. när man själv inte vet (K-/K+) men även när man vet något (K+/K-). Det är dock tydligt frågor med relevans för kollegornas olika arbetsuppgifter och det institutionella arbetet med korrekt rapportering. Webbreportern berättar för deskettan om tipset. Deskettan berättar för nyhetschefen. Webbreportern berättar sedan för Lars och Lars berättar troligen för producenten. Men när programreportern och producenten kommer till desken för att få veta mer, så säger man vid desken att man inget vet. Detta visar hur epistemisk tillgång inte nödvändigtvis är en referens till vad man vet, utan till vad som det ska utgöra ett underlag till att *göra*.

Det stora antalet frågor visar också att man vet relativt lite om vad som hänt, snarare än att det som hänt är något dramatiskt. När sekvenserna avslutas, indikerar det dock att epistemisk balans nåtts i frågorna (Heritage 2012a) och medarbetarna återgår då till mer individuella arbetsuppgifter. Excerpt 5.29 – 5.35 har visat hur det kan krävas ett ansenligt arbete för att upprätthålla en position av att inte veta, speciellt när man samtidigt och återkommande ”läcker” kompletterande information.

Det som webbreportern delger deskettan är det enda underlag som deskettan har för nyhetssändningen. Sett till vad webbreportern kan bekräfta efter samtal med polisen är att en man är förd till sjukhus och att polisen inhämtar vittnesuppgifter. Detta blir ett underlag för att Wighs uppgifter om en knivhuggen man är korrekta. Den andra meningen i nyhetsinslaget är således det som bekräftar den första. Uppgifterna att polisen inte har gripit någon, att det inte finns någon misstänkt, att mannen inte kunnat säga något själv och att polisen inte vet hur allvarligt skadad mannen är, är yttranden av vet-inte karaktär. Trots detta utgör det underlag för nyhetstelegrammets andra hälft.

Producenten och reportern får på sina frågor ständigt vi-vet-inte- och det-vet-vi-inte-svar av deskettan (5.23 – 5.28). Deskettan, och även producenten, får jag-vet-inte-dom-visste-inte svar av webbreportern (5.29 – 5.35). Skillnaderna i deskmedarbetarnas sätt att svara är ekon av medarbetarnas skilda positioner i det pågående arbetet. Deskettan, i rollen av att vara ”in charge” blir företrädare för nyhetsredaktionens arbete och responderar med en epistemisk position för redaktionen som kan betraktas som K+: jag vet att vi inte vet något. När deskettan säger sig veta att ingen vet, lämnas heller inget utrymme för att någon personligen kan hållas ansvarig för bristande episte-

misk tillgång. Men han visar tydligt för producenten och för reportern hur man vid desken inte har underlag för programredaktionens beslut. Webbreportern som i sina uttalanden i högre grad positionerar sig själv som ovetande redovisar betydligt oftare skäl för sin position. När hon missar detta, efter att hon svarat *vet inte* på frågan hur allvarligt skadad mannen är, ber hon kollegorna att sluta "titta på henne". Hon har visserligen inga förstahandsuppgifter om händelsen, men hon har däremot haft förstahandskontakt med polisen. Det hon inte vet, har hon således ett möjligt större ansvar för i sin roll som journalist som varit i kontakt med polisen. Det hon vet har hon också ansvar för att delge de andra.

De två första meningarna i nyhetstelegrammet ovan innehåller det redaktionen fått bekräftat. De två sista meningarna är snarare än nyheter, att betrakta som fortsatta "oviss-heter". Att dessa uppgifter ändå publiceras visar dels hur en viss osäkerhet ryms även i en publicerad nyhet men även hur uppgifter om att polisen inte vet, *är* något man vet. Nyheten visar också hur detta är aspekter som generellt kan förväntas vara frågor vid ett knivdåd. Ett slags typifiering av ett "normalt brott" (Sudnow 1965, s. 260). Hur allvarliga skadorna är kommer fortsatt vara en av de saker som förblir outrett.

Skadans allvar som en epistemisk gråzon

Så långt har medarbetarna vid desken förlitat sig på uppgifter i form av ett tips från Wighsnews och sedan kompletterande uppgifter från vakthavande befäl som också bekräftar händelsen. Även ett telefonsamtal till sjukhuset har genomförts, men någon information om samtalet har webbreportern inte fört vidare. Uppgifter och tips om olika händelser inkommer inte enbart från Wighs, vittnesskildringar eller bekräftande rapporter från officiella källor som polis, räddningstjänst etc. Som en följd av att man håller konkurrenterna under uppsikt kan även konkurrenterna vara källor till kunskap. Följande sekvens inleds i samband med att webbreportern tittar på en av konkurrenternas nyhetswebb. Vid desken sitter även deskettan och bakom webbreportern står en annan reporter som varit där i ett annat ärende.

[5.36 – Jag ringer till Lasse 16:39:17]

310 ((WR läser från lokal tidningsredaktions nätupplaga))
311 WR Polisens presstalesman är här han säger att två till tre män setts
312 bråka, i samband med de har dom stapplat iväg och sedan
313 rasat ihop- HAR EN AV DOM stapplat iväg och sedan rasat
314 ihop intill en bänk. han ska ha fått en stickskada i bålen (.)
315 >de ä Lasse Hansson som är där alltså.<

Webbreportern delger sin upptäckt genom en form av summerande högläsning av en konkurrerande nyhetsproducents publikation på webben. Hon

identifierar först att polisens presstalesman är på plats och etablerar honom som uttalarare av det efterföljande yttrandet (*han säger*, 311). Även om den publicerade nyheten ger en del kompletterande information om händelsen (två till tre män, stapplat iväg och rasat ihop vid parkbänk, en stickskada i bålen) är det identifieringen av Lasse Hansson (315) som markeras som något nytt, *de ä Lasse Hansson som är där alltså* (315). Med utgångspunkt i att man misslyckats få några direkt kompletterande uppgifter från vakthavande befäl identifieras plötsligt en annan möjlig uppgiftslämnare inom polisen, som dessutom är på plats.

Webbreportern vänder sig nu mot reportern. Även om kontakt med polisen är en arbetsuppgift som kan rymmas inom deskmedarbetarnas arbetsuppgifter ber hon nu reportern att ringa. Hon formar inte sin förfrågan som en order utan som en utforskande handling, *kan inte du ...* (317) och reportern kan därmed bli den åttonde medarbetaren som involveras i detta nyhetsarbete.

[5.37 – Jag ringer till Lasse]

```
315 WR >de ä Lasse Hansson som är där alltså.<
316 wr (.) ((WR vänder sig om mot R4))
317 kan inte du ringa honom.
318 R4 ska jag ringa honom.
319 WR ja för jag hinner inte, (.) å jag orkar inte heller.
320 R4 jag ringer till Lasse.
```

Reportern accepterar inte omedelbart förslaget utan ställer i den efterföljande samtalsturen en motfråga, i vilken han begär en bekräftelse, *ska jag ringa honom* (318). Webbreportern har i detta skeende föreslagit en arbetsuppgift till reportern som ligger inom hennes eget ansvarsområde och som webbreporter har hon inte heller något arbetsledningsansvar för reportrar. Webbreporterns efterföljande yttrande visar hur hon inte bara bekräftar utan även berättigar sin begäran om hjälp, och det sker med hänvisning till tid, *ja för jag hinner inte* (319). Även om denna förklaring följs av ytterligare en förklaring (*jag orkar inte*) är just temporala aspekter frekvent förekommande redogörelser i samband med att andra medarbetare involveras i arbetsfördelning (t.ex. *polisen är inte ens på plats* rad 49). Tid är en prioriterad aspekt och legitimerande vid arbetsfördelning mellan medarbetare på en nyhetsredaktion.

Även om redaktionen får uppgifter från Lasse Hansson kommer de med stor sannolikhet att vara samma uppgifter som tidningen publicerat. I konkurrens med andra publicister anses det dessutom mindre eftersträvänsvärt att referera till deras nyheter (Johansson 2008). Ett epistemiskt perspektiv på detta är att skilja mellan källor med typ1-relation och typ2-relation till kunskap om händelser. Med knivskärning som kategoriseringsobjekt är det gärningsman, offer och möjligen vittnen som i första hand kan karaktäriseras

som källor med typ1-kunskap, men till brott och personskador kan även ordnings- och vårdinstitutioner relateras. Även om polis eller ambulanspersonal eller andra officiella aktörer inte var med vid händelsen kan de förväntas ha typ1-kunskap vad gäller deras eget arbete. Andra publicister har däremot nästan alltid ett typ2-förhållande till såväl händelsen som till andra aktörers arbete i samband med händelsen.

Även om uppgifter från Lasse Hansson bygger på andrahandsinformation sammanställd utifrån samtal med poliskollegorna finns en sorts kategorigemenskap som implicerar epistemiskt företräde inom ”familjen” (jfr. Raymond & Heritage 2006). Det en polis kan och vet är att betrakta som poliskunskaper, en slags kategori-ägd typ1-kunskap (jfr. Sharrock 1974). Lasse Hansson blir här tydligt identifierad som en polis som kanske vet mer än vad man fått reda på via tidigare kontaktat befäl. Han är där och har pratat med en tidningsreporter. Det här ger nytt bränsle till det redaktionella arbetet. Reportern accepterar uppdraget och går iväg (320). Vid den här tidpunkten kommer också praktikanten tillbaka med bilder och webbreportern hjälper honom att föra över bilderna till servern. Denna sekvens finns endast delvis med i videoinspelningen på grund av byte av videoband och kommer inte att analyseras. Åtta minuter senare är dock reportern tillbaka vid desken och går direkt fram till webbreportern.

[5.38 – Dom vet inte hur han mår 16:47:34]

370 R4 va vill du:

371 WR vad har du då?

372 R4 ja men (.) nu har jag två och en halv minut

373 WR två och en halv minut va säger han?

374 R4 e: ja dom vet inte hur: (han mår), han va nått å jämnt kontaktbar

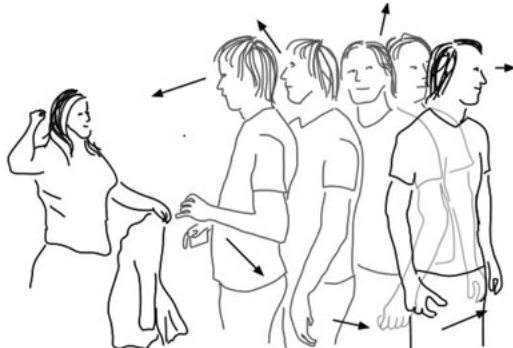
375 WR °okej° (.)

376 men du! kan du inte göra så hä:r att du klipper ner

377 tille: tille: (1.5) nyheterna? å sen så tar du bara hela intervjun

378 å bara typ gör en, alltså webb- webb av det så att säga:

379 r4 ((R4 himlar med ögonen, vänder sig om och går iväg))

380 WR \$Ella ta- ta o gör en version som man kan använda till båda då\$

381 R4 (2.0) j-ja-ja- klipper ut bara nån ill (.) till båda

Reportern inleder samtalet med webbreportern direkt genom att undersöka vad hon vill ha av den genomförda intervjun, *va vill du*: (370). Webbreportern ges nu företräde att besluta om reporterns fortsatta arbete. Hon svarar i sin tur med en fråga som initierar en inskottssekvens i vilken reportern ges utrymme att först berätta vad det är han har (371-375). Reporterns svar anger dock bara tidsomfånget på intervjun, men det visar ändå att något finns att veta. Deskettan följer upp med ytterligare en fråga för att utreda mer specifikt vad som sagts (373). Reportern levererar nu i stort uppgifter som är identiska med de som man tidigare fått: polisen vet inte hur mannen mår och mannen är knappt kontaktbar. Webbreportern responderar med ett avslutande, *okej* (Beach 1993) och tar sedan initiativ till att slutligen besvara reporterns inledande fråga, genom att hon ger honom ett nytt direktiv. Hennes informella arbetsledande formas som ett utforskande, *kan du inte* (376). Webbreportern föreslår sedan två arbetsuppdrag: en version till nyheterna och en för webben (377-378). Reportern besvarar inte detta med ett yttrande. Han släpper ”suckande” ned axlar och armar, tittar himlande upp mot taket och vänder sig om och går iväg (378). Webbreportern börjar då skratta och följer upp med att erbjuda honom att göra en version för både sändning och webb. Hon visar därmed hur hon förstår reporterns reaktion som att två versioner var över gränsen för denna informella arbetsfördelning.

Visserligen är det inte mycket mer information om händelsen som polisen delgett reportern. Polisen har däremot varit på plats och vad gäller deras eget arbete har de nu typ1-kunskap. Dessutom finns det inspelat och som arbetsmaterial för journalisterna är det nu möjligt att bearbeta och redigera. Även om det som reportern nu berättar inte direkt kastar något nytt ljus över händelsen är det ett material att bearbeta och ett nytt sorts material som kan publiceras. Att polisen inte vet skadans allvarlighet, vilket de inte heller förut visste, har därmed fått en annan form. Polisen ger själva uttryck för vad de vet och den som säger att man inte vet något är en polisman som varit på platsen. Trots att uppgifterna tillför mycket lite till vad man redan vet, överskuggar dessa uppgifter tidigare telegram eftersom det har formen av en röst från platsen.

Under tiden är deskettan involverad i samtal med en annan medarbetare men en knapp minut senare visar även deskettan intresse för intervjun. Han ser reportern sitta vid sin arbetsplats, ställer sig upp och går mot reportern och frågar, *fick du tag på Lasse* (5.39).

[5.39 – Dom vet inte hur illa det är 16:48:54]

382 D1 fick du tag på Lasse ((Reser sig och går mot R4))
 383 R4 ja?
 384 D1 ja?
 385 gör (du) en minut då.
 386 R4 va?
 387 D1 då gör du en minut (.) va säger han,

388 R4 han är nätt och jämnt kontaktbar.
 389 (.) eller var nätt och jämnt kontaktbar
 390 d1 (1.0) ((D1 nickar))
 391 R4 dom vet inte hur illa det är, dom har inget signalement eller nåt
 392 d1 ((Vänder sig om och går mot desken igen))
 393 ö- ska jag (.) ska jag klippa ut, ska jag göra ett inslag av det
 394 eller ska jag (.) bara klippa några illar eftersom ni har telegram
 395 D1 jae- klipp en minut (.) kan ju bara ta en minut av intervjun
 396 R4 ja
 397 d1 ((D1 sätter sig ned vid desken igen))
 398 D1 mm, då har vi både bild och ljud
 399 WR ja Janne fick också ljud,
 400 D1 mm?

Efter en för-sekvens där deskettan säkerställer att reportern haft kontakt med Lasse (382-384) orienteras, som i många sammanhang vid desken och som i föregående excerpt först mot en tidsreferens och sedan mot ett innehåll (385-387). Medarbetarnas orientering mot tiden visar hur nyhetsproduktionen inte bara har ett fokus på innehållet och mot tid som en aktualitetsparameter, utan att de producerar något som har tid som egenskap. För deskettan är nyhets-sändningen ett bestämt, relativt fixerat tidsutrymme och detta görs relevant genom orienteringen mot inslagslängden. Reportern berättar åter att mannen nätt och jämnt är kontaktbar, men justerar sedan den temporala referensen till *var* (389). Att dessa kompletterande yttranden, *han är/var nätt och jämnt kontaktbar*, syftar på offer och inte på polismannen är ingen problematisk slutledning (social kategorisering, Sacks 1995; 1989). Det är trots allt alltjämt möjligt att yttrandet kan avse skilda saker.

När denna uppgift föregås av information om skadans allvar är det utifrån kategorin ”knivoffer” möjligen stärkande för att mannens kontaktbarhet står i relation till skadan. Knappt kontaktbar kan därför betyda att mannen är allvarligt skadad. I det senaste excerptet följs denna uppgift av att polisen inte vet hur illa det är vilket delvis talar emot detta. Det kommer dessutom fram att det inte finns något signalement. Knappt kontaktbar kan således vara en förklaring till att polisen inte har något signalement (391).

Dessa två sekvenser (5.38 - 5.39) belyser hur polisens epistemiska positionering; ”vet inte hur illa det är” och ”inget signalement”, inte är någon ny information om händelsen utan uppgifter som påvisar fortsatt bristande kunskaper (K-). Poliserna är trots allt på plats och oavsett vad de säger är detta uppgifter om deras arbete, dvs. typ1-kunskaper (K+). Den enda information som kompletterar det man redan vet är att den knivstuckna mannen nätt och jämnt är kontaktbar.

När deskettan är tillbaka vid desken visar han nu för webbreportern att de både har bild (från praktikanten Janne) och ljud (från R4) (398). Webbreportern kompletterar detta med att säga att även praktikanten Janne ”fått ljud”.

Att det nu finns dubbelt material är det dock ingen av dem som uppmärksammar.

Efter att reportern redigerat telefonintervjun till ett inslagsformat markerar han det som klart genom ett yttrande som har typisk form vad gäller reportrens kontakt med deskettan, en slags identifierande titel och en tidsuppgift på inslaget längd: *femtisju sekunder Lasse* (5.40).

[5.40 - Femtiosju sekunder 16:55:43]

401 R4 Anders
402 d1 ((D1 vänder sig om))
403 R4 femtisju sekunder Lasse
404 d1 ((Tummen upp))

Deskettan lyssnar sedan på inslaget och tar därefter på nytt initiativ till ett samtal med reportern där han identifierar *aspackade* som ett eventuellt tillstånd på deltagarna i knivdramat som bakgrund till hur ett yttrande som *knappt kontaktbar* ska förstås.

[5.41 – Det kan va att dom va packade 17:02:59]

522 D1 jag får ett intryck på Lasse att dom var aspackade dom där
523 R4 att de va de dom var
524 D1 att de va därför (0.7) han va knappt kontaktbar
525 men jag vet inte.
526 (2.5)
527 R4 ja (.) jag vet inte
528 (3.0)
529 D1 jha:
530 R4 me: ha- han- först när han sa att han va väldigt krosslig
531 D1 ja↑
532 R4 och sen så, var han kontaktbar? (.) nätt å jämnt
533 D1 mm
534 R4 jag fick för mig att de va liksom, utav knivhugget
535 D1 mm
536 R4 men de kan va att dom var packade

Vad det är som Lasse Hansson sagt som gör att deskettan får intrycket att *dom var aspackade* går inte att säga. Inslaget kommer heller inte att användas i nyhetssändningen eftersom även praktikanten har gjort en intervju. Valet sker inte på basis av att innehållet i intervjuerna jämförs utan sker troligen för att praktikantens intervju har en bättre ljudkvalitet i förhållande till reportrens telefonintervju. I praktikantens intervju med Lasse Hansson finns dock uppgifter om ett bråk mellan flera män och att den skadade tagit kontakt med ett par och fallit ihop vid en parkbänk. Att männen bråkade antyder att knivsticket inte är en handling helt utan föregående skeende och bråkande män utomhus i närheten av en parkbänk kan antyda en kategori till

vilken aktiviteten aspackad skulle kunna vara relevant. Detta är spekulationer som i sig inte är analytiskt centrala. Spekulationen ska däremot visa hur ett yttrande som ”knappt kontaktbar” får olika betydelser beroende på sociala kategoriseringar i dess närhet, t.ex. ”nyvaken”, ”äventyrare”, ”miljonvinare”, ”långdistanslöpare”, ”aspackad” och ”knivhuggen”. Deskettan och reportern gör som alla människor – vi analyserar yttranden utifrån dess sekventiella följd, men också utifrån antaganden om sociala kategorier (Sacks 1995; 1972a). Medarbetarna på redaktionen har i det inspelade materialet en mängd yttranden som behöver analyseras. Till skillnad från situationen när intervjun genomförs har medarbetarna i senare tillfällen, precis som lyssnaren ingen möjlighet att kontrollera vad den intervjuade menade. De får förlita sig till sin skicklighet i vardaglig slutledning. Efter reporterns bekräftande, *att de va de dom var* (523) kompletterar deskettan med den till synes logiska följden av den nya kategoriseringen: att det var *därför* offret knappt var kontaktbart. ”Knappt kontaktbar” kan således lika gärna bero på att offret var aspackat. Deskettan följer däremot upp tolkningen med en epistemisk positionering, *men jag vet inte* (525) och efter en tydlig paus följer även reportern upp med en liknande positionering, *ja jag vet inte* (527).

Både deskettan och reportern ger uttryck för att inte veta och som Metzger och Beach (1996) visat kan uttryck för att inte veta, vara ett sätt att bevara alternativa möjligheter. Medarbetarnas ömsesidiga *jag vet inte* verkar i detta fall för att ingen av dessa konkurrerande tolkningar kan uteslutas. Medarbetarna uppnår därmed inte samförstånd om händelsen genom kunskaper om den. De hamnar snarare i ett epistemiskt limbo. De möts i ett överenskommet icke-seende och icke-vetande, i vilket informationen de har inte tar dem vidare (”Topic hold /attrition” Jefferson 1981b; Jefferson 1993). Denna status följs också av tre sekunders tystnad (528). Reportern kommer sedan med en alternativ analys av samma information. Reportern visar hur den sekventiella följden erbjuder en tolkning. *Först* hade polisen sagt att han var krasslig (530) och *sen*, på frågan *var han kontaktbar*, hade polisen sagt *nätt och jämnt* (532) och reportern menar att detta är förklaringen till att mannens kontaktbarhet stod i relation till knivhugget (534).

Medarbetarna förhåller polisens olika yttranden till varandra sekventiellt men formerar också olika möjligheter utifrån sociala kategoriseringar som knivskadad och aspackad. Det finns en ömsesidighet mellan dessa kategorier och aktiviteten knappt kontaktbar. En kategori förklarar en aktivitet som i sin tur är en indikation för kategorin (jfr. ”documentary method of interpretation”, Garfinkel 1967). Här finns nu både ”aspackad”, ”knivhuggen” och ”polisförhörd” som kategorier till vilket aktiviteten ”knappt kontaktbar” kan knytas. Att mannen, som webbreportern sa, ringlat/ranglat in på restaurangen och som polisen säger, stapplat iväg och rasat ihop, är på liknande sätt aktiviteter vilka får olika betydelser om mannen kategoriseras som aspackad eller knivhuggen. Frågan om skadornas allvarlighet utgör visserligen inte någon större del av den nyhet som publiceras och polisens

svar på frågan om hur illa åtgången mannen är avslutar också nyhetsinslaget, *jag har inga uppgifter om hans hälsotillstånd just nu* (ej i transkription).

Excerpt 5.36 – 5.41 har visat hur uppgifter från en av konkurrenternas webbpublicering ger bränsle till ett expanderande nyhetsarbete och hur en åttonde medarbetare engageras. Excerpt 5.36 – 5.37 visade hur informell arbetsfördelning både formuleras (*kan inte du/ kan du inte*) och berättigas för (*jag hinner inte*). Även om det som polisen sedan säger i de nyproducerade inslagen inte tillför mer kunskap om händelsen, är inspelningarna ett material i en annan form än ett skrivet telegram: det är material i form av röster från platsen från efterarbetet. Excerpt 5.41 visar hur medarbetare på redaktionen utifrån ett material kan finna alternativa tolkningar och hur de resonerar om detta i termer av sekventiell följd. Ett av skälen till tolkningsmöjligheterna finns i relationen mellan knappt kontaktbar och de olika kategorierna ”aspackad” och ”knivhuggen”. De uppgifter man samlade in om händelsen kompletterades i detta fall inte bara med en intervju utan även med bilder och texter på nyhetswebben. För det redaktionella arbetet och de institutionella nyhetsprodukterna blir dessa data från teknisk utrustning; röster, texter och bilder, en viktig del – en institutionell garant – för att konstituera en nyhet (jfr. teknik i naturvetenskapliga undersökningar Garfinkel et al. 1981). Bilder, citat och röster från polisen blir självförklarande för redaktionens epistemiska positionering, det är genom detta material som redaktionen vet, och etablerar säker kunskap.

Kommunikativa projekt i den redaktionella vardagen

Vad gäller sammanfogandet av nyheten om en knivskuren man kom det att utföras intensivt kollaborativt i en serie av möten mellan medarbetare som lokalt identifierar vissa asymmetrier av betydelse för arbetets utveckling. Dessa möten berörde i hög grad frågor om vad man visste och vad man inte visste och denna orientering visar en reflexiv relation mellan dessa epistemiska praktiker och redaktionellt arbete, dvs. hur redaktionellt arbete ”*are ultimately and accountably talked into being*” (Heritage 1984b, s. 290). Uppgifter om en knivhuggen man är inte statisk information utan får i olika yttranden specifik mening för olika medarbetare utifrån den institutionella kontexten. Men tydliggörandet av olika innebörder konstituerar också reflexivt denna kontext.

Med utgångspunkt i Linell (Linell 1998; 2011; 2010) introducerades kommunikativt projekt som begrepp i detta kapitel som ett analytiskt stöd. Linell (2011, s. 98) skriver att begreppet kommunikativt projekt kan tillämpas på många olika nivåer och jag har betraktat det som användbart för att betrakta det kollegiala arbetet med en nyhet till en sorts enhet. Det är samtidigt uppenbart att detta övergripande projekt består av mer lokala projekt med mål att t.ex. lösa arbetsfördelningsfrågan eller att se till det korrekta i att

använda en term som *man*. Varje sådant delprojekt kan i sin tur bestå av andra projekt och deltagarna orienterar sig mot olika verksamheter, t.ex. nyhetsarbete och programarbete. Kommunikativa projekt är således inbäddade i varandra och kapitlet har visat hur det redaktionella arbetet är spatialt och temporalt dynamiskt (ibid, s.99 f.). Olika delprojekt initieras, etableras, avslutas och återupptas över tid och engagerar olika deltagare. Deskettan och webbreporterens inledande samtal expanderar arbetet till att inkludera såväl, Astrid, Nyhetschefen, Lars, praktikanten, producenten och en nyhetsreporter. Olika lokala projekt uppstår på olika platser i redaktionslokalen och tydligt är hur medarbetarnas möjlighet att höra vad andra medarbetare pratar om utgör ett bidrag till denna dynamik. Det redaktionella arbetet utvecklas dels med referent till det som gjorts och sagts i det föregående dvs. responsivt. Men här finns även en projicerande, prospektiv process som de olika deltagarna orienterar sig mot. När man inte vet identifieras t.ex. relevanta sätt att gå vidare med nyhetstipset för att få säker kunskap i form av förstahandsuppgifter, officiella uppgifter, fotografier från platsen. I det redaktionella nyhetsarbetet, i möten mellan medarbetare finns en retrospektiv-prospektiv orientering (jfr. Linell 1998, s. 230 f.). Excerpten visar hur nyhetsarbetet utvecklas genom ett asymmetriskt deltagande men samtidigt ett kollaborativt genomförande (jfr. Linell 1998, s. 221 f.; Linell 2010, s. 39). Aktiviteter som att ringa, åka till platsen och fotografera, skriva telegram och skriva en rubrik etc. genomförs visserligen från ett perspektiv av enskilda medarbetare men från ett annat perspektiv utförs ingen av dessa uppgifter isolerat från de övriga medarbetarnas inblandning.

Medarbetarnas komplementära roller i detta projekt kan exemplifieras i att liknande uppgifter implicerar olika former av aktiviteter för olika medarbetare. Excerpt 5.1 – 5.4 visar hur uppgifterna om en knivskuren man får ett kollegialt fokus vid desken där deskettan visar beredskap att *skriva* medan webbreportern *ringer* och försöker få uppgifterna bekräftade. Denna aktivitet grundas kollegialt genom att uppgifterna delges deskettan som därmed ges möjlighet att såväl understödja som avfärda detta. Excerpt 5.5 – 5.13 visar hur uppgifter sedan återberättas och kompletteras och utformas till ett underlag för nyhetschefen att ta initiativ till *arbetsfördelning*. Astrids eventuella tillgänglighet för uppdraget kommer sedan i fokus och webbreportern understödjer t.ex. uppdragets prioritering genom att säga att det nyss hänt, en uppgift som även används som underlag för att man inte vet. Excerpt 5.14 – 5.15 visar sedan hur deskettan blir en resurs i webbreporterens arbete med att *publicera* på webben men också hur deskettan påvisar att det man ska publicera går utöver enskilt vetande, *vet vi att det är en man?* 5.16 – 5.17 visar sedan hur Lars, efter att han hör att nyhetschefen avslår en begäran om bild, väljer att involvera sig själv genom att erbjuda nyhetsredaktionen bilder. En mindre institutionell karaktär får samtalen när reaktioner eller beskrivningar indikerar en större dramatik. Webbreporterens beskrivning av händelsen för Lars får ett format av att vara en berättelse med fokus på händelsen snarare

än fokus på arbetsuppgifter. Excerpt 5.18 – 5.22 visar hur nyhetsarbetet kan expandera tack vare praktikantens initiativ som även han hör kollegornas samtal. Medarbetarnas minimerande av arbetsuppgiften återanvänds av praktikanten som ett underlag för det självinitierade erbjudandet att han ska *åka och ta en bild*. Den minimerade arbetsuppgiften expanderas sedan till en uppgift som inkluderar att *fråga* vad som hänt. Uppgiften blir skraddarsydd och utformad för en praktikant, men får samtidigt en professionell infattning genom kollegornas instruerande t.ex. att gå nära och få rörelse i bilden. 5.23 – 5.28 visar hur programmedarbetare från aktualitetsprogrammet visar intresse för händelsen. Vad desken vet om händelsen utgör därmed eventuellt ett underlag för programverksamhetens nyhetsvärdering och aktiviteter som att *bara säga det* eller *åka dit*. Deskettan upprätthåller i detta skeende ett slags epistemiskt limbo. Genom hans epistemiska position ”vi vet inte än” bibehåller han alla möjligheter i händelsen och visar därmed att det inte finns något mer konkret underlag för beslut om dessa aktiviteter. När webbreportern får uppgifterna bekräftade från polisen att en man blivit förd till sjukhus följer på nytt ett antal möten där frågor om skadornas allvar och termen gärningsman kommer i fokus (5.29 – 5.35). Excerpt 5.36 – 5.41 visar slutligen hur det inte bara är polisens och kollegornas uppgifter, utan även hur konkurrerande nyhetsmedier kan utgöra underlag för det redaktionella arbetet, t.ex. genom att en viss polisman identifieras. Kapitlet har med dessa excerpt belyst hur uppgifter om en händelse bildar underlag för olika typer av kunskapande aktiviteter inom olika deltagarramar. En organisatorisk skicklighet vilket inte på långt när kan synliggöras när endast nyhetsprodukten studeras. Att uppnå en symmetrisk epistemisk status, att veta det som andra vet kan betraktas som en drivkraft i dessa möten (jfr. Heritage 2012a) men kapitlet har tydligt visat hur denna epistemiska orientering är av betydelse för olika aktiviteter.

Ovanstående rekapitulering av ett kommunikativt projekt ger intrycket av serie av enstaka möten. Det är dock ett mer komplext arrangemang som deltagarna organiserar. Här finns fler utvecklingslinjer, fler projekt som är nästlade med varandra. Vad som endast delvis blivit synliggjort i detta kapitel är hur nyhetsarbetet också inkluderar arbetet med teknisk utrustning. Även vad gäller den hanteringen uppstår återkommande frågor. När praktikanten återkom till redaktionen började t.ex. medarbetarna vid desken utreda vilka moment praktikanten kunde genomföra: *Vet han hur man laddar in? Det borde han veta om Pia lärt honom väl*. Praktikanten inledde i sin tur med att berätta om specifika svårigheter vid fotograferandet (motsol, avspärningar) vilka var förklaringar just för arbetets praktiska utförande i form av fotografering. Webbreportern som övertog hanteringen av att överföra bilderna från kameran till servern redogjorde i sin tur för detta med förklaringen att det måste gå snabbt. Webbreportern upptäckte sedan att överföringen hade misslyckats eftersom bilderna inte fanns tillgängliga på servern. Efter att man upptäckt att detta berodde på att dataserverns utrymme

var fullbelagt följde ett resonerande mellan medarbetarna om hur man skulle gå tillväga. Det visade sig också vid praktikantens ankomst att han genomfört en intervju och reportern R4 kom då åter att engageras för att redigera den med antagandet att praktikanten ännu inte kunde. När medarbetarna vid desken väl löst problemet med att få tillgång till bilderna kom valet av bild att diskuteras. Webbreportern och deskettan resonerade om vad som är en bra bild och senare utreddes om man kunde göra ett bildspel för nyhetswebben: *Vet du hur man gör? Man kan göra ett bildspel, nej jag vet inte hur man gör. Jag ska komma på hur man gör ett bildspel.* Trots det tillsynes relativt enkla rutinartade nyhetsjobbet uppstår en således mängd tillfällen där medarbetarna involverar sig och involveras i vad som i slutändan återkommande presenteras för nyhetskonsumenter som individuella prestationer: Reporter i inslaget var XX, Foto: XX. Situationer som dessa, vilka återkommande involverar mer praktisk-teknisk hantering kommer att belysas närmare i de två efterföljande kapitlen.

6 Att be om hjälp i praktiken

I föregående kapitel visade jag hur deltagare återkommande engagerar sig och engageras av sina kollegor för att bidra till genomförandet av olika arbetsuppgifter som följer efter ett nyhetstips. Att be om, erbjuda, och få hjälp är ett karaktäristiskt inslag i det redaktionella arbetet. Som föregående kapitel visade, orienterar sig medarbetare frekvent mot vad andra vet, vad andra inte vet men bör få reda på, och vad de själva vet och inte vet. Medarbetarnas olika epistemiska positioneringar kan betraktas som en växelverkande drivkraft för en stegvis progression eller återhållsamhet i nyhetsarbetet (jfr. Heritage 2012a), men har tydligt vissa och uppvisade praktiska syften.

För att nyhetsarbetet ska genomföras professionellt och i enlighet med uppsatta mål krävs inte bara att journalisterna har en bred samhällsvetenskaplig förståelse och journalistisk kompetens i traditionell mening (t.ex. frågor om när, var, hur, vem, vad och varför, samt kritisk granskning och balanserad rapportering). Journalisterna på de redaktioner som här studerats kan betraktas som multijournalister i det avseende att de själva arbetar i hela produktionskedjan och att de arbetar med fler medieformer samtidigt (jfr. Nygren 2008c). Vad föregående kapitel endast i det förbigående belyste var att medarbetarna redigerar och publicerar såväl ljud som text och bild, och för det journalistiska arbetet på redaktionen används återkommande olika tekniska artefakter. Genomförandet av en arbetsuppgift ställer därmed också krav vad gäller journalisternas multimediatekniska kompetens. Den kombination av kompetenser som krävs för professionalitet i det dagliga arbetet har under de senaste 20 åren blivit ännu mer komplex. Vissa moment som inkluderar tekniskt avancerad utrustning genomförs mycket frekvent i arbetet och hanteras oproblematiskt och vanemässigt. Andra moment genomförs mindre frekvent och dessutom förändras arbetsverktygen återkommande genom införelse av ny teknik och uppdaterade system. För de journalister på redaktionen som i perioder arbetar i olika yrkesroller kan således teknik och därmed även arbetsmetoder förändras från en period till en annan och även om tekniska system anses tillförlitliga är användandet långt ifrån problemfritt. På de redaktioner som här studerats uppstår det återkommande situationer där enskilda journalister stöter på hinder och uppvisar problem med produktionstekniska delar av arbetsuppgiften. Precis som när det gäller frågor om stavning, lokal geografi, könsbeteckningar, frågor om skadors allvar etc. involveras andra medarbetare att hjälpa till. Kommande två kapitel ägnas åt att analysera situationer där medarbetare ber om och får hjälp av

sina kollegor att tillsammans genomföra en arbetsuppgift som involverar en artefakt och moment av teknisk-praktisk karaktär.

Jag har åter utifrån Linell (1998; 2011; 2010) valt att betrakta dessa möten mellan medarbetare i det redaktionella arbetet, som kommunikativa projekt. Här finns en ömsesidig orientering bland deltagande parter och det finns ett syfte i dem att få något utfört genom språket (Linell 2011, s. 98). Linell beskriver också hur det går att prata om dessa projekt i efterhand som något man gjort och det är också så jag identifierat dem i fältarbetet eller i samband med att videoinspelningarna studerats: som något medarbetarna explicit utfört tillsammans även om dessa projekt inte finns specificerade i arbetet i någon formell mening.

Två övergripande faser (jfr. Linell 1990) har identifierats i dessa kommunikativa projekt. I den första – *initieringsfasen* – blir en arbetsuppgift identifierad och en begäran om hjälp utformas. I de fall begäran om hjälp bekräftas följer också en andra fas, *genomförandefasen*. Initieringsfasen behandlas i detta kapitel, medan genomförandefasen analyseras i nästa kapitel. Utgångspunkten för analysen i kommande kapitel är att handlingar som att be om eller erbjuda hjälp, assistera etc. vilka i vardagen oftast är igenkännbara handlingar, inte är givna fenomen. Det finns inte ett givet sätt att be om hjälp. Handlingar som att be om eller erbjuda hjälp behöver konstitueras, initieras och etableras *in situ*, i interaktion (Firth, Emmison & Baker 2005a; Lindström 2005).

För att ge en introducerande uppfattning om karaktären på de situationer som kommer att analyseras följer här en mycket kort beskrivning. Inom parentes anges det namn som senare används som rubriker i excerpten.

- I) Erik som är reporter ber reporterkollegan Joakim om hjälp att överföra en bild från mobiltelefonen till datorn (Skicka MMS).
- II) Anders som är webbreporter ber reportern Eva om hjälp att beskära en bild innan den publiceras på nyhetswebben (Beskära bild).
- III) Sofia som är nyhetssändare ber kollegan Annika om hjälp att koppla upp mixerbordet inför nyhetssändningen (Automatsändning).
- IV) Cecilia som är programreporter ber webbreportern Eva om hjälp att göra en bild mindre grå (Mindre grå).

Även om interaktionsstudier tidigare gjorts med fokus på rådgivning, hjälp och supportsamtal är en övervägande del av dessa studier gjorda på telefonsamtal till institutionella rådgivare och supportcenter (se t.ex. Baker, Emmison & Firth 2001; Edwards & Stokoe 2007; Emmison & Danby 2007;

Firth, Emmison & Baker 2005b; Hepburn 2005; Leydon, Ekberg & Drew 2013; Wakin & Zimmerman 1999; Whalen & Zimmerman 1987). I förhållande till dessa institutionellt asymmetriska situationer implicerar kontakt mellan medarbetare inte nödvändigtvis att hjälp efterfrågas. I förhållande till telefonsamtal till t.ex. teknisk support – där användarna precis som medarbetarna i följande situationer har problem av teknisk art – har deltagarna i följande exempel generellt en i högre grad symmetrisk epistemisk status. De som tillfrågas om hjälp är inte supporttekniker eller tekniska experter utan journalistkollegor som kanske inte ens själva kan det som efterfrågas. Eftersom kollegornas huvudsakliga uppgift inte är att ge support har de heller inte nödvändigtvis något ansvar för att vid förfrågan också ge hjälp och när den hjälp som efterfrågas är en del av en arbetsuppgift som man kan förväntas kunna, finns det en möjlig institutionellt moralisk dimension i att be om hjälp: det här borde man kunna. Dessutom, en begäran om hjälp behöver inte nödvändigtvis betyda att man inte vet hur något ska utföras, en begäran om hjälp kan avse arbetsfördelning eller arbetsavlastning. Syftet med kapitlet är att i detalj undersöka *hur* begäran om hjälp initieras och hur olika aspekter görs relevanta för utformandet av en begäran om hjälp.

Att hitta någon som kan

En anledning till att man söker hjälp av en kollega kan vara att man själv inte har någon tidigare erfarenhet av ett arbetsmoment och därför inte riktigt vet hur man ska göra. Ett antagande kan vara att det här i första hand berör oerfarna medarbetare, nyanställda och praktikanter men i samband med att arbetsplatser inför nya arbetsverktyg eller arbetsmetoder kan även mer erfarna medarbetare bli noviser på nytt. Innan arbetsmetoder eller verktyg har blivit etablerade på redaktionen kan det finnas en oklar bakgrundsförståelse för vilka andra på redaktionen som kan det man själv inte kan.

I kapitlets första exempel möts två reportrar då deras vägar korsas i det öppna redaktionsrummet. De mötte varandra på liknande sätt någon minut tidigare. Joakim som då letade efter någon på redaktionen som kunde namnet på en person vid migrationsverkets förvar ställde sig vid desken och väntade på att en kollega tillfrågade Erik precis när han rest sig upp från kontorsstolen och därmed uppenbarade sig som en tillgänglig kollega. Erik som då gjorde ett försök att svara, men som Joakim identifierade som fel, avböjde sedan vidare engagemang med hänvisning till att han själv var på väg att ställa en fråga till en kollega, *jag måste fråga Allan här hur man-*. Erik och Joakim möts nu igen då Erik är på väg tillbaka till sin arbetsplats efter att han fått ett svar från desken. Samtidigt som Joakim visar för Erik att han fått svar, *FLORENS GALLANO*, så lyfter Erik upp en av redaktionens mobiltelefoner och frågar Joakim, *kan due: skicka mms* (1-2). I båda dessa situationer så korsas medarbetarnas vägar i deras tillfälliga utflykter på red-

aktionen där de på olika sätt ber om hjälp. Det som gör att just dessa medarbetare tar initiativ till kontakt med varandra är således att de möts och redan innan deras första yttrande uppnås en ömsesidig orientering vad gäller blick och kroppslig positionering (jfr. Mondada 2009b).

[6.1 – Skicka MMS 1]

- 1 Joak [FLORENS GALLANO.
 2 Erik [kan du: skicka mms,
 3 Joak e: n: n: #(0.5) °hur va de man gjorde nu°
 4 erik * - - - - Går iväg mot Ann - - *

Erik kompletterar sin fråga genom att hålla upp en av redaktionens mobiltelefoner i synfältet. Joakim som är på väg förbi Erik stannar upp och medarbetarna etablerar mer tydligt en formation för ett gemensamt fokus (Kendon 1990). Eriks betoning av du: antyder att frågan riktas till Joakim som en av ett flertal andra och Erik har före denna sekvens också varit i kontakt med en annan medarbetare. Erik söker således efter någon som kan. Joakim som först tittat mot Erik flyttar efter Eriks fråga sedan blicken mot telefonen och inleder ett tvekanande svar, *e: n: n: (3)*.

Med utgångspunkt i att frågan är utformad för ett ja/nej-svar är Joakim möjligen på väg att svara nej, men förblir tvekanande. I sitt expanderande svar positionerar sig Joakim som någon som åtminstone tidigare har kunnat, *hur va de man gjorde nu (3)*. Trots detta initiativ till interaktion upplöser Erik formationen (4). Efter Joakims tvekanden vänder sig Erik om och riktar samma fråga till Ann som sitter vid närmsta arbetsplats, *kan du skicka mms.,*

[6.2 – Skicka MMS 2]

- 5 Erik kan du ski[c]ka mms,
 6 Ann [näe.
 7 (2.0)

Ann svarar dock tydligt *näe (6)* och gör det i överlapp med Eriks fråga vilket tyder på att hon redan hört hur frågan ställts tidigare. Frågor om vad andra kan och vet kan ha olika syften och är i sig inget som direkt medför att den som frågar själv inte kan eller vet och är i behov av hjälp (Freed & Ehrlich 2009; Koshik 2005). Att hitta någon som kan är dock en förutsättning för att

få hjälp och nekande (*näe*) och tvekande (*e: n: n:*) responser från kollegorna leder här i båda fall till att sekvensen avslutas. Det kan vara en första indikation på att inte heller Erik kan och att medarbetarna har en symmetrisk epistemisk status vad gäller MMS-skickande (jfr. Heritage 2012a).

Efter Anns nekande tar Joakim åter initiativ till att engagera sig genom att han utökar sin tidigare publika undran (*hur var de man gjorde*, rad 3). Joakim berättar att han kan ha skrivit *om det där*, och han kan ha skrivit *hur man gör* (8).

[6.3 – Skicka MMS 3]

- 8 Joak undra om jag har skrivit (.) om de där (.) va- hur man gör
9 (1.9) ((J går mot sitt skrivbord))
10 Joak de kan tänkas att jag skrev upp det.
11 (1.8) ((J framme vid skrivbordet))
12 Erik de vore pinsamt om man liksom har tagit ett kort på:
13 avspärrningarna vid rånet där och så får man inte loss
14 Joak (3.9) ((J letar efter sina anteckningar på skrivbordet))
15 Erik jag skulle tagit en vanlig kamera egentligen men de:

Joakims utökade engagemang sker genom en form av uppgradering från hans första tvekande *n:* som fick följderna att Erik istället frågade Ann. Joakims publika reflektioner om tidigare göranden (8) visar att det trots hans första tvekan ändå kan finnas förutsättningar för ett engagemang. Har han tillgång till kunskap om hur man gör, utgör det ett underlag för vidare engagemang i detta sociala arrangemang (jfr. Mondada 2011, s. 30). Detta initiativ utvecklas sedan ytterligare. Joakim går iväg i riktning mot sin arbetsplats (9) och snarare än att detta indikerar projektets upplösning är det en indikation på ett utökat engagemang. Från att först visserligen tvekande vara på väg att säga nej till att sedan publikt fundera, stärker sedan Joakim förhoppningarna ytterligare. När han går iväg säger han att det är *tänkbart* att han har skrivit upp hur man gör (10). Att Joakim går iväg efter att han åter visat initiativ till att engagera sig är bidragande till hur hans engagemang ska förstås (jfr. Broth & Lundström 2013). Det här är inte längre enbart publika, explicitgjorda tankar och funderingar utan ett aktivt och ”praktiskt” engagemang. När Joakim går iväg indikerar det att han möjligen kommer att kunna svara ja på Eriks fråga och Erik följer också med.

Varför Erik frågar Joakim och Ann, är så långt inte självklart. Han har inte specifikt yttrat en begäran om hjälp. Men när Erik nu följer Joakim på väg mot hans skrivbord inleder han en redogörelse vilken bildar en förklarande kontext. Erik berättar att det vore pinsamt om *man liksom har*, som han har gjort, fotograferat avspärrningarna efter ett rån men sedan inte får loss bilderna ur kameran (12-13). I deltagarnas positioner som journalister är ljudinspelningar och fotograferande en del av professionen. Det räcker dock inte att man som journalist kan fånga ett skeende på bild. I yrket ingår också att *få loss* (13) bilderna ur kameran för att kunna publicera dem, t.ex. genom

att skicka dem som MMS-meddelande till redaktionens datorserver. Denna institutionella kontext som markerar reportrars och i detta fall Eriks ansvar, riskerar nu att fallera och med detta kan situationen komma att bli just pinsam (12). Det blir med denna redogörelse tydligare att Erik står inför en reell arbetsuppgift och att han stött på problem. Hans kontrollfråga om Joakim kan skicka MMS har en problembakgrund. Han har tagit kort på *avspärrningarna vid rånet där* (13) och genom att referera till en bestämd och aktuell händelse etablerar Erik en för journalister temporal och ständigt legitim aspekt för att involvera sina kollegor. Dessa förklaringar är indikationer för att Erik faktiskt är i behov av hjälp. Eftersom problemformuleringen handlar om en bild efter ett rån så är det *nu* han behöver hjälp.

Under tiden som Joakim söker efter sina anteckningar vid sitt skrivbord, fortsätter Erik ett resonemang om att han skulle tagit en *vanlig kamera* (15). Han placerar sig med detta i en situation som kan betraktas som exceptionell. Det är inte i en helt ordinarie uppgift för en reporter som Erik behöver hjälp, utan i en ovanlig situation. I förhållande till hans ansvar som yrkesprofessionell rättfärdigar förklaringen därmed hans nuvarande bristande kompetens.

Om man betraktar Eriks första inledande och utforskande fråga, om Joakim kan skicka mms, som en för-sekvens till be-om-hjälpt kan man argumentera för att en explicit begäran om hjälp i detta fall är en disprefererad aktivitet (Levinson 1983; Schegloff 1979). Att be om hjälp i "ovanliga" situationer är också i högre grad ett riskfyllt projekt. Då medarbetare i lägre grad kan förutsättas ha kunskaper om hur man gör, är chanserna stora att man visar sig okunnig men ändå inte får hjälp. Joakim har visserligen först varit på väg att neka, men när han sedan i explicit undran går iväg mot sitt skrivbord inges också större förhoppningar om en närstående lösning.

Sex sekunders tystnad följer där Joakim bläddrar igenom sitt anteckningsblock. Hans tidigare undran om han skrivit något blir besvarad och kommer till uttryck i hans positiva respons, *mm?* (17). I hans anteckningar finns nu troligen tillgång till den kunskap som Erik söker (excerpt 6.4).

[6.4 – Skicka MMS 4]

- 16 (5.9) ((Joakim hittar och bläddrar i anteckningsblocket))
17 Joakim mm?
18 (1.5) ((Joakim tittar kort mot telefonen och sedan mot anteckningarna igen))

- 19 Joakim du ska skriva in då under (.)
20 om du ha-om du tar fram bilden (.) å skickaru mms

Joakim och Erik har nu genom yttranden, kroppsligt re-arrangemang av positioner i redaktionslokalen, tillgång till mobiltelefonen och tillgång till anteckningar om en arbetsprocedur, etablerat förutsättningar för att genom samarbete lösa en arbetsuppgift: skicka mms med mobiltelefonen. Med direkt åtkomst till mobiltelefonen och med hjälp av kunskap i form av en nedskrivna instruktion är det nu i högsta grad relevant för Erik och Joakim att övergå till en aktivitet där Joakim som håller i anteckningarna, ger Erik som håller i mobiltelefonen, instruktioner för handling.

Joakim tittar snabbt mot mobiltelefonen som Erik håller i handen och läser sedan vidare i sitt anteckningsblock (rad 18, samt figuren i 6.4). Han följer sedan upp med en första uppmaning, *du ska skriva in då under* (19). Denna uppmaning formuleras inte som en allmän förklaring utan är specifikt utformad för Erik (*du ska*) och med telefonen i handen blir det relevant för Erik att i sin tur praktiskt utföra motsvarande handgrepp. Detta skulle bekräfta instruktionen och etablera en instruerande, hjälpsamt aktivitet.

Att hjälpen berör en medarbetares eget ansvarsområde kan också medföra vissa förväntningar på att den som blir hjälpt också är den som ska utföra handgreppen (jfr. Lindwall & Ekström 2012). Detta kan vara en förklaring till att Joakim inte utför manövern själv eller initierar en demonstration. Samtidigt är det Erik som håller i telefonen och Joakim som håller i anteckningarna och detta skapar vissa förutsättningar för vilka interaktiva resurser de olika deltagarna just där och då kan bidra med. Eftersom Joakim inte heller kan, måste han utgå från sina anteckningar och för Erik är anteckningarna endast delvis tillgängliga (se figur i excerpt 6.4).

I denna sekvens som initieras av en fråga (*kan du skicka mms*) etablerar deltagarna tur för tur och genom ett samtidigt spatialt arrangemang förutsättningar för att kollaborativt genomföra en specifik procedur som är relaterad till Eriks yrkesroll som reporter och till den telefon han håller i handen.

Även om deltagarna ger uttryck för en relativt symmetrisk status (K-) inför mms-skickande kan Joakim efter att ha sökt och hittat sina anteckningar till viss grad uppgradera sin position. Fram till Joakims första instruktion är det denna uppgradering och det utökade engagemanget som upprätthåller detta kommunikativa projekt. Det är däremot inte enbart deltagarnas yttranden utan deras samtidiga spatiala arrangemang som utgör viktiga bidrag. Efter Joakims första tvekande respons går Erik direkt till Ann. Den förflyttningen avslutar också tydligt Eriks uppmärksamhet mot Joakim. Efter Anns avslag blir Joakims yttrande om eventuella anteckningar och hans samtidiga förflyttning en form av epistemisk ompositionering som indikerar projektets fortsatta möjliga utveckling. I excerpt 6.1 – 6.3 identifieras ett specifikt och pågående arbetsmoment som förklaring och bakgrund mot vilken Eriks fråga ska förstås – finns det någon som kan, så har Erik behov av den kunskapen. Arbetsuppgiften ges karaktären av att vara brådskande men även ovanlig. Därmed utvecklas situationen både till en relevant men också fullt legitim och rationell situation för en reporter att efterfråga hjälp av en kollega.

Att skicka MMS för att överföra bilder från mobiltelefonen till redaktionens datorserver för att sedan kunna publicera dem var vid detta tillfälle en relativt ovanlig teknik och kan vara en anledning till att Erik upprepade gånger inleder kontakten med kollegorna med att först fråga om de kan och i videomaterialet finns fler situationer som inleds på detta utforskande sätt. Det är däremot inte endast i exceptionella situationer på redaktionen som hjälp kan behövas. I kommande avsnitt kommer den hjälp som efterfrågas att beröra ett arbetsmoment som snarare är grundläggande än exceptionellt för en viss arbetsposition.

Att degradera sig till mindre bra på en uppgift

I kommande exempel har Eva, som för dagen är reporter, tidigare skickat en bild via epost till webbreportern Anders för att den ska beskäras och läggas ut på nyhetswebben. Eva som själv sitter som webbreporter ibland kommer nu gående till desken och inleder ett samtal med Anders om eposten hon skickat. Att hon nu kommer gående i samma ärende kan ses som en form av prioritering och eventuellt påtryckning efter att hon upptäckt att inget gjorts. Hon inleder också med att själv rama in sin kontakt med Anders som att hon ska vara "lite jobbig" (3).

[6.5 – II Beskära bild]

- 1 Eva Anders?
- 2 And ja: ,
((Pausar uppspelningen i ljudprogrammet och tar av sig lurarna))
- 3 Eva nu ska jag va lite jobbig
- 4 And >(ja)deär lug[nt<
- 5 Eva [men ja skicka ett mail till dig,=

6 And =JA, jae- glömt tj- kolla
7 Eva ja.
8 and (2.0) ((öppnar epostprogrammet))
9 Eva kan inte du typ, beskära den bilden†
10 (0.8)
11 And ö: :
12 Eva oche:(.) de- >förde är en scanpixbild man fånte beskära den i pixlr<
13 .hh kan inte du bara lägga ut den på nätet tillsammans med ess ji=
14 =grejen för jag får panik när vi inte har nån bild
15 på(h)hå(h) förstasida(h)an(h)n
16 And okej (0.3) ((Anders klickar upp bilden på ett tåg))
17 ö- nu e ja helt- (.) #dehär är jag inge bra på,
18 and *- Vänder sig om mot Eva - *
19 (0.5)
20 Eva #ja[ha:
21 and *-vänder sig tillbaka mot skärmen
22 And [hur man gör (.) så du får gärna visa mig
23 Eva ja?
24 And (1.0) öm:
25 Eva gå till skrivbordet,

Eva inleder sedan själva ärendet med en påminnelse om eposten. Anders bekräftar igenkännande och redogör sedan för situationen med att han glömt att kolla (6). Han öppnar sedan epostprogrammet samtidigt som Eva även muntligt förklarar vad hon vill att Anders ska göra: beskära den bifogade bilden (9). Evas begäran att Anders beskär bilden följs av en paus och en något tvekande respons från Anders, ö: (11).

Att be någon om hjälp, behöver inte nödvändigtvis betyda att man inte *vet* hur man ska göra. Den förklaring som Eva sedan ger är både förklarande och kontextbildande för hennes begäran. Eva ber Anders om hjälp för att hon inte *får* använda det verktyg hon har till hands (pixlr) för att beskära en bild från företaget Scanpix (12). Hon ber dessutom Anders att publicera bilden tillsammans med en nyhet om SJ, för Eva får panik när det inte finns någon bild på redaktionens förstasida (15). Till skillnad från Erik som misslyckats med att skicka MMS är Eva således förhindrad av andra skäl än att hon inte vet hur man gör. Som webbreporter har Anders ett annat verktyg och han är dessutom ansvarig för att publicera nyheter på webben. Det här är ett initiativ till arbetsfördelning. Evas redogörelser är förklarande både för att hon nu kommer och är jobbig och för att hon sätter Anders i arbete trots att hon inte är hans arbetsledare. Det här är Anders ansvarsområde, men en förstasida utan bild är något som varje medarbetare har ett visst ansvar för att identifiera.

Anders gör sedan om Evas begäran till sin uppgift genom en accepterande respons, *okej* (jfr. Beach 1993). Efter en kort paus och ett tvekande ö- följer han upp med en egen redogörelse. Först inleder Anders med att han är *helt* (17) och med tanke på hur situationen sedan utvecklas är det troligt att han är på väg att minimera sin kompetens (t.ex. helt usel, helt kass, K-!). Det är visserligen Anders första dag som webbreporter sedan man infört nya arbetsrutiner. Samtidigt är han ingen novis vid nyhetsdesken utan en av de mer

erfarna medarbetarna på redaktionen. I rollen som webbreporter är den utpekade arbetsuppgiften också en grundläggande uppgift och Anders har till viss del ett eget ansvar att som anställd hålla sig uppdaterad med systemförändringar i för honom aktuella arbetsroller. Till skillnad från Erik som fotograferat med mobiltelefonen efter ett rån har Anders mycket större möjligheter att förutse förekomsten av ett arbetsmoment som det här inför arbetsdagen. Av den anledningen är en position som ”helt kass”, inte moraliskt hållbar i förhållande till Anders förpliktelser som professionell och till hans epistemiska ansvar. Att vara ”helt kass” på att beskära och publicera bilder är inte att vara ”visibly-rational-and-reportable-for-all-practical-purposes” som webbreporter.

Anders avbryter sitt inledande yttrande och korrigerar sig, *de här är jag inge bra på* (17). Att vara mindre bra på en uppgift och vid ett tillfälle som detta se möjligheten att bli något bättre är däremot en kontext som torde vara mer legitim för samtliga medarbetare i en organisation. Anders kompletterar med att säga att han inte är så bra på *hur man gör* (22), med vilket han i alla fall positionerar sig som kunnig nog att förstå vad hon menar (jfr. Beskära, vad är det?). Anders erbjuder därefter Eva att visa honom, *så du får gärna visa mig* (22). Detta yttrande är också ett antagande om att Eva vet hur man gör. Hennes kunskaper om hur man beskär och publicerar bilder kan betraktas som drivkraft för fortsatt engagemang (Heritage 2012a). Men här finns också ett ömsesidigt intresse för uppgiftens genomförande: det är hans ansvar och hon får panik om inget görs.

Till skillnad från Erik i föregående exempel undersöker inte Anders först om Eva vet hur man gör. Det kan bero på att momentet är en vanlig manöver vid desken och att Anders vet att Eva har erfarenhet eftersom hon dagen före satt i positionen som webbreporter. Ytterligare en anledning kan vara att Eva belyser hur det är en organisatorisk regel (*scanpixbilder får inte beskäras med pixlr*) som förhindrar henne att utföra momentet. Hon ger ingen indikation om att det hela skulle handla om bristande kunskaper.

När Anders erbjudande sedan accepteras av Eva, *ja* ↑ (23) har medarbetarna både etablerat en gemensam förståelse för en viss arbetsuppgift, bildat en legitim kontext och klargjort en asymmetrisk epistemisk status (K+/K-). Med detta är de nu relevanta deltagare för en hjälp-aktivitet. Med Evas första uppmaning *gå till skrivbordet* (25), antar hon också att en muntlig instruktion, och till exempel inte en demonstration, som motsvarar det Anders ber Eva att göra. Det är en arbetsuppgift som Anders förväntas kunna, han har ett annat verktyg för detta och sitter nu framför datorn. Det finns därmed både förväntningar på och förutsättningar för att Anders ska genomföra momentet. Om Anders i efterföljande tur utför en instruerad handling bekräftar det reflexivt Evas yttrande som en första instruktion. Medarbetarna uppnår på så vis intersubjektiv förståelse omkring en specifik aktivitet där Eva instruerar Anders hur proceduren ”beskära bild” ska utföras.

Situationen med bilden som ska beskåras är bland det första som händer under Anders arbetsdag som webbreporter. Efter skifte av desketta vid nyhetsdesken är den bristande kompetensen också en av de första sakerna Anders redogör för (excerpt 6.6, rad 1-2).

[6.6 – Hjälpas åt]

1 Anders ö:: jaha? (1.0) det här är min första webbdag, (.) sen det nya
2 så jag känner mig inte sådär j- överdrivet (1.0) kunnig på området.
3 (5.0)
4 jag får väl hacka mig igenom detta.
5 Ulf ja↑ men vi får väl hjälpas åt,
6 Anders mm?

Utän någon respons från Ulf (5) kompletterar Anders med att ändå visa sig beredd att på egen hand ta ansvar för detta och ”hacka” sig igenom arbetsdagen (4). Efter detta visar Ulf hur han finns där, tillgänglig för kollaborativt arbete, *vi får väl hjälpas åt* (5).

Det är inte bara ny teknik (mms) och förändrade arbetsmetoder (beskåra bilder till visst format) som kan göra att medarbetare ber om hjälp för att de själva inte vet hur man gör. Även när det gäller arbetsmoment som medarbetare tidigare har genomfört och har erfarenhet av, kan behovet av hjälp uppstå.

Glömska som resurs

I följande exempel sitter Sofia som är nyhetssändare vid sin arbetsplats och planerar kommande nyhetssändning. Hon har efter en organisatorisk stökig morgon där osäkerhet råder om vem som egentligen ska arbeta som desketta fått uppgiften att sända nyheterna under förmiddagen, fastän hon i schemat är uppsatt som reporter. Hon har genomfört en sändning och det är nu relativt kort om tid kvar till sändningen 10.30. Trots detta har hon några minuter tidigare bett reportern Magnus att läsa in ett längre telegram till en s.k. prata, inför sändningen. En annan medarbetare, Annika, kommer nu gående på redaktionen och när hon närmar sig Sofias arbetsplats frågar hon på avstånd om allt är lugnt eller om Sofia vill ha hjälp med något (6.7).

[6.7 – III Automatsändning 1]

1 Annika sofia är allt lugnt eller vill du ha hjälp med nånting,
2 Sofia e: (.) n[äe:
3 Annika [för de är snart du ska in
4 Sofia ja jag vet (.)
5 Annika kä[nns de okej:
6 Sofia [ja hoppas bara att Magnus hinner klart med sin prata

Sofia ger först inget tydligt svar *e:*, och det uppstår även en paus vilket indikerar problem med frågan. Här finns dock inte bara en utan två frågor vilka dessutom är i disjunktiv form. Tvekan följs sedan av ett nekande svar, *näe:* (2). Precis som en begäran om hjälp utgör ett antagande att någon annan är kunnig, kan ett erbjudande om hjälp antyda att den som erbjuds skulle vara i behov av hjälp och därför möjlig att betrakta som en form av epistemisk degradering. I överlapp med Sofias svar följer Annika upp sina frågor med en kontextualiserande förklaring, *för de är snart du ska in* (3). Tidsorienteringen i denna förklaring minimerar möjligheterna för att betrakta frågan som en degradering av Sofias kunskaper. Annika frågar eftersom (*för*) det snart är dags för sändning och precis innan sändning kan behovet av hjälp vara akut. Hon redogör med detta för sin närvaro och sitt erbjudande. Med yttrandet utför hon inte bara en, utan två handlingar (Schegloff 2007). Annika kan genom att berättiga sin fråga dessutom upplysa Sofia om att det just snart är dags för sändning. Därmed kan Annika erbjuda Sofia hjälp utan att dumförklara henne och påminna henne utan att göra det till en korrigerande och uppläxande handling.

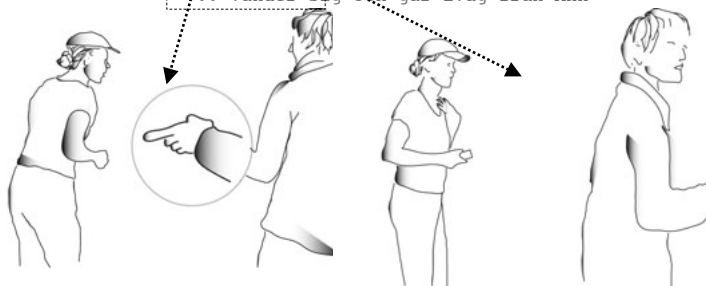
Efter att Sofia först nekat till att vara i behov av hjälp och sedan bekräftat att hon vet att det snart är sändning (4) berättar Sofia att hon väntar på att Magnus ska bli klar med inläsningen av en prata (6). Situationen kan i ljuset av detta betraktas som ännu mer kritisk då det endast återstår några få minuter till sändning. Annika markerar först denna kompletterande information som något nytt, *jaha* (jfr. Heritage 1984a). Det kritiska i situationen kommer sedan till uttryck i efterföljande respons, *oj shit* (excerpt 6.8 rad 10). Annika vänder sig sedan om och tittar mot en av redaktionens klockor och får på så vis möjlighet att mer noggrant avgöra hur kritisk situationen är (10b).

[6.8 – III Automatsändning 2]

```

10 Ann  jaha (.) oj (.) sh##[it
10b                                     **-----**Ann vänder sig om mot en klocka
11 Sof:                                     [#fast du (.)
12 sof                                     *-----*Pekar mot Ann
13 ann  **--** Ann vänder sig tillbaka mot Sofia
14 Sof: du får gärna::#(2.5) e:m::
15 sof                                     *...vänder sig och går iväg från Ann -->

```


Med Sofias avslag till hjälp och kompletterande berättelse om att hon hoppas på att Magnus ska bli klar så finns inte mycket som tyder på att hon är i behov av någon hjälp från Annika. Samtidigt som Annika vänder sig om och tittar mot klockan tar dock Sofia initiativ till ett fortsatt engagemang genom att säga *fast du* (11) med vilket hon explicit binder det hon nu ska säga med det som tidigare sagts. Samtidigt ”pekar hon tag” i Annika med sin hand som om hon även fysiskt försöker hålla henne kvar (12). När Annika sedan åter vänder sig om och de på nytt formerat sig för ett gemensamt fokus fortsätter Sofia, *du får gärna::* (14). Med detta yttrande antyder Sofia att hon trots tidigare nekande ändå är villig att ta emot hjälp. Utan att fullfölja sitt yttrande vänder sig sedan Sofia om går iväg (15).

Den hjälp som Sofia initialt avböjt är den hjälp som en nyhetsändare vanligtvis kan förväntas ha behov av när de – som Annika upplyser om – snart ska in i nyhetssändning (3). Det kan då finnas behov av att få hjälp med färdigskrivande av telegram, redigering av något inslag eller liknande arbetsfördelade insatser. Sofias nekande svar på Annikas fråga följs också upp med en berättelse om att sådan hjälp redan getts, i detta fall att Magnus läser in en prata. När Sofia nu fortsätter, *fast du (.) du får gärna::* och ”krokar tag” i Annika med fingret, är det tydligt att det ändå finns något som Annika kan bidra med. Vad det är blir däremot inte sagt. Sofia vänder sig om och går iväg med ett utdraget och sedan ut-tonande *e:m::* (14-15). Det ömsesidiga engagemang som Sofia på nytt tagit initiativ till att upprätthålla, blir för stunden inte mer verbalt utvecklat.

Efter att Joakim i första exemplet muntligt kommenterat att han kanske skrivit upp hur man skickade mms, gick även han iväg. Att han gick iväg indikerande inte att aktiviteten var avslutad utan visade snarare på ett fortsatt och utvidgat engagemang. Joakim rörde sig mot en eventuell lösning och Erik följde då också med. När Sofia nu går iväg finns inga indikationer på att hon har hittat en lösning utan snarare att hon har ett problem. Att hon går iväg efter ett initiativ till att upprätthålla en ömsesidig orientering blir även i detta fall, precis som när Joakim gick mot sina anteckningar, förklarande för att den sociala aktiviteten utvecklas (jfr. Broth & Lundström 2013). För att upprätthålla detta engagemang behöver Annika, precis som Erik gjorde, följa med.

Sofia går mot nyhetsstudion och tillsammans med Annika ställer hon sig sedan och tittar in på Magnus genom studiofönstret. Medarbetarna etablerar på så vis ett nytt gemensamt fokus. De noterar att Magnus sparar ljudfilen (utanför transkript) och antar sedan att han läst in utan stakningar, dvs. att det inspelade inte behöver redigeras (19). Annika antyder då att Sofia verkar ha allt under kontroll (6.9, rad 20) och det skulle ännu en gång indikera att Annika inte längre behövs.

[6.9 – III Automatsändning 3]

19 Sofia han kanske har läst in utan stakningar ioförsig
20 Annika jaha så men då har du::
21 magn ((Kommer ut från studion))
22 Sofia [har du klippt
23 Magn [ja
24 (.)
25 [deär klart
26 Sofia [eller du kanske: läste in de utan: [st-
27 Magn [mm
28 Sofia gu va bra (.) tack.
29 Magn tack
30 Annika ja men (du får) prata annars
31 Sofia → kan du visa hur man- (.)
32 → jag har gl(h)ömt hur man (.) [kopplar upp sig
33 Annika [automatsändning ja

Samtidigt kommer Magnus ut ur studion och Sofia riktar uppmärksamheten mot honom. Sekvensen som följer, med frekvent överlappande tal (22-27) avslutas sedan genom att Sofia och Magnus tackar varandra (28-29). Istället för att bekräfta att Annikas antagande är rätt, upprätthåller Sofia ett fortsatt ömsesidigt engagemang genom att ställa en fråga till Annika, *kan du visa hur man-* (31). Hon avbryter dock sin begäran och utvecklar istället en förklaring genom vilken hennes kompetens *in situ* deklareraras, *jag har glömt hur man (.) kopplar upp sig* (32). Hon låter därmed förklaringen utvecklas till fullo, medan begäran blir implicit. Till skillnad från de föregående exemplen står inte Sofia inför något nytt arbetsmoment som hon inte är så bra på (beskära bild, excerpt 6.5), eller någon relativt ovanlig situation som hon själv inte kan hantera (mms, excerpt 6.3) utan inför en dagligen förekommande 10.30-sändning. En 10.30-sändning innehåller dock ett specifikt moment: automatisk uppkoppling mot sändarledning (32-33). Transkriptionen visar hur Sofias ofullständiga yttranden gör att hennes begäran dessutom får en kollaborativ karaktär. Efter en mikropaus identifierar båda medarbetarna samma arbetsmoment i överlapp.

Med förklaringen *jag har glömt hur man (.) kopplar upp sig* (32) ger Sofia uttryck för att hennes bristande kompetens grundas i minnesförlust. Samtidigt visar hon genom ett sådant yttrande att hon tidigare har kunnat och hon visar att hon vet *att* momentet ”koppla upp sig” ska utföras. Det är visserligen möjligt att hon skulle klara detta – hon har inte ens försökt. Men med fyra minuter kvar till sändningen finns lite utrymme för att pröva sig fram och för att börja minnas igen. Att hänvisa till att man glömt eller inte minns är en form av förklaring som återfinns i andra situationer på redaktionen som sedan utvecklas till kommunikativa projekt med instruktiv karaktär.

I följande excerpt har Karin som för dagen är deskvtvå gått in i en studio för att göra en telefonintervju. Efter någon minut öppnas studiodörren igen och Karin tittar ut på den lunchtomma redaktionen där nyhetschefen och en av reportrarna står och pratar. Hon påkallar uppmärksamhet och ber nyhets-

chefen Patrik om hjälp (kan du hjälpa mig med telefonen?)¹¹. Nyhetschefen avslutar omgående samtalet med reportern och går till Karin i studion.

[6.10 – Ringa]

- 1 Kar (det var som) att jag fick hjärnsläpp.
2 Pat nämen?
3 Kar nämen de är sant, (.) [de är som att jag ha: nu ska vi se här e::
4 Pat [ede-
5 (2.0) ((Patrik ställer sig vid mixerbordet))
6 Pat ma- man tar upp den här ((Lyfter på telefonluren))

Den förklaring som Karin kommer med när de möts i studion är att hon fått *hjärnsläpp* (1). Denna plötsliga upptäckt i en konkret arbetsuppgift som gör att hon nu behöver tillkalla hjälp kommenteras också av nyhetschefen med ett förvånat utrop, *nämen?* (2). Karin undanröjer sedan de eventuella spår av tvivel i denna respons genom att understryka: *det är sant* (3).

Att Karin kommer med denna förklaring kan betraktas i ljuset av att hon inte arbetat med redaktionellt arbete den senaste tiden. Nyhetssändaren Sofia som glömt hur man kopplar upp sig är i en liknande situation då hon mestadels arbetat som reporter och denna dag utan varsel fått hoppa in som nyhetssändare och nu dessutom hamnat i tidsnöd. Både Sofia och Karin har alltså tidigare och upprepade gånger genomfört de manövrar de nu står inför men inte alldeles nyligen. Deras uttryck för glömska skulle därför enbart kunna betraktas som naturliga speglingar av ett mentalt tillstånd. Goodwin (1987) argumenterar för att uttryck för glömska, som kan uppfattas just som helt naturliga resultat av en psykologisk process och sakna social komponent, har en praktisk och social funktion. Goodwin visar hur uttryck för att inte minnas etablerar ett specifikt ramverk för deltagande (jfr. participation framework, Goffman 1981). Att ha glömt och att ha fått hjärnsläpp kan vara handlingar som erbjuder andra deltagare att minnas. Andra deltagare ges utrymme och möjlighet att vara med och forma pågående situation (Goodwin 1987). Att genomföra en telefonintervju och att sända nyheter är aktiviteter inom ramen för deltagarnas yrkespositioner. Sofia och Karin kan därför förväntas kunna det som de ber om hjälp om. Det belyser en moralisk dimension till kunskap (Keevallik 2011). Plötslig glömska och hjärnsläpp är dock något alla kan drabbas av och glömskan är därmed möjligen en mer begriplig förklaring än att säga att man inte kan för att man inte vet hur man ska göra. Att sända nyheter liksom att genomföra en telefonintervju är dessutom frontstage-aktiviteter som inkluderar människor inför vilka man framträder som professionella. Här finns mindre utrymme att pröva sig fram,

---

¹¹ I denna sekvens är ljudnivån inledningsvis så svag att det är mycket svårt att avgöra exakt vad som sägs. Att Karin påkallar uppmärksamhet och att nyhetschefen mycket kort svarar är dock tydligt. Att Karin dessutom inte förklarar vad som ska göras när de väl möts kan vara ett tecken på att hon när hon påkallade uppmärksamhet också gav uttryck för vad hon ville ha hjälp med.

och med frontstage-aktiviteter kan därför finnas ett större ansvar att som kollega hjälpa till.

Sofia som nu ska in i sändning undersöker visserligen inte om Annika vet hur man gör. Men Annika är erfaren nyhetssändare och har dessutom kommit till Sofia med erbjudande om hjälp i generella termer, *vill du ha hjälp med nånting* (6.7, rad 1). I överlapp med Sofia identifierar och bekräftar dessutom Annika samma procedur som Sofia ger uttryck för, men i något mer för arbetet specifika termer, *automatsändning* (se 6.11 rad 33), och detta avslutas med ett bekräftande *ja*.

[6.11 – III Automatsändning 3]

```
31 Sofia → kan du visa hur man: (.)
32         → jag har gl(h)ömt hur man (.) [kopplar upp sig
33 Annika                                     [automatsändning ja
34         ((Annika och Sofia går in i kontrollrummet))
35 Annika användare: ((Börjar logga in Sofia som användare i mixerbordet))
```

Att Annika följer efter Sofia in i kontrollrummet (34) blir sedan kvitto på att Sofias begäran om hjälp har accepterats. Det finns därmed en asymmetri mellan deltagarna som underlag för ett kommande kommunikativt projekt: det finns en tillgänglig hjälpare och en som behöver bli hjälpt, och det finns ett ömsesidigt identifierat mål.

Med en asymmetrisk epistemisk status (K+/K-) mellan kollegorna i förhållande till ett moment i arbetet har det, precis som i de första två exemplen, blivit både relevant och legitimt för en medarbetare att bli hjälpt av en kollega. Karins hjärnsläpp och Annikas minnesförlust erbjuder plats för kollegorna att handla samtidigt som det också minimerar den moraliska belastningen av att inte kunna utföra något som ligger inom yrkesrollens ansvarsområde. Visserligen är de i stunden att betrakta som inkompetenta, men som drabbade av glömska visar de ändå att de har kunnat. Att ha glömt och att ha fått hjärnsläpp blir retrospektiva kunskapsanspråk (jfr. Coulter 1985, s. 132) som kan relateras till Karins och Annikas epistemiska ansvar. Det här är ett arbetsmoment som de egentligen, som professionella, kan. Denna ordinarie retrospektiva kompetens är det som där och då visar att medarbetarna egentligen är kapabla för sina yrkesroller som desketta respektive desk tvåa.

Kan inte du

I det två senaste avsnitten med exemplen; *beskära*, *automatsändning* och *ringa*, är det främst den behövande medarbetarens bristande kompetens som blivit redogjord för. I kapitlets första exempel, mms, uppgraderade sig även den hjälpande medarbetaren Joakim, från ett första tveksamt yttrande till ett mer positivt uttryckt *mm* ↑ följt av en första instruktion utifrån de funna

anteckningarna, (*du ska ...*). Kommande excerpt visar hur även den antaget mer kunniga medarbetaren kan komma att degradera sitt eget kunnande, men följande exempel är främst avsett att visa hur själva formen av hjälp kan stå under förhandling. Med komplettering från ett antal föregående excerpt visar följande avsnitt dessutom hur ett yttrande som, *kan inte du*, föregår en begäran som man i mindre grad kan betraktas som berättigad att ställa. Det formar en nedtonad begäran.

I följande excerpt har Cecilia tagit kontakt med webbreportern Eva som nu kommit till Cecilias arbetsplats. Cecilia berättar att hon (i rollen som programreporter) ska välja ut bilder för att använda på programmets webbsida och hon visar några bilder på sin datorskärm där hon sitter. Hon frågar sedan om nyhetsredaktionen vill ha någon av bilderna till sitt arkiv och Eva identifierar en av bilderna som intressant. Cecilia visar sedan två bilder som hon ska använda (1-3) och berättar sedan att hon vill göra en av bilderna mindre grå och att det är detta som är *grejen* (4). Att göra bilden mindre grå utgör därmed det centrala arbetsmomentet i medarbetarnas sammankomst.

[6.12 – IV Mindre grå 1]

- 1 Eva vi kanske ska använda den här punkan, (.)
- 2 Eva ja,
- 3 Cec oche: (.) sen den här,
- 4 Cec men grejen är att jag vill göra den mindre grå liksom
- 5 Eva .hh ja↑
- 6 Cec kan inte du hjälpa mig med de.
- 7 (0.5)
- 8 Eva ja:

Efter en positivt bekräftande respons *ja* ↑ (5) med vilken Eva visar att hon vet vad Cecilia menar, frågar sedan Cecilia om Eva inte kan hjälpa henne (6). I detta femte exempel har åter en specifik arbetsuppgift identifierats (3-4) och Cecilia har också utformat en till synes tydlig begäran om hjälp (6). Det finns dessutom indikationer på att Eva vet hur man gör en bild mindre grå (K+, 5). Även om Eva sedan accepterar, *ja*: (8), är detta *ja*: både mer utdraget och tvekan i tonläge än hennes första *ja* ↑, som bekräftade att hon kände igen själva momentet. Hennes bekräftelse föregås också av en paus vilken kan indikera viss tvekan. Denna följd ger tydligt intrycket av en förändrad och mer återhållsam, tveksam inställning till begäran om hjälp.

Det är däremot inte entydigt att hon är tveksam till att hjälpa till. Tveksamheten kan gälla oklarheten i vad som efterfrågas. Trots den tillsynes klara frågan, finns få tecken på vad det är för hjälp Cecilia vill ha. I sekvensen som föregår hennes begäran identifieras t.ex. att även nyhetsredaktionen har intresse av dessa bilder. Resultatet ”mindre grå” kan därför möjligen ligga inom Evas intresseområde som webbreporter. Då Cecilia inte redogjort för sin begäran kan den hjälp som efterfrågas i detta läge t.ex. gälla: att Eva gör bilden mindre grå på egen hand, dvs. arbetsfördelning, att Eva gör bilden

mindre grå medan Cecilia tittar på som en demonstration, att Eva hjälper Cecilia genom instruktioner etc.

Cecilias fråga kan vara uttryck för en förhoppning om att Eva gör bilden mindre grå åt Cecilia. En sådan begäran är problematisk i det avseende att Cecilia ber Eva att utföra arbetsuppgiften utan varken formellt berättigande eller någon förklaring. Här finns ingen antydning till tidspress, de arbetar med olika områden (program/nyheter) och även om Eva har intresse för några av bilderna som arkivbilder finns inte direkt något yrkesmässigt intresse för den specifika bilden. Att Cecilia formar sin begäran om hjälp med yttrandet, *kan inte du ...* (6), talar för att det är ett initiativ till något som kan betraktas som problematiskt. Så långt finns inget professionellt underlag för att Eva skulle ta sig an uppgiften. Sett till tidigare möten som analyserats har formuleringar som *kan inte du/ kan du inte* just använts i samband med initiativ till arbetsfördelning som på liknande sätt varit problematiska vad gäller berättigandet att göra så.

I excerpt 6.13 nedan, som är ett kortare utdrag från excerpt 5.36, ber webbreportern en reporter att utföra en uppgift som på liknande sätt som ovan ingår i hennes eget ansvarsområde. Webbreportern är inte heller i detta fall arbetsledare och hennes begäran om hjälp initieras just med: *kan inte du* (322).

[6.13 – Återbesök i 5.36]

320 WR de är Lasse Hansson som är där alltså.
321 (.) ((WR vänder sig om mot R4))
322 → kan inte du ringa honom.
323 R4 ska jag ringa honom.
324 WR ja för jag hinner inte, (.) å jag orkar inte heller.
325 R4 jag ringer till Lasse.

Reporterns ifrågasättande (323) föranleder sedan en tydligare förklaring vad gäller berättigande för detta initiativ (324). Denna förklaring visar också hur detta just är en uppgift som webbreportern borde göra. Efter att reportern genomfört telefonsamtalet kommer han tillbaka till webbreportern med redigerat material i form av en intervju. Webbreportern skulle nu mycket väl kunna ta emot materialet, tacka för hjälpen och sedan redigera det. Istället ber hon åter reportern att genomföra, inte enbart ett, utan två redigeringsuppdrag och inleder denna begäran med: *men du ↑ kan du inte göra så här*:r (excerpt 6.14, rad 375).

[6.14 - Återbesök i 5.37]

374 R4 e: ja dom vet inte hur: (han mår), han va nått o jämnt kontaktbar
 375 → WR °okej° (.) men du↑ kan du inte göra så hä:r att du klipper ner
 376 tille: tille: (1.5) nyheterna? å sen så tar du bara hela intervjun
 377 å bara typ gör en, alltså webb- webb av det så att säga:
 378 ((R4 himlar med ögonen, vänder sig om och går iväg))
 379 WR \$Eller ta- ta o gör en version som man kan använda till båda då\$

Att reportern inte uttryckligen accepterar utan himlar med ögonen och vänder sig om (378) markerar denna begäran som något utöver den vanliga arbetsgången på redaktionen. I det efterföljande minskar även webbreportern belastningen något genom att avgränsa uppgiften till *en* version (379), vilket visar hur reporterns respons uppfattades som ett accepterande under visst motstånd.

Även arbetsuppdrag som ligger inom en medarbetares ansvarsområde kan dock initieras på liknande sätt. När reportern Eva i 6.15 nedan ber webbreportern Anders att beskära och publicera en bild är det också två arbetsuppgifter inom hans område. Eva är dock inte Anders arbetsledare. Hon har dessutom redan tidigare skickat Anders en epost om detta så hennes närvaro är en form av påminnelse och prioritering inom det område som Anders just nu ansvarar för. Att hon nu kommer direkt till desken och påminner Anders har också av henne själv för-annonserats som att hon ska vara ”lite jobbig”.

[6.15 – Återbesök i excerpt 6.5]

8 and (2.0) ((öppnar epostprogrammet))
 9 → Eva kan inte du typ, beskära den bilden↑
 10 (0.8)
 11 And ö::
 12 Eva oche: (.) de-
 13 >förde är en scanpixbild man fånte beskära den i pixlr<
 14 → .hh kan inte du bara lägga ut den på nätet tillsammans med ess ji=
 15 =grejen för jag får panik när vi inte har nån
 16 bild på(h)hå(h) förstasida(h)an(h)n

Även här finns alltså en problematik vad gäller berättigandet, att på stående fot delegera och prioritera två arbetsuppgifter till en kollega och även här sker det i båda fall med formuleringen: *kan inte du* (9, 14).

Liknande formuleringar hittas även i situationer där arbetsfördelning verkar ske på formellt korrekt väg, dvs. delegering från arbetsledning. Efter att webbreportern innan nedanstående excerpt varit i kontakt med polisen vad gäller ändrade regler för krogarnas öppettider diskuterar nyhetschefen, deskettan och webbreportern vad detta betyder: är det mer eller mindre liberalt? En bit in i diskussionen frågar nyhetschefen webbreportern om den specifika fråga, som de diskuterar, även ställdes till polisen (excerpt 6.16, rad 1-2).

[6.16 – Ringa tillbaka]

1 NC mene:: fr-
 2 ställde du den frågan om det här var mer liberalt än tidigare år,
 3 wr (1.0) ((Nekar på något sätt))
 4 → NC kan du inte ringa tillbaks till honom då å ta röst,
 5 eller ska nån annan göra de?
 6 (1.0)
 7 NC [vill du att nån reporter gör de?
 8 WR [ja: grejen är att de hade varit=
 9 =jättebra om nån annan kunde göra de,
 10 för jag har jättemycket att göra just nu.

Webbreportern ger inget muntligt svar och är dessutom utanför bild i videofilmerna som studerats. Med tanke på nyhetschefens efterföljande begäran (4) har webbreportern troligen gett någon form av negativ bekräftelse t.ex. genom att skaka på huvudet (3). Nyhetschefens initiativ till fortsatt arbete inleds i detta fall med: *kan du inte* (4), vilket skulle vara indikerande för lågt berättigande. Att detta är en problematisk begäran kan delvis ha att göra med att webbreportern relativt omgående tvingas ringa tillbaka till samma person och ställa fler frågor. Den begärda arbetsuppgiften skulle då vara tecken på att medarbetaren inte fullföljt sin uppgift i första telefonsamtalet. Men uppdraget är dessutom endast på gränsen till vad som kan delegeras till en webbreporter. Trots nyhetschefens formellt berättigande att delegera medarbetare arbetsuppgifter är detta mer tydligt ett reporteruppdrag (7) och webbreportern arbetar som webbreporter, speciellt då arbetsbelastningen är hög.

Med excerpt 6.13 – 6.16 finns det således empiriskt underlag för att Cecilias första fråga, *kan inte du hjälpa mig med det* (3) är en begäran där någon form av berättigande saknas. Samtliga av exemplen 6.13 - 6.16 är dessutom begäranden som omfattar arbetsfördelning. Cecilias begäran om hjälp följs också av en respons från Eva som, i förhållande till hennes första *ja* ↑ (5), ger intryck av en förändrad och nu mer tveksam inställning, *ja:* (8). Detta är indikationer på att Cecilias första fråga kan ha uppfattats som ett initiativ till arbetsfördelning, dvs. gör det här åt mig. Efter Evas fördröjda respons och tveksamma *ja:* (7-8), preciserar sedan Cecilia sin begäran något mer: *asså du kan väl gö på din dator så först* (9).

[6.17 – IV Mindre grå 2]

4 Cec men grejen är att jag vill göra den mindre grå liksom
 5 Eva .hh ja↑
 6 Cec → kan inte du hjälpa mig med de.
 7 (0.5)
 8 Eva ja[:
 9 Cec [asså du kan väl gö [på din dator så först
 10 Eva [jag kan visa dig vart du ska-
 11 ja: (.) alltså jag är inte skitbra på de, men (.)
 12 Cec för att de [funkar int-
 13 Eva [öpp- öpp- gå in på pixlr punkt com↑

Även om Cecilias första begäran om hjälp inte nödvändigtvis var ett initiativ till att Eva skulle ta hand om uppgiften på egen hand, finns i hennes omformulerade fråga en antydning om att Cecilia kan göra något sen. Det preciserade förslaget visar tydligare att Cecilia har en möjlig del i arbetet. Hon visar viss beredskap att ta sitt ansvar: hon är beredd att slutföra arbetet. Det här ska således inte betraktas som ett rent delegerande, snarare en fråga om en demonstration. Genom att tydliggöra hennes egen insats för att fullborda uppgiften minskar Cecilia den moraliska insatsen i sin begäran. Om Cecilia visar beredskap att ta över, finns ett något större berättigande i frågan. Denna formulering visar dessutom i högre grad att Cecilia inte riktigt vet hur hon ska göra (K-). I förhållande till att koppla upp sig inför sändning, eller skicka mms är det som efterfrågas i mycket mindre grad en given procedur. Det finns inte enbart ett korrekt sätt att utföra uppgiften. Att göra en bild mindre grå är en justering av en specifik bild och att lyckas med det ställer högre krav på utförande. Eva tar i överlapp med detta initiativ till ett annat förslag. Hon föreslår att hon istället visar vart Cecilia ska gå för att utföra detta moment, dvs. som en instruerande, vägvisande aktivitet, *jag kan visa dig vart du ska-* (10). Eva och Cecilia ställer således upp olika alternativ till hur arbetsuppgiften kan utföras under mer kollaborativa former. Eva avbryter sedan sitt överlappande yttrande och besvarar istället Cecilias begäran. Först, med ett visst tvekan och utdraget *ja*, bekräftar hon möjligheten i begäran. Hon följer dock upp detta med att hon degraderar sin epistemiska position: *alltså jag är inte skitbra på det* (11). Som ett tredje led – och istället för att hon explicit avslår Cecilias begäran – dirigerar hon sedan Cecilia till handling genom en första uppmaning: *öpp- öpp- gå in på pixlr punkt com ↑* (13). Med detta inleder hon istället en andra fas i detta kommunikativa projekt.

Excerpt 6.17 visar hur ett kommunikativt projekt inte följer som respons på en ensidig begäran utan som ett resultat av en förhandling. Att Cecilia sitter vid datorn, med de aktuella bilderna öppnade, gör dessutom att det finns goda förutsättningar för att hon vid detta tillfälle ska kunna utföra instruerade handlingar. Precis innan Evas första uppmaning kommer Cecilia med den förklaring i vilken hennes begäran om hjälp ska placeras, *för att de funkar int-* (12). Med detta yttrande är Cecilia på väg att ge skäl för sin begäran. Hon är på väg att identifiera att det är något som inte fungerar, och även i detta exempel redogörs således för vilka skäl hon har för sin begäran om hjälp. Hon avbryter dock denna redogörelse och möter Evas instruktioner med ett utförande.

Att utforma en begäran om hjälp som ett initiativ till ett kommunikativt projekt

Analysen av excerpt 6.1 – 6.17 har visat hur medarbetare i sitt ordinarie och pågående arbete på redaktionen involverat sina kollegor för att lösa arbetsuppgifter som visat sig problematiska vad gäller genomförandet. Som framgått utformas en begäran om hjälp som besvaras med ett kollaborativt och kommunikativt projekt utifrån lokala möjligheter och lokala förhållanden.

Som exempel I-IV visar är alltså dessa projekt mycket dynamiska redan i initieringsskedet (jfr. Linell 2011, s. 99). När Erik, som behöver skicka mms, möts av Joakims tvekande avbryts engagemanget omgående. När Ann sedan svarar nej på Eriks fråga, återetablerar sig Joakim genom att berätta att han kan ha anteckningar om hur man skickar mms. När Eva ber Anders att beskära och publicera en bild, utvecklas situationen istället till att Anders erbjuder Eva att visa honom hur man gör. Inför sändningen tackar Sofia först nej till Annikas erbjudande om hjälp, men återupprättar ändå i ett senare skede en begäran om hjälp genom att först säga *fast du*, och sedan *kan du visa hur man*. Cecilia som utan förklaring ber Eva om hjälp, *kan inte du*, möts först av en något tveksam respons. Denna begäran om hjälp justeras sedan av båda parter och situationen utvecklas till ett instruerande projekt. En ömsesidig orientering i dessa projekt utvecklas dock inte bara genom deltagarnas yttranden utan också genom olika spatiala arrangemang. Exempel I-IV har visat hur medarbetarnas förflyttningar i det gemensamma redaktionsrummet har betydelse för hur dessa projekt, just där, just då, med just dessa deltagare, både kom att initieras, etableras och utvecklas.

Arbetsuppgifternas genomförande är att betrakta som ett identifierat syfte med de kommunikativa projekten. Inte något av ovanstående fall utformas begäran om hjälp med arbetsuppgiften direkt genom uppmaningar eller påstående. Erik inleder med en form av nedtonad för-begäran genom att kontrollera vad Joakim respektive Ann kan (*kan du skicka mms?*). Anders erbjuder Eva att visa (*du får gärna visa mig*), Sofia frågar (*kan du visa hur man*), och även om Cecilia utformar en form av försiktig uppmaning (*du kan väl gö på din dator först*) inleds detta kommunikativa projekt med en utforskande handling (*kan inte du*). Dessa former av prövande, utforskande initiativ visar hur begäran om hjälp kan falla utanför ramen av vad man är berättigad till i ett visst sammanhang (jfr. Lindström 2005). Begäran om hjälp utformas dock med föregående eller efterföljande förklaringar vilka gör att medarbetarnas begäran om hjälp blir relevanta och berättigade. Oavsett om medarbetarna ger uttryck för att ha glömt, för att de är mindre bra på något, för att de tagit en ovanlig telefon eller för att något inte fungerar, är förklaringarna sammanbundna med det tillfället i vilket de används, ”*a feature of its own circumstances*” (Benson & Hughes 1983, s.116). Förklaringarnas rationella, logiska, karaktär bidrar till att medarbetarnas begäran om hjälp är

att betrakta som förnuftiga. Dessa förklaringar visar också tydligare att den hjälpsökande kollegan inte kan.

Medarbetare har dock sällan något formellt ansvar för att ge sina kollegor support i deras arbetsuppgifter. En del av de förklaringar som ges i dessa situationer utgör inte bara skäl för att begära hjälp utan också omständigheter under vilka ett kollegialt engagemang kan betraktas som rimligt. När Erik begär hjälp att skicka mms, är det t.ex. en arbetsuppgift som beläggs med viss tidspress och Erik säger också att det riskerar att bli pinsamt för honom. Om Joakim kan borde han också hjälpa sin kollega ur denna situation. När Anders ber Eva att visa honom hur man beskär en bild har Eva redan angivit skäl för att involvera sig: en bildlös förstasida. När Eva, som kollega, prioriterar en av Anders arbetsuppgifter visar hon också visst intresse för att arbetsuppgiften blir utförd. Därmed borde hon vara behjälplig. När Annika ber Sofia om hjälp inför nyhetssändningen har Sofia redan erbjudit sig att hjälpa till med hänvisning till att det snart är dags för sändning. Denna tidspress är omständigheter under vilka en kollega bör hjälpa till. När Cecilia ber Eva att hjälpa henne med att göra bilden mindre grå har Cecilia inledningsvis frågat om Eva är intresserad av några av bilderna. Vissa förtecken har därmed synliggjorts i dessa situationer som skulle kunna återopas som omständigheter under vilka det är relevant för kollegorna att hjälpa till.

I förhållande till t.ex. lärar-elev situationer i ett klassrum är relationen mellan medarbetare på redaktionen i högre grad symmetrisk. Man kan utgå från en slags global symmetri i medarbetarnas yrke som radiojournalister och i vissa fall som t.ex. vid problem med en viss artefakt etablera mer lokala asymmetrier. I inledningsskedet av dessa kommunikativa projekt har medarbetarna etablerat komplementära roller (Linell 2011, s. 99-100). Här finns någon som kan och någon som just nu inte kan men som borde kunna. Begäran om hjälp som besvarats med att en kollega på något sätt visar hur man gör, har i ovanstående fyra exempel utformats med tydliga epistemiska positioneringar på följande sätt:

- I) *Genom att en medarbetare gett en beskrivande bakgrund som samtidigt förklarar varför han sökt just den som kan:* Erik ställer explicita frågor om hans kollegor kan skicka mms, och när han får indikationer på att kunskap finns tillgänglig (K+), berättar han sedan om en mms-arbetsuppgift med brådskande karaktär i vilken han själv riskerar att misslyckas (K-).
- II) *Genom att en medarbetare degraderat sin egen kompetens och sedan erbjudit en kollega att visa:* Efter att Anders blivit delegerad och prioriterad en arbetsuppgift degraderar han sig själv till att vara mindre bra på den aktuella uppgiften (K-). Han erbjuder sedan Eva, som prioriterat uppgiften och redogjort skäl för sin inblandning, att visa honom hur man gör (K+).

- III) *Genom att en medarbetare i en tidspressad situation bett en kollega att visa, med förklaringen att hon själv har glömt hur man gör: Sofia frågar Annika, som redan erbjudit hjälp med referens till tidspress, om hon kan visa (K+). Sofia redogör för sin begäran med att berätta att hon glömt (K-).*
- IV) *Genom att en medarbetare föreslår och initierar instruerande handlingar, efter att en kollega bett om hjälp: Cecilias begäran om hjälp inleds med en mer allmän förfrågan, kan inte du hjälpa mig med det. Frågan möts först av en viss tvekan vilken delvis kan relateras till de oklarheter som frågan inrymmer. Efter denna tvekan preciserar sedan Cecilia frågan och begär en inledande demonstration. Denna begäran ger tydligare indikationer att Cecilia inte vet hur hon ska göra (K-). Eva degraderar sin epistemiska position inför denna begäran (K-) och erbjuder sig istället att visa Cecilia var man kan utföra denna operation (K+).*

I inledningsfasen är således inte bara en arbetsuppgift synliggjord utan även en asymmetrisk epistemisk status. Deltagarna har därmed gjort vissa sociala kategorier relevanta, en som kan och en som inte kan. En kategoribunden handling av den ena parten utgör ett underlag för en motsvarande kategoribunden handling av den andra parten (Sacks 1995, I s. 445). Efter att en begäran om hjälp utformats tar kollegorna i tre fall också initiativ till en viss form av handling. De ger instruktioner: *ta fram bilden, gå till skrivbordet, gå in på pixlr punkt com*. I dessa tre situationer har de hjälpsökande också direkt tillgång till den artefakt genom vilken arbetsuppgiften ska utföras. Det finns ett spatialt och materiellt arrangemang som stöd för att det efterföljande kommunikativa projektet får viss instruerande utformning. När Sofia begärt hjälp med att koppla upp automatregel inleder Annika en mer demonstrerande aktivitet där hon själv är mer aktiv i det praktiska utförandet. Annika börjar logga in Sofia i mixern samtidigt som hon säger *användare*. På liknande sätt besvarades Karins begäran om hjälp med att koppla in telefonen i mixerbordet. Nyhetschefen Patrik lyfte på telefonluren och sa, *maman tar den här*. De hjälpande medarbetarna har i dessa två fall också direkt tillgång till den aktuella artefakten: mixerbordet. Inför Sofias nyhetssändning är det dessutom brådslande och en demonstrerande aktivitet, där Annika som är den mer kunnige också utför handgreppen, kan därför vara att föredra. I samtliga fall har dessa initiativ till instruerande eller demonstrerande föregåtts av epistemiska positioneringar. Detta tydliggör vilka parterna är, vilka sociala kategorier som är relevanta. Till skillnad från t.ex. arbetsdelning där skäl kan vara att man själv inte hinner, eller får, har de kommunikativa projekten som följs av instruktioner epistemiska förtecken.

7 Kollegiala vardagspedagogiska projekt

I de exempel som analyserades i föregående kapitel identifierades hur en begäran om hjälp och en form av kommunikativa projekt initierades i kollegiala situationer på olika nyhetsredaktioner. Till dessa projekt kan två mål identifieras.

För det första har medarbetarna orienterat sig mot ett arbetsmoment som inte är, men behöver bli utfört – de ber om hjälp och de får också hjälp med en viss arbetsuppgift. För det andra har medarbetarna orienterat sig mot en asymmetrisk epistemisk status. Anders har positionerat sig som mindre bra på uppgiften, Sofia har glömt och Karin har fått hjärnsläpp. Erik och Cecilia säger visserligen inte att de inte vet hur de ska göra, men Erik undersöker om hans kollegor kan och berättar att det kan bli pinsamt om han inte får loss bilden. Cecilia ber Eva att göra ”först” och antyder sedan att det är något som inte fungerar. De hjälpande medarbetarna tar dock inte över helt och utför arbetet åt sina kollegor utan börjar på olika sätt visa och göra synligt hur man ska göra. Kollegornas uttryck för skillnader i kompetens bildar dock bara en sorts förutsättning för instruerande aktiviteter. Det sätt på vilket arbetsuppgiften utförs socialt genom instruktioner visar också att det finns förväntningar på vem det är som egentligen ska kunna utföra dessa arbetsmoment: de som just förklarat sig som mindre bra eller drabbade av glömska. När kollegorna accepterar att hjälpa till och gör det med instruktioner är det också tecken på att det är på detta sätt som situationen förstås. Du visar att du inte kan något som är en del av ditt arbete, jag kan visa hur du ska göra. Med detta får de kommunikativa projekten även ett andra mål: en utjämnad epistemisk status. Jag har därför valt att framöver benämna dessa aktiviteter som *vardagspedagogiska projekt*.

Syftet med detta kapitel är att i en första del undersöka ordnande särdrag i dessa vardagspedagogiska projekt som gör det möjligt för de involverade att både få arbetsmomentet utfört och råda bot på glömskan, förbättra kunskaperna för den som i mindre utsträckning kan etc. Det är också organiserande särdrag som dessa som gör att man i efterhand kan prata om dessa situationer som något deltagarna gjort (jfr. Linell 2011, s. 99). I kapitlets andra del är syftet att undersöka hur deltagare gör gällande och hanterar olika kunskaper i dessa projekt och hur dynamiken i dessa projekt står i förhållande till medarbetarnas uppvisade kunskaper. Dessa vardagspedagogiska projekt har ett tydligt fokus på användningen av olika artefakter. En respons, och t.ex. uppvisad kunskap, har i dessa projekt således inte nödvändigtvis formen av

språkliga yttranden utan formen av utförda handgrepp. För ovanstående syften kommer i huvudsak två olika exempel att användas.

- I) Sofia får hjälp av Annika att förbereda ett mixerbord inför nyhetssändningen (Automatsändning).
- II) Anna får hjälp av Lars att förbereda mixerbordet inför nyhetssändning (Mixerbord).

Inledningen av det första exemplet analyserades i föregående kapitel 6. Kapitlets andra exempel visar hur Anna får hjälp av Lars att förbereda mixerbordet inför nyhetssändning. Även om arbetsmomentet som ska utföras i detta exempel nästintill är identiskt med exempel I, har det valts utifrån att det i förhållande till många andra projekt sker under mindre tidskritiska förhållanden. Till skillnad från exempel I sker t.ex. begäran om hjälp ett par timmar före nyhetssändningen och till skillnad från de övriga hjälpsituationer som här studerats, inleds inte omedelbart ett kollegialt hjälpprojekt. Först ett par timmar senare, ca 20 minuter före sändning vilket är att betrakta som i god tid, går medarbetarna in i kontrollrummet. Exempel II har också valts för att videomaterialet har möjliggjort en betydligt noggrannare analys. Till dessa två huvudexempel kommer ytterligare exempel användas som komplettering.

De vardagspedagogiska projektens gemensamma drag

Som en första del i detta kapitel undersöks hur ett av de studerade projekten organiseras genom att den som instruerar sin kollega: I) delar upp den övergripande aktiviteten i ett antal olika delmoment, II) visar upp att dessa delmoment blivit utförda, samt III) konstituerar en riktning och en rationell löpande agenda i projektet. Dessa tre karaktäristiska drag är också frekvent återkommande i andra studerade hjälpsituationer. De tre identifierade delarna formar en räkka av avgränsade steg i projekten och dessa ”publika” steg synliggör hur projektet drivs kollegialt, genom komplementära roller, hur det utvecklas med tiden och att det bedrivs med vissa syften (jfr. Linell 1998, s. 217 ff.; 2011, s. 98 ff.). Denna stegvisa utveckling skänker de kommunikativa projekten en rationell karaktär som gör att man känner igen dem som en instruerande, och en slags pedagogisk aktivitet även i en icke-pedagogisk verksamhet.

Att synliggöra delar i ett större projekt (I)

Vid det tillfälle när Sofia i föregående kapitel bad Annika hjälpa henne att förbereda mixerbordet för automatsändning återstod bara några minuter till nyhetssändningen. Det vardagspedagogiska projekt som sedan följde initierades genom frågan, *kan du visa hur man-*, och förklarades med, *jag har glömt hur man kopplar upp sig*.

Kommande excerpt avser främst att belysa hur Annika genom ett orkestrerande av yttranden och gester delar upp den övergripande arbetsuppgiften genom att identifiera vissa delmoment som ska utföras. När Annika kommer in i kontrollrummet tar hon omgående initiativ till att förbereda inloggningen av Sofia som användare i mixerbordet. Samtidigt som hon utför det första steget verbaliserar hon det, *användare* (34) och med detta arrangerar hon för att inloggningen blir en social och gemensam aktivitet i vilken Sofia kan delta. Genom att Annika förklarar och demonstrerar vad hon gör kan Sofia, som glömt hur man gör, involveras och bli påmind.

[7.1 – Automatsändning - Delar i en helhet]

```
29 Sof kan du visa hur man: (.)
30 jag har glö(h)mt [hur man kopplar upp sig
32 Ann [automatsändning ja
32 (1.6) ((går in i kontrollrummet))
33 Sof å den här [jag måste ju] lägga in
34 → Ann [användare ]
35 (0.6) ((Annika vänder sig mot Sof))
36 Ann å fan oj då
37 (0.8)
38 → Ann lokala nyheter,
39 #(1.0)
39b ann *...>((Flyttar handen mot skärmen))
40 → Ann lokala
40b → ann .....*((pekar))
38 (0.5)
39 Sof den? ((Markerar ett val i menyflik))
40 Ann ja†
41 (.)# å så så (.)
41b ann *-----*((Annika flyttar sin pekande hand 10 cm åt höger ))
42 → Ann #ta och ladda jinglarna också, i showen sen
42b ann *,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,*((drar tillbaka sin pekande arm))
43 Ann >#men det tar ett tag<
43b ann *.....-----((fäller ut en väntande gest))
44 → Ann så vänta tryck inte igen utan de-
44b ann .....*((pekar))
45 (1.2)
45b ann ((vänder sig mot huvudkonsolen igen))
46 → Ann å sen Sofi:[a:
47 Sof [den, di:garocken va
48 (1.6)
49 Ann Sofia Andersson
50 → å sen får du slå in din ko:d=
51 Sof =vik- e de den jag ska [ha
52 Ann [nej
```


Anledningen till att Annika tar initiativ till att själv utföra detta moment åt Sofia, kan vara det tidskritiska läge som de står inför. Det är endast ett par minuter kvar till sändning. En annan förutsättning för Annikas initiativ är dessutom att Sofia inte tar plats vid mixerbordets styrenhet och att hon därmed inte visar något eget initiativ till att genomföra momentet. Trots Annikas initiativ till en demonstrerande aktivitet ägnar dock inte Sofia någon uppmärksamhet mot det Annika gör utan placerar sig istället vid datorskärmarna där inslag och jinglar kan laddas. I överlapp med Annikas första yttrande och handgrepp, identifierar Sofia ytterligare en arbetsuppgift: det nyhetsinslag som just producerats av Magnus, behöver läggas in i utsändningssystemet, *å den här jag måste ju lägga in* (33). Annika vänder sig då om och markerar detta som överraskande, *å fan oj då* (36). Att Sofia placerat sig vid datorskärmarna och identifierat ytterligare en uppgift skapar således nya förutsättningar för projektets genomförande och Annika tar då initiativ till att vara mer instruerande (35-45). Ett första fokus i ovanstående transkription gäller Annikas återkommande uppmaningar.

I transkriptionen visas hur Annika vid upprepade tillfällen uppmanar Sofia till handling; *lokala nyheter, lokala, ladda jinglarna, vänta, slå in din kod* (38, 40, 42, 44, 50). Dessa uppmaningar kombineras med gester där Annika först pekar ut var på skärmen arbetet ska utföras (40b, 41b) och sedan tecknar en avvaktande gest med handen i samband med uppmaningen att vänta (44b). Genom att verbalt namnge och även peka ut vissa platser i ett mer komplext gränssnitt (mixerbordets reglage och displayer, samt tre datorskärmar), belyser Annika olika steg som ingår i den process som ska utföras. Den förväntat begripliga och avgränsade arbetsuppgiften *att lägga in* (33) ett nyhetsinslag, blir i detta projekt uppdelat till ett antal delmoment.

Även de olika stegen i *att koppla upp sig för automatsändning*, implementeras påminnande, steg för steg. Efter att Annika bett Sofia vänta, vänder hon sig åter mot mixerbordets styrenhet och återupptar inloggningsaktiviteten under demonstrerande, hög-pratande form. Annika letar och hittar Sofia Andersson bland de förprogrammerade användarna i mixerbordet, *Sofia, Sofia Andersson* (46, 49) och ber sedan Sofia trycka in sitt lösenord (50).

Trots att slutgiltigt syfte kan variera i olika demonstrerande och instruerande aktiviteter (lärande, arbetsuppgiftens utförande, en monterad bokhylla, ankomst till målet, en såld stekpanna, etc.) finns vissa likheter mellan ovanstående projekt och vägvisning, skrivna instruktioner, manualer, instruktioner i korrigerande och undervisande aktiviteter. De innehåller en dekomposition av en övergripande aktivitet, på liknande sätt som en lärare i undervisningssituation kan bryta ned en första fråga till mer hanterbara delfrågor (t.ex. Lee 2007, s. 1212). Den förväntade effekten av denna segmentering är att de vägleda ska kunna se vissa delar av en helhet, för att t.ex. kunna handla, utföra och stegvis vara aktivt deltagande så som de kan förväntas göra, eller för att förstå betydelsefulla delar av den övergripande aktiviteten. Genom att accentuera specifika steg som relevanta guidas den väg-

ledda medarbetaren genom ett mer komplext fält (jfr. Goodwin 1994). Denna stegvisa utveckling är en del av de vardagspedagogiska projektens kommunikativa dynamik (jfr. Clark 1996, s. 40; Linell 1998, s. 218-219). Genom att Annika med hjälp av instruerande uppmaningar och gester synliggör ett antal delmoment blir det möjligt för Sofia i ovanstående exempel att vara stegvis aktiv i utförandet. Tillsammans med ett antal kompletterande frågor, som undersöker om hon är på väg att göra rätt (39, 47 och 51), genomför Sofia också de moment som Annika instruerat henne till att utföra. Annika besvarar därmed, genom demonstrerande och instruerande yttranden och gester, Sofias initiala begäran, *kan du visa hur man* (29).

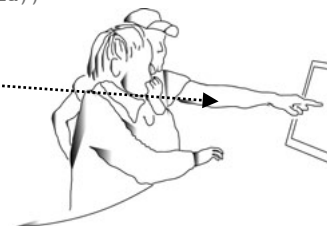
Att på detta sätt uppmärksamma och tydliggöra delar av ett mer komplext arrangemang, att skilja på figur och bakgrund så att vissa delar synliggörs som relevanta i en aktivitet, kan betraktas som en mycket generell praktik (Goodwin 1994). I detta kapitel används exempelvis transkriptioner som består både av bilder, pilar samt text för att belysa vissa aspekter i de kommunikativa projekten. I dessa projekt, precis som i transkriptionen av dem, är dock frågan *vilka* delar som ska belysas, *när* och *på vilket sätt*. De journalister som handleds har dessutom positionerat sig som mindre kunniga i förhållande till ett arbetsmoment. När, hur, och vilka moment som ska förklaras – hur man ska förklara och därigenom visa vägen för någon som inte vet – återstår i varje kommunikativt projekt för deltagarna att lösa och det är också fokus för kapitlets andra del. Innan dess ska dock ytterligare ett par frekvent återkommande fenomen i de vardagspedagogiska projekten belysas.

Att synliggöra intersubjektivitet (II): *så*-bekräftelser i tredje position

Efter att Sofia laddat jinglarna fortsätter sedan förberedelserna med det inslag som ska vara med i nyheterna. Annika upptäcker i detta tillfälle att den setup som laddats i mixerbordet saknar en mycket viktig beståndsdel, den saknar automatregel. Med endast någon minut kvar till sändning blir detta en dramatisk upptäckt, *MEN DU HAR JU INGEN AUTOMATREGEL* (89). Samtidigt kommer teknikern Per in i kontrollrummet. Om han annat problem är oklart men han kommer genast att involvera sig. Per, bekräftar först Annikas utrop och börjar sedan på egen hand att korrigera det upptäckta. Arbetet utförs dock under tystnad utan någon ömsesidig uppmärksamhet och kan därför betraktas som en parallell aktivitet i ett gemensamt projekt där man förbereder Sofias nyhetssändning. Annika lämnar omedelbart området vid mixerbordets huvudkonsol och lämnar plats för Per. Hon markerar sedan åter situationen som eskalerande genom ett responsivt utrop, *Oh*: (Goffman 1981). Annika flyttar sig därefter betydligt närmare Sofia, till en sorts ryggsäckposition, och dirigerar henne till vidare i aktiviteten (se excerpt 7.2).

[7.2 – Automatsändning - Fullbordade handlingar, så]

89 Ann MEN DU HAR JU INGEN AUTOMATREGEL
 90 Per [ja det ska va automatregel här
 91 Ann [Oh::
 92 (2.5) ((Annika ställer sig bakom Sofia))
 93 Ann #eh: å så dra (.)
 93b ann *.....> pekar på skärmen
 94 Ann ↑dra den bara in där,
 94b *-----* iflyttar handen
 95 #i det övre tomma,
 95b *-----* pekar
 95c sof ((Sofia drar in inslaget))
 96 → ↑så
 97 #å så markerar du den,
 97b *-----* pekar på nytt område
 98 (0.8)
 99 Ann #så här (.)
 99b ann *..... Annika på väg att ta över
 100 sof ((Sofia markerar))
 101 → ↑så [ja, bra
 102 Sof [den

Efter sitt utrop uppmanar Annika Sofia att *dra* (93). Samtidigt förkroppsligar hon denna instruktion med en gest där inslaget som ska dras från ett ställe på skärmen till ett annat, pekas ut (93b). Annika kompletterar sedan med att säga att inslaget ska dras in till en specifik plats (94) och även detta förkroppsligas genom att hon flyttar sin pekande hand för att visa vart inslaget ska dras (94b-95b). När momentet utförts av Sofia (95c) bekräftar Annika det utförda med ett i högre tonfall och emfatiskt, *↑så* (96). Efter Annikas bekräftande *så* följer sedan en ny uppmaning, *å så markerar du den* (97). Annika förkroppsligar även denna gång instruktionen genom en pekning (97b). Utan direkt respons från Sofia (98) visar sedan Annika beredskap att även praktiskt utföra manövern. Hon säger, *så här* (99) och flyttar sin hand mot en datormus. Sofia utför samtidigt ”markera” med hjälp av tangentbordet (100). Åter följs Sofias utförda handgrepp av att Annika bekräftar dem med ett *så* (101). Detta följs i sin tur av ytterligare en uppmaning av Annika, *å så lyssnar vi* (103).

[7.3 – Automatsändning – Fullbordade handlingar, så]

103 Ann å så lyssnar #vi
 103b ann *..... på väg med handen mot startknappen
 104 sof ((Startar uppspelning av inslaget))
 105 PC (0.5) dom båda kvinnorna-
 106 → Ann okej, #såg rätt så bra ut
 107 sof *...tar på sig hörlurarna *
 107b ann (1.3) ((Justerar ljudnivån och startar inslaget igen))
 108 PC dom båda kvinnorna-
 109 → Ann så.
 110 (.) å så automa:t

111 (0.9) ((Annika drar upp en regel i mixerbordet))
 112 Per [å så sändning], sändning sändning
 113 Ann [eller sändning]
 114 (1.0) ((Annika trycker på en knapp på huvudkonsolen))
 115 → Ann så [nu är du i sändning
 116 Sof [SÄNDER JAG NU?

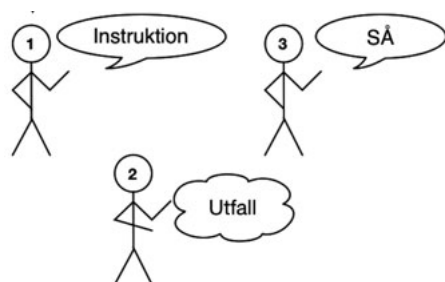
Samtidigt som Annika ger Sofia en ny instruktion (103) går hon runt Sofia och ställer sig på hennes högra sida. Både Sofia och Annika för sedan handen mot startknappen för inslaget (103b). Sofia som når startknappen först får igång inslaget som då spelas upp från datorn och hörs ut genom högtalarna (104-105). Annika som tittar på mätinstrument där ljudnivån visas ger inslaget en status av att vara *okej* (106) och kompletterar med att säga, *såg rätt så bra ut* (106).

Sofia tar samtidigt på sig hörlurarna (107) vilket kan tyda på att Annikas *okej* togs för ett tecken för fullbordad handling (jfr. Beach 1993) och hon har förstås också hört att inslaget nu finns där. Annika justerar dock ljudnivån på inslaget (107) och genomför sedan en ny lyssningskontroll (108). Först därefter ger hon på nytt bekräftelse med ett emfatiskt *så* (109). Efter detta följer ytterligare en uppmaning av Annika *å så automat*, vilket senare korrigeras både av henne själv och av Per till *sändning* (110-113). Manövern som motsvarar denna instruktion utförs samtidigt av Annika själv. Hon drar först upp en regel i mixerbordet och trycker sedan på en knapp (111, 114). Detta följs åter av ett bekräftande, *så* (115). Annika ger sedan uttryck för att förberedelserna är klara, *nu är du i sändning* (115). Sofia som tittat på Annikas manövrer identifierar, i överlapp, samma status, *sänder jag nu* (116). Med denna manövers fullbordning är man framme vid det mål som identifierades inledningsvis i detta kommunikativa projekt – förbereda inslaget och koppla upp sig inför automatsändning.

Detta avsnitt (excerpt 7.2 – 7.3) visar åter hur en serie av manövrer föregås av Annikas verbala uppmaningar, utpekanden och illustrerande gester. Genom dessa instruktioner visar Annika olika delmoment i den på en redaktion begripliga aktiviteten ”koppla upp sig inför automatsändning”. Detta stegvisa förfarande av demonstration och instruktioner leder inte bara till att Sofia nu står förberedd inför nyhetsändningen utan också till att både Annika och Sofia varit kollaborativt aktiva i den förberedande aktiviteten. Avsikten med detta excerpt är inte att i detalj analysera samspelet mellan Annika, Sofia och utrustningen utan att specifikt belysa hur Annika efter de olika delmomentens utföranden, i en tredje position, ger bekräftelser genom uttrycket *så* (96, 101, 109 och 115).

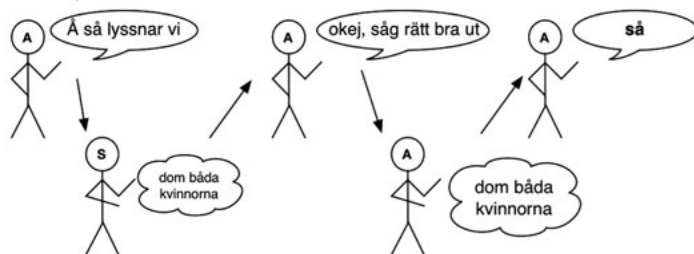
Ottesjö och Lindström (2005) har i en genomgång av *så* som en diskursmarkör, beskrivit denna form av *så* som en typ av interjektion, typisk för verksamheter där man avverkar olika uppgifter i en serie. Sett till de här studerade situationerna blir de identifierade arbetsuppgifterna just uppdelade till ett antal olika delmoment. På motsvarande sätt som uppmaningarna och

dirigerande gester, steg för steg, sätter gemensamt fokus på moment som ännu inte är utförda (*lokala nyheter, dra den bara in där, automat*), blir dessa *så:n* sociala och gemensamma avslutningsimplicierande bekräftelser. Även om både Annika och Sofia ser att inslaget blivit markerat, att det blivit indraget ”i det tomma” och att hon är i sändning, så blir det genom dessa yttranden publikt bekräftat (jfr. Andrén 2012). Om instruktioner betraktas som en första handling och momentets utförande som en andra (jfr. Garfinkel & Rawls 2002, s. 197 ff.), följer sedan *så* som en bekräftelse i tredje position vilken Schegloff (1992), Schegloff och Sacks (1973) visat är en strategisk plats för att markera intersubjektivitet. Från detta perspektiv visar dessa *så*-begränsningar att det som skett överensstämmer med det som avsågs och de blir därmed avslutningsimplicierande yttranden för de i de vardagspedagogiska projekten avgränsade, diskreta, stegen (figur 20).

Figur 20. Diskret konstruktion

Excerpt 7.3 visar även hur implementeringen av bekräftelser i tredje positionen omfattar en uppmärksamhet mot artefakter och förväntade utfall. För att belysa hur den instruerande kollegan inte enbart orienterar sig mot den instruerades utan även mot artefaktens respons, finns ett tillfälle då uppmaningen från Annika lyder, *å så lyssnar vi*. Trots att medarbetarna sedan faktiskt lyssnar på inslaget ger inte Annika något bekräftande *så*. Annika säger istället *okej, såg rätt bra ut*. Det som avses med att lyssna, är att kontrollera så att ljudnivån ligger rätt enligt mätinstrumentet. Det inbegriper att eventuella justeringar måste göras.

Figur 21. Bekräftelse på utfall

Annikas yttrande i tredje turen, *okej, såg rätt bra ut*, visar hur Sofias utförda handgrepp och utfallet av den visserligen inte är felaktigt, men att något annat hade varit att föredra (jfr. Lee 2007; McHoul 1990). Samtidigt som detta yttrande är återkopplande, är det också ett underlag för att en justering kan göras. *Okej såg rätt bra ut* är således både kontextberoende och kontextförnyande. Sofia har dock tagit på sig lurarna och det blir istället Annika som utför en korrigerande sekvens. Först efter att Annika själv justerat ljudnivån och sedan lyssnat och tittat på mätinstrumentet igen, ger hon ett bekräftande *så* (figur 21) som implicerar delmomentets slutförande. Dessa *så:n* förekommer också frekvent i andra vardagspedagogiska och instruktiva projekt på redaktionen och även i andra studerade verksamheter (se t.ex. Martin 2004, s. 107-108).

Med de två senaste avsnitten (excerpt 7.1 - 7.3) har avsikten varit att visa hur de instruerande kollegorna genom muntliga uppmaningar och bekräftelser konstruerar avgränsade, diskreta steg i en övergripande arbetsuppgift och att dessa steg utgör både successiva och sociala komponenter i det pågående projektet. Dessa steg driver projektet mot dess två syften, att få arbetsuppgiften genomförd och synliggöra utförandet för den som positionerat sig som mindre kompetent.

Uppdelning av en helhet till mindre delar har återkommande identifierats i olika instruerande sammanhang i termer av segmentering, ”component step” (Dixon 1987) och ”decomposition” (Keevallik 2010). Även om karaktären på de moment som instruktionerna gäller i ovanstående analyserade excerpt i hög grad består av ett flertal diskreta moment (trycka knapp, vrida, välja) som inte behöver utföras i någon enhetlig sammanhängande rörelse visar andra studier hur segmentering sker i korrigerande sekvenser även vad gäller mer enhetligt utförda moment som t.ex. i dans- och slöjd- och pilotundervisning (Keevallik 2010; Lindwall & Ekström 2012; Melander 2009). Rawls (2005) menar att komplexa element på detta sätt, trots sin komplexitet, behöver inkorporeras moment för moment när de verbaliseras eftersom en sekventiell ordning är konstituerande för alla kommunikativa praktiker. För dem som läst en instruktion eller sett en tryckt monteringsanvisning känns dessa diskreta steg igen i form av numrerade listor och figurer inramade i viss sekventiell följd.

Att synliggöra projektets utveckling (III)

Som ett tredje och avslutande avsnitt i denna första del av kapitlet är avsikten att visa hur de ovan beskrivna diskreta konstruktionerna av uppmaningar, utföranden och bekräftelser sammanlänkas successivt till en *serie* och att en sådan serie är konstituerande för de studerade kommunikativa projektens stegvisa utveckling (Clark 1996, s. 40; Linell 1998, s. 218). Även när Ottesjö och Lindström (2005, s. 89) identifierade *så* som interjektion såg de dem som typiska för verksamheter där man avverkar olika uppgifter i en *serie*.

I fokus för kommande excerpt är de yttranden med vilka de medarbetare som instruerar och hjälper sina kollegor binder samman de diskreta konstruktionerna till en löpande procedur, till en *serie* steg i ett vardagspedagogiskt projekt. I följande exempel återanvänds excerpt 7.1 – 7.3 med skillnaden att transkriptionen endast återger deltagarnas yttranden.

Excerpt 7.4 visar tydligt hur Annika mycket frekvent väver samman och överbryggar olika identifierade och avslutade delmoment med *å så* (rad 41, 93, 97, 103, 110). Även teknikern Per använder *å så* när han korriigerar Annikas uppmaning *å så automat*, till *å så sändning* (112).

[7.4 – (7.1-7.3 förenklad) - å så]

39 Sof den? ((Markerar ett val i menyflik))
 40 Ann ja↑
 41 → (.) å så (.)
 42 ta och ladda jinglarna också, i showen sen
 43 >men det tar ett tag<
 44 så vänta tryck inte igen utan de-
 45 (1.2)
 46 → å sen Sofi:[a:
 47 Sof [den, di:garocken va
 48 (1.6)
 49 Ann Sofia Andersson
 50 → å sen får du slå in din ko:d=

91 Ann Oh::
 92 (2.5) ((Annika ställer sig bakom Sofia))
 93 → eh: å så dra (.)
 94 ↑dra den bara in där,
 95 i det övre tomma,
 96 ↑så
 97 → å så markera med den,
 98 (0.8)

103 → Ann å så lyssnar vi ((Annika går runt på andra sidan av Sofia))
 105 PC (0.5) dom båda kvinnorna
 106 Ann okej, såg rätt så bra ut,
 108 PC dom båda kvinnorna
 109 Ann så.
 110 → (.) å så automa:t
 112 → Per [å så sändning], sändning sändning
 113 Ann [eller sändning]
 115 så [nu är du i sändning
 116 Sof [SÄNDER JAG NU?

I de situationer som här studerats är instruktionerna och de diskreta stegen utformade för någon som glömt, är mindre kunnig etc. och de ovan identifierade progressionsindikerande komponenterna ger de vardagspedagogiska projekten en sekventiell och succesiv karaktär (jfr. Linell 1998, s. 218 f.). Heritage och Sorjonen (1994) argumenterar på liknande sätt för att

and/och/å-inledda yttranden är ett vanligt inslag i institutionella samtal när deltagarna fokuserar på en avgränsad uppsättning av uppgifter eller riktar sig till, tilltalar någon som varande i utveckling i något avseende. De menar även att det *och/å*-inledda yttrandet markerar rutin eller agenda i samtalet vilket etablerar och upprätthåller en orientering omkring en aktivitets kurs och riktning över ett flertal sekvenser. Båda dessa aspekter är tydliga även i de vardagspedagogiska projekten. I en studie av interaktion i förarkabiner på flygplan utvecklar Nevile (2007) perspektivet på *and*-inledda yttranden. Han visar hur piloter genom sådana yttranden samarbetar för ett korrekt sekventiellt agerande i ett större kollaborativt projekt men han analyserar dessa *and*-inledda yttranden som en form av initieringar till reparationer.

Snarare än att betrakta dessa yttranden primärt som reparationsinitieringar markerar *å* tillsammans med *så* i ovanstående excerpt snarare en progression i den pågående aktiviteten (jfr. Heritage & Sorjonen 1994; Linell 1998). Annika använder även dessa progressionsyttranden när hon själv genomför olika moment: *å sen Sofia* (46), *å så sändning* (112). De steg som synliggörs med instruktioner och bekräftelser bildar med dessa *å så* och *å sen* en sammanhängande procedur, en serie, vilket ger intrycket att instruktionerna sker rationellt, utifrån en specifik ordning. Utan tveksamheter mellan *å så* och identifierad handling bidrar dessa enheter till karaktären av ett rutinmässigt rationellt handlande från den som instruerar: det här är det sätt man gör just det här på.

Ottesjö och Lindström (2005) pekar på två komponenter i yttranden av detta slag. De identifierar *å* (och) som en additiv komponent mellan yttranden och *så* som en komponent vilken anger en successiv följd av diskurs-händelser. Progressionskomponenten *så*, som följer efter additionskomponenten *å*, är dock inte helt statisk i de studerade vardagspedagogiska projekten. I ovanstående excerpt har stegen *å så dra*, *å så markera*, *å så lyssnar vi* (93, 97, 103) varit delar av det som just nu, där och då, förklaras och utförs (lägga in Magnus inslag). När Annika, efter att hon instruerat Sofia att ladda jinglarna (41-42), åter vänder sig mot huvudkonsolen för att logga in Sofia fortsätter hon med ett annat moment (logga in Sofia i mixerbordet). Denna följd markeras med, *å sen* (46). Hon ber efter detta Sofia, som just då är upptagen med inslaget, att slå in sin kod. Även denna följd markeras med *å sen* (50) och det är just något Sofia kan göra ”sen”.

I kommande excerpt som är en fortsättning av Eriks försök att skicka MMS (exempel I kapitel 6) har medarbetaren Anna kopplat in telefonen via en sladd direkt till datorn för att därigenom kunna kopiera och spara de aktuella bilderna. Telefonen kommer dock inte upp som en enhet i datorn på en gång varför kollegorna hamnar i ett vänteläge. Anna som redan initialt gett uttryck för att inte riktigt ha tid att hjälpa till säger sedan att hon måste gå iväg (rad 50 excerpt 7.5). Det hon sedan gör är att hon förflyttar sina efterföljande instruktioner tidsmässigt till att gälla det senare tillfälle då telefonen kommer att finnas tillgänglig som en enhet i datorn. Anna förbereder för de

efterföljande instruktionerna genom att först anslå ett temporalt skifte, *när du öppnar den här sen* (51).

[7.5 – Skicka MMS]

50 Anna men den här kan ju- >får jag bara säga bara< jag måste gå iväg.
51 när du öppnar den här sen, (.)
52 då kommer det komma upp en sån här (.) ko-
53 då kommer det upp att det är en: (0.5) att det är en: (0.9) (ohb)
54 → å då öppnar du den,
55 → å då ↑kommer dina- bilderna som finns på telefon kommer ↑upp där=
56 Erik =ja?=
57 Anna =då kan ↑du ju bara ta den,
58 å så bara kopiera
59 s- så (.) spara som

Anna etablerar sedan de förutsättningar som gäller för fortsatta instruktioner genom att berätta vad som *då* händer (När? Sen! Då!, 52-53). Den successiva följd som i föregående excerpt etablerats med *å så* och *å sen* markeras efter denna temporala växling istället med *å då* (54, 55). När hon sedan kommit till det läge i instruktionen där de just nu befinner sig väntades på att få kopiera och spara filerna, övergår hon åter till *å så* (58-59). Att progressionskomponenten varierar kan vara en indikation på att utvecklingslinjen i dessa vardagspedagogiska projekt kan bestå av flera olika ”spår” och variationen mellan *så*, *sen*, *då* skulle kunna vara en anpassning till temporala omständigheter:

Members pace their day, segment their activities and sequence their interaction in terms of reasonable actions that are fitted to the contingencies of the moment. (Boden 1997, s. 11)

Nevile (2007) menar att hans fynd är av relevans för studier i socio-tekniska miljöer som har en strikt ordning och är i beroende av specifik timing vilket vid första anblicken verkar passa in på journalisternas arbete före nyhets-sändning. Till skillnad från piloterna i Neviles studie följer dock journalisterna inte någon checklista eller några förlagor i form av manualer. De tillsynes tids-koordinerande handgreppen – först den, å så, å sen – är för medarbetarna jag studerat en möjlig, men inte alltid nödvändig ordning i uppgiften. Uppgifterna skulle ibland kunna utföras i en annan följd. Den serie som utformas i ovanstående excerpt kan därför betraktas som mycket mer lokalt producerad, än given och förbestämd. Räckan av uppmaningar inledda med *å-sen-å-så-å-då*, skänker däremot dessa kollegiala projekt en tillsynes rationell temporal följd som visar att det finns en väg. De visar en lokal rationalitet i handling: det är så här man gör. Trots att instruerandet är en lokalt för situationen anpassad aktivitet skänker dessa inslag en rationalitet åt aktiviteten (jfr. redogörelsers lagliknande skepnad, Garfinkel 1967). Det ger det pågående projektet en karaktär av att följa en viss logik

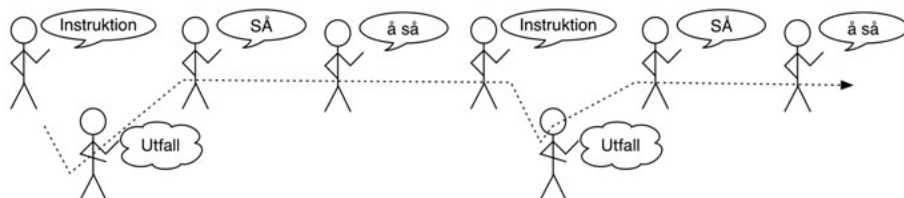
(jfr. Boden 1994, s. 179 ff.; Boden 1997). Sekvenseringen, serien, blir både ett stöd för pragmatisk handling och ett stöd för olika utvecklingslinjer i det pågående projektet. Det här ger de vardagspedagogiska projekten en sammanhållen karaktär trots dess lokala situerade utveckling.

Samma *å så* ordning följer t.ex. i nedanstående excerpt där Ann demonstrerar för Karin vilka knappar på ett tangentbord som motsvarar olika jinglar och trallor i samband med nyhetssändningarna.

[7.6 – Signaturen, brytljud och jinglar]

1	Ann	signaturen!	((Ann pekar ut en första tangent))
2	Kar	ja när det är <u>riks</u> [eller	
3	Ann	]ja	
4	Kar	m:	
5	→ Ann	å så brytljudet	((Ann pekar ut en andra tangent))
6	Kar	m: (.) vid kortsändningarna=	
7	Ann	=m:=	
8	Kar	.hjha	
9	→ Ann	å så start	((Ann pekar ut en tredje tangent))
10	Kar	ja	
11	→ Ann	å sen (.) i dom här halv två halv tre	((Ann markerar skifte till speciella sändningar...))
12	Kar	m:	
13	Ann	när vi har jinglar då brukar jag trycka igång första jingeln med <u>den</u>	((... och pekar ut en fjärde tangent))
14	→ Ann	å sen andra jingeln med <u>den</u>	((Ann pekar ut en femte tangent))

Trots att de knappar som förklaras och det som instrueras inte är knappar som följer en strikt ordning i en direkt följd etableras ändå progression i det instruerande projektet och övergången mellan de olika knapparna markeras med *å så* (5, 9). När Ann övergår till att förklara knappar som endast används vid specifika sändningar markeras övergången med *å sen* (11). Hon har då i förhållande till de andra knapparna introducerat ett annat temporalt fokus. Hon förklarar sedan nästa knapp med *då* (13) och innan nästa knapp pekas ut markeras progression i projektet med, *å sen* (14). En viss skillnad mellan *å så*, *å sen*, *å då* skulle åter vara att skiften mellan dessa, markerar någon form av förändrad bana i projektet. Det är fortfarande ett och samma vardagspedagogiska projekt, men ett annat spår.

Figur 22. De vardagspedagogiska projektens utveckling

De exempel som analyserats ovan får en ordnad, organiserad karaktär genom en serie av uppmaningar, utförande, bekräftelser och sammanlänknings

(figur 22) vilket kan bidra till att man i efterhand kan prata om detta som något man gjort.

Denna analys har synliggjort tre organiserande inslag av vanligt förekommande vardagspedagogiska projekt. Detta arrangemang etablerar och upprätthåller en utveckling av ett projekt som besvarar en begäran om hjälp från någon som inte kan men borde kunna. Liknande kommunikativa projekt förekommer säkerligen på de flesta arbetsplatser, vid kopian, vid datorskärmen, vid kassaapparaten etc. och vid andra artefakter som är inslag av olika verksamheter. Kollegiala vardagspedagogiska projekt som dessa kan kännas igen, talas om, och beskrivas som instruerande aktiviteter som besvarar begäranden som t.ex. kan du visa hur man +X.

Dessa tre inledande avsnitt, med termer som diskreta konstruktioner och progressionskomponenter kan ge intryck av att dessa projekt innebär ett mekaniskt förfarande, som att redovisa en på förhand snitslad bana. I kapitlets kommande och andra del ska jag visa hur denna tydliga ordning långt ifrån är på förhand given, mekanisk eller statisk. Att hjälpa någon att utföra något via uppmaningar eller genom en demonstration innebär visserligen att vissa steg kan behöva tas i viss ordning. Vad jag ovan visat är dock att även om en sådan ordning inte krävs så utvecklas situationen till en ordnad aktivitet med en serie av steg. Vad följande avsnitt ska belysa är dock att noggrannheten och detaljrikedomen, dvs. utformningen av instruktionerna, snitslandet av banan, anpassas utifrån vad den instruerade kan antas veta och den instruerades uppvisade kompetens. Ett vardagspedagogiskt projekt är alltid interaktivt i det avseendet att varje steg är möjligt att utforma i samspel mellan den som ger och den som följer instruktionerna och även den artefakt som instruktionerna berör.

Att instruera och att följa instruktioner

I de föregående exemplen är det främst den vägledande kollegans verbala uppmaningar, gester och bekräftelser som belysts för att påvisa vissa ordnande gemensamma drag i de vardagspedagogiska projekten. I kommande avsnitt ska jag visa hur dessa projekt är lokalt situerade och att den väg mot målet som konstrueras (figur 22) är beroende av såväl deltagarnas bakgrundsförståelse och domänspecifika kunskaper, vad de ger uttryck för att veta eller inte veta eller kunna, såväl som av artefaktens uppvisade status.

Det vardagspedagogiska projekt som följer efter att Lars och Anna möts igen 20 minuter innan sändning inleds med att Lars och Anna gemensamt går mot kontrollrummet från vilket sändningen ska genomföras. På väg in i rummet uppmanar Lars att Anna ska *välja in* en setup i mixern (1). En sådan setup är en förutsättning för den manöver de sedan ska genomföra: att mjukvarumässigt, i en mixerbordssetup, byta ut en ljudregel mot en annan (3). I detta specifika fall kommer de att ersätta en satellitingång ”satt” med ”dsq”

påvisats hur lyssnare återkommande förutser vart ett yttrande är på väg och att överlappande yttranden både kan vara stöd vid eventuella tveksamheter, men även vara för tidiga och överlappande av andra orsaker (Jefferson 1983; Magyari & de Ruiter 2012). Lars är inte bara observant som lyssnare utan även vad gäller utvecklingen av Annas kroppsliga utförande. Lars respons som ”överlappar” Annas ännu inte fullt utförda manöver kan därför både vara ett stöd utifrån eventuell tveksamhet han noterat i Annas rörelse, men kan även vara ”för tidig” om han med responsen avser att bekräfta ett lyckat utfall som han förutspår. Efter Lars ”.hhju” följer dock inget lyckat utfall utan en än större tvekan i Annas rörelse. Hon släpper först handen från det reglage hon använt (10) och håller sedan handen still i luften en halv sekund.

[7.8 Men då måste jag ju först välja här]

9 Lars .hhju↑

10 anna

.....
 släpper handen från knappsatsen

11 anna

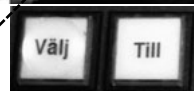
*----- håller handen still (0.5)

12 Anna

#men då måste jag ju först välja: här

12b anna

-----> pekar på en välj-knapp

Hon belyser sedan verbalt ett möjligt kommande moment, *men då måste jag ju först välja här* (12). Samtidigt flyttar hon handen mot ett annat område och precis innan den verbala referensen *här* faller hon ut en pekande gest, en förkroppsligad referens (Hindmarsh & Heath 2000) mot en välj-knapp på vid ett annat område på mixerbordet (12, 12b). Trots att yttrandet är utformat som ett påstående är det Lars som har epistemiskt företräde som ”instruktör” och yttrandet kan därför förstås som en utforskande aktivitet (Pomerantz 1980). Anna utför inte heller det handgrepp hon beskriver i sitt påstående utan håller fingret still vid knappen. Tillsammans formar detta en handling i vilken knapp B ställs under prövning, och med Lars epistemiska företräde är det att betrakta som en begäran om bekräftelse.

Annas utforskande handling visar hur tillämpningen av Lars instruktioner – välja in och byta ut – förutsätter att Anna har vissa kunskaper om vad detta innebär. Välja in och byta ut är visserligen en beskrivning av hur man ska gå tillväga för att förbereda DSQ-sändning. Men dessa moment består i sin tur av en mängd specifika delar. Hon har redan under dryga sex sekunder tryckt in två olika knappar och använt två reglage för att logga in sig som användare i mixerbordet (8). Annas fråga, *men då måste jag först*, visar hur hon

orienterar sig mot att Lars instruktioner avser en manöver där vissa handgrepp ska utföras i viss ordning. Tveksamheten är en första hänvisning om att Anders instruktioner är precis på gränsen av att vara tillräckliga.

Från ett etnometodologiskt perspektiv bygger vår duglighet som deltagare i situationer just på förmågan att etablera ömsesidig förståelse. För att producera ömsesidig förståelse för objekt och aktiviteter krävs det, menar Garfinkel, konstant ömsesidig orientering och tillit. Varje aktivitet har en reflexiv karaktär där varje handling står i relation till föregående (Garfinkel 1963; 1967; Garfinkel & Rawls 2006). De knapptryckningar som Anna utför får betraktas som meningsfulla främst i relation till pågående procedur och de instruktioner som getts. Om Anna därför trycker in en knapp och det är fel kan hon som följd komma att ställas till svars för vad hon utfört (t.ex. *nej, vad gjorde du nu?*). Hon behöver då i efterhand redogöra för sitt felaktiga agerande. Är det fel handgrepp kan den utförda knapptryckningen dessutom komma att behöva ångras innan den kan genomföras igen på ett korrekt sätt. Denna följd skulle i första hand visa att det hon gjorde var fel. I mindre grad skulle det belysa otidligheten och det otillräckliga i Lars instruktioner (t.ex. *nej, vad sa jag nu, som gjorde att du tryckte där?*). Att begära bekräftelse innan knapptryckningen är en sorts pro-aktiv, förebyggande handling. Genom att Anna verbalt ställer efterföljande handgrepp inför prövning ställer hon även Lars yttrande och instruktion inför prövning (är det så jag ska göra?/är det vad du avser?). Nekar Lars är det inte bara ett tecken på att hennes förslag är fel utan indikerar även att hans instruktion var för bristfällig i förhållande till Annas förkunskaper. Endast efter att ett framgångsrikt, tänkt resultat har uppnåtts kan instruktionerna vara redogörande för vad som sedan gjordes (Amerine & Bilmes 1988).

Som första del i efterföljande svar ger Lars negativ respons på Annas förslag, *nej* (13). Samtidigt som Anna sedan säger *nähej* (14) flyttar hon handen tillbaka mot det område på mixerbordet där hon inledningsvis genomfört knapptryckningarna (14b). Detta är indikationer på att hon i välj-situationen haft två alternativ, och Lars har nu nekat ett av dem.

[7.9]

```
13 Lars nej
14 Anna >#näh[ej]←
14b anna *.....>
15 Lars [ta den där då
16 anna ..(1.0)... --- (0.3}{-tryck-*}
      ((Flyttar tillbaka handen och trycker))
17 Lars m:?
18 Mx (0.5) ((Mixerbordet laddar in en setup))
19 Lars så:?
```


Efter Lars nekande levererar han visserligen en förändrad uppmaning, *ta den där då* (15), men det är inte, som man skulle kunna förvänta sig efter Annas

begäran om bekräftelse, någon utförligare förklaring. Men Anna är också på väg med handen mot rätt knapp. Lars referens *den där* (15) är minimal, men då det finns två alternativ och han nekat ett av dem skulle detta kunna vara tillräcklig instruktion för en kollega som Anna.

Anna flyttar tillbaka handen mot en knapp i det område där hon inledningsvis genomfört knapptryckningar. Efter kort tveksamhet där hon håller fingret mot knappen (0.3s) trycker Anna slutligen in välj-knappen vid område A på mixerbordet (16) och Lars ger sedan omgående en bekräftande respons, *mm* (17). En halv sekund senare – vältajmat och i förhållande till att mixerbordet först då laddat klart vald setup – ger också Lars den bekräftande och betonade respons som så frekvent följer i dessa instruerande vardagspedagogiska projekt, *så:?* (19). Ett första steg har utförts framgångsrikt.

Nuvarande situation är vad instruktionen *välja in* avsett. Excerptet visar hur instruktionen först följs av en tveksamhet i Annas manövrar, sedan en inskottssekvens där en knapp i ett annat område pekas ut som möjlig följd. Efter nekande flyttar Anna sedan handen tillbaka och avslutar med en korrekt knapptryckning. Lars kompletterande instruktion och bekräftelser visar hur hans orienterar sig både mot Annas fråga, hennes handgrepp och vad dessa handgrepp uppnår, dvs. mixerbordets respons. Amerine och Bilmes (1988) menar att instruktioner har en tilltänkt motsvarighet som instruktören, och möjligen den instruerade känner till, och att instruktioner och relaterade förklaringar antar och förutsätter ett register av kompetenser. Utan dessa kompetenser blir även de mest detaljerade instruktioner oanvändbara för att organisera den praktiska aktiviteten. Hester och Francis (2007) exemplifierar hur noter och instruktionsböcker för musikinstrument på liknande sätt förutsätter användarens förmåga och kompetens. Förutsättningen för att lyckas instruera någon till att utföra något de inte kan, finns således i möjligheterna till en gemensam bakgrundsförståelse och med göranden, igenkännbara som instruktioner och instruerade handlingar.

De delar som här uppmärksammas – *välja in, byta ut regeln* och *bara ta nån satt, ta den där då* – är relativt obegripliga för oss utomstående. Det ger en första indikation på att Lars behandlar Anna som en kompetent medlem, en kollega och en professionell deltagare i en gemensam verksamhet och att Anna endast övergripande behöver instrueras om vissa steg, medan det mest krångliga, unika och specifika i detta moment kan behöva förklaras mer ingående. Lars börjar t.ex. inte förklara vad DSQ är, mixerbordets funktion, etc. vilket noviser skulle behöva veta. Han beskriver mycket övergripande att Anna ska välja in det hon vet och sedan bara byta ut (1-3). Dessa uppmaningar är referenser till det som Anna redan förväntas kunna och det är förutsättningen för att varje instruktion ska kunna följas (Amerine & Bilmes 1988; Hester & Francis 2007). Till viss del skulle detta bryta mot förpliktelsen att man inte berättar för någon det den redan vet (Goodwin 1979). Det är dock inte till de enskilda handgrepp som ”tryck” och ”vrid” som Anna ska vägledas, utan genom en viss procedur. Med referenser till den materiella

omgivningen och den förståelse som Anna förväntas ha för det moment som ska genomföras kan Lars, trots begreppens allmängiltiga karaktär, använda ”välja in”, ”byta ut” och ”ta den där då” för att instruera Anna till handling.

Jag vill här peka på tillit, utifrån ett etnometodologiskt perspektiv (Bittner 1963; Garfinkel 1963), och möjligheten till ömsesidiga perspektiv (Schütz 1962, s. 11ff), som aspekter för ett kompetent deltagande i dessa instruerande aktiviteter. För den som instruerar finns förväntningar att den instruerade ska kunna utföra och följa de instruktioner som ges, så som instruktören som instruerad skulle kunna följt dem. Som instruerad råder tillit att instruktören ska ge korrekta, kompetenta och tillräckliga instruktioner anpassade för en deltagare som just den instruerade. Med utgångspunkt i ett antagande om att kollegor inom en institutionell verksamhet är kompetenta deltagare – och förstår som jag skulle förstå om jag drabbats av glömska, inte kunde så bra, eller misslyckats, fram till att de påvisar annat – är inte detaljerade och kompletterande instruktioner en utgångspunkt, utan något som följer först vid uppvisade problem. Det här ligger i linje med normen att man inte berättar för någon det som de redan vet (Goodwin 1979, s. 100) och de relativt kortfattade instruktionerna ligger också i linje med vad Grice (1975, s. 45) identifierade som en kvantitetsmaxim: gör ditt bidrag så informativt som krävs; gör inte ditt bidrag mer informativt än vad som krävs.

Lars utgår från att Anna är tillräckligt kompetent och litar på hennes förmåga att följa just dessa instruktioner trots deras ofullständiga, indexikala form. Anna utgår från att Lars är tillräckligt kompetent och litar på hans förmåga att ge korrekta och anpassade instruktioner, fram till dess att annat påvisas (jfr. Bittner 1963). Kompletterande instruktioner är också det som ofta följer relativt omedelbart vid tecken på problem i de vardagspedagogiska projekten.

Efter att Anna och Lars utfört det första momentet följer sedan den unika följd av handgrepp som medför att en satellitingång byts mot DSQ. Det är detta specifika moment som Lars tidigare erbjudit Anna hjälp med att utföra.

Kompletterande instruktioner

Efter att Anna nu valt en setup i mixerbordet uppmärksammar Lars nästa steg, *å sen ...* (20). Att de efter *välja in* skulle *byta ut* en satellitingång stod redan inledningsvis klart (*nån satt eller satt-två*), men det är först nu när Anna valt en specifik setup som detaljerna står klara. Lars som står bredvid mixerbordet har möjlighet att se vad Anna har valt för setup och han kan nu avgöra att det finns en satellitingång SR1 tillgänglig för att byta ut (excerpt 7.10 rad 21).

[7.10]

```
20 Lars .hh å sen ska vi ju byta ut, (.)
21     ess err ett då.
22 → (1.6) ((Anna håller handen stilla))
23 Lars mot de ess qu.
24 → (0.7) ((Anna håller handen stilla))
25 Lars .hh #så:
25b anna *...> ((Anna flyttar handen))
26 Lars precis↑
26b anna .....- tryck -, , , *
27 anna ((drar tillbaka handen något och
        stannar upp))
28     (.)
```


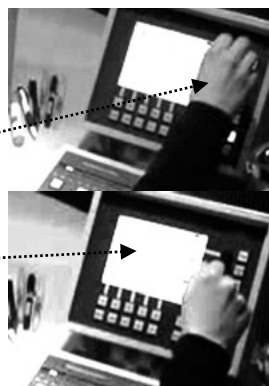
Lars sätter fokus just på SR1 i sin inledande förklaring och att den ska bytas ut är något Anna redan borde veta. Detta gemensamma vetande markerar Lars med *ju* (Heinemann et al. 2011). Anna följer dock inte upp med någon manöver och den paus som uppstår kan därför inte bara betraktas som en tystnad utan frånvaro av handling (22). Lars kompletterar då sin instruktion med att säga, *mot de ess qu* (23). Trots denna komplettering vilar hennes hand med vilken hon utfört manövrarna fortsatt still på bordet i nästan en sekund (24). Lars börjar sedan även en andra gång komplettera instruktionen, *.hh så:* (25). Anna börjar samtidigt flytta handen mot ett nytt område på mixerbordet (25b) och Lars initiativ till komplettering förändras då till en positiv bekräftande respons, *precis* (26). Först efter detta är Annas finger framme vid knappen som hon sedan trycker in (26b). Hon drar sedan tillbaka handen något och håller den i luften (27-28).

Det jag vill uppmärksamma här är hur frånvaron av rörelse hos Annas knapptryckarhand relativt omedelbart och även utan att hon själv verbalt bett om förtydliganden resulterar i att Lars kompletterar sina instruktioner. Det blir i dessa tillfällen tydligt hur det är Annas praktiska utförande som är den förväntade responsen i hennes turer. Frånvaron av en förväntad rörelse precis som frånvaron av ett förväntat yttrande kan betraktas som frånvaro av en handling (Schegloff & Sacks 1973, s. 296). Lars kompletterar sina instruktioner när Anna inte bekräftar dessa genom motsvarande handgrepp (22-23, 24-25). Excerpt 7.10 visar också hur Lars avbryter en påbörjad komplettering direkt när Anna *börjar* föra handen mot rätt område (25-26). Lars ger då istället en bekräftande respons, *precis* (26). Denna respons kommer redan *innan* Anna fullföljt knapptryckningen (26b). Hennes påbörjade rörelse tas således som ett tecken på att hon *kan* och är på rätt väg. Lars förutser var Annas ”rörelsetur” ska sluta, han inväntar inte resultatet utan bekräftar vad han ser är ett kompetent handlande av en medarbetare som är på väg att börja byta ut SR1 mot DSQ.

Efter Annas knapptryckning ger Lars instruktionen *å sen hämta: (.) #de ess qu* (29). Redan innan Lars sagt vad som ska hämtas flyttar Anna handen mot område A på mixern och trycker in ännu en knapp (29b). Åter visar Anna kompetent deltagande och visar hur hon delvis kan förutse vad Lars instruktioner innebär. Anna stannar dock efter knapptryckningen åter upp med handen i luften i nästan en sekund (30).

[7.11]

29 Lars å sen hämta: (.) #de ess qu↑
 29b anna *.....-tryck-*
 30 → *,,,-* ((handen still)) (0.7)
 31 Lars den ligger på#::
 32 anna *.....*
 ((Anna för upp handen mot ett reglage))
 33 Lars >vet du var den ligger,<
 34 Anna (.) #nej?
 34b anna *.....* ((Anna backar med handen))
 35 Lars ledningar
 36 (2.0)

Precis som vid tidigare pauser av fördröjda slutföranden efterföljs detta tecken på tveksamhet av en kompletterande instruktion. Lars inleder en mer detaljerad instruktion, *den ligger på#::* (31). Under tiden börjar Anna att flytta handen mot ett reglage på mixerbordet (32) vilket kan tyda på att hon vet hur, eller åtminstone vid vilket reglage nästa steg ska utföras. Lars fullföljer dock inte sin instruktion. Inte heller Anna fullföljer den påbörjade manövern. Lars inflikar istället en kontrollerande fråga, *vet du var den ligger* (34). Efter en kort paus nekar Anna, *nej?* (34) och även hennes hand dras tillbaka något från reglaget (34b). Först efter denna negativa respons följer Lars upp med en avslutande del av instruktionen, *ledning*ar (35).

Med excerpt 7.11 vill jag åter visa hur Lars omedelbart ger kompletterande instruktioner när Anna inte ger någon direkt respons med sin knapptryckningarhand (30-31). Excerptet visar också hur Lars vid ett tillfälle avbryter sin kompletterande instruktion. Även om detta sker samtidigt som Anna verkar vara på väg att utföra instruktionen finns det lite som talar för att Lars avbryter just på grund av att Anna verkar veta. Snarare menar jag att ett omvänt förhållande råder. Annas rörelse mot reglaget är ett tecken på att hon förutser att Lars är på väg att slutföra ännu en instruktion. Som lyssnare förutser Anna att Lars samtalsur, hans instruktion, är på väg att fullföljas och hennes påbörjade rörelse visar hennes beredskap att ta vid. Hon visar kunskaper om vilket reglage hon kommer att behöva använda och detaljen är Lars på väg att leverera i sin instruktion. Lars utdragna och tonade *på#::* fördröjer dock skeendet och rad 31-32 blir istället ett exempel på en för tidig start av en instruerad handling efter en instruktion. Annas påbörjade rörelse

blir som en inandning, ett förberedande steg. Anna hinner fram med handen till reglaget innan Lars sagt var DSQ:n finns att hämta. Samtidigt som hon sedan nekar till vetskap om var DSQ:n ligger, avbryter hon sin rörelse och drar handen tillbaka något och faller ihop fingrarna (34b). Hon kan ju vara på väg att vrida på fel reglage. Rad 34-34b visar hur Annas nekande formas både av hennes yttrande och en samtidig förändrad kroppsposition. Att hon inte vet är något hon inte bara visar genom ord utan också genom det sätt hon rör sin hand.

Genom att ställa frågan, *vet du var den ligger*, minskar Lars samtidigt risken att han bryter mot normen att inte berätta vad Anna redan vet (Goodwin 1979). Han upprätthåller därmed instruktionernas minimala utformning (jfr. Grice 1975) och försöker anpassa dem utifrån den kunskap han antar att Anna har eller den kompetens hon uppvisar. För första gången i detta sammanhang undersöker Lars vad Anna *vet* (34) (jfr. epistemic status check, Sert 2013). Först efter Annas nekande svar fullföljs sedan hans kompletterande instruktion.

Trots den kompletterande instruktionen håller Anna handen fortsatt still i luften i två sekunder (36), vilket på nytt kan indikera problem. Lars ger då precis som tidigare ytterligare en något mer detaljerad instruktion, *så skruva ner till ledningar* (37). Anna flyttar då omgående handen tillbaka mot reglaget och börjar vrida på det (38).

[7.12]

```

36 → (2.0) ((Anna håller handen still i luften))
37 Lars så: skruva ner till ledningar↑
38 anna (1.5) ((Skruvar på reglage A))
39 ((Byter till att skruva på reglage B))
40 (0.5) ((Skruvar på reglage B))
41 Anna >nej<
42 anna ((Flyttar tillbaka till reglage A))
43 (1.5) ((Skruvar på reglage A))
44 Anna ↑så:=
45 Lars =[mm (.)]
46 Anna [å sen,]=
47 Lars =mm?=
48 Anna =de ess qu ett.
49 Lars >japp<
50 anna -tryck- ((Anna trycker in knapp))

```


Anna flyttar sedan handen till ett annat reglage (39), men upptäcker omgående att det blir fel när hon skruvar på det (40) och säger, *nej* (41). Precis som lyckade utfall markeras publikt med positiv respons markerar Anna sitt misstag publikt. Hon flyttar därefter handen tillbaka till föregående reglage och fortsätter att vrida på det (43). Hon ger sedan själv bekräftelse på manövers slutförande, *så* (44) vilket sedan följs av en bekräftelse från Lars, *mm* (43). Det är sedan Anna som verbalt identifierar ett nästa steg, *å sen* (44) vilket åter Lars bekräftar (45). Anna visar även vilket detta steg är, *de ess qu*

ett (48) och åter så följs detta av en bekräftelse från Lars, *japp* (49). Anna slutför sedan denna manöver genom att trycka in en knapp i mixerbordet (50).

Excerpt 7.12 avviker i den mån att det är att Anna som är mer verbalt aktiv vad gäller publikt redogörande för utförandet. Anna synliggör först upptäckten att hon skruvar på fel reglage. Hon korrigerar sig sedan och flyttar handen tillbaka till föregående reglage. Med denna självinitierade och självutförda korrektion (Martin & Sahlström 2010; Schegloff, Jefferson & Sacks 1977) visar hon kunskap att både upptäcka och korrigera sitt handlande. Dessutom är det Anna som sedan bekräftar momentets utförande genom ett avslutningsimplicerande *så* (44). Det är även Anna som identifierar en progression och ett nästa steg *å sen* (44) och även vilket steg det är, *de ess qu ett* (48).

Från att stegvis ha följt instruktioner genom manövrar övergår hon till en form av stegvis demonstration och publikt synliggörande av sin kunskap om ett arbetsmoments mindre beståndsdelar. När uppmaningar och bekräftelser yttras av en instruktör (å sen X + *så*) har de uppfattats som delar av ett instruerande. När Anna yttrar dem behandlas de dock som muntliga prövningar. I samtliga fall bekräftar nämligen Lars dessa yttranden (45, 47, 49). Det här visar vem som är vem i denna aktivitet, vem som är instruktör och vem som är den instruerade. Med Lars epistemiska företräde som instruktör blir Annas påståenden behandlade som tentativa (jfr. Pomerantz 1980). Denna ordning och mening i aktiviteten görs alltså tydligt sekventiellt, inte enbart genom specifika yttranden. Excerpt 7.11 – 7.12 visar även hur epistemisk positionering är en ständigt närvarande aspekt i aktiviteten och ingen initialt fastslagen och konstant status:

Far from being static features attributed to participants, epistemic positions are dynamically negotiated in the activity, being displayed, claimed, attributed, revised and also being newly acquired. (Mondada 2011, s. 27)

I samband med instruktioner har det ibland påpekats att organiserande information – hur stegen hänger ihop med varandra och hur de tillsammans bildar en enhet – sällan ges (Dixon 1987; Linde & Labov 1975). Dixon menar att när sådan information ges inledningsvis, så leder det också till ett bättre resultat. Till viss del är förberedande organiserande information frånvarande även i de studerade vardagspedagogiska projekten. Till skillnad från de experiment som Dixon utgår ifrån, där deltagare som ska avbilda något är ovetande om målet, har journalisterna i de kollegiala projekten en relativt god förståelse för vad som ska göras. De är medarbetare som i sin arbetsuppgift ger uttryck för att de har glömt, misslyckats eller för att de är mindre bra på *hur man gör*. Organiserande information som Dixon efterlyser är dock inte helt frånvarande men uppträder inte nödvändigtvis i inledningen av projekten. Efter att Anna nu hämtat DSQ-1, ger Lars nya instruktioner.

Han inleder dock detta ”nya spår” å nu (51) med att berätta att de ska utföra *den där konstiga grejen som gör att du kan släppa tillbaks sen* (52-53). Detta är en form av introducerande organiserande information och Lars ger sedan en första instruktion för detta moment, *avmarkera välj på de ess qu* (Excerpt 7.13 rad 55).

[7.13]

51 Lars å nu måste vi gö den där- (.)
 52 >den här konstiga grejen som gör
 53 att du kan släppa tillbaks sen.<
 54 Lars .hhh så: (.)
 55 avmarkera välj på #de ess qu.
 56 anna *.....-tryck-*
 57 Lars å sen tryck på effefem†
 58 → (0.7)
 59a anna [*...* på väg men avbryter
 59b lars [**...--** fäller ut arm och pekfinger
 60 Lars den #där
 61 Anna *...-tryck-*

Excerpt 7.13 visar åter hur Anna inleder sin knapptryckarrörelse redan innan instruktionen är klar (55-56). Anna projicerar åter samtalsturens slut och förbereder sig kroppsligen för att följa instruktionen med en instruerad handling (precis som i rad 29-29b och i rad 31-32 i excerpt 7.11). Efter att Lars sedan uppmanar henne att trycka på F5, uppstår åter en paus (58). Anna inleder sedan en rörelse, men Lars fäller samtidigt ut sin arm och sitt pekfinger (59a, 59b). Att Anna då omedelbart avbryter sin rörelse visar hur deltagare i interaktion uppmärksammar och undviker överlappande initieringar även vad gäller kroppsliga handlingar. Det är första gången i denna aktivitet som Lars instruerar med en kroppslig referens, och han utvecklar denna med ett efterföljande yttrande, *den där* (58) (jfr. Broth & Lundström 2013; Hindmarsh & Heath 2000). Det finns nämligen två F5-knappar på konsolen.

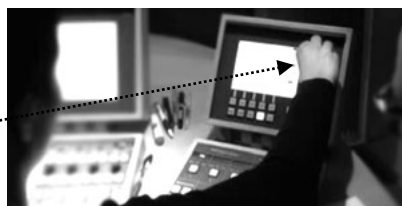
Till skillnad från det projekt där Annika hjälper Sofia att komma igång med nyhetssändningen är Lars betydligt mer återhållsam vad gäller egen inblandning t.ex. i form av gester som denna. Lars står dessutom vid sidan av mixerbordet och kliver aldrig in i Annas direkta sfär likt en ryggpådd så som Annika gjorde och han tar aldrig initiativ till att själv genomföra någon manöver så som skedde inför Sofias nyhetssändning. I Lars och Annas projekt finns betydligt större tidsutrymme och deras gemensamma aktivitet är också inplanerad sedan ett par timmar tillbaka. I visst avseende finns det därmed likheter mellan ovanstående vardagspedagogiska projekt och en undervisande verksamhet med planerade aktiviteter som har lärande som huvudsakligt institutionellt mål. Det är mycket tydligt att den instruerade förväntas genomföra och förväntas lära av aktiviteten (jfr. Lindwall & Ekström 2012):

The aim of the activity is not just to make ten stiches, but for the students to *learn* how to make such stiches. This means that the teacher cannot complete the assignment for the student. (Lindwall & Ekström 2012, s. 35)

Ett sådant lärandemotiv till det kollegiala projektet kommer senare till uttryck. Lars identifierar i nästa excerpt att det som nu ska följa är en sorts repetition. Hans formulering visar hur föregående steg är att uppfatta som något de utfört tillsammans och ett gemensamt projekt, men att det även fortsatt är Anna som ska utföra det, *å så gör du samma procedur som vi gjorde nyss* (67, 68).

[7.14]

66 anna - tryck -
 67 Lars å så gör du samma procedur
 68 som vi gjorde nyss,
 69 → (2.5)
 70 Anna # (0.3) ja ha?
 70b anna *...-vrider på reglage - >
 71 å det här ska jag komma ihåg sen.
 71b ----->
 72 -----(1.5)----->
 72 Lars °näh-[men-om-° (.) tre gånger kanske.
 73 Anna [h(h)ah(h)hh.

Anna börjar inte omgående genomföra handgreppen (69). Trots att två sekunder sedan går utan initiativ från Anna kompletterar inte Lars med några mer detaljerade instruktioner (69). Det här är repetition (67-68) och frånvaron av kompletterande instruktioner visar hur momentet är något Anna i högre grad borde kunna. Anna inleder sedan trevande *ja ha?*(70) men börjar precis innan att genomföra ”samma procedur” (70, 70b). Frånvaron av kompletterande instruktioner och markeringen av Lars att det som sker nu är repetition, är indikerande för att Anna nu ska minnas. Det finns en förväntan att hon ska klara av att handla på egen hand, att hon ska kunna. Det är också denna förväntan som Anna i det efterföljande delvis utmanar, *å det här ska jag komma ihåg sen* (70). Hon uppmärksammar därmed ett av målen med denna aktivitet: att hon ska komma ihåg. Med utgångspunkt i sekventiellt meningsskapande antyder också Lars instruktion, *samma procedur som vi gjorde nyss*, att aktiviteten inte enbart bedrivs för att få arbetsmomentet utfört, utan även för att Anna ska kunna komma ihåg, om inte annat vad hon gjorde nyss. Annas kommentar ger uttryck för tvivel vad gäller denna aspekt och med detta sätts även Lars som instruktör och arrangör för detta minnande under press. Lars, som i sitt efterföljande yttrande först nekar kompletterar detta med ett förslag om en stegvis och repeterande procedur för detta mål, *näh-men-om- (.) tre gånger kanske* (72). Samtidigt skrattar Anna och fortsätter att försöka implementera proceduren (7.15).

Under tiden hon vrider på ett av reglagen, ger hon ifrån sig ett tvekande, funderande *m:::* (74). Hon stannar sedan upp i vridningen vid ett av de val som syns på skärmen (75). Lars ger då relativt omgående bekräftelse på att hon gör rätt, *japp* (76).

[7.15]

74 Anna #m:::
 74b anna *-vrider på reglage->
 75 --* {.) ((stannar vid ett av valen))
 76 Lars japp
 77 (1.5) ((Anna håller handen still))
 78 Anna #de är den där,
 78b anna *, , backar med handen
 79 Lars pre↑cis, å så trycker du=
 80 =>kommer du ihåg?< näh.
 81 Anna näe.

Anna håller sedan handen fortsatt still i luften och förklarar sedan, trots Lars bekräftelse, sin tveksamhet. Samtidigt som hon säger *de är den där* (78), backar hon med handen från reglaget (78b) och Lars ger åter en bekräftelse, *precis* (79). Valet är rätt, och Anna behöver inte vrida mer. Lars driver sedan det kommunikativa projektet vidare (*å så*) och visar hur en knapptryckning är nästa steg, *å så trycker du* (79). Denna instruktion fullföljs dock inte till fullo. Istället för att berätta det som Anna eventuellt redan vet så inflikar Lars en form av kunskapskontroll (jfr. epistemic status check, Sert 2013). Till skillnad från tidigare kontroll, >vet du var den ligger,< (33), utformas frågan denna gång som en minneskontroll, >kommer du ihåg< (80). Likheten mellan dessa kontroller är att de yttras i betydligt snabbare tempo. En sådan tempoväxling sker även när Lars gav introducerande information om ett visst steg med en konstig grej (52-53) och tempoväxlingen kan vara en metod att visa hur man växlar fokus, mellan figur och bakgrund i vardagspedagogiska projekt. Lars svarar dock omgående själv, *näh* (80) på sin fråga och möjligen beror det på Annas tidigare fråga om det är tänkt att hon skulle komma ihåg sen.

[7.16]

81 Anna #näe.
 81b anna *, , *, * backar ytterligare med handen
 82 Lars hu skulle du göra de, stereo (.)
 83 Lars #på eff fem d^{är}.
 84 anna *.....-tryck-.....
 85 Lars så.

arbetsuppgiftens genomförande. Sekvensen belyser hur medarbetarna orienterar sig mot det vardagspedagogiska projektets två olika mål, minnande och genomförande. Anna tar genom sin fråga initiativ till ytterligare en fas i projektet med fokus på genomförandet vid nyhetssändningen (96-97). Denna fas kommer dock inte att analyseras i denna studie.

Ett vardagspedagogiskt projekt som detta – där den som instruerar hela tiden närvarar och följer utvecklingen – är en i hög grad interaktiv aktivitet där utrymme visserligen ges till Anna att utföra momenten men inledningsvis ges mycket lite utrymme för frånvaro av aktivitet. Nya instruktioner ges eller kontroller görs nästan omgående efter genomförda moment eller vid uppehåll som kan tyda på problem. Tydligt är även hur utrymme ges för att mixerbordets konfigurationer ska laddas klart. Det här kan tas för självklart men är grundläggande för att också själva arbetsuppgiften i stunden blir utförd. I excerpt 7.14 rad 69 uppstår denna aktivitets längsta paus och det är den första längre paus som inte efterföljs av kompletterande instruktioner. Den följer också efter att Lars introducerat det efterföljande steget som en repetition. Högre krav kan därmed ställas på Annas kompetens att utföra momentet. Det är inte bara tydligt i och med Lars frånvaro av instruktioner utan även i Annas efterföljande kommentar. Frånvaron av hjälp betyder att hon ska minnas, men är det tänkt att hon även ska minnas det *sen*? (71).

Kollegiala vardagspedagogiska projekt

Som andra kommunikativa projekt karakteriseras de kollegiala vardagspedagogiska projekten av att de är kollaborativt genomförda, genom komplementära roller, med specifika syften och som den andra delen i detta kapitel visar tydligt så utvecklas de med tiden, i interaktion. Kapitel 6 visade hur deltagarna orienterade sig mot en specifik arbetsuppgift och en epistemisk asymmetri. De efterföljande projekten grundades därmed i komplementära roller och med arbetsuppgiftens genomförande som syfte. I det efterföljande blir den som förväntas genomföra uppgiften instruerad hur uppgiften ska genomföras. Därmed kan även ett andra syfte identifieras, att den som ber om hjälp av ett visst skäl också blir hjälpt med detta skäl i åtanke: börjar minnas handgreppen, blir bättre på dessa, etc.

Lärande- och minnandesyften gör att de vardagspedagogiska projekten skiljer sig från arbetsuppdelande hjälp-situationer där enbart slutförandet av arbetsuppgiften hamnar i fokus. Det finns t.ex. tillfällen där hjälp efterfrågas och en kollega tar över arbetsuppgiften och utför den på egen hand. Med arbetsuppgiftens utförande som huvudsakligt syfte skiljer sig ovanstående projekt från undervisningsprojekt där det huvudsakliga syftet är lärande och där aktiviteten t.ex. kan vara skild från den verksamhet i vilken den är tänkt att utföras. Med den instruerande medarbetarens ständiga närvaro i projektets utveckling skiljer sig de vardagspedagogiska projekten också gene-

rellt från vägvisande projekt där den som ger instruktioner inte följer med under tiden eller fram till målet. Efter en närmare analys av de studerade situationerna visar det sig att de kollegiala vardagspedagogiska projekten har inslag av såväl arbetsuppdelning (t.ex. i tidspressade situationen inför Sofias sändning, 7.1, 7.2), lärande- och minnandesyften (Lars ber Anna att göra samma procedur, Anna undrar om hon ska minnas 7.14) så väl som vägvisning (Anna växlar temporalt sina instruktioner till att gälla det Erik ska göra sen när Anna inte är där 7.5).

De vardagspedagogiska projekten är dock övergripande och genomgående mycket instruerande till sin karaktär. Första delen i detta kapitel visade hur de hjälpande medarbetarna visar och instruerar sina kollegor med både yttranden och gester för att urskilja vissa specifika delmoment i den övergripande arbetsuppgiften och i detta arbete segmenteras arbetsuppgiften till mindre diskreta moment. Frekvent förekommande i dessa projekt är också att den instruerande medarbetaren, efter kollegans genomförande och förväntat utfall (t.ex. att en artefakt ger den önskade responsen), publikt bekräftar, i en tredje tur, att det man nu uppnått var det som avsågs genom ett avslutningsimplicerande yttrande som frekvent var *så*. Dessa *så*:n, följdes återkommande av en succesiv komponent (*å så, å sen, å då*) som visade hur projektet hade en, eller flera stegvisa utvecklingslinjer (jfr. Clark 1996, s. 40; Linell 1998, s. 219).

Om kommunikativa projekt skriver Linell att de utvecklas över tid (Linell 1998, s. 217 ff.; 2011, s. 98 ff.). En mer detaljerad analys i kapitlets andra del visade hur de vardagspedagogiska projekten är en mycket situerad aktivitet där medarbetarna upprätthåller en konstant ömsesidig orientering mot instruktioner och instruerade handlingar. Frånvaron av handling, eller bekräftande svar från den vägledda medarbetaren följs av kompletterade yttranden och utpekande gester av kollegan. I jämförelse med skrivna instruktioner menar Burke (1982) att muntliga instruktioner är effektivare på grund av *interaktionsmöjligheterna* snarare än möjligheter till tal (Burke 1982, i Suchman, 2007). Burke menar att instruktioner i ”icke-interaktiva” möten tenderar att överarbetas för att förekomma problem, medan instruktioner i direkta möten initialt är minimala. Den minimala utformningen av instruktioner i de vardagspedagogiska projekten visar på den initiala tillit och antagande om kompetenta deltagare som Garfinkel ser som utgångspunkt för sociala situationer. Varje instruktion formuleras således inte med utgångspunkt i att en helt inkompetent person ska följa dem utan i en person som är kompetent nog att förstå och utföra den. De instruerande medarbetarnas ständiga närvaro gör att de därmed kan observera och justera instruktionerna efterhand. Det gemensamma projektet utvecklas därmed stegvis och med tiden till vad det är. Med utgångspunkt i att talare anpassar sina yttranden beroende på vad mottagaren vet (Goodwin 1981c), har även varje instruktion i dessa vardagspedagogiska projekt en möjlighet att formuleras med hänsyn taget till vad den instruerande kan där och då och uppvisar kun-

skap om. Det anses å ena sidan vara ett normbrott att berätta vad lyssnaren redan vet, men för att en instruktion ska följas måste den instruerade samtidigt förstå vad som avses. Vad de vardagspedagogiska projekten visar är att den som ger instruktioner utformar sina instruktioner till att vara på gränsen till vad den instruerade redan vet. När detta på ett eller annat sätt visar sig vara problematiskt har kompletterande eller förändrade instruktioner följt. Minimala instruktioner och reaktioner men samtidigt, en intensiv och ömsesidig uppmärksamhet mot såväl kompletterande instruktioner som rörelser, bidrar till att deltagarna kan upprätthålla en så hög professionell, epistemisk nivå som möjligt i aktiviteten.

Kapitlets analyser av olika instruerande projekt belyser hur en förståelse för resultatet varken återfinns i instruktionen eller är en konsekvens av instruktionen utan snarare är en förutsättning (jfr. Amerine & Bilmes 1988, s. 331; Hester & Francis 2007). Den som instruerar använder begrepp som den instruerade förväntas förstå som referenser till handgrepp som ska utföras. Dessa yttranden formuleras med en tillräckligt låg komplexitet för att den instruerade ska kunna förstå dem som instruktioner, men samtidigt på en tillräckligt hög nivå för att det inte ska bryta mot normen att man inte berättar för någon det som den redan vet. Dessa två relativt motriktade krafter, minimering och expanderande, är en genomgående struktur i de situationer som analyserats. Trots att instruktioner och uppmaningar till handling är indexikala och kan förstås på olika sätt uppstår nästan aldrig situationen att den instruerade utför fel handgrepp som sedan behöver korrigeras. Som visats uppstår däremot pauser i handling, vilket ofta resulterar i kompletterande instruktioner. Vid vissa tillfällen så kontrolleras handgrepp verbalt, innan de utförs. Anna prövar exempelvis först muntligt sin förståelse vid upprepade tillfällen: *men då måste jag ju först välja här? å sen de ess qu?* Som framgick av analysen i kapitlets första del kontrollerar även Sofia på liknande sätt att hon uppfattat rätt innan hon utför något, *den? är det den?* De medarbetare som blir instruerade, ger på detta sätt eller genom frånvaro av handling, uttryck för ett visst tvivel. De förekommer med detta de problem som skulle uppstå om de istället mer genomgående chansade. På samma vis som att man bör undvika att uttala sig om det man inte vet tillräckligt om, (Grice 1975, s. 41; Heritage & Raymond 2005) skulle kontrollerande frågor och frånvaron av handlingar indikera att man som instruerad bör undvika att utföra det man inte vet hur man utför. Den som blir instruerad upprätthåller dessutom genom förfarandet en oavbruten aktivitet av att följa instruktioner. Kompletterande instruktioner efter frånvaron av handling visar dessutom hur en epistemisk positionering inte nödvändigtvis utformas med ett yttrande. En tveksam rörelse, en fördröjd kroppslig respons kan vara tillräcklig för att visa att man inte kan.

8 Kunskap i interaktion på en nyhetsredaktion

Den övergripande idén med denna studie var att undersöka hur medarbetare tillsammans med sina kollegor genomför arbetsuppgifter i sitt dagliga arbete. Med detta fokus var avsikten att bidra med kunskaper om kollegialt arbete och kollegiala aktiviteter som sker inom en professionell verksamhet. För detta ändamål kom ett antal lokala nyhetsredaktioner inom Sveriges Radio att fungera som empiriskt underlag. Vad gäller redaktionellt arbete och kollegiala aktiviteter är det också områden där forskning saknas och efterfrågats (Atkinson 2004; Cottle 2003; Ekström & Nohrstedt 1996; Sarangi & Roberts 1999b; Svennevig 2012). Ett mer specificerat syfte var att undersöka hur arbetet på nyhetsredaktioner kunde förstås som en kollegial kunskapspraktik, hur medarbetare i orienterar sig mot epistemiska aspekter i samband med ett specifikt nyhetsarbete och i samband med att de ber om och får hjälp av sina kollegor i arbetet med tekniska artefakter.

Studien tog utgångspunkt i ett etnometodologiskt och samtalsanalytiskt perspektiv. Från ett etnometodologiskt perspektiv insisteras att empiriska detaljer ska ges företräde framför abstraktion (Rawls 2005). Organisation och organiserade verksamheter betraktas som ett praktiskt görande som involverar alla medarbetare (Orr 2006) och termen organisation står från ett etnometodologiskt perspektiv för organisation av sociala handlingar (Garfinkel 1956, s. 181). Ett övergripande syfte med att studera organiserade verksamheter är att undersöka de metoder, praktiska aktiviteter och det resonerande som medlemmar använder sig av, och vinna kunskap om hur de därigenom åstadkommer och för andra deltagare synliggör en lokal social ordning (Garfinkel 1967; Hill & Crittenden 1968, s. 12). Det samtals- och interaktionsanalytiska perspektivet har i denna studie inneburit ett särskilt fokus på hur medarbetare skapar mening genom olika kommunikativa aktiviteter och handlingar (Pomerantz & Fehr 1997).

I de efterföljande avsnitten diskuterar jag studiens empiriska fynd. I det första avsnittet diskuteras vad denna studie med dess fokus på kunskap i interaktion kan bidra med vad gäller kunskaper om arbetet i en redaktionell verksamhet. I de två efterföljande avsnitten diskuteras sedan vad studien med dess fokus på möten mellan medarbetare i en redaktionell verksamhet bidrar till vad gäller förståelse för kunskap i interaktion och kollegiala vardagspedagogiska projekt.

Redaktionellt arbete som en kollegial kunskapspraktik

Som de empiriska kapitlen (4 – 7) visat, består redaktionellt arbete i hög grad av att behandla en mångfald av händelser i världen som potentiella lokala nyheter. Under observationsveckorna arbetade de redaktionerna med plötsliga och mycket lokala ”blåljushändelser” i form av misshandelsfall, kidnappning och knivdåd men även mer långsamt utvecklande händelser av politisk, såväl som landsomfattande eller global karaktär som t.ex. en partiledares avgång och ett vulkanutbrott med aska som spred sig över Europa. Nyhetsarbetet karaktäriseras å ena sidan av en viss oförutsägbarhet och variation men å andra sidan finns en relativt strikt och avgränsad temporal ram med på förhand definierade utrymmen för nyheter i radion. Via webbpublicering och sociala medier finns samtidigt en möjlighet att när som helst publicera nyheter. Det empiriska materialet och analyserna aktualiserar den redaktionella vardag som tidigare men från andra perspektiv beskrivits i termer av *Routinizing the unexpected* (Tuchman 1973) och *Det oväntades administration* (Kärreman 1996).

En föränderlig omvärld, roterande arbetspositioner samt en ständigt närvarande möjlighet att publicera uppgifter om denna omvärld i olika multimediala format gör att en relevant distribution och re-distribution av kunskap på redaktionen är att betrakta som mycket viktigt inslag för det redaktionella arbetets genomförande. Den mångfald av händelser som enskilda medarbetare kan behöva behandla på olika sätt visar sig empiriskt delvis kunna vägas mot en möjlig mångfald och bredd av kunskaper som medarbetarna tillsammans kan åstadkomma. Resultatet av studien är inte bara att kollegiala temporära möten med en orientering mot vad andra medarbetare vet och kan, är återkommande. Analyserna visar också hur organiseringen av denna distribution och re-distribution av kunskaper kan gå till, de synliggör det faktiska flödet av kollegiala aktiviteter och hur kunskap och expertis både kommer till uttryck och får möjlighet att utvecklas. Konsekvensen av detta är att varje empiriskt nedslag i kollegial interaktion presumtivt är ett exempel på hur en organisation, dess roller, aktiviteter och syften vidmakt hålls respektive utvecklas.

Det journalistiska samarbetet kännetecknas av delvis asymmetriska relationer, t.ex. olika arbetsroller, tillhörande aktiviteter och ansvarsområden vilka delvis finns specificerade i organisatorisk dokumentation eller dagliga arbetsplaner. Varje medarbetare på en redaktion kan därmed betraktas som unik vad gäller epistemisk tillgång, företräde och ansvar (jfr. Stivers et al. 2011). Samtidigt kan deltagare i en redaktionell verksamhet förväntas ha vissa gemensamma kunskaper i journalistiskt arbete, t.ex. nyhetsvärdering. Uppgifter som att intervjua och redigera ingår dessutom som en del i arbetet oavsett om man är nyhetschef, om man sitter vid desken eller arbetar som reporter. Gemensamma kunskaper om redaktionellt arbete stärks dessutom av att medarbetare i viss grad roterar mellan olika yrkesroller. Kunskap i

redaktionellt arbete är därmed att betrakta som något socialt distribuerat: enskilda journalister kan och vet mycket gemensamt med sina kollegor, samtidigt som de inte vet/kan samma saker som dem.

En genomgång av studiens excerpt visar hur en epistemisk orientering som indikerar epistemisk asymmetri med relevans för olika medarbetares ansvarsområden, kan betraktas som en drivkraft för olika möten mellan medarbetare. I detta avseende visar varje studerat nedslag i olika kollegiala möten hur en orientering mot vad man kan och vet är en betydande del av det som driver den redaktionella verksamheten. Heritage (2012a) beskriver en sådan epistemisk orientering i vardaglig interaktion på liknande sätt och kallar fenomenet *The Epistemic Engine*. Från detta perspektiv kan kompetens i kollegiala praktiker inte bara betraktas som det som varje individ på redaktionen kan utföra. Kompetens i en kollegial praktik är också förmåga att involvera andra och använda deras kompetens liksom förmågan att involvera sig genom att delge andra det man kan och vet, dvs. förmåga att ta reda på men också visa. Asymmetrier, i form av komplementära och lokalt situerade relationer är således ett bidrag till att arbetet får karaktären av ett kollegialt och kollektivt genomförande. Varje medarbetare kan agera och handla antingen utifrån andras redan utförda handlingar, eller med avseende på kommande och därmed förväntade handlingar.

Kärreman (1996, s. 233) skriver i sin studie av en tidningsredaktion: ”De organisatoriska grupperna verkar i avsevärd omfattning *separerade* från varandra” och menar att de enskilda journalisterna i viss utsträckning tycks stå fria att genomföra uppgifterna efter eget huvud. Efter studier på tre tidningsredaktioner gör Löfgren-Nilsson en liknande bedömning: att det journalistiska arbetet är genomgående individuellt till sin karaktär (Löfgren-Nilsson 1999). Både Kärreman och Löfgren-Nilsson använder termen *atomistisk* som beteckning för hur redaktionen som en helhet består av delar vilka har en mycket lös bindning till varandra. Andra studier av redaktionella verksamheter beskriver istället återkommande arbetet i termer av lagarbete (Czarniawska 2009; Nygren 2008b; Östlund 2000). Trots att resonemang som dessa utgår från studier av tidningsredaktioner och har ett större fokus på reportrar samt att såväl studiemetoder som syften skiljer sig i förhållande till denna studie känns beskrivningen delvis igen: på de studerade redaktionerna finns både kollektiva och individuella inslag i arbetet. Jag menar däremot att man inte behöver välja mellan att beskriva det redaktionella arbetet antingen individuellt eller kollektivt. Vad denna studie visat är hur medarbetare återkommande växlar mellan att vara en del av mer individuella och mer kollektiva konfigurationer. Att exempelvis be om och erbjuda hjälp och därigenom gå utanför gränserna för individuella ansvarsområden är frekvent förekommande och ger det redaktionella arbetet en *kollegial* karaktär: *vi* som en möjlighet i arbetet med individuella arbetsuppgifter.

Medarbetarnas närvaro under morgonmötet utgör ytterligare en kollegial grund för det dagliga arbetet. Närvaron under mötet kan t.ex. bidra till att

medarbetare i mindre grad behöver förklara vad de gör, vad de ska göra etc. under dagen. Medarbetare kan förlita sig på att kollegorna är kompetenta deltagare i den redaktionella verksamheten, till dess att annat påvisas, dvs. en tillit ur ett etnometodologiskt perspektiv (Bittner 1963; Garfinkel 1963). Studien belyser också hur nyhetsmötet ger det redaktionella arbetet karaktären av att vara något kontinuerligt. Ett vi-fokus på det som varit såväl som på det som komma skall bidrar till en sorts gemensam och enhetlig utvecklingslinje trots att den specifika uppsättningen av medarbetare förändras timme för timme, dag för dag etc. Nyhetsmötens genomförande och betydelse i redaktionella verksamheter har blivit belyst i tidigare studier (Clayman & Reisner 1998; Löfgren-Nilsson 1999) och formella mötens centrala roll i andra organisationer har analyserats från ett etnometodologiskt perspektiv (Boden 1994).

Den här studien är kompletterande i flera aspekter. Det empiriska materialet i denna studie ger ett tydligt intryck av att de möten mellan medarbetare som temporärt men återkommande uppstår under arbetsdagen i viss grad är att betrakta som nyhetsmöten. De kan visserligen gälla justeringar av den plan som tidigare etablerats t.ex. i morgonmötet men innebär också att helt nya uppdrag initieras. På nyhetsredaktionen är dessa temporära möten avgörande och möjligen mer avgörande för produktionen än vad morgonmötet är, på grund av att omständigheterna för arbetet kan förändras på ett ögonblick. Det här belyser dessutom hur ett alltför stort fokus på formella möten eller organisationers formella arbetsfördelningsprinciper kan bidra till att man osynliggör viktiga delar av en verksamhets genomförande bara för att de inte riktigt kan specificeras i förväg.

Trots formell indelning i olika yrkesroller och arbetsuppgifter vilka tillsammans bidrar till en kollektiv produkt, visar t.ex. empiriska avsnitt hur individuella arbetsuppgifter ständigt kan utföras tack vare praktiska bidrag från omgivande kollegor. Som exempel sker t.ex. deskettans kompilering av en sändningsplan utifrån andra medarbetares producerade texter och inslag. Dessa medarbetares arbetsuppgifter kan i sin tur påverkas av deskettans plan vilken också förhåller sig till planerat sändningsutrymme enligt en formell organisationsplan. Nyhetschefens beslut i arbetsfördelningsfrågor kan vara en konsekvens av omgivande medarbetares resonering och ett nyhetstips kan utvecklas likväl som avslås genom kollegornas resonemang. Detta ömsesidiga beroende mellan medarbetare kan visserligen synliggöras i morgonmötet behöver alltid realiseras i praktiken vilket återkommande sker i de temporärt uppstående kollegiala mötena. Fältobservationer från olika redaktioner visar hur dessa temporärt uppstående möten, med fokus på vad man vet och inte vet, är att betrakta som lika viktiga möten som det formellt arrangerade morgonmötet vad gäller aspekter som värdering, planering och arbetsfördelning.

Ytterligare en aspekt för det redaktionella arbetets kollegiala karaktär kan betraktas i spatial organisering. Det öppna kontorslandskapet bidrar till att

medarbetare kan höra andra medarbetares diskussioner och därigenom bifalla likväl som utmana uppfattningar om både nyhetsvinkel och tillvägagångssätt. Fältarbetet vid fem olika redaktioner samt studier av videoinspelningar av dessa verksamheter visar att medarbetares direkta närhet till varandra återkommande får stor betydelse för det redaktionella arbetets utveckling. I det öppna redaktionsutrymmet organiseras för olika lokalt situerade "rum" i vilka medarbetare mer eller mindre publikt möts och diskuterar arbetet.

Redaktionernas gemensamma datasystem och produktionsteknik har tidigare betraktas som en mycket betydelsefull förutsättning för en hög produktionstakt (Nygren 2008a). Medarbetare kan arbeta tillsammans utan att de någonsin behöver mötas. Fältarbetet visar däremot hur samma datorsystem och avancerade produktionsteknik kan användas av enskilda medarbetare just tack vare kollegial inblandning, tack vare möjligheten att mötas. Det är således inte bara distribuerad kunskap om fenomen utanför redaktionens väggar som möjliggör de redaktionella produkternas tillkomst utan även distribuerad kunskap om hur redaktionellt arbete praktiskt kan utföras med hjälp av tekniska artefakter.

Vad som är slående när över 700 sekvenser av kollegiala möten studerats är hur redaktionella "fakta", vem som har ansvar, hur arbetet går till, hur det ska utföras, av vem och på vilket sätt etc. ständigt är ett ämne i deltagares interaktion. Analyserna har belyst hur deltagare i redaktionellt arbete ständigt är instruktiva vad gäller hur man just där just då *gör* redaktionellt arbete. Såväl yttranden, kroppslig och temporal orientering, institutionella roller och aktiviteter, rum och artefakter har i möten mellan medarbetare använts som resurser för olika komplexa arrangemang vilka kan få såväl egologisk, ekologisk som kollegial karaktär. Det kollektiva, individuella, institutionella, privata, prioriterade och korrekta etc. blir inslag i arbetet i den mån deltagarna ömsesidigt gör detta synligt och sägbart – *vet vi att det är en man? Vi har plats i programmet, man får inte beskära scanpixbilder med pixlr, Å så gör du samma procedur som vi gjorde nyss, jag tänkte åka hem nu jag*. Tillsammans med ovanstående yttrandens föregående och efterkommande såväl som samtidiga handlingar visar studiens excerpt hur redaktionell ordning görs och igenkänns. Visserligen utformas organisatoriska regler, arbetsbeskrivningar och dagliga planer som medarbetare ska förhålla sig till. Dessa planer är dock inte enbart definierande för hur spelet ska spelas, utan resurser för meningsskapande. Det är common sense-regler för arbetet som gör det möjligt att se en mening i att en medarbetare delger nyhetschefen uppgifter om en händelse och om denna mening inte ömsesidigt orienteras mot och behandlas som delad, så kan den behöva förtydligas, *då kanske du har nån ledig reporter*. De gör det möjligt att identifiera frånvaron av handling, kollegors ouppmärksamhet mot möjliga drag, frånvaron av en lämplig följd, *nån måste ju kunna åka*. Uppgjorda regler och planer blir således resurser för reproduktionen av redaktionella handlingar.

Studien, med dess excerpt av kollegial interaktion, har inte i första hand belyst vad medarbetare säger om sin egen praktik, utan snarare att och hur de faktiskt återkommande berättar för varandra om sin egen praktik och gör det som ett inslag i denna praktik. Det är medlemmar i denna verksamhet som ständigt uppvisar vad som gäller, var gränserna går, hur man gör just här, i just detta tillfälle, i just denna organisation med just det som är för handen. Jag var med andra ord inte den förste att göra analyser, att undersöka gränserna, metoderna och den redaktionella ordningen, utan deltagarna i den redaktionella verksamheten. Studien har således synliggjort dessa kollegiala temporära mötenets betydelse vad gäller såväl vidmakthållande som utvecklandet av organisationen, dess yrkesroller, aktiviteter och specifika syften.

Kollegiala möten som kommunikativa projekt

Ett antal excerpt av kollegiala möten som skedde under en dryg timme i samband med ett nyhetstips synliggjorde det redaktionella arbetets stegvisa utveckling och dynamiska karaktär. Analyserna visade hur fakta arbetades fram och hur nyheten om en knivhuggen man, som ett kunskapsobjekt, etableras i en räkka av praktiska aktiviteter (jfr. Garfinkel et al. 1981; Zimmerman 1974). Den redaktionella karaktären, med fokus på säker kunskap, framträdde tydligt genom deltagarnas epistemiska orientering. Men handlar denna epistemiska orientering i de kollegiala samtalen endast om att kollegorna ska veta?

Epistemiska positioneringar, uttryck för vad man själv eller andra vet blev i detta kapitelns första avsnitt beskrivet som en drivkraft i dessa kollegiala möten. Genom att betrakta varje lokalt uppstående möte som delar av ett eller flera kommunikativa projekt, ett slags mer eller mindre publikt arrangemang på redaktionen, kan denna studie bidra till att förståelse för kunskap i interaktion kan nyanseras. Ser man mycket lokalt på varje möte kan man visserligen säga att dessa möten tenderar att avslutas när deltagare uppnått en slags jämviktsläge av information. Ett slags jämviktsläge av information. Med en tydligare analytisk inriktning mot att uttryck för vad man kan och vet sker i en pågående verksamhet kan dock medarbetarnas epistemiska positioneringar i högre grad relateras till aktiviteter, till mål och till syften som i sin tur kan relateras till olika institutionella roller. Det är inte information i någon allmän bemärkelse de delar med varandra utan uppgifter som kan vara av relevans för andra aktiviteter.

Delgivande av uppgifter om en knivhuggen man implicerar t.ex. vissa redaktionella aktiviteter och frågor om vad andra vet utformas återkommande med specifika förklaringar. Uppgifterna från Wighs blir något att *ringa på*. Deskettan delger nyhetschefen eftersom nyhetschefen kan ha lediga reportrar som kan *åka dit*. Lars frågar deskettan vad som hänt med för-

klaringen att Lars som programreporter eventuellt kan *åka dit*. Producenten frågar eftersom utrymme kan ges i programmet att *säga det*. När deskettan återkommande frågar webbreportern om konkreta uppgifter anar webbreportern att deskettan *skriver på det*. Uppgifter om vad man vet blir underlag för beslut och aktiviteter på samma sätt som en position som *vi vet inte* kan vara ett underlag för att inte initiera aktiviteter. En icke-individuell hållning i vilken inget kan uteslutas.

Genom att betrakta olika kollegiala möten i det redaktionella arbetet med hjälp av Linells begrepp *kommunikativa projekt* (Linell 1998; 2011; 2010) tillkom termer som dynamisk progression, asymmetriskt deltagande, variation i storlek, sammanflätade utvecklingslinjer samt en prospektiv retrospektiv orientering. Kommunikativa projekt blev ett användbart analytiskt hjälpmedel i denna studie för att studera kollegial interaktion och de temporära och i viss mån publika möten som uppstod på redaktionen i samband med en händelse av eventuellt nyhetsvärde. Redaktionellt gemensamt arbete grundas delvis i relativt symmetriska relationer, de är alla journalister, men utgörs också av komplementära relationer. Tillgången till det man själv eller andra vet, eller kan förväntas veta utgör inte enbart drivkraft i olika lokala kommunikativa projekt och sekvenser. Vad andra vet och kan utgör ett underlag för kollegornas möjligheter till fortsatt handling i olika aktiviteter som ibland ligger långt bortom det lokala kollegiala mötet.

Drivkraften är inte en utjämnad epistemisk status i allmänhet. Alla får inte reda på allt och även om man fått kompletterande uppgifter, kan en fråga som *nåt nytt?*, t.ex. besvaras med ett nekande.

[8.1– Excerpt 5.31]

264 P nåt nytt?
265 D1 nä
266 WR näe: inte speciellt, han har förts till sjukhus i ambulans
267 dom har ingen misstänkt oche- han har inte kunnat säga nånting än,

När deskettan nekar producenten att något nytt finns att veta, fastän nya uppgifter kommit in, finns det en relation till föregående såväl som ett möjligt efterföljande skeende. Jag menar, som exempel, att varken deskettan eller producenten i excerpt 8.1 är orienterade mot att utjämna en epistemisk obalans, utan mot ett beslut om eventuellt utrymme för nyheten i programmet, samt mot frågan om Lars som programreporter ska åka dit. Detta tydliggjordes i tidigare sekvenser (5.23 - 5.28). Webbreportern som däremot är den som varit i kontakt med polisen, orienterar sig mot en utjämnad status i den mån hon delger producenten de kompletterande uppgifter hon fått. Epistemiska positioneringar kan således ha en retrospektiv liksom en prospektiv orientering som sträcker sig utanför detta lokala projekt. Här ska också tydliggöras att mellan fler av de excerpt som belystes i kapitel 5, är medarbetarna involverade i andra samtal om andra saker.

Vardagspedagogiska projekt

Det analytiska begreppet *kommunikativa projekt* blev också applicerbart för de situationer på redaktionen som uppstod med fokus på problem i genomförandet vad gäller tekniska artefakter och beskrevs som kollegiala vardagspedagogiska projekt.

Kapitel 6 visade hur medarbetare, när de begärde hjälp, gjorde epistemisk tillgång till en relevant aspekt. Att be om hjälp för att man inte kan, kan i professionella situationer, precis som i vardagssituationer, inrymma moraliska aspekter. Medarbetarna ber om hjälp med något som inryms i deras profession, något de förväntas kunna. Att inte kunna kan därför vara problematiskt som förklaring. Kapitel 6 visade hur begäran om hjälp utformades genom förklaringar att man hamnat i en ovanlig situation, att man glömt, fått hjärnsläpp, att man var mindre bra eller att något inte fungerat. Dessa förklaringar bidrar delvis till att vissa begäranden om hjälp kan särskiljas från andra. När arbetsfördelningssituationer initieras kan en begäran om hjälp förklaras med att man inte har tid eller att man inte får, dvs. förklaringar som gör den institutionella kontexten relevant. Att säga att man inte kan är således inte ett tillräckligt underlag, inte en tillräcklig drivkraft i sig för att initiera instruerade projekt. Frågan *Kan inte du hjälpa mig med det* (6.12), är visserligen en begäran om hjälp som implicerar att den som frågar inte kan, men vad som avses och om begäran ska besvaras med arbetsfördelning, demonstration eller instruktion, är något medarbetarna sedan utreder. Att utforma en begäran om hjälp är inte bara att betrakta som en fas, som en del av ett kommunikativt projekt, utan på ett sätt att betrakta som ett eget projekt vilket visar hur olika projekt är nästlade och inbäddade i varandra och kan betraktas på olika nivåer (Linell 1998; 2011; 2010).

I de efterföljande vardagspedagogiska projekten blir den som förväntas genomföra uppgiften instruerad hur uppgiften ska genomföras. Därmed impliceras ett andra syfte med de vardagspedagogiska projekten: att den som ber om hjälp och har den identifierade uppgiften som sitt ansvar blir hjälpt på ett sätt så att man börjar minnas handgreppen, blir bättre på dessa etc. även om detta syfte sällan artikuleras (*å det här ska jag komma ihåg sen?*). Som andra kommunikativa projekt karaktäriseras de kollegiala vardagspedagogiska projekten av att de är kollaborativt genomförda, genom komplementära roller, med specifika syften och att de utvecklas med tiden (ibid).

Första delen av kapitel 7 visade hur de hjälpande medarbetarna instruerar sina kollegor med både yttranden och gester för att belysa vissa specifika delmoment i den övergripande arbetsuppgiften, en form av segmentering, ”decomposition” (Keevallik 2010) till diskreta steg. Frekvent förekommande i dessa projekt är också att den instruerande medarbetaren, efter kollegans genomförande och artefaktens förväntade utfall, publikt bekräftade, i en tredje tur, att det man nu uppnått var det som avsågs. Tre-turs sekvensens frekventa förekommande i pedagogiska verksamheter är väl dokumenterad

(t.ex. Heap 1985; Macbeth 2003; Tapper 1996; Tsui 1989). I förhållande till pedagogiska verksamheter i vilka IRE-strukturen, initiering-respons-evaluering identifierats (Mehan 1979), är dock yttranden i tredje position i dessa vardagspedagogiska kollegiala projekt ytterst sällan prestationsvärderande, t.ex. bra gjort, fint, duktigt! I situationen där Annika hjälper Sofia med förberedelserna inför sändning sker det bara en gång, *bra* (101). Den mer neutrala bekräftelsen *så*, ger de vardagspedagogiska projekten en mindre undervisande karaktär och anspelar i mindre grad på något tvivel om att den som utfört ett visst moment skulle klara det. Det visar snarare att det som genomfördes var något som kunde förväntas, något ordinärt. I den tredje turen återfanns frekvent också successiva komponenter (*å så, å sen, å då*) som visade hur det vardagspedagogiska projektet hade en, eller flera stegvisa utvecklingslinjer (jfr. Clark 1996, s. 40; Linell 1998, s. 219). De vardagspedagogiska projekten fick därmed formen av en enhetlig och ordnad aktivitet (jfr. Heritage & Sorjonen 1994) och analyserna visar hur deltagarna arrangerar för en slags lokal rationalitet, det är så här man gör och det är så här det är. Denna ordnande karaktäristik kan dessutom vara ett bidrag till att man i efterhand kan se och tala om aktiviteten som något man gjort (jfr. Linell 2011, s.99).

En kompletterande analys i kapitlets andra del påvisade de vardagspedagogiska projektens situerade karaktär. Kollegorna upprätthöll en konstant ömsesidig orientering mot instruktioner och efterföljande handgrepp. De kollegor som blir instruerade förekommer, genom utredande frågor eller genom ”frånvaro av handling”, problem som skulle uppstå om de istället mer genomgående chansade. På samma vis som att man inte bör uttala sig om det man inte vet (Heritage & Raymond 2005), skulle dessa kontrollerande frågor indikera att man som instruerad bör undvika att utföra det man inte vet hur man utför. Frånvaron av agerande följdes å sin sida av kompletterade yttranden och utpekande gester. De vardagspedagogiska projekten visar hur den som ger instruktioner utformar dessa instruktioner så att de befinner sig på gränsen till vad den instruerade redan kan. När detta på ett eller annat sätt visade sig vara problematiskt följde kompletterande instruktioner. Kompletterande instruktioner efter frånvaron av handling visar dessutom hur en epistemisk positionering inte nödvändigtvis utformas med ett yttrande. Om en instruktion och instruerad handling är att betrakta som ett närhetspar kan en knapptryckning betraktas som sekventiellt implikativ utifrån ett yttrande som *avmarkera välj på DSQ*. En tveksam rörelse, en fördröjd kroppslig respons kan vara tillräcklig för att visa att man inte kan. På motsvarande sätt kan en handling som är på väg att utföras, antas bli fullföljd och bekräftad innan den ens är genomförd. Kompetenta medlemmar, kan således inte bara förutspå hur och när kollegors yttranden (t.ex. i form av instruktioner) ska sluta (Jefferson 1983; Magyar & de Ruiter 2012). Kompetenta medlemmar kan förutse ”rörelseturers” utveckling. Excerpt 7.10 visar t.ex. hur Lars säger *precis* innan Anna fullföljt knapptryckningen han

instruerat henne att genomföra. Excerpt 7.13 indikerar också att samtidiga rörelser, i form av instruktion och instruerad handling, kan vara något som deltagarna stävar efter att undvika precis som överlappande tal i den mån de är ”överlappande” och därmed konkurrerande för visst utrymme.

I förhållande till fältet ”epistemics in conversation” (se Heritage 2012c) visar kapitel 7 hur epistemisk positionering kan uppfattas och uttryckas via kroppslig positionering och inte enbart via yttranden. Kapitlets andra del visar också hur deltagare i vardagspedagogiska projekt försöker upprätthålla en så hög professionell, inominstitutionell epistemisk nivå som möjligt. De vardagspedagogiska projekten påminner i sin sociala utformning om koncept som *den proximala utvecklingszonen*, (Vygotsky 1987; Vygotsky 1978), *guided participation* (Rogoff 1990), såväl som *scaffolding* (Wood, Bruner & Ross 1976). Kollegor på redaktionen utgör bidrag i utförandet av uppgifter som den enskilda medarbetaren kanske inte kunde klarat på egen hand. Wood et. al. (1976) som fokuserade på den instruerandes funktioner identifierade ett antal centrala aktiviteter, t.ex. reducering av komplexitet, skapandet av lämpliga subrutiner, upprätthållande av en riktning samt accentuerandet av kritiska steg för uppgiftens genomförande (ibid, s. 98). Analyserna i kapitel 7 bekräftar i vissa avseenden denna bild men visar också på skillnader. Som en första punkt identifierar Wood et. al. (1976, s. 98) hur instruktören har en slags rekryteringsuppgift för att få den instruerade intresserad. I de vardagspedagogiska projekten är förhållandet i det närmaste omvänt. I samband med detta ska understrykas att de vardagspedagogiska projekt som analyserats är relativt lyckosamma. Att acceptera att hjälpa till innebär ett ansvar och ett engagemang som man kanske inte på förhand kan avgöra storleken på. Det kan t.ex. sägas att Joakim inte lyckas med att hjälpa Erik att skicka MMS utifrån anteckningarna och i vilken grad han ska förlänga sitt engagemang blir på nytt en fråga. De vardagspedagogiska projekten bygger således inte enbart på vad kollegorna kan och vet, utan också på att de kan engagera sig. Dessa aspekter har i mindre grad blivit belysta.

Vad de empiriska nedslagen visar är hur dessa medarbetare är först på plats vad gäller analyser av hur olika aktiviteter som t.ex. vardagspedagogiska projekt genomför. De undersöker och prövar hela tiden möjliga vägar, hur komplexiteten kan reduceras, hur vissa steg kan accentueras, hur en riktning upprätthålls, hur kollegorna uppfattar och förstår situationen etc. De utgår inte från teoretiska begrepp i sin vardag – analysen finns ständigt där *in situ*. I människors vardagliga förståelse av social interaktion finns en orientering mot vad andra människor kan förväntas veta och kunna. De instruerande kollegorna ger t.ex. instruktioner som är precis på gränsen för vad som krävs och en ömsesidig orientering i dessa kollegiala möten medför att man kan betrakta det som att medarbetare därför förekommer vetenskapliga resonemang som *scaffolding*, *ZPD*, *vardagspedagogiska projekt*, etc.

En genomgång av videomaterialet visar att vardagspedagogiska projekt långt ifrån är någon sällsynt aktivitet på redaktionen. Det uppstår dagligen

ett antal situationer där medarbetare ger sina kollegor instruktioner för hur vissa arbetsmoment praktiskt ska genomföras och möten mellan kollegor är därmed att betrakta som en del i dessa medarbetares möjligheter till utveckling i arbetslivet. De vardagspedagogiska situationerna belyser, på liknande sätt som olika temporära möten i arbetet med en specifik nyhet, hur den redaktionella praktiken reproduceras men även gradvis förändras.

Sammanfattningsvis har den här studien belyst kollegiala mötenas betydelse för det redaktionella arbetets genomförande och hur en orientering mot vad man själv och vad andra kan och vet, liksom hur kollegor initierar och genomför vardagspedagogiska projekt för att bistå varandra i arbetet med tekniska artefakter, kan ses som drivkrafter i verksamheten. Studien har med detta synliggjort kollegiala temporära mötenas betydelse vad gäller såväl reproducerande som vidareutvecklande processer vad gäller organisationen, dess yrkesroller, aktiviteter, specifika syften etc. Studien bidrar därmed till kunskaper inom områden som redaktionella verksamheter, kollegialt arbete och kunskap i interaktion och visar vikten av ett medarbetarperspektiv i frågor som rör pedagogik i arbetslivet.

English Summary

Introduction and aims

This study explores social interaction and collegial work between radio journalists in a newsroom. The study is conducted within the framework of ethnomethodology and conversation analysis. Despite a strong tradition of studies in institutional settings within conversation analysis, researchers have argued that there is a certain lack of studies that focus on – in Goffman’s terminology – the *backstage* regions of institutional settings (Sarangi & Roberts 1999b; Svennevig 2012). Moreover, there is a lack of studies that focus on the practical accomplishment of work in the newsroom (Cottle 2003; Ekström & Nohrstedt 1996).

The overall aim of the thesis is to explore how backstage work in the newsroom is initiated, established, and negotiated as a collective knowledge-based practice. As a part of this I examine how spatial, verbal, and material aspects are used as resources to accomplish order of the newsroom, that is institutional goals, identities, and activities like compiling news features, preparing news broadcasts, division of labor, finding facts, etc. The overall aim is further specified through two additional aims, which are to investigate how journalists orient to different epistemic aspects when:

- collaboratively accomplishing an assignment that is characteristic of the profession, that is making news.
- calling for assistance to collaboratively manage assignments that include technical artifacts, such as arranging the mixer setup for broadcasting news.

This study has its main empirical focus on encounters between journalists at and around the news-desk at radio stations. Individually accomplished work, e.g. writing and editing text and sound, has not been studied in detail even if it is a major part of news-work. The ambition of this study is to highlight everyday practices that have usually not attracted much attention when organizations and journalistic work is researched.

Theoretical and methodological approach

From an ethnomethodological perspective the term organization is to be seen as an abbreviation of “an organization of social actions” (Garfinkel 1956, p. 181) and the organization of social actions is further looked upon as practically accomplished by members of the organization. Ethnomethodological studies aim to examine and learn about members’ methods to make those arrangements, actions, circumstances, social structures, knowledge etc., that is social order, as something accountable, something visibly-rational-and-reportable-for-all-practical-purposes (Garfinkel 1967). From a conversation analytic perspective, talk in interaction is “the primordial site of sociality”, the fundamental resource, as well as a precondition to accomplish organized social life (Schegloff 1992, p. 1296). With a focus on talk in institutional settings, conversation analytic studies have revealed the interactional accomplishment of institutional order, the business of organizations, how various institutional goals, identities, etc. are talked into being (Boden 1994; Drew & Heritage 1992b; Heritage 1984b). The present study of colleagues’ collaborative encounters in a journalistic practice affiliates with a broader perspective wherein workplaces are seen as held together by communicative practices, which include an orientation not only to talk, but to text, social and material space as well as artifacts (Linell 1998; Sarangi & Roberts 1999a).

For the present study, data was collected through a video-ethnographic field study at local radio stations in Sweden. In total 27 days were spent at five different newsrooms resulting in approximately 168 hours of video recordings. From this more than 700 shorter sequences were selected to build a general data collection. Together with the field study this collection has been the base for one of the empirical chapters (chapter 4). As the central figure of epistemic aspects became clearer during the analytical process, a specific occurrence – the collegial work of a news feature regarding a stabbed man – was selected and examined more in detail (chapter 5). Moreover, a collection of situations where members of the newsroom called for assistance from their colleagues was examined (chapters 6 and 7).

Knowledge in collegial interaction

Despite more symmetrical relations in their shared profession, journalists in the newsroom differ with regards to their experience, formal position (e.g., reporters, editors, managers), and current state (e.g., receiving a news breaking phone call or leaving the office for the day). Journalists at local editorial offices seldom have the chance to develop expertise in any one field, but have to deal with a wide range of topics and need to accomplish their work as multimedia reporters with equipment and methods that are frequently being upgraded and/or replaced. In this highly flexible environment, a rele-

vant distribution of knowledge among the colleagues is a significant and important part of the work (cf Heath & Luff 2000a) and the members in the newsroom frequently request their colleagues to support them with their ongoing tasks. Knowledge management and distribution of knowledge are consequently typical members' phenomena in the newsroom thus making it a perspicuous setting for the study of epistemics in action.

In addition to what Anderson, Sharrock & Hughes (1990) call an egological orientation (decisions that I can make and actions that I can take) and an ecological orientation (what is taken care of by the institution) this study shows that the editorial members frequently orient to collegial aspects in the accomplishment of editorial work: what *we* have done or what *we* can do right here and right now to accomplish work, irrespective of the division of labor defined by the formal organization plan.

Different spatial, verbal, temporal, and material aspects are used as resources to create this collegial character of the newsroom. The open-plan office makes it possible for members to overhear collegial talk. Based on their common profession as journalists, members frequently intervene in overheard conversations to support, contribute to or question different aspects that are being discussed. The complex technical arrangement of a radio station does not only allow for members to cooperate without a need for face-to-face contact. The use of the same technical arrangement is sometimes made possible by instant collegial support face-to-face.

Previous research on journalistic practices regards the everyday editorial meeting as an important activity for the journalistic practice (Ekström & Nohrstedt 1996; Löfgren-Nilsson 1999). However, this study highlights how temporary collegial encounters are even more important as the environment for journalistic work is constantly under change during each day. Studying mundane, everyday encounters, Heritage (2012a) considers the achievement of epistemic symmetries as a driving force in conversation, what he has called *the epistemic engine*. Through the analysis of local collegial encounters in the newsroom it is obvious that orientations to epistemic aspects are frequent in editorial encounters. Displays of knowing (K+) and unknowing (K-) positions motivate interactional expansion and are frequent actions in the newsroom where a part of the work is to produce news.

Chapter five shows how the individual assignments constantly are accomplished through operations that build upon information provided by the colleagues. A tip about a stabbed man is taken as implicative for different actions connected to institutional identities, such as calling the police, arranging for a reporter to take a photograph, etc., or to prepare space in the news and current affairs program. Information from colleagues provides opportunities for members in the newsroom to move on, to take a step further in different assignments. The epistemic stance of not knowing in terms of a general standpoint "we don't know" is a position that can make further development come to a halt. It is a K+ stance of "negative" epistemic access,

K-. However, at the same time there is also a past-future orientation in the journalists' encounters: what we don't know right now will be known, either by going to the place of events, by making phone calls to those who know, by taking photographs on spot, or by asking questions to the officials and eyewitnesses, etc.

Through viewing collegial encounters as more or less public communicative projects (Linell 1998; 2011; 2010) it is possible to discern a past-future orientation in the encounters, indicating that the epistemic orientation is not merely a drive for information balance (Heritage 2012a), but for action. What colleagues know, or what I know, can be an important aspect for making certain actions relevant. Sharing information of a stabbed man at the news-desk makes calling the police or writing text into relevant next actions. Sharing approximately the same information with the head of the newsroom makes division of labor a relevant action. Actions such as these are meaningful within the institutional context, in relation to institutional categories, but at the same time they constitute the institutional context at hand.

In *chapter six* situations where a member of the journalistic practice requests assistance from a colleague to carry out a technical/practical task are explored. By establishing an instructional sequence in response to the request for help, the individual task is being collaboratively performed. Seeing requests for help or helping/assisting as socially and interactionally accomplished actions (e.g. Lindström 2005), it is shown how the help-seeker must find someone who knows how to do and is able to help at the same time as he or she positions her or himself as in need of help. In other words, when soliciting help the colleagues make relevant an asymmetric epistemic status. As in informal settings there can be highly moral aspects of not knowing or not being able to perform within a profession. This makes accounting for a request for help a delicate matter. The accounts given are more or less indicative in that they explicate epistemic asymmetries if the current situation is to be met with instructions (I don't know, or I forgot how to) or organizational constraints if the situation is to be met with a division of labor (I don't have time to, I'm not allowed to).

Chapter seven shows how the knowing colleague *in situ* simultaneously finds and expresses actions that can be recognized and executed by the colleague, as well as takes into account the status of the equipment. In the way that the overall task is being broken down into smaller steps, that is decomposed and segmented (Keevallik 2010) it is made possible for the colleague to accomplish it. Steps accomplished are frequently confirmed in a third turn, with the utterance *så* (approximately "like that"). This makes the accomplishment of the action publicly available and meaning is built intersubjectively. Frequently, an and-prefaced utterance *å så* ("and then") moves the activity forward and makes further instructions relevant. It is argued that this helps to maintain different tracks in the instructive project: it contributes to

make the activity an orderly event and it highlights a local rationality and brings together an activity across sequences (cf. Heritage & Sorjonen 1994).

Further analysis of *everyday pedagogical encounters* such as these highlights how participants maintain a level of epistemic status that is as symmetrical as possible; an activity characterized of an epistemic level as high as possible where the participants are knowledgeable colleagues. Instructions given are often close to the limit of what is already known by the instructed. This aligns to the norm of not telling someone what he or she already knows (Goodwin 1979). There is, from an ethnomethodological perspective, also a character of trust and reciprocity in these situations. A trust that the instructed colleague will understand until further notice, in the same way as the instructor would in place of being the instructed, as well as a trust that what is said and done will become clearer (Bittner 1963; Garfinkel 1963; Schütz 1962).

In turn the instructed colleague anticipates breakdowns in the activity: the instructed participant verbally searches for verification before acting or restrains bodily action that is expected to follow from instruction, to indicate a certain hesitation. It is argued from this that the norm of avoiding making claims in areas where one has insufficient access (Heritage & Raymond 2005) could be broadened to include any action: do not perform actions for which you have insufficient knowledge. In these technical/practical situations a sense of a professional epistemic level is achieved and maintained through a minimum of instructions that is only further developed or expressed when noticed as necessary. For example, when an instruction is not directly followed by an embodied action the instruction is sometimes immediately further developed, and when an embodied action is seen as on its way to be correctly performed, further instruction can be withheld and the action in progress verbally marked as correctly performed. *Chapter seven* adds to the field of epistemic in conversation by arguing that epistemic stance can be made visible in or in absence of bodily actions.

Overall, the study highlights collegial work, it illustrates the way communicative projects with a pedagogical character are implemented in human encounters and how development within a profession is an ever-present opportunity and something that members of a profession can and sometimes have to arrange. Despite some particular features of the journalists' work, neither working in a technology rich environment nor epistemic orientation or requesting assistance from colleagues, is unique to the everyday practice of journalists but rather integral aspects of a contemporary working life. Findings from the study of the interactional organization of newsrooms can therefore be regarded as highly relevant for understanding contemporary work-life, how institutional identities, activities and goals are reproduced or being developed. With a special focus on epistemics in interaction between colleagues in a journalistic practice the study contributes to the fields of epistemics in interaction, collegial work, talk in institutions, and newsroom ethnographies.

Referenser

- Aarsand, P. & Forsberg, L. (2009). De öppna och stängda dörrarnas moral - Dilemman i deltagande observation med videokamera. Ingår i: Cromdal, Sparrman, Evaldsson och Adelswärd (red.) *Den väsentliga vardagen. Några diskursanalytiska perspektiv på tal, text och bild*. Lund: Carlssons förlag.
- Adelswärd, V. (1988). *Styles of success: on impression management as collaborative action in job interviews*. Linköping Studies in Art and Science 23: Linköpings universitet.
- Adelswärd, V. (1995). Institutionella samtal – struktur, moral och rationalitet: några synpunkter på värdet av samtalsanalys för att studera mötet mellan experter och lekmän. *Folkmålsstudier: meddelanden från Föreningen för nordisk filologi*, 36, s. 109-137.
- Agar, M. (1996). *The Professional Stranger: An Informal Introduction to Ethnography*, 2 uppl. San Diego, CA: Academic Press.
- Alvesson, M. (2004). *Kunskapsarbete och kunskapsföretag*. Malmö: Liber ekonomi.
- Alvesson, M. & Kärreman, D. (1995). Att synliggöra organisation eller "Arne Weise har fan inte sålt nånting" Löpsedelsmöte på Aftonpressen. *Sociologisk Forskning*, nr 3, s. 4-43.
- Amerine, R. & Bilmes, J. (1988). Following instructions. *Human studies*, 11(2), s. 327-339.
- Anderson, R., Hughes, J.A. & Sharrock, W. (1990). The division of labour. *Réseaux*, 8(2), s. 237-252.
- Andrén, M. (2012). The Social World Within Reach: Intersubjective Manifestations of Action Completion. *Journal of Cognitive Semiotics*, IV(1), s. 136-166.
- Asmuß, B. (2007). What do people expect from public services? Requests in public service encounters. *Journal of Language and Communication Studies*, 38, s. 65-83.
- Asmuß, B. & Oshima, S. (2012). Negotiation of entitlement in proposal sequences. *Discourse studies*, 14(1), s. 67-86.
- Atkinson, J.M. & Heritage, J. (1984). *Structures of social action: Studies in conversation analysis*. Cambridge: Cambridge Univ. Press.
- Atkinson, P. (2004). The discursive construction of competence and responsibility in medical collegial talk. *Communication & medicine*, 1(1).
- Axelrod, R. (1984). *The evolution of cooperation*. Penguin.
- Axelrod, R. & Hamilton, W.D. (1981). The Evolution of Cooperation. *Science*, 211(4489), s. 1390-1396.
- Baker, C., Emmison, M. & Firth, A. (2001). Discovering order in opening sequences: calls to a software helpline. Ingår i: McHoul och Rapley (red.) *How to Analyse Talk in Institutional Settings: A Casebook of Methods*. . London: Continuum, s. 41-56.

- Barley, S.R. (1996). Foreword. Ingår i: Orr (red.) *Talking about Machines: An Ethnography of a Modern Job*. Cornell University Press.
- Beach, W.A. (1993). Transitional regularities for 'casual' "Okay" usages. *Journal of pragmatics*, 19(4), s. 325-352.
- Beach, W.A. & Metzger, T. (1997). Claiming insufficient knowledge. *Human Communication Research*, 23(4), s. 562-588.
- Bell, D. (1973). *The coming of post-industrial society*. New York.
- Benson, D. & Hughes, J.A. (1983). *The perspective of ethnomethodology*. Longman London.
- Berger, P.L. & Luckmann, T. (1979). *Kunskapssociologi : hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Bezemer, J. & Mavers, D. (2011). Multimodal transcription as academic practice: a social semiotic perspective. *International Journal of Social Research Methodology*, 14(3), s. 191-206.
- Biber, D. & Finegan, E. (1989). Styles of stance in English: Lexical and grammatical marking of evidentiality and affect. *Text-Interdisciplinary Journal for the Study of Discourse*, 9(1), s. 93-124.
- Biber, D., Johansson, S., Leech, G., Conrad, S., Finegan, E. & Quirk, R. (1999). Longman grammar of spoken and written English. London/New York.
- Bittner, E. (1963). Radicalism and the organization of radical movements. *American Sociological Review*, s. 928-940.
- Bittner, E. (1974). The Concept of Organization. Ingår i: Turner (red.) *Ethnomethodology*. Penguin Education.
- Bjelic, D. & Lynch, M. (1992). The Work of a (Scientific) Demonstration. Ingår i: Watson och Seiler (red.) *Text in Context: Contributions to Ethnomethodology*. Sage Publications.
- Boden, D. (1994). *The business of talk: Organizations in action*. Cambridge: Polity Press.
- Boden, D. (1997). Temporal Frames. *Time & Society*, 6(1), s. 5-33.
- Boden, D. & Zimmerman, D.H. (1991). *Talk and social structure: Studies in Ethnomethodology and Conversation Analysis*. Cambridge: Polity Press.
- Börnfeldt, P.-O. (2009). *Arbetsorganisation i praktiken: En kritisk introduktion till arbetsorganisationsteori*.
- Broth, M. (2004). The Production of a live TV-interview through mediated interaction. Ingår i: *Proc. Int. Conference on Logic and Methodology*.
- Broth, M. (2008a). The "listening shot" as a collaborative practice for categorizing studio participants in a live TV-production. *Ethnographic studies*, 10, s. 69-88.
- Broth, M. (2008b). The studio interaction as a contextual resource for TV-production. *Journal of pragmatics*, 40(5), s. 904-926.
- Broth, M., Laurier, E. & Mondada, L. (red.) (Kommande 2014). *Studies of Video Practices: Video at Work*.
- Broth, M. & Lundström, F. (2013). A walk on the pier: Establishing relevant places in a guided, introductory walk. Ingår i: Haddington, Mondada och Nevile (red.) *Interaction and mobility: Language and the body in motion*. Berlin: Walter de Gruyter.
- Burke, J. (1982). *An analysis of intelligibility and practical activity*. Opublicerad doktorsavhandling, University of Illinois Urbana-Champaign.

- Button, G. (1991). *Ethnomethodology and the human sciences*. Cambridge University Press.
- Button, G. (1993). *Technology in working order: Studies of work, interaction, and technology*. Routledge.
- Button, G. & Casey, N. (1985). Topic nomination and topic pursuit. *Human studies*, 8(1), s. 3-55.
- Clark, H.H. (1996). *Using language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Clayman, S. & Heritage, J. (2002). *The news interview: Journalists and public figures on the air*. Cambridge Univ Pr.
- Clayman, S.E. (1992). Footing in the achievement of neutrality: The case of news interview discourse. Ingår i: Drew och Heritage (red.) *Talk at work: Interaction in institutional settings*. s. 163-198.
- Clayman, S.E. (2001). Answers and evasions. *Language in society*, 30(03), s. 403-442.
- Clayman, S.E. & Reisner, A. (1998). Gatekeeping in action: Editorial conferences and assessments of newsworthiness. *American Sociological Review*, 63(2), s. 178-199.
- Cook, S.D.N. & Brown, J.S. (1999). Bridging epistemologies: The generative dance between organizational knowledge and organizational knowing. *Organization Science*, 10(4), s. 381-400.
- Corsaro, W. (1982). Something old and something new: The importance of prior ethnography in the collection and analysis of audiovisual data. *Sociological Methods & Research*, 11(2), s. 145.
- Cottle, S. (2003). *Media organisation and production*. London: SAGE.
- Coulter, J. (1985). Two concepts of the mental. Ingår i: Gergen och Davis (red.) *The social construction of the person*. New York: Springer Verlag, s. 129-144.
- Czarniawska, B. (2009). *Den tysta fabriken. Om tillverkning av nyheter på TT*. Malmö: Liber.
- Dixon, P. (1987). The processing of organizational and component step information in written directions. *Journal of memory and language*, 26(1), s. 24-35.
- Döös, M. & Wilhelmsson, L. (2011). Kollektivt lärande: Om betydelsen av interaktion i handling och gemensam handlingsarena. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 10(3/4), s. 209-226.
- Drew, P. (1991). Asymmetries of knowledge in conversational interactions. Ingår i: Markova och Foppa (red.) *Asymmetries in dialogue*. s. 29-48.
- Drew, P. (1992). Contested evidence in courtroom cross-examinations: The case of trial for a rape. Ingår i: Drew och Heritage (red.) *Talk at work: Interactions in institutional settings*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Drew, P. & Heritage, J. (1992a). Analyzing talk at work. Ingår i: Drew och Heritage (red.) *Talk at Work: Interaction in institutional settings* Cambridge University Press.
- Drew, P. & Heritage, J. (1992b). *Talk at work : Interaction in institutional settings*. Cambridge: Cambridge Univ. Press.
- Drew, P. & Holt, E. (1998). Figures of speech: Figurative expressions and the management of topic transition in conversation. *Language in society*, 27(4), s. 495-522.

- Drucker, P.F. (1970). *Förändringens tidsålder : om diskontinuiteten i vår tid: den snabba förändringen av teknologi, ekonomi, politik och utbildning*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Drucker, P.F. (1993). *Post-capitalist society*. Oxford: Butterworth Heinemann.
- Durkheim, E. (1893 [1997]). *The Division of labour in society* New York. Free press.
- Easterby-Smith, M. & Lyles, M.A. (2003). Introduction: Watersheds of Organizational Learning and Knowledge Management. Ingår i: Easterby-Smith och Lyles (red.) *Handbook of organizational learning and knowledge management*. Blackwell Publishing Ltd.
- Edenius, M. (2003). *Att leda kunskap: Hur lärande och kunskap uppstår i organisationer*. Uppsala: Uppsala Publ. House.
- Edwards, D. & Stokoe, E. (2007). Self-help in calls for help with problem neighbors. *Research on Language and Social Interaction*, 40(1), s. 9-32.
- Ekholm, M.-L. (2011). Det öppna kontorslandskapet – ett växande arbetsmiljöproblem. *Läkartidningen*.
- Eklund, A.-C., Mäkitalo, Å. & Säljö, R. (2010). Noticing the past to manage the future. On the organization of shared knowing in IT-support practices. Ingår i: Ludvigsen, Lund, Rasmussen och Säljö (red.) *Learning across sites. New tools, infrastructures and practices*. Taylor & Francis, s. 122-138.
- Ekström, A. (2012). *Instructional work in textile craft: studies of interaction, embodiment and the making of objects*. Stockholm: Department of Education in Arts and Professions, Stockholm University.
- Ekström, M. (2002). Epistemologies of TV journalism A theoretical framework. *Journalism*, 3(3), s. 259-282.
- Ekström, M., Kroon, Å. & Nylund, M. (red.) (2006). *News from the interview society*. Göteborg: Nordicom.
- Ekström, M. & Nohrstedt, S.A. (1996). *Journalistikens etiska problem*. Stockholm: Rabén Prisma.
- Emmison, M. & Danby, S. (2007). Troubles announcements and reasons for calling: Initial actions in opening sequences in calls to a national children's helpline. *Research on Language and Social Interaction*, 40(1), s. 63-87.
- Enfield, N.J. & Levinson, S.C. (2006). Introduction: Human Sociality as a New interdisciplinary Field. Ingår i: Enfield och Levinson (red.) *Roots of Human Sociality*. Berg.
- Eriksson, M. (1988). Ju, väl, då, va, alltså: En undersökning av talaktsadverbial i stockholmskt talspråk. *Studier i stockholmsspråk*, 1, s. 75-120.
- Eriksson-Sjöberg, L. & Lindfelt, E. (2006). *Nyhetsradio: en bok om aktualitetsjournalistik*. Stockholm: Carlsson.
- Firth, A., Emmison, J. & Baker, C. (2005a). Calling for Help: An Introduction. Ingår i: Firth, Emmison och Baker (red.) *Calling for help: Language and social interaction in telephone helplines*. John Benjamins Publishing Company.
- Firth, A., Emmison, M. & Baker, C. (red.) (2005b). *Calling for help*.
- Fox, S. (2006). 'Inquiries of every imaginable kind': ethnomethodology, practical action and the new socially situated learning theory. *The Sociological Review*, 54(3), s. 426-445.
- Francis, D. & Hester, S. (2004). *An Invitation to Ethnomethodology: Language, Society and Interaction*. SAGE Publications.

- Freed, A. & Ehrlich, S. (2009). *Why do you ask?: The function of questions in institutional discourse*. Oxford University Press, USA.
- Gans, H.J. (1979). *Deciding what's news : A study of CBS evening news, NBC nightly news, Newsweek, and Time*, 1. uppl. New York: Pantheon books.
- Garfinkel, H. (1956). Some sociological concepts and methods for psychiatrists. *Psychiatric Research Reports*, 6, s. 181.
- Garfinkel, H. (1963). A conception of and experiments with "trust" as a condition of concerted stable actions. Ingår i: Harvey (red.) *Motivation and Social Interaction*. New York: Ronald Press, s. 381-392.
- Garfinkel, H. (1964). Studies of the routine grounds of everyday activities. *Social Problems*, 11(3), s. 225-250.
- Garfinkel, H. (red.) (1967). *Studies in ethnomethodology*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, N.J.
- Garfinkel, H. (1968/1974). The Origins of the Term 'Ethnomethodology'. Ingår i: Turner (red.) *Ethnomethodology*. Penguin Books Ltd.
- Garfinkel, H. (1986). Introduction. Ingår i: Garfinkel (red.) *Ethnomethodological studies of work*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Garfinkel, H. (1991). 'Respecification: Evidence for locally produced, naturally accountable phenomena of order, logic, reason, meaning , method etc., in and as of the essential haecicity of immortal ordinary society, (I) an announcement of studies'. Ingår i: Button (red.) *Ethnomethodology and the Human Sciences*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 10-19.
- Garfinkel, H. (1996). Ethnomethodology's program. *Social Psychology Quarterly*, 59(1), s. 5-21.
- Garfinkel, H., Lynch, M. & Livingston, E. (1981). The work of a discovering science construed with materials from the optically discovered pulsar. *Philosophy of the Social Sciences*, 11(2), s. 131-158.
- Garfinkel, H. & Rawls, A. (2002). *Ethnomethodology's program: Working out Durkheim's aphonism*. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield Publishers.
- Garfinkel, H. & Rawls, A.W. (2006). *Seeing sociologically: The routine grounds for social action*. Boulder, Colo.: Paradigm.
- Garfinkel, H. & Sacks, H. (1986). On formal structures of practical actions. Ingår i: Garfinkel (red.) *Ethnomethodological studies of work*. Routledge.
- Garfinkel, H. & Wieder, D.L. (1992). Two incommensurable, asymmetrically alternate technologies of social analysis. Ingår i: Watson och Seiler (red.) *Text in context: Contributions to ethnomethodology*. s. 206.
- Goffman, E. (1961). *Encounters: two studies in the sociology of interaction*. Penguin University Books.
- Goffman, E. (1966). *Behavior in public places: Notes on the social organization of gatherings*. Free Pr.
- Goffman, E. (1967). *Interaction ritual: Essays in face-to-face behavior*. Chicago: Aldine.
- Goffman, E. (1976). Replies and responses. *Language in Society*, 5, s. 257-313.
- Goffman, E. (1979). Footing. *Semiotica*, 25(1-2), s. 1-30.
- Goffman, E. (1981). *Forms of talk*. University of Pennsylvania Press.
- Goffman, E. (1983). The Interaction Order: American Sociological Association, 1982 Presidential Address. *American Sociological Review*, 48(1), s. 1-17.

- Goffman, E. (1990). *The presentation of self in everyday life*. London: Penguin.
- Goodwin, C. (1979). The interactive construction of a sentence in natural conversation. Ingår i: Psathas (red.) *Everyday language: Studies in ethnomethodology*. Halsted Press, s. 97-121.
- Goodwin, C. (1981a). Conversational organization: Interaction between speakers and hearers.
- Goodwin, C. (1981b). Achieving mutual orientation at turn beginning. Ingår i: Goodwin (red.) *Conversational Organization: Interaction between speakers and hearers*. s. 55-89.
- Goodwin, C. (1981c). Designing talk for different types of recipients. Ingår i: Goodwin (red.) *Conversational Organization: Interaction between Speakers and Hearers*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 149-166.
- Goodwin, C. (1987). Forgetfulness as an interactive resource. *Social Psychology Quarterly*, s. 115-130.
- Goodwin, C. (1994). Professional vision. *American anthropologist*, 96(3), s. 606-633.
- Goodwin, C. (2000a). Action and embodiment within situated human interaction. *Journal of pragmatics*, 32(10), s. 1489-1522.
- Goodwin, C. (2000b). Practices of seeing: Visual analysis: An ethnomethodological approach. *Handbook of visual analysis*, s. 157-182.
- Goodwin, C. (2007). Environmentally coupled gestures. Ingår i: McNeill, Duncan, Cassell och Levy (red.) *Gesture and Dynamic Dimensions of Language: Essays in honor of David McNeill*. Amsterdam John Benjamins Publishing Company, s. 195-212.
- Goodwin, C. (2013). The co-operative, transformative organization of human action and knowledge. *Journal of pragmatics*, 46, s. 8-23.
- Goodwin, C. & Goodwin, M.H. (1992a). Assessments and the construction of context. Ingår i: Duranti och Goodwin (red.) *Rethinking context: Language as an interactive phenomenon*. Cambridge Univ Press.
- Goodwin, C. & Goodwin, M.H. (1992b). Context, activity and participation. Ingår i: Auer och Luzio (red.) *The contextualization of language*. John Benjamins Publishing, s. 77-99.
- Goodwin, C. & Goodwin, M.H. (red.) (2004). *Participation*. Blackwell.
- Grice, P.H. (1975). Logic and Conversation. Ingår i: Cole och Morgan (red.) *Syntax and semantics* Academic Press, s. 41-58.
- Gustavsson, B. (2002). *Vad är kunskap? En diskussion om praktisk och teoretisk kunskap*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling: Liber distribution.
- Haddington, P., Mondada, L. & Nevile, M. (red.) (2013). *Interaction and mobility*. Berlin: De Gruyter.
- Hammersley, M. & Atkinson, P. (1995). *Ethnography : principles in practice*, 2. uppl. London: Routledge.
- Hancock, P. & Spicer, A. (2009). *Understanding corporate life*. Sage Publications Limited.
- Hansson, H. (1998). *Kollektiv kompetens : en studie av skicklig interaktiv handling*. Göteborg: BAS.
- Hård Af Segerstad, P. (2002). *Kommunikation och information: En bok om människans förmåga att tala, tänka och förstå*. Uppsala: Uppsala Publ. House.

- Hartswood, M., Rouncefield, M., Slack, R. & Carlin, A. (2011). Documents. Ingår i: Rouncefield och Tolmie (red.) *Ethnomethodology at Work*. Ashgate Publishing Limited.
- Have, P.T. (1999). *Doing conversation analysis: A practical guide*. Sage Publications (London and Thousand Oaks, Calif.).
- Heap, J.L. (1985). Discourse in the production of classroom knowledge: Reading lessons. *Curriculum Inquiry*, 15(3), s. 245-279.
- Heath, C. & Button, G. (2002). Editorial Introduction. *The British Journal of Sociology*, 53(2), s. 157-161.
- Heath, C., Hindmarsh, J. & Luff, P. (2010). *Video in qualitative research: analysing social interaction in everyday life*. Los Angeles: SAGE.
- Heath, C. & Luff, P. (Year). Collaborative activity and technological design: Task coordination in London Underground control rooms. Ingår i: Proceedings of the second conference on European Conference on Computer-Supported Cooperative Work, 1991. Kluwer Academic Publishers, 65-80.
- Heath, C. & Luff, P. (1992). Collaboration and control: Crisis management and multimedia technology in London Underground Line Control Rooms. *Computer Supported Cooperative Work (CSCW)*, 1(1-2), s. 69-94.
- Heath, C. & Luff, P. (2000a). Animating texts: The collaborative production of news stories. Ingår i: Heath och Luff (red.) *Technology in action*. Cambridge University Press, s. 61-87.
- Heath, C. & Luff, P. (2000b). *Technology in action*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Heath, C. & Nicholls, G. (1997). Animated texts: Selective renditions of news stories. Ingår i: Resnick, Säljö, Pontecorvo och Burge (red.) *Discourse, Tools and Reasoning: Essays on Situated Cognition*. s. 63-86.
- Heinemann, T., Lindström, A. & Steensig, J. (2011). Addressing epistemic incongruence in question-answer sequences through the use of epistemic adverbs. Ingår i: Stivers, Mondada och Steensig (red.) *The morality of knowledge in conversation*. s. 107-130.
- Helland, K. (1995). *Public service and commercial news: contexts of production, genre conventions and textual claims in television*. Bergen: Department of Media Studies, Univ. of Bergen.
- Helland, K. (2007). Methodological Approaches in the Study of Media Organisations and Production. *Written for Department of Media and Communication*.
- Helmer, O. & Rescher, N. (1959). On the epistemology of the inexact sciences. *Management science*, 6(1), s. 25-52.
- Hepburn, A. (2005). You're Not Takin'Me Seriously: Ethics and Asymmetry in Calls to a Child Protection Helpline. *Journal of Constructivist Psychology*, 18(3), s. 253-274.
- Heritage, J. (1984a). A change-of-state token and aspects of its sequential placement. Ingår i: Atkinson och Heritage (red.) *Structures of social action: Studies in conversation analysis*. Cambridge University press, s. 299-345.
- Heritage, J. (1984b). *Garfinkel and ethnomethodology*. Polity Press Cambridge.
- Heritage, J. (1998). Conversation analysis and institutional talk: Analyzing distinctive turn-taking systems. Ingår i: S. Cmejrková, Hoffmannová och Svetlá

- (red.) *Proceedings of the 6th International Congress of IADA*. Tübingen: Niemayer.
- Heritage, J. (2001). Goffman, Garfinkel and conversation analysis. Ingår i: Wetherall, Taylor och Yates (red.) *Discourse theory and practice: A reader*. London: Sage, s. 47-56.
- Heritage, J. (2004). Conversation Analysis and Institutional Talk. Ingår i: Sanders och Fitch (red.) *Handbook of Language and Social Interaction*. Mahwah NJ, Erlbaum, s. 103-146.
- Heritage, J. (2012a). The epistemic engine: Sequence organization and territories of knowledge. *Research on Language & Social Interaction*, 45(1), s. 30-52.
- Heritage, J. (2012b). Epistemics in action: Action formation and territories of knowledge. *Research on Language & Social Interaction*, 45(1), s. 1-29.
- Heritage, J. (2012c). Epistemics in Conversation. Ingår i: Sidnell och Stivers (red.) *The Handbook of Conversation Analysis*. GB: Wiley-Blackwell, s. 370-394.
- Heritage, J. & Clayman, S. (2010a). Answers and Evasions. Ingår i: Heritage och Clayman (red.) *Talk in Action: Interactions, Identities and Institutions*. Wiley-Blackwell.
- Heritage, J. & Clayman, S. (2010b). *Talk in action: Interactions, identities, and institutions*. Chichester ; Malden, MA: Wiley-Blackwell.
- Heritage, J. & Raymond, G. (2005). The terms of agreement: Indexing epistemic authority and subordination in talk-in-interaction. *Social Psychology Quarterly*, 68(1), s. 15-38.
- Heritage, J. & Raymond, G. (2012). Navigating epistemic landscapes: Acquiescence, agency and resistance in responses to polar questions. Ingår i: Ruitter (red.) *Questions: Formal, Functional and Interactional Perspectives*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 179-192.
- Heritage, J. & Sorjonen, M.-L. (1994). Constituting and maintaining activities across sequences: And-prefacing as a feature of question design. *Language in society*, 23(01), s. 1-29.
- Heritage, J. & Stivers, T. (1999). Online commentary in acute medical visits: a method of shaping patient expectations. *Social Science & Medicine*, 49(11), s. 1501-1517.
- Hester, S. & Francis, D. (2000). Ethnomethodology, conversation analysis, and institutional talk. *Text*, 20(3), s. 391-413.
- Hester, S. & Francis, D. (2007). Analysing orders of ordinary action. Ingår i: Hester och Francis (red.) *Orders of ordinary action*. Ashgate.
- Hill, R.J. & Crittenden, K.S. (1968). *Proceedings of the Purdue Symposium on Ethnomethodology*. Purdue research foundation.
- Hindmarsh, J. & Heath, C. (2000). Embodied reference: A study of deixis in workplace interaction. *Journal of pragmatics*, 32(12), s. 1855-1878.
- Hindmarsh, J. & Heath, C. (2007). Video-based studies of work practice. *Sociology Compass*, 1(1), s. 156-173.
- Hofvendahl, J. (2006). *Riskabla samtal: en analys av potentiella faror i skolans kvarts-och utvecklingssamtal*. Linköping: Linköpings Universitet: Institutionen för Språk och Kultur.

- Holt, E. & Drew, P. (2005). Figurative pivots: The use of figurative expressions in pivotal topic transitions. *Research on Language and Social Interaction*, 38(1), s. 35-61.
- Housley, W. (2000). Category work and knowledgeability within multidisciplinary team meetings. *Text*, 20(1), s. 83-108.
- Housley, W. (2003). *Interaction in multidisciplinary teams*. Ashgate Publishing.
- Hutchby, I. (2001). Witnessing: The use of first-hand knowledge in legitimating lay opinions on talk radio. *Discourse studies*, 3(4), s. 481-497.
- Hutchby, I. (2006). Media talk: Conversation analysis and the study of broadcasting.
- Hutchby, I. (2008). *Methods in language and social interaction. Vol. 2, Ethnography, ethnomethodology and conversation analysis*. London: Sage.
- Hutchby, I. & Wooffitt, R. (1998). *Conversation analysis: Principles, practices and applications*. Oxford: Polity.
- Ihlström Eriksson, C. (2004). *The Evolution of a New (s) Genre*. Högskolan i Halmstad.
- Ikea, N. & Okada, M. (2007). Doctors' Practical Management of Knowledge in the Daily Case Conference. Ingår i: Hester och Francis (red.) *Orders of Ordinary Action: Respecifying Sociological Knowledge*. Ashgate.
- Jalbert, P.L. (red.) (1999). *Media studies: Ethnomethodological approaches*. University Press of America Lanham,, New York, Oxford.
- Jayyusi, L. (1984). *Categorization and the moral order*. Routledge & K. Paul Boston.
- Jayyusi, L. (1988). Toward a socio-logic of the film text. *Semiotica*, 68(3-4), s. 271-296.
- Jefferson, G. (1973). A case of precision timing in ordinary conversation: Overlapped tag-positioned address terms in closing sequences. *Semiotica*, 9(1), s. 47-96.
- Jefferson, G. (1981a). The Abominable NE?: A Working Paper Exploring the Phenomenon of Post-response Pursuit of Response. Ingår i: *Occasional paper No.6*. Department of Sociology, University of Manchester.
- Jefferson, G. (1981b). On the articulation of topic in conversation. Final Report to the (British) Social Science Research Council.
- Jefferson, G. (1983). Notes on some orderlinesses of overlap onset. Ingår i: D'Urso och Leonardi (red.) *Discourse analysis and natural rhetoric*. s. 11-38.
- Jefferson, G. (1984a). On stepwise transition from talk about a trouble to inappropriately next-positioned matters. Ingår i: Atkinson och Heritage (red.) *Structures of social action: Studies in conversation analysis*. Cambridge University Press, s. 191-222.
- Jefferson, G. (1984b). Transcript notation. Ingår i: Atkinson och Heritage (red.) *The structures of social action: Studies in conversation analysis*. Cambridge: Cambridge University Press, s. ix-xvi.
- Jefferson, G. (1993). Caveat speaker: Preliminary notes on recipient topic-shift implicature. *Research on Language and Social Interaction*, 26(1), s. 1-30.
- Jefferson, G. (1996). A case of transcriptional stereotyping. *Journal of pragmatics*, 26(2), s. 159-170.
- Johansson, B. (2008). *Vid nyhetsdesken: En studie av nyhetsvärdering vid svenska nyhetsredaktioner*. Sundsvall: Demokratiinstitutet.

- Jönsson, L. (1988). *Polisförhöret som kommunikationssituation*. Linköping: Universitetet i Linköping.
- Jordan, B. & Henderson, A. (1995). Interaction analysis: Foundations and practice. *The Journal of the learning sciences*, 4(1), s. 39-103.
- Kamio, A. (1994). The theory of territory of information: The case of Japanese. *Journal of pragmatics*, 21(1), s. 67-100.
- Kamio, A. (1995). Territory of information in English and Japanese and psychological utterances. *Journal of pragmatics*, 24(3), s. 235-264.
- Kamio, A. (1997). *Territory of information*. John Benjamins.
- Kärkkäinen, E. (2003). *Epistemic stance in English conversation: A description of its interactional functions with a focus on I think*. John Benjamins Publishing Company.
- Kärkkäinen, E. (2006). Stance taking in conversation: From subjectivity to intersubjectivity. *Text & talk*, 26(6), s. 699-731.
- Kärreman, D. (1996). *Det oväntades administration: kultur och koordination i ett tidningsföretag*. Stockholm: Nerenius & Santérus.
- Keevallik, L. (2010). Bodily quoting in dance correction. *Research on Language and Social Interaction*, 43(4), s. 401-426.
- Keevallik, L. (2011). The terms of not knowing. Ingår i: Stivers, Mondada och Steensig (red.) *The Morality of Knowledge in Conversation*. Cambridge University Press.
- Kendon, A. (1990). *Conducting Interaction: Patterns of behavior in focused encounters*. Cambridge University Press.
- Knoblauch, H., Schnettler, B. & Raab, J. (2006). Video-Analysis: Methodological Aspects of Interpretative Audiovisual Analysis in Social Research. Ingår i: Knoblauch, Schnettler, Raab och Soeffner (red.) *Video analysis: Methodology and Methods*. Peter Lang.
- Koshik, I. (2002). Designedly incomplete utterances: A pedagogical practice for eliciting knowledge displays in error correction sequences. *Research on Language and Social Interaction*, 35(3), s. 277-309.
- Koshik, I. (2005). *Beyond rhetorical questions: Assertive questions in everyday interaction*. John Benjamins Publishing Company.
- Koskela, H. (2011). Constructing knowledge: Epistemic practices in three television interview genres.
- Kostera, M. & Latusek, D. (2007). *Organisational ethnography: Methods and inspirations*. Lund: Studentlitteratur.
- Kropotkin, P.A. (1903 [1978]). *Inbördes hjälp*. Federativ.
- Labov, W. & Fanshel, D. (1977). *Therapeutic discourse: Psychotherapy as conversation*. Academic Press New York.
- Latour, B. (2013). "Whats the story?" Organizing as a mode of existence. Ingår i: Robichaud och Cooren (red.) *Organization and Organizing: Materiality, Agency and Discourse*. Routledge.
- Lave, J. & Wenger, E. (1991). *Situated learning: Legitimate peripheral participation*. Cambridge: Cambridge Univ. Press.
- Lee, Y.-A. (2007). Third turn position in teacher talk: Contingency and the work of teaching. *Journal of pragmatics*, 39(6), s. 1204-1230.

- Lerner, G.H. (2004). Collaborative turn sequences. Ingår i: Lerner (red.) *Conversation Analysis: Studies from the First Generation*. John Benjamins, s. 225-256.
- Levinson, S.C. (1983). *Pragmatics* Cambridge: Cambridge University Press.
- Levinson, S.C. (2006). On the Human "Interaction Engine". Ingår i: Enfield och Levinson (red.) *Roots of Human Sociality*. Berg.
- Leydon, G.M., Ekberg, K. & Drew, P. (2013). 'How can I help?' Nurse call openings on a cancer helpline and implications for call progressivity. *Patient education and counseling*.
- Linde, C. & Labov, W. (1975). Spatial networks as a site for the study of language and thought. *Language*, s. 924-939.
- Lindström, A. (2005). Language as social action: A study of how senior citizens request assistance with practical tasks in the Swedish home help service. Ingår i: Hakulinen och Selting (red.) *Syntax and Lexis in Conversation*. John Benjamin Publishing Company, s. 209-230.
- Lindwall, O. & Ekström, A. (2012). Instruction-in-Interaction: The Teaching and Learning of a Manual Skill. *Human studies*, s. 1-23.
- Linell, P. (1990). De institutionaliserade samtalens elementära former: Om möten mellan professionella och lekmän. *Forskning om utbildning*, 17(4), s. 18-35.
- Linell, P. (1998). *Approaching dialogue: Talk, interaction and contexts in dialogical perspectives*. John Benjamins Publishing Company.
- Linell, P. (2010). Communicative activity types as organisations in discourses in organisations. Ingår i: Tanskanen, Helasvuo, Johansson och Raitaniemi (red.) *Discourses in Interaction*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Linell, P. (2011). *Samtalskulturer: Kommunikativa verksamhetstyper i samhället. Vol. 1*. Linköping: Institutionen för kultur och kommunikation, Linköpings universitet.
- Livingston, E. (1986). *The ethnomethodological foundations of mathematics*. Routledge & Kegan Paul London.
- Llewellyn, N. (2008). Organization in Actual Episodes of Work: Harvey Sacks and Organization Studies. *Organization Studies*, 29(5).
- Llewellyn, N. & Hindmarsh, J. (red.) (2010). *Organisation, Interaction and Practice: Studies of Ethnomethodology and Conversation Analysis*. Cambridge Univ Press.
- Löfgren-Nilsson, M. (1999). *På Bladet, Kuriren & Allehanda*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, Univ. (JMG).
- Luff, P. & Heath, C. (2012). Some "technical challenges" of video analysis: Social actions, objects, material realities and the problems of perspective. *Qualitative Research*, 12(3), s. 255-279.
- Luff, P., Heath, C. & Greatbatch, D. (Year). Tasks-in-interaction: paper and screen based documentation in collaborative activity. Ingår i: Proceedings of the 1992 ACM conference on Computer-supported cooperative work, 1992. ACM, 163-170.
- Luff, P., Hindmarsh, J. & Heath, C. (2000). *Workplace Studies: Recovering work practice and informing system design*. Cambridge university press.

- Lundgren, C. (2009). *Samarbete genom samtal: En samtalsanalytisk studie av multiprofessionella teamkonferenser inom smärtrehabilitering*. Linköping: Linköpings Universitet.
- Lynch, M. (1997). *Scientific practice and ordinary action: Ethnomethodology and social studies of science*. Cambridge University Press.
- Macbeth, D. (2003). Hugh Mehan's Learning Lessons reconsidered: On the differences between the naturalistic and critical analysis of classroom discourse. *American Educational Research Journal*, 40(1), s. 239-280.
- Magyari, L. & De Ruiter, J.P. (2012). Prediction of turn-ends based on anticipation of upcoming words. *Frontiers in psychology*, 3.
- Mäkitalo, Å. (2002). *Categorizing Work: Knowing, Arguing, and Social Dilemmas in Vocational Guidance*. Göteborg.
- Markova, I. (2007). Knowledge and interaction through diverse lenses. *Interacções*, 3(7), s. 7-29.
- Martin, C. (2004). *From other to self. Learning as interactional change*. Uppsala University.
- Martin, C. & Sahlström, F. (2010). Learning as longitudinal interactional change: From Other-repair to Self-repair in physiotherapy treatment. *Discourse processes*, 47(8), s. 668-697.
- Maynard, D. & Clayman, S. (1991). The diversity of ethnomethodology. *Annual Review of Sociology*, 17(1), s. 385-418.
- Mazeland, H. & Huiskes, M. (2001). Dutch 'but' as a sequential conjunction: Its use as a resumption marker. Ingår i: Selting och Couper-Kuhlen (red.) *Studies in interactional linguistics*. Amsterdam: John Benjamins, s. 141-169.
- Mcdermott, R.P., Gospodinoff, K. & Aron, J. (1978). Criteria for an ethnographically adequate description of concerted activities and their contexts. *Semiotica*, 24(3-4), s. 245-276.
- Mchoul, A. (1990). The organization of repair in classroom talk. *Language in society*, 19(3), s. 349-377.
- Mehan, H. (1979). *Learning lessons: Social organization in the classroom*. Harvard University Press Cambridge, MA.
- Melander, H. (2009). *Trajectories of learning: Embodied interaction in change*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.
- Melander, H. (2012). Transformations of knowledge within a peer group. Knowing and learning in interaction. *Learning, Culture and Social Interaction*.
- Melander, H. & Sahlström, F. (2010). *Lärande i interaktion*. Stockholm: Liber.
- Metzger, T.R. & Beach, W.A. (1996). Preserving Alternative Versions: Interactional Techniques for Organizing Courtroom Cross-Examinations. *Communication research*, 23(6), s. 749-765.
- Mirivel, J.C. & Tracy, K. (2005). Premeeting talk: An organizationally crucial form of talk. *Research on Language and Social Interaction*, 38(1), s. 1-34.
- Mondada, L. (2006a). Participants' online analysis and multimodal practices: projecting the end of the turn and the closing of the sequence. *Discourse studies*, 8(1), s. 117-129.
- Mondada, L. (2006b). Video recording as the reflexive preservation and configuration of phenomenal features for analysis. Ingår i: Knoblauch, Raab,

- Soeffner och Schnettler (red.) *Video analysis. Methodology and methods. qualitative audiovisual data analysis in sociology.* s. 51-67.
- Mondada, L. (2007a). Commentary: Transcript variations and the indexicality of transcribing practices. *Discourse studies*, 9(6), s. 809-821.
- Mondada, L. (2007b). Multimodal resources for turn-taking pointing and the emergence of possible next speakers. *Discourse studies*, 9(2), s. 194-225.
- Mondada, L. (2009a). The embodied and negotiated production of assessments in instructed actions. *Research on Language and Social Interaction*, 42(4), s. 329-361.
- Mondada, L. (2009b). Emergent focused interactions in public places: A systematic analysis of the multimodal achievement of a common interactional space. *Journal of pragmatics*, 41(10), s. 1977-1997.
- Mondada, L. (2011). The management of knowledge discrepancies and of epistemic changes in institutional interactions. Ingår i: Stivers, Mondada och Steensig (red.) *Knowledge, morality and affiliation in social interaction.* Cambridge University Press.
- Neville, M. (2007). Action in time: Ensuring timeliness for collaborative work in the airline cockpit. *Language in society*, 36(2), s. 233-257.
- Nohrstedt, S.A. (red.) (1994). *En nyhetsdag: Svenska nyhetsredaktioners organisation, reportrar och uppdrag.* Örebro: Högskolan i Örebro.
- Nohrstedt, S.A. & Ekström, M. (1994a). En dags arbete - Svenska reportrars uppdrag under en dag - en totalundersökning. Ingår i: Nohrstedt (red.) *En nyhetsdag - Svenska nyhetsredaktioners organisation reportrar och uppdrag.* Örebro: Högskolan i Örebro.
- Nohrstedt, S.A. & Ekström, M. (1994b). *Ideal och verklighet: Nyhetsjournalistikens etik i praktiken.* Örebro: Högskolan i Örebro.
- Nonaka, I. (1994). A Dynamic Theory of Organizational Knowledge Creation. *Organization Science*, 5(1), s. 14-37.
- Norén, N. (2010). Pronominella returfrågor i tre vardagliga svenska samtal. *Språk och interaktion 2 (Nordica Helsingensia 19)*, s. 29-71.
- Nygren, G. (red.) (2008a). *Nyhetsfabriken: Journalistiska yrkesroller i en förändrad medievärld*, 1 uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Nygren, G. (2008b). De nya nyhetsfabrikerna. Ingår i: Nygren (red.) *Nyhetsfabriken: Journalistiska yrkesroller i en förändrad medievärld.* Stockholm: Studentlitteratur.
- Nygren, G. (2008c). *Yrke på glid: om journalistrollens de-professionalisering.* Stockholm: Sim(o).
- Ochs, E. (1979). Transcription as theory. Ingår i: Ochs och Schieffelin (red.) *Developmental pragmatics.* New York: Academic Press.
- Ochs, E., Graesch, A.P., Mittmann, A., Bradbury, T. & Repetti, R. (2006). Video Ethnography and Ethnoarchaeological Tracking. Ingår i: Pitt-Catsouphes, Kossek och Sweet (red.) *The Work and Family Handbook.* Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Orlikowski, W.J. (2002). Knowing in practice: Enacting a collective capability in distributed organizing. *Organization Science*, 13(3), s. 249-273.
- Orr, J.E. (1996). *Talking About Machines: An Ethnography of a Modern Job* Ithaca, London: Cornell University Press.

- Orr, J.E. (2006). Ten years of talking about machines. *Organization Studies*, 27(12), s. 1805-1820.
- Östlund, I. (2000). Journalistikens roll i de "nya" massmedieföretagen. *Sundsvall: DMI-rapport*, 15.
- Ottesjö, C. & Lindström, J. (2005). Så som diskursmarkör. *Språk & Stil*, 15, s. 85-127.
- Pavlidou, T.-S. (red.) (2014). *Constructing Collectivity: 'We' across languages and contexts*. John Benjamins.
- Persson Thunqvist, D. (2003). *Samtal för arbete: Kommunikativa verksamheter i kommunala ungdomsprojekt*. Linköping: Tema Kommunikation: Linköpings Universitet.
- Peyrot, M. (1982). Understanding ethnomethodology: A remedy for some common misconceptions. *Human studies*, 5(1), s. 261-283.
- Pollner, M. (1974). Sociological Common-Sense Models of the Labelling Process. Ingår i: Turner (red.) *Ethnomethodology*. Penguin.
- Pollner, M. (1987). *Mundane reason: Reality in everyday and sociological discourse*. Cambridge University Press.
- Pollner, M. & Emerson, R.M. (2001). Ethnomethodology and ethnography. *Handbook of ethnography*, s. 118-135.
- Pomerantz, A. (1978). Compliment responses: Notes on the co-operation of multiple constraints. Ingår i: Schenkein (red.) *Studies in the organization of conversational interaction*. Academic Press.
- Pomerantz, A. (1980). Telling My Side: 'Limited Access' as a 'Fishing' Device. *Sociological inquiry*, 50, s. 186-198.
- Pomerantz, A. (1984a). Agreeing and Disagreeing With Assessments: Some features of preferred/dispreferred turn shapes. Ingår i: Atkinson och Heritage (red.) *Structures of Social Action: Studies in Conversation Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pomerantz, A. & Fehr, B. (1997). Conversation analysis: An approach to the study of social action as sense making practices. Ingår i: Van Dijk (red.) *Discourse as social interaction*. Sage Publications, s. 64-91.
- Pomerantz, A.M. (1984b). Giving a source or basis: The practice in conversation of telling 'how i know'. *Journal of Pragmatics*, 8(5-6), s. 607-625.
- Precht, K. (2003). Stance moods in spoken English: Evidentiality and affect in British and American conversation. *Text & talk*, 23(2), s. 239-258.
- Pressens Samarbetsnämnd (2007). *Spelregler för press tv radio*. Sextonde upplagan, TU Service AB, Stockholm.
- Psathas, G. (1995a). "Talk and social structure" and "studies of work". *Human studies*, 18(2), s. 139-155.
- Psathas, G. (1995b). *Conversation analysis: The study of talk-in-interaction*. SAGE Publications, Incorporated.
- Psathas, G. (1999). Studying the organization in action: Membership categorization and interaction analysis. *Human studies*, 22(2-4), s. 139-162.
- Psathas, G. & Anderson, T. (1990). The 'practices' of transcription in conversation analysis. *Semiotica*, 78(1-2), s. 75-100.
- Randall, D. & Sharrock, W. (2011). The Sociologist as Movie Critic. Ingår i: Rouncefield och Tolmie (red.) *Ethnomethodology at Work*. Ashgate Publishing.

- Rawls, A. (2002). Editors introduction. Ingår i: *Garfinkel, H., Ethnomethodology's program: Working out Durkheim's aphorism*. Lanham: Rowman & Littlefield Pub Inc.
- Rawls, A. (2008). Harold Garfinkel, ethnomethodology and workplace studies. *Organization Studies*, 29(5).
- Rawls, A.W. (1987). The interaction order sui generis: Goffman's contribution to social theory. *Sociological theory*, 5(2), s. 136-149.
- Rawls, A.W. (1989). Language, self, and social order: A reformulation of Goffman and Sacks. *Human studies*, 12(1), s. 147-172.
- Rawls, A.W. (2005). Garfinkel's conception of time. *Time & Society*, 14(2-3), s. 163-190.
- Raymond, G. (2000). The voice of authority: The local accomplishment of authoritative discourse in live news broadcasts. *Discourse studies*, 2(3), s. 354-379.
- Raymond, G. & Heritage, J. (2006). The epistemics of social relations: Owning grandchildren. *Language in society*, 35(5).
- Reisner, A.E. (1992). The news conference: How daily newspaper editors construct the front page. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 69(4), s. 971-986.
- Rogoff, B. (1990). *Apprenticeship in thinking: Cognitive development in social context*. Oxford University Press.
- Rooksby, J. (2011). Text at Work: Mundane Practices of Reading in Workplaces. Ingår i: Rouncefield och Tolmie (red.) *Ethnomethodology at Work*. Ashgate Publishing Limited.
- Roth, A.L. (2002). Social epistemology in broadcast news interviews. *Language in society*, 31(03), s. 355-381.
- Rouncefield, M. & Tolmie, P. (red.) (2011a). *Ethnomethodology at work*. Ashgate Publishing Company.
- Rouncefield, M. & Tolmie, P. (2011b). Preface and Overview: Garfinkel's Bastards ...? Ingår i: Rouncefield och Tolmie (red.) *Ethnomethodology at Work*. Ashgate.
- Runsten, P. (2011). *Kollektiv förmåga: en avhandling om grupper och kunskapsintegration*. Handelshögskolan i Stockholm.
- Ryle, G. (1945). Knowing how and knowing that: The presidential address. Ingår i: *Proceedings of the Aristotelian Society*. JSTOR.
- Ryle, G. (1949). *The concept of mind*. University of Chicago Press.
- Sacks, H. (1972a). On the analyzability of stories by children. *Directions in sociolinguistics: The ethnography of communication*, s. 325-345.
- Sacks, H. (1972b). An initial investigation of the usability of conversational data for doing sociology. Ingår i: Sudnow (red.) *Studies in social interaction*. s. 31-74.
- Sacks, H. (1984a). Notes on methodology. Ingår i: Atkinson och Heritage (red.) *Structures of social action: studies in conversation analysis*. Cambridge: Cambridge Univ. Press, s. 21-27.
- Sacks, H. (1984b). On doing "being ordinary". Ingår i: Atkinson och Heritage (red.) *Structures of Social Action*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sacks, H. (1989). Lecture Six: The MIR Membership Categorization Device. *Human studies*, 12(3/4), s. 271-281.
- Sacks, H. (1995). *Lectures on conversation: volumes I & II*. Oxford: Blackwell Publishers.

- Sacks, H., Schegloff, E. & Jefferson, G. (1974). A simplest systematics for the organization of turn-taking for conversation. *Language*, 50(4), s. 696-735.
- Sarangi, S. & Roberts, C. (red.) (1999a). *Talk, work and institutional order : Discourse in medical, mediation and management settings*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Sarangi, S. & Roberts, C. (1999b). The dynamics of interactional and institutional orders in work-related settings. Ingår i: *Srikant Sarangi & Celia Roberts (red.), Talk, Work and Institutional Order. Discourse in Medical, Mediation and Management Settings*. s. 1-42.
- Schegloff, E. (1972). Notes on a Conversational Practice: Formulating Place. Ingår i: Giglioli (red.) *Language and social context: selected readings*. Penguin Harmondsworth, s. 95-135.
- Schegloff, E. (1986). The routine as achievement. *Human studies*, 9(2), s. 111-151.
- Schegloff, E.A. (1968). Sequencing in Conversational Openings. *American anthropologist*, 70(6), s. 1075-1095.
- Schegloff, E.A. (1979). Identification and recognition in telephone conversation openings. Ingår i: Psathas (red.) *Everyday language: Studies in ethnomethodology*. New York: Erlbaum, s. 23-78.
- Schegloff, E.A. (1988). Goffman and the Analysis of Conversation. Ingår i: Drew och Wootton (red.) *Erving Goffman: Exploring the Interaction Order*. Polity Press.
- Schegloff, E.A. (1992). Repair after next turn: The last structurally provided defense of intersubjectivity in conversation. *American Journal of Sociology*, s. 1295-1345.
- Schegloff, E.A. (2007). *Sequence organization in interaction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Schegloff, E.A., Jefferson, G. & Sacks, H. (1977). The preference for self-correction in the organization of repair in conversation. *Language*, s. 361-382.
- Schegloff, E.A. & Sacks, H. (1973). Opening up closings. *Semiotica*, 8(4), s. 289-327.
- Schlesinger, P. (1977). Newsmen and their time-machine. *British Journal of Sociology*, s. 336-350.
- Schlesinger, P. (1978/1987). *Putting "reality" together: BBC news*. Routledge.
- Schlesinger, P. (1980). Between Sociology and Journalism. Ingår i: Christian (red.) *The Sociology of Journalism and the Press*. University of Keele.
- Schubert, C. (2006). Video Analysis and Practice. Ingår i: Knoblauch, Schnettler, Raab och Soeffner (red.) *Video Analysis: Methodology and Methods*. Peter Lang, s. 115-126.
- Schütz, A. (1946/2002). Den välinformerade medborgaren. Ingår i: Bengtsson (red.) *Den sociala världens fenomenologi*. Daidalos, s. 275-291.
- Schütz, A. (1962). *Collected papers. 1, The problem of social reality*. The Hague: M. Nijhoff.
- Sert, O. (2013). 'Epistemic status check' as an interactional phenomenon in instructed learning settings. *Journal of pragmatics*, 45(1), s. 13-28.
- Sharrock, W. (2011). The Project as an Organisational Environment for the Division of Labour. Ingår i: Rouncefield och Tolmie (red.) *Ethnomethodology at Work*. Ashgate Publishing.

- Sharrock, W.W. (1974). On Owning Knowledge. Ingår i: Turner (red.) *Ethnomethodology*. Penguin Books, s. 45-53.
- Sharrock, W.W. & Read, R.J. (2002). *Kuhn: philosopher of scientific revolutions*. Polity Pr.
- Sidnell, J. (2005). *Talk and practical epistemology: The social life of knowledge in a Caribbean community*. John Benjamins Publishing Company.
- Sidnell, J. (2010). *Conversation analysis: An introduction*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Silverman, D. (1993). *Interpreting qualitative data: Methods for analyzing talk, text, and interaction*. Sage Publications Ltd.
- Spradley, J.P. (1980). *Participant observation*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Stevanovic, M. (2012). Establishing joint decisions in a dyad. *Discourse studies*, 14(6), s. 779-803.
- Stevanovic, M. & Peräkylä, A. (2012). Deontic authority in interaction: The right to announce, propose, and decide. *Research on Language & Social Interaction*, 45(3), s. 297-321.
- Stivers, T. & Hayashi, M. (2010). Transformative answers: One way to resist a question's constraints. *Language in society*, 39(1), s. 1-25.
- Stivers, T., Mondada, L. & Steensig, J. (2011). Knowledge, morality and affiliation in social interaction. Ingår i: Stivers, Mondada och Steensig (red.) *The morality of knowledge in conversation*. Cambridge University Press, s. 3-26.
- Stivers, T. & Robinson, J.D. (2006). A preference for progressivity in interaction. *Language in society*, 35(03), s. 367-392.
- Stivers, T. & Sidnell, J. (2005). Introduction: Multimodal interaction. *Semiotica*, 2005(156), s. 1-20.
- Streeck, J., Goodwin, C. & Lebaron, C. (2011). Embodied Interaction in the Material World: An Introduction. Ingår i: Streeck, Goodwin och LeBaron (red.) *Embodied Interaction: Language and body in the material world*. Cambridge University Press.
- Suchman, L. (1995). Making work visible. *Communications of the ACM*, 38(9), s. 56-ff.
- Suchman, L. (1996). Constituting shared workspaces. Ingår i: Engström och Middleton (red.) *Cognition and communication at work*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 35-60.
- Sudnow, D. (1965). Normal crimes: Sociological features of the penal code in a public defender office. *Social Problems*, 12(3), s. 255-276.
- Sudnow, D. (1967). *Passing on: The social organization of dying*. Prentice-Hall New Jersey.
- Svennevig, J. (2012). Interaction in workplace meetings. *Discourse studies*, 14(1), s. 3-10.
- Szymanski, M.H. (1999). Re-engaging and Dis-engaging Talk in Activity. *Language in society*, 28(1), s. 1-23.
- Talbot, M. (2007). *Media discourse: Representation and interaction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Tangaard, L. (2005). Collaborative teaching and learning in the workplace 1. *Journal of Vocational Education and Training*, 57(1), s. 109-122.

- Tapper, J. (1996). Exchange patterns in the oral discourse of international students in university classrooms. *Discourse processes*, 22(1), s. 25-55.
- Taylor, F.W. (1947). *Scientific management*. New York: Harper & Brothers.
- Terasaki, A.K. (1976). *Pre-announcement sequences in conversation*. School of Social Sciences, University of California.
- Terasaki, A.K. (2004). Pre-announcement sequences in conversation. Ingår i: Lerner (red.) *Conversation analysis: Studies from the first generation*. University of California, Santa Barbara.
- Tolmie, P. & Rouncefield, M. (2011). Organizational Acumen. Ingår i: Rouncefield och Tolmie (red.) *Ethnomethodology as Work*. Ashgate Publishing.
- Tsui, A. (1989). Beyond the adjacency pair. *Language in society*, 18(04), s. 545-564.
- Tsui, A.B. (1991). The pragmatic functions of I don't know. *Text*, 11(4), s. 607-622.
- Tuchman, G. (1973). Making news by doing work: Routinizing the unexpected. *American Journal of Sociology*, 79(1), s. 110-131.
- Tuchman, G. (1978). *Making news: a study in the construction of reality*. New York: Free P.
- Turner, R. (1974). Introduction. Ingår i: Turner (red.) *Ethnomethodology*. Penguin.
- Vo, L.-C. (2012). Pragmatist Perspective on Knowledge and Knowledge Management in Organizations. *International Business Research*, 5(9), s. p78.
- Vom Lehn, D. & Heath, C. (2006). Discovering Exhibits. Ingår i: Knoblauch, Schnettler, Raab och Soeffner (red.) *Video Analysis: Methodology and Methods*. Peter Lang.
- Vygotsky, L. (1987). The Development of Scientific Concepts in Childhood. Ingår i: Rieber och Carton (red.) *The Collected Works of L.S. Vygotsky*. Plenum Press.
- Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard university press.
- Wakin, M.A. & Zimmerman, D.H. (1999). Reduction and specialization in emergency and directory assistance calls. *Research on Language and Social Interaction*, 32(4), s. 409-437.
- Watson, G. & Seiler, R.M. (1992). *Text in context: Contributions to ethnomethodology*. Sage Publications Newbury Park, CA.
- Weick, K.E. (1995). *Sensemaking in organizations*. Sage.
- Whalen, M. & Zimmerman, D. (1987). Sequential and institutional contexts in calls for help. *Social Psychology Quarterly*, 50(2), s. 172-185.
- Whalen, M.R. & Zimmerman, D.H. (1990). Describing trouble: Practical epistemology in citizen calls to the police. *Language in society*, 19(4), s. 465-492.
- Wilkinson, S. & Kitzinger, C. (2006). Surprise as an Interactional Achievement: Reaction Tokens in Conversation. *Social Psychology Quarterly*, 69(2), s. 150-182.
- Wood, D., Bruner, J.S. & Ross, G. (1976). The role of tutoring in problem solving. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 17, s. 89-100.
- Zimmerman, D.H. (1974). Fact as a Practical Accomplishment. Ingår i: Turner (red.) *Ethnomethodology*. Penguin.

Acta Universitatis Upsaliensis
UPPSALA STUDIES IN EDUCATION

Editors: Ann-Carita Evaldsson och Eva Forsberg

1. *Inga Elgqvist-Saltzman* 1976: Vägen genom universitetet. En forskningsöversikt och en empirisk analys av några studievägar inom filosofisk fakultet i Umeå 1968–1975.
2. *Sverker Lindblad* 1976: Simulering i undervisning. En kritisk granskning av artificiell praktik i allmänutbildning.
3. *Urban Dahllöf* 1977: Reforming Higher Education and External Studies in Sweden and Australia.
4. *Leif Isberg* 1978: Arbetsuppgifter, krav och utbildning. En studie rörande domarproblematiken inom lagspelet fotboll.
5. *Mats Myrberg* 1978: Towards an Ergonomic Theory of Text Design and Composition.
6. *Henry Werlinder* 1978: Psychopathy: A History of the Concepts. Analysis of the Origin and Development of a Family of Concepts in Psychopathology.
7. *Håkan Jenner* 1979: Mål och verklighet i ett terapeutiskt samhälle. En process- och effektstudie av en behandlingsinstitution för drogmisbrukare.
8. *Christer Stensmo* 1979: Kollektivet Trollängen. En utvärdering på organisationsnivå.
9. *Lars Ryhammar* 1979: Barn och trafikundervisning. En undersökning i grundskolans årskurser 3–6.
10. *Agnes Nobel* 1979: Boken i skolan. En analys med särskild inriktning på bibliotekets funktion i grundskolan.
11. *Annika Andrae* 1980: Grundskola i glesbygd. Försöksverksamhet med årskurslöst högstadium.
12. *Britta Ericson* 1980: Lässvårigheter och emotionell störning.
13. *Karl-Georg Ahlström & Maud Jonsson* 1980: Flexible Grouping of Pupils and Team-work between Teachers.
14. *Ola Westin* 1981: On Political Socialization and Education: Investigations into an Argumentation for a Good Political Belief System.
15. *Gunnar Berg* 1981: Skolan som organisation. En analys av skolans organisatoriska struktur i ett förändringsperspektiv.
16. *Birgitta Willén* 1981: Distance Education at Swedish Universities. An Evaluation of the Experimental Programme and a Follow-up Study.
17. *Magnus Söderström* 1981: Personalutveckling i arbetslivet och återkommande utbildning. Några problem och utvecklingsmöjligheter.
18. *Lars Holmstrand* 1982: English in the Elementary School: Theoretical and Empirical Aspects of the Early Teaching of English as a Foreign Language.
19. *Laine Strömberg Sölveborn* 1983: Doktoranders studiesituation. En undersökning vid samhällsvetenskapliga fakulteten, Uppsala universitet.
20. *Max Scharnberg* 1984: The Myth of Paradigm-shift, or How to Lie with Methodology.
21. *Margareta Björndahl* 1984: Klassföreståndares inställning till daglig elevvård. En analys av uppfattningar och pedagogiskt handlande i sexton högstadielklasser.
22. *Bert Stålhammar* 1984: Rektorsfunktionen i grundskolan. Vision – verklighet.
23. *Gunnar Richardson, Paul Lönnström & Staffan Smedberg* 1984: Utbildningshistorisk forskning. Problem, källmaterial, metodik.
24. *Ulla Holm* 1985: Empati i läkar-patientrelationen. En teoretisk och empirisk analys.
25. *Tomas Englund* 1986: Curriculum as a Political Problem.
26. *Silva Sköld* 1987: FAL – Fortbildning i Administration för Läkare. Studie av personalutvecklingsprojekt.
27. *Gertrud Grabn* 1987: Educational Situations in Clinical Settings. A Process Analysis.
28. *Stellan E. Lifdahl* 1987: Fysikämnet i svensk realskola och grundskola. Kartläggning och alternativ ur fysikdidaktisk synvinkel.
29. *Björn Wallin* 1988: Frostigmetoden. Litteraturgranskning och två empiriska studier.

30. *Rune Axelsson* 1989: Upper Secondary School in Retrospect. The View of Former Students.
31. *Agnieszka Bron-Wojciechowska* 1989: Workers and Post-Secondary Education. A Cross-Policy Perspective.
32. *Rikard Palmér* 1989: Utvecklingsbetingelser hos utvecklingsstörda. En longitudinell studie.
33. *Gösta Wennberg* 1990: Geografi och skolgeografi. Ett ämnes förändringar. En studie med exempel.
34. *L. Kathrine Käller* 1990: Fostran till andraring. En studie av dominansprocessen vid skolstart och via vägar genom utbildningssystemet ur ett kvinnovetenskapligt perspektiv.
35. *Per Hansson* 1990: Styrning och kultur. En studie om förändringsbetingelser i kyrklig församlingsverksamhet.
36. *Anders Engquist* 1990: Utvecklingssamtal som förändringsinstrument. Teoretisk och empirisk analys.
37. *Rolf Helldin* 1990: Den unika speciallärarkompetensen? – Några speciallärares uppfattningar och relationen till emotionellt och socialt missgynnade ungdomar.
38. *Arabella Wennerström Nylund* 1991: Oriental Learning and Western Knowledge. The Encounter of Educational Traditions in Bengal 1781–1835.
39. *Bo Nestor* 1991: Studieleddare i Grundskolan. En skolledningsfunktion med förhinder?
40. *Anna Ljöbman* 1992: Om matematikundervisning - innehåll, innebörd och tillämpning. En explorativ studie av matematikundervisning inom kommunal vuxenutbildning och på grundskolans högstadium belyst ur elev- och lärarperspektiv.
41. *Elisabet Hammar* 1992: « La Française. » Mille et une façons d'apprendre le français en Suède avant 1807.
42. *Birgitta Ekman* 1992: Livsvillkor, livsformer, utbildning. En kommunstudie i pedagogiskt perspektiv.
43. *Héctor Pérez Prieto* 1992: Skola och erfarenhet: elevernas perspektiv. En grupp elevers skolerfarenheter i ett longitudinellt perspektiv.
44. *Abelardo Castro Hidalgo* 1992: Det traditionella och det "andra" universitetet. En början till samspel?
45. *Sonia Bentling* 1992: I idéernas värld. En analys av omvårdnad som vetenskap och grund för en professionell utbildning.
46. *Christina Andersson* 1993: The Children of Maria. Adolescent Substance Abusers, their Families and Schooling.
47. *Max Scharnberg* 1993: The Non-Authentic Nature of Freud's Observations. Vol. I: The Seduction Theory.
48. *Max Scharnberg* 1993: The Non-Authentic Nature of Freud's Observations. Vol. II: Felix Gattel's Early Freudian Cases, and the Astrological Origin of the Anal Theory.
49. *Monica Wäglund* 1993: Orientering mot ledarskap. Analys av en chefsutbildning för läkare.
50. *Thomas Tydén* 1993: Knowledge Interplay. User-Oriented Research Dissemination through Synthesis Pedagogics.
51. *Leif Ribom* 1993: Föräldraperspektiv på skolan. En analys från två håll.
52. *Mehdi Sedigh Zadeh* 1994: Att studera i ett främmande land. En studie av motiv och studiesituation bland utländska studerande vid svenska högskolor.
53. *Carl Anders Sjöström* 1994: Makt och mening. Förutsättningar för en innehållsfokuserad pedagogisk forskning.
54. *Birgitta Almqvist* 1994: Approaching the Culture of Toys in Swedish Child Care. A Literature Survey and a Toy Inventory.
55. *Kjell Gustavsson* 1994: Vad är idrottandets mening? En kunskaps sociologisk granskning av idrottens utveckling och läromedel samt en organisationsdidaktisk kompetensanalys.
56. *Urban Dahllöf & Staffan Selander* (Eds.) 1994: New Universities and Regional Context. Papers from an International Seminar held at Sundsvall, Sweden, 14–18 June, 1992.
57. *Gunilla Roos* 1994: Kommunerna och det pedagogiska utvecklingsarbetet inom barnomsorgen. Omfattning, inriktning och villkor.
58. *Ulf Nyttell* 1994: Styra eller styras? En studie av skolledares arbete och arbetsvillkor.
59. *Gunnar Finnbogason* 1994: Från utbildningsplanering till kursplaner. Den isländska grundskolereformen 1974.

60. *Håkan Sandberg* 1995: Att få andas och kunna möta. Förutsättningar för målorientering inom öppen barn- och ungdomspsykiatrisk verksamhet.
61. *Leif Östman* 1995: Socialisation och mening. No-utbildning som politiskt och miljömoraliskt problem.
62. *Gunilla Lindqvist* 1995: The Aesthetics of Play. A Didactic Study of Play and Culture in Preschools.
63. *Catharina Andersson* 1995: Läras för skolan eller skolas att lära. Tankemodeller i lärarutbildning.
64. *Max Scharnberg* 1996: Textual Analysis: A Scientific Approach for Assessing Cases of Sexual Abuse. Vol. I: The Theoretical Framework, the Psychology of Lying, and Cases of Older Children.
65. *Max Scharnberg* 1996: Textual Analysis: A Scientific Approach for Assessing Cases of Sexual Abuse. Vol. II: Cases of Younger Children, Including a Case of Alleged Necrophilia, and the Shortcomings of Judicial Logic.
66. *Urban Dahllöf & Staffan Selander* (Eds.) 1996: Expanding Colleges and New Universities. Selected Case Studies from Non-metropolitan Areas in Australia, Scotland and Scandinavia.
67. *Evanthia Kalpaçidou Schmidt* 1996: Forskningsmiljöer i ett nordiskt perspektiv. En komparativ studie i ekologi och kunskapsproduktion.
68. *Carsten Ljunggren* 1996: Medborgarpubliken och det offentliga rummet. Om utbildning, medier och demokrati.
69. *Lars-Göran Carlsson* 1997: Perspektiv på barnuppfostran. En studie av föräldraskap i kristen miljö.
70. *Anders Garpelin* 1997: Lektionen och livet. Ett möte mellan ungdomar som tillsammans bildar en skolklass.
71. *Kajsa Falkner* 1997: Lärare och skolans omstrukturering. Ett möte mellan utbildningspolitiska intentioner och grundskollärares perspektiv på förändringar i den svenska skolan.
72. *Ulf Olsson* 1977: Folkhälsa som pedagogiskt projekt. Bilden av hälsouppllysning i statens offentliga utredningar.
73. *Britta Wingård* 1998: Att vara rektor och kvinna.
74. *Michael A. A. Wort* 1998: Distance Education and the Training of Primary School Teachers in Tanzania.
75. *Eva Österlind* 1998: Disciplinering via frihet. Elevers planering av sitt eget arbete.
76. *Lillemor Kim* 1998: Val och urval till högre utbildning. En studie baserad på erfarenheterna av 1977 års tillträdesreform.
77. *Maud Söderlund* 1998: ”En mänsklig atmosfär”. Trygghet, samhörighet och gemenskap – God vård ur ett patientperspektiv.
78. *Anders Andersson* 1999: Mångkulturalism och svensk folkhögskola. Studie av en möjlig mötesarena.
79. *Else-Maj Falk* 1999: Lärare tar gestalt. En hermeneutisk studie av texter om lärarblivande på distans.
80. *Finn Calander* 1999: Från fritidens pedagog till hjälplärare: Fritidspedagogers och lärares yrkesrelation i integrerade arbetslag.
81. *Valdy Lindbe* 1999: Greening Education. Prospects and Conditions in Tanzania.
82. *Inger Eriksson* 1999: Lärares pedagogiska handlingar. En studie av lärares uppfattningar av att vara pedagogisk i klassrumsarbetet.
83. *Birgitta Lidbølt* 1999: Anpassning, kamp och flykt. Hur förskolepersonal handskas med effekter av besparingar och andra förändringar i förskolan.
84. *Roland Forsberg* 1999: Musik som livsstil och vetenskap. Studerandes möte med universitetsämnet musikvetenskap.
85. *Fritjof Sablström* 1999. Up the Hill Backwards. On Interactional Constraints and Affordances for Equity-Constitution in the Classrooms of the Swedish Comprehensive School.
86. *Jan-Olof Hellsten* 2000: Skolan som barnarbete och utvecklingsprojekt. En studie av hur grundskoleelevers arbetsmiljö skapas – förändras – förblir som den är.
87. *Inger Ahlgren & Annalisa Gummesson* 2000: Utbildningsplaner och reformimplementering. Sjuksköterskeutbildningen i fokus.

88. *Mia Marie F. Sternudd* 2000: Dramapedagogik som demokratisk fostran? Fyra dramapedagogiska perspektiv – dramapedagogik i fyra läroplaner.
89. *Joyce Kemuma* 2000: The Past and the Future in the Present. Kenyan Adult Immigrants' Stories on Orientation and Adult Education in Sweden.
90. *Evelyn Säll* 2000: Lärarrollens olika skepnader; estradör, regissör och illuminatör. En longitudinell studie av blivande lärares föreställningar.
91. *Jonas Gustafsson* 2000: Så ska det låta. Studier av det musikpedagogiska fältets framväxt i Sverige 1900–1965.
92. *Ulrika Tornberg* 2000: Om språkundervisning i mellanrummet – och talet om ”kommunikation” och ”kultur” i kursplaner och läromedel från 1962 till 2000.
93. *Eva Forsberg* 2000: Elevinflytandets många ansikten.
94. *Karin Hjälmeskog* 2000: ”Democracy begins at home”. Utbildning om och för hemmet som medborgarfostran.
95. *Anders Westlin* 2000: Teknik och politiskt handlande. Rationalitet och kritik i den samhällsorienterande undervisningen.
96. *Ehy Westlund* 2001: Undervisnings- och utbildningsplanering – för vem? En studie av ingenjörsutbildning vid en svensk högskola.
97. *Guy Karnung* 2001: Röster om kvalitativ forskning. En karaktäristik utifrån vetenskapliga texter.
98. *Irène Lind Nilsson* 2001: Ledarskap i kris, kaos och omställning. En empirisk studie av chefer i företag och förvaltning.
99. *Kent Ericsson* 2002: From Institutional Life to Community Participation. Ideas and Realities Concerning Support to Persons with Intellectual Disability.
100. *Anna Henningson-Yousif* 2003: Skolperspektiv – utveckling av redskap för analys av politikerns, lärares och elevers resonemang om skolan.
101. *Pia-Maria Ivarsson* 2003: Barns gemenskap i förskolan.
102. *Elisabet Niblfors* 2003: Skolchefen i skolans styrning och ledning.
103. *Katarina Wijk* 2003: Planning and Implementing Health Interventions. Extrapolating Theories of Health Education and Constructed Determinants of Risk-Taking.
104. *Margareta Svennbeck* 2004: Omsorg om naturen. Om NO-utbildningens selektiva traditioner med fokus på miljöfostran och genus.
105. *Annalill Ekman* 2004: Lärande organisationer i teori och praktik. Apoteket lär.
106. *Christina Hellblom-Thibblin* 2004: Kategorisering av barns ”problem” i skolans värld. En undersökning av skolhälsovårdsrapporter läsåren 1944/45–1988/89.
107. *Catbrin Martin* 2004: From *other* to *self*. Learning as Interactional Change.
108. *Niclas Månsson* 2004: Negativ socialisation. Främlingen i Zygmunt Baumanns författarskap.
109. *Per Ekstrand* 2005: ”Tarzan och Jane”. Hur män som sjuksköterskor formar sin identitet.
110. *Mia Heikkilä* 2006: Kommunikativa resurser för lärande. Barns gester, blickar och tal i tre skolmiljöer.
111. *Katarina Gustafson* 2006: Vi och dom i skola och stadsdel. Barns identitetsarbete och sociala geografier.
112. *Marie Karlsson* 2006: Föräldraidentiteter i livsberättelser.
113. *Henrik Román* 2006: Skönheten och nyttan. Om synen på gymnasiesvenskans litteraturundervisning 1947–1985.
114. *Hans Nytiell* 2006: Från kvalitetsidé till kvalitetsregim. Om statlig styrning av skolan.
115. *Carina Fast* 2007: Sju barn lär sig läsa och skriva. Familjeliv och populärkultur i möte med förskola och skola.
116. *Carina Carlhed* 2007: Medicinens lyskraft och skuggor – om trosföreställningar och symbolisk makt i habiliteringen 1960–1980.
117. *Monica Langerth Zetterman* 2008: Innehållsdesign – principer, metoder och verktyg samt tillämpningar inom utbildningshistorisk forskning och undervisning.
118. *Inger Dahlgren* 2008: Analys av en utvärderingsmodell för förebyggande arbete inom socialpedagogiskt hälsoarbete.
119. *Maria Folke-Fichtelius* 2008: Förskolans formande. Statlig reglering 1944–2008.
120. *Daniel Pettersson* 2008: Internationell kunskapsbedömning som inslag i nationell styrning av skolan.

122. *Pia Skott 2009*: Läroplan i rörelse. Det individuella programmet i möte mellan nationell utbildningspolitik och kommunal genomförandepraktik.
123. *Thérèse Hartman 2009*: Problem eller tillgång? En studie om social och etnisk mångfald i högskolan.
124. *Helen Melander 2009*: Trajectories of Learning. Embodied Interaction in Change.
125. *Ing-Marie Persson 2010*: Krislärande – konfliktfylld anpassning. Pedagogik för samverkan inför samhällskriser.
126. *Olof G. Jonsson 2010*: Bilden och texten. En studie av ljusets och seendets pedagogik.
127. *Ulla Riis, Thérèse Hartman, Sara Levander 2011*: Darr på ribban? En uppföljning av 1999 års befordringsreform vid Uppsala universitet.
128. *Lizbeth Engström 2012*: Kliniken flyttar hem. Sjuksköterskans institutionella praktik inom specialiserad palliativ hemsjukvård.
129. *Jobanna Svahn 2012*: The Everyday Practice of School Bullying. Children's participation in peer group activities and school-based anti-bullying initiatives.
130. *Adriana Velasquez 2012*: AD/HD i skolans praktik. En studie om normativitet och motstånd i en särskild undervisningsgrupp.
131. *Gerd Halskov 2013*: Sygeplejerskeuddannelsen i Danmark. Reformforsøg, rekrutteringsmønstre og habituelle orienteringer.
132. *Magnus Granberg 2013*: Kognitivt stöd för lärande i arbetet. En teoretisk modell baserad på en fallstudie av ett svenskt militärt utlandsförband i Kosovo.
133. *Sina Hallsén 2013*: Lärarutbildning i skolans tjänst? En policyanalys av statliga argument för förändring.
134. *Jonas Risberg 2014*: Kunskap i interaktion på en nyhetsredaktion. Om kollegiala möten i den redaktionella vardagen.

